

दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढीको बजेट १८ करोड ६ लाख

विपेश श्रेष्ठ/मध्याह्न

खोटाङको दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०/२०८१ का लागि १८ करोड ६ लाख ५७ हजार रुपैयाँको बजेट ल्याएको छ।

नगरपालिकाको आन्तरिक आय १ करोड ८० लाख, संघीय सरकार राजस्व बाँडफाँडबाट १२ करोड २४ लाख २९ हजार, प्रदेश सरकार राजस्व बाँडफाँडबाट १ करोड ९५ लाख ७८ हजार गरी १५ करोड २ लाख ७ हजार रुपैयाँ प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरिएको उपप्रमुख राईले जानकारी दिए।

संघीय सरकारबाट वित्तीय समानीकरण अनुदान १४ करोड ९ लाख, समपूरक अनुदान ९० लाख, विशेष अनुदान १ करोड ३५ लाख, सशर्त अनुदान चालु ४७ करोड ५० लाख र सशर्त अनुदान पुँजीगत ६ करोड ९ लाख गरी ६९ करोड ९२ लाख रुपैयाँ र प्रदेश सरकारबाट वित्तीय समानीकरण अनुदान ८९ लाख ६८ हजार, समपूरक अनुदान १ करोड ३० लाख, सशर्त अनुदान चालु ३६ लाख ७५ हजार र सशर्त अनुदान पुँजीगत १ करोड ४१ लाख ६९ हजार गरी ३ करोड ९८ लाख १२ हजार रुपैयाँ प्राप्त हुने अनुमान गरिएको उप प्रमुख राईले बताए।

आर्थिक वर्ष २०७९/२०८० मा खर्च नभई ७ करोड १५ लाख ३८ हजार रुपैयाँ बचत हुनेसमेत अनुमान गरिएको छ। यस्तै नगरपालिकाले बजेटमा कृषिलाई प्राथमिकतामा राखेको छ।

“मेरो नगर-म बनाउँछु” भन्ने नीतिलाई कार्यान्वयन गर्न रोजगारी वृद्धि गर्ने, नगरको स्थानीय कृषि उत्पादनमा वृद्धि गरी स्वावलम्बी र आत्मनिर्भर गाउँ र नगर बनाउने आयोजना तथा कार्यक्रमअन्तर्गत कृषि तथा पशुपंजी विकास कार्यक्रमका लागि ३ करोड विनियोजन गरिएको राईले बताए।

बजेटमा फलफूल प्रशोधन केन्द्र निर्माणका लागि १ करोड, सुविधा सम्पन्न कृषिवजार निर्माणका लागि ५० लाख, कृषिकर्जाको व्याज अनुदानमा २० लाख, बाली तथा पशु बीमा कार्यक्रम निरन्तरताका लागि २ लाख, उच्च मूल्यवाली वस्तुको उत्पादनमा आधारित अनुदानका लागि भनेर ५ लाख, बाँको जमिनमा फलफूल, तरकारी तथा उन्नत जातका घाँस खेतीका लागि २० लाख रुपैयाँ विनियोजन गरिएकोसमेत उपप्रमुख राईले बताए।

त्यस्तै अधिल्ला वर्षहरुमा भै तेलहन बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिनका लागि ५ लाख, गाई तथा भैँसी प्रवर्द्धन कार्यक्रम र दुध उत्पादन प्रवर्द्धनका लागि १८ लाख ३८ हजार रुपैयाँ विनियोजन गरिएको उपप्रमुख राईले जानकारी दिए।

उपप्रमुख राईका अनुसार सामूहिक खेती प्रणाली तथा सामूहिक पकेट कार्यक्रम विकास, विस्तार तथा प्रोत्साहन, तरकारी उत्पादन प्रोत्साहन, मौरि प्रवर्द्धन कार्यक्रम, वन्यजन्तु तथा किटनाशक आक्रमणलाई न्यूनीकरण गर्न विशेष अध्ययन गरी उपयुक्त विधि अवलम्बन गर्न बाली संरक्षण कार्यक्रम, रैथाने बाली प्रवर्द्धन, कृत्रिम गर्भाधारण मिसन कार्यक्रम कार्यान्वयन, ओषधि तथा उपकरण खरिद र विशेष बाली उत्पादन तथा प्रोत्साहनका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको उपप्रमुख राईले बताए।

नेपाल सरकार वन तथा वातावरण

लुम्बिनी प्रदेशअन्तर्गत बाँके जिल्लाको राप्ति सोनारी गाउँपालिकामा निर्माण हुन लागेको सिक्टा सिँचाई आयोजनाको पश्चिम मूल नहर Escape channel/Counter Berm निर्माण आयोजनाका लागि प्रस्तावित पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनमा राय सुझावको लागि आह्वान गरिएको सावजनिक सूचना

प्रथम पटक प्रकाशित मिति २०८०/३/११

लुम्बिनी प्रदेशअन्तर्गत बाँके जिल्लाको राप्ति सोनारी गाउँपालिकामा निर्माण हुन लागेको सिक्टा सिँचाई आयोजनाको पश्चिम मूल नहर Escape channel/Counter Berm निर्माण आयोजनाका लागि प्रस्तावित पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनमा राय सुझावको लागि प्रस्तावित पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनमा राय सुझावको लागि आह्वान गरिएको सावजनिक सूचना

प्रस्तावित सिक्टा सिँचाई आयोजनाको पश्चिम मूल नहर Escape channel/Counter Berm निर्माण आयोजना लुम्बिनी प्रदेशको बाँके जिल्लाको राप्ति सोनारी गाउँपालिकामा पर्दछ। यस आयोजनाको प्रस्तावक श्री सिक्टा सिँचाई आयोजना नेपालगञ्ज बाँके हो। प्रस्तावित आयोजना Counter Berm (चनेज ११+ ३७५ देखि २६+ ०४३) र Escape channel (चनेज १०+२६५) निर्माणका लागि पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन देखायबमोजिमका स्थानहरुमा सावजनिक गरिएको र वन तथा वातावरण मन्त्रालयको website: www.mofe.gov.np मा समेत सावजनिक गरिएको छ।

प्रस्तावित सिक्टा सिँचाई आयोजनाका लागि प्रस्तावित पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनमा राय सुझावको लागि आह्वान गरिएको सावजनिक सूचना

राय सुझाव पठाउने ठेगाना वन तथा वातावरण मन्त्रालय, वातावरण प्रभाव मूल्यांकन शाखा, सिंहदरवार, काठमाडौं। फोन नं.०१-४२१९५६७, ४२१९६३२, भ्याक्स नं.०१-४२१९६४८

कुवेतमा वैदेशिक रोजगारको अवसर

कम्पनी: THE NAIL KITCHEN BEAUTY SALON AND INSTITUTE CO शहर: KUWAIT पूर्व स्वीकृत मिति: २०७६/०३/२४ चलाती नं.: ६०९८२४५ LT. No.: 267061 पून विज्ञापन

Table with 2 columns: कामदारको पद, मासिक तलब. 1. Salon Worker, 150 \$, ६३,८८०

GCC EXPERIENCE अप्ठारालाई प्राथमिकता दिइनेछ। फाइनल अन्तर्वार्ता मेनापावर कार्यालय काठमाडौंमा ३०८० असार १८ गते (3 July 2023) मा हुनेछ।

Table with 2 columns: कम्पनीको नाम, विवरण. 1. Beauty Salon, 2. Beauty Institute

Sherman Global Management Consultants Pvt. Ltd. (साविक सूच्यत ओगर्सिज प्रा. लि.) Sinamangal-9, Kathmandu | Tel: 4573705, 4594547, Email: info@shermanconsultants.com/hr@shermanconsultants.com

UAE मा रोजगार कम्पनी: MMH SECURITY SERVICES शहर: DUBAI

Table with 2 columns: कामदारको पद, मासिक तलब. 1. Sira Guard, 1200 \$, ४२,७८०

अन्तर्वार्ता मेनापावर कार्यालय काठमाडौंमा ३०८० असार १८ गते (3 July 2023) मा हुनेछ। फाइनल अन्तर्वार्ता मेनापावर कार्यालय काठमाडौंमा ३०८० असार १८ गते (3 July 2023) मा हुनेछ।

सान लाईट ह्युमन रिर्सेस प्रा. लि. सामासुती-०३, काठमाडौं, फोन: ४३८४८३२, ४३८४८३३

साउदीमा रोजगारको अवसर कम्पनी: EWAN HUMAN RESOURCES COMPANY शहर: DAMMAM

Table with 2 columns: कामदारको पद, मासिक तलब. 1. Ordinary Labour, 1000 \$, ३४,५१०

अन्तर्वार्ता मेनापावर कार्यालय काठमाडौंमा ३०८० असार १८ गते (3 July 2023) मा हुनेछ। फाइनल अन्तर्वार्ता मेनापावर कार्यालय काठमाडौंमा ३०८० असार १८ गते (3 July 2023) मा हुनेछ।

कान्तिपुर मेनापावर सर्बिस प्रा. लि. फोन नं.: ०२३३, सामासुती-३, काठमाडौं, फोन नं.: ०१ ४४८२८०८, ४४८२८६६, ४४८४३३८

ZERO COST EMPLOYMENT OPPORTUNITY for Qatar Airways!! शून्य लागतमा कतार एयरवेजमा रोजगारीको अवसर !!

Free Visa, Free Ticket, Free Medical, Free Processing, No Service Charge, No Cash Deposits, No Salary Deductions, No Mediator ! निःशुल्क भिषा, निःशुल्क टिकट, निःशुल्क स्वास्थ्य जाँच, निःशुल्क भर्ना प्रक्रिया, सेवा शुल्क नलान्ने, तलब कटौती नहुने, नगद जम्मा गर्नु नपर्ने, मध्यस्थकर्ता (विचौलिया) निषेधित !

रोजगारदाता कम्पनी : कतार एयरवेज Employer Company : QATAR AIRWAYS पूर्व स्वीकृत मिति: २०२२/०८/२५ चलाती नं.: ६०९८६९५ चलाती नं.: 60186315

Large table listing job positions (e.g., Administration Assistant, Baggage Team Leader) with columns for monthly salary, working hours, and other details.

नोट: आवेदकहरूलाई अवैध भतीकतहरू देखा सचेत हुन अनुरोध गरिन्छ र कुनै बिचौलिया को प्रयोग बिना बिधा आवेदन गर्न आमन्त्रित गरिएको छ। आवेदक वा आवेदकका परिवारका सदस्यहरूले यस भर्ना प्रक्रियाको लागि कुनै पनि शुल्क तिर्नु पर्नेदैन।

Note: Applicants are requested to be aware of the illegal recruiters and are invited to apply directly without using any mediators. Applicants or their family members are not required to pay any form of fees for this recruitment.

Table with 2 columns: रोजगारदाताको नाम, विवरण. 1. Qatar Airways, 2. Qatar Airways

प्री-अन्तर्वार्ता आईएमआर अफिस ग्वाको, ललितपुरमा धमाम भईरहेको छ। इच्छुक आवेदकहरूले व्यक्तिगत विवरण र सहायक कागजातहरूको साथ प्रि-अन्तर्वार्ताको लागि उपस्थित हुन सक्छन्।

Pre Interview being conducted at the IMR Office, Gwarko, Lalitpur in full swing. Interested applicants may visit us with the CV and its supporting documents.

फाइनल अन्तर्वार्ता आईएमआर अफिस ग्वाको, ललितपुरमा मिति असार २२, २३, २४ र २५ गते हुनेछ। Final Interview will be held at IMR Office, Gwarko, Lalitpur on 7, 8, 9 & 10 July 2023.

इन्टरनेशनल म्यानपावर रिक्रुटमेन्ट (आईएमआर) को कुनै शाखा तथा मध्यस्थकर्ता छैन। वैदेशिक रोजगारमा जाने कामदारहरूबाट आईएमआरले कुनै पनि भर्ना शुल्क लिने छैन।

International Manpower Recruitment P. Ltd (IMR) does not have any branch or mediator representative. IMR is a non-fee charging company to workers going abroad. This means no placements fees, no processing fees, no salary deductions, no cash deposits or any form of fees.

अन्तर्वार्ता कोभिड-१९ को सुरक्षा प्रक्रिया र सामाजिक दूरी कायम गरी आयोजना गरिनेछ। Interview shall be conducted adhering to social distancing guidelines and COVID-19 protocols.

अवैध भतीकतहरूदेखि सावधान रहनुहोस्/Beware of Illegal Recruiters कृपया धोखाधडी, अवैध क्रियाकलाप वा भ्रष्टाचार बिरुद्ध आईएमआरको हटलाइन नं ६७७ ६८०१९३७६६ मा वा ईमेल grievance@imrsolution.com मा रिपोर्ट गर्न बहिर्दृष्टिबाट अनुरोध गरिन्छ।

Feel free to report against fraud, illegal activities or corruption in IMR's Hotline +977 9801137769 or email at grievance@imrsolution.com . We shall maintain your confidentiality.

International Manpower Recruitment (P) Ltd. Gwarko 7, Lalitpur, Nepal, Tel: 01-5204346, 5204347, 5204348 Mobile: +977 9801031586, 9802325733, 9818979632, 9851001600, 9801045628

सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिमी मूल नहरको पूरक वातावरणीय प्रभाव
मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदन, बाँके जिल्ला, लुम्बिनी प्रदेश

प्रतिवेदन पेश गरिएको निकाय

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

सिंहदरबार, काठमाडौं

मार्फत

नेपाल सरकार

उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय

सिंहदरबार, काठमाडौं

प्रस्तावक

नेपाल सरकार

उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय

जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग

सिक्टा सिंचाइ आयोजना

नेपालगञ्ज, बाँके

फोन : ०८१-५५०५७०/५५०१७३

इमेल : siktaproject@gmail.com

असार, २०८०

कार्यकारी सारांश

१. प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना

प्रस्तावित सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिमी मूल नहरको Counter berm र Escape channel संरचना निर्माणको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रस्तावक सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज, बाँके रहेको छ। प्रस्तावकको नाम र ठेगाना निम्नानुसार रहेको छ।

सिक्टा सिंचाइ आयोजना

नेपालगञ्ज, बाँके

फोन नं: ०८१-५५०५७०/१७३

ईमेल: siktaproject@gmail.com

प्रस्तावित सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिमी मूल नहरको Counter berm र Escape channel संरचना निर्माणको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको परामर्शदाता इन्भारोमेन्टल वर्क्स एण्ड सर्भिसेज, नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं रहेको छ। परामर्शदाताको ठेगाना निम्नानुसार रहेको छ।

इन्भारोमेन्टल वर्क्स एण्ड सर्भिसेज

नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं

फोन: ०१-४१०४४७९/८०

ईमेल: ews.ktm@gmail.com

२. पृष्ठभूमि

लुम्बिनी प्रदेशको बाँके जिल्लामा अवस्थित सिक्टा सिंचाइ आयोजनाले नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका, कोहलपुर नगरपालिका, बैजनाथ गाउँपालिका र राप्ती सोनारी गाउँपालिका अन्तर्गतको ४२ हजार ७६६ हेक्टर जमिनमा भरपर्दो सिंचाइको लागि पानी उपलब्ध गराउने उद्देश्यले यस जिल्लाको राप्तीसोनारी गाउँपालिकाको अगैयामा राप्ती नदीमा बाँध निर्माण गरेको छ। नेपाल सरकारले आफ्नै स्रोतबाट आर्थिक वर्ष २०६१/६२ बाट सुरु गरेको यस आयोजनाको निर्माणाधीन पश्चिम मुख्य नहरले बाँके जिल्लाको राप्ती नदीको पश्चिमतर्फको ३३ हजार ७६६ हेक्टर जमिनमा सिंचाइ पुर्याउने र पूर्व मुख्य नहरले राप्ती नदीको पूर्वी भागको करिब ९ हजार हेक्टर क्षेत्रफलमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराउने लक्ष्य राखेको छ।

सिक्टा सिंचाइ आयोजना सरकारले आफ्नै स्रोत साधनबाट निर्माण गरिरहेको नेपालको सबैभन्दा ठूलो राष्ट्रिय गौरवको सिंचाइ आयोजना रहेको छ। आयोजनाले बाँके जिल्लामा ४५.२ किलोमिटर लामो पश्चिम मुख्य नहर र ५३.५ किलोमिटर पूर्वी मुख्य नहरमार्फत करिब ४२,७६६ हेक्टरमा सिंचाइ सुविधा पुऱ्याउनेछ। आयोजनाको पश्चिम मुल नहर तथा यसको शाखा नहरहरूको निर्माण

सम्पन्न भै अहिले संचालनमा रहेको छ जसले बाँके जिल्लाको रासिसोनारी गाउँपालिका तथा कोहलपुर नगरपालिका र नेपालगन्ज उप-महानगरपालिकाको विभिन्न क्षेत्रमा सिंचाई सुविधा पुर्याईरहेको छ। आयोजना क्षेत्रको पूर्वमा राप्ती नदी, पश्चिममा मानखोला, उत्तरमा पूर्व-पश्चिम राजमार्ग र दक्षिणमा नेपाल-भारत सिमाना रहेको छ।

सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिमी मूल नहरमा प्रस्तावित counter berm र escape channel लुम्बिनी प्रदेशको बाँके जिल्लाको राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको वडा नं २, ८ र ९ मा अवस्थित छ। सिक्टा सिंचाइ आयोजनाले पश्चिम मुल नहरको अतिप्रवाह (Overflow) नियन्त्रका लागि Escape channel र नहरको किनारहरूलाई दरिलो र भुक्षय तथा breaches विरुद्ध सुरक्षा प्रदान गर्न Counterberm निर्माण गर्न लागिएको हो। Counterberm ले wave action को कारण हुने भुक्षयबाट किनारहरूलाई जोगाउने कर्ष गर्दछ। सिक्टा सिंचाई आयोजनाको पश्चिम मुल नहरको चेनेज १०+२६५ मा ६०० मिटर लामो र २० मिटर चौडा Escape channel मुख्य नहरको बायाँ तर्फ निर्माण गरिनेछ र नहरको बढी भएको पानीलाई राप्ती नदीमा निकास गरिनेछ। त्यस्तै पश्चिम मुल नहरको चेनेज १९+३७५ देखि चेनेज २६+२९४ मा ६८१९ मिटर लामो र १० मिटर चौडा Counterberm नहरको दुबै तर्फ निर्माण गरिनेछ। यस आयोजना अन्तर्गतको Counter berm को सुरुको बिन्दु चेनेज १९+३७५ राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको वडा नं ८ देखि अन्तिम बिन्दु चेनेज २६+०४३ राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको वडा नं ९ को झिझरी खोलामा अवस्थित छ। आयोजनाको संरचनाहरू Escape channel निर्माण गर्नका लागि थप १.२ हेक्टर राष्ट्रिय वन अन्तर्गतको सामुदायिक वन र Counterberm निर्माण गर्नका लागि थप १४ हेक्टर स्थायी जग्गाको आवश्यकता पर्नेछ जस मध्ये २ हेक्टर बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको तथा १२ हेक्टर मध्यवर्ती क्षेत्रको सामुदायिक वनको जग्गा रहेको छ।

३. पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कानूनी औचित्यता

वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ को दफा ११ को उपदफा १ मा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको कुनै आयोजनाको संरचना स्थानान्तरण वा फेरबदल गर्नु परेमा, वन क्षेत्र थप गर्नु परेमा पूरक वातावरणीय अध्ययन गर्न आवश्यक छ। प्रस्तावित आयोजनाको संरचना Counter berm र Escape channel निर्माण गर्नका लागि थप १५.२ हेक्टर (२ हेक्टर बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको, १२ हेक्टर मध्यवर्ती क्षेत्रको र १.२ हेक्टर सामुदायिक वन) वन क्षेत्र आवश्यक परेको हुनाले यसको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गरिएको छ।

४. पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्य

पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रमुख उद्देश्य प्रस्तावित Counter berm र Escape channel निर्माण गर्दा वातावरणमा पर्ने सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभावहरूको पहिचान तथा ती

प्रभावहरूको बढोत्तरी तथा न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गर्नु रहेको छ। यस आयोजनाका विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्।

- ❖ आयोजना प्रभावित क्षेत्रको भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक, रासायनिक तथा साँस्कृतिक वातावरणसँग सम्बन्धित वस्तुगत तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने,
- ❖ आयोजना कार्यान्वयन गर्दा भौतिक वातावरण, जैविक वातावरण, सामाजिक वातावरण, आर्थिक वातावरण, रासायनिक तथा साँस्कृतिक वातावरणमा पार्न सक्ने सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभावहरू पहिचान गर्ने, आँकलन गर्ने तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- ❖ उपयुक्त सकारात्मक प्रभावहरूको बढोत्तरीका तथा नकारात्मक प्रभावहरूको न्यूनीकरणका उपायहरू पत्ता लगाई कार्यान्वयन गर्ने,
- ❖ वातावरण व्यवस्थापन आयोजना र वातावरणीय अनुगमन आयोजनालाई पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन अनुसार परिमार्जन गरि कार्यान्वयन गर्ने,
- ❖ सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलाई प्रस्तावको वातावरणीय पक्षको बारेमा जानकारी गराउने,

५. अध्ययन विधि

पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को नियम ३ को अनुसूची ३, ८ र १२ को प्रावधान अनुसार गरिएको छ। यस अध्ययनका लागि डेक्स अध्ययन तथा स्थलगत अध्ययन गरिएको थियो। डेस्क अध्ययन अन्तर्गत सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकन, द्वितीय स्रोतबाट तथ्याङ्क संग्रह र प्रश्नावलीको तयारी गरिएको थियो भने स्थलगत अध्ययन अन्तर्गत वाक श्रु सर्वेक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई र सरोकारवालाहरूसँग बैठक गरी आयोजना क्षेत्रको भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र साँस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको थियो।

६. विद्यमान वातावरणीय अवस्था

क) भौतिक वातावरण

आयोजनाको निर्माण क्षेत्रमा भू-उपयोगमा स्थायी रूपमा परिवर्तन आउनेछ। Counter berm निर्माण गर्न २ हेक्टर बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज, १२ हेक्टर मध्यवर्ती क्षेत्रको जग्गा आवश्यकता पर्नेछ र Escape channel निर्माण गर्न सामुदायिक वनको १.२ हेक्टर जग्गा आवश्यक पर्नेछ। आयोजना अन्तर्गतको Counter berm र Escape channel निर्माण गरिने क्षेत्रमा घुलनशील माटो पाइन्छ जुन माटोले पानी सोस्न सक्दैन। त्यसकारण भौगर्भिक रूपमा यस प्रकारको माटो अस्थिर रहेको छ। जलवायुको हिसाबले आयोजना कार्यान्वयन हुने क्षेत्र राप्तीसोनारी गाउँपालिका (समुन्द्री सतह देखि १६६ मिटर देखि १,२३६ मिटर उचाई रहेको छ) मा समशीतोष्ण प्रकारको हावापानी रहेको छ। गर्मी याममा यहाँको तापक्रम अधिकतम ३७.८ डिग्री सेल्सियससम्म पुग्छ भने हिउँदमा

न्यूनतम ४.८ डिग्री सेल्सियससम्म पुग्न जान्छ। त्यसैगरी यस क्षेत्रमा वार्षिक औषत वर्षा १४४७.८ मिलिमिटर रहेको छ। वायु गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड २०६९ अनुसार आयोजना क्षेत्रमा वायु स्वस्थकर देखिएको छ। औसत ध्वनिको स्तर ढकेरी बस्ती क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी ६८ डेसिबल पाइयो जुन आयोजना क्षेत्र वरपर गुड्ने गाडी, ट्रयाक्टर र अन्य सवारी साधनका कारण ध्वनि गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड २०६९ ले तोकेको मापदण्ड भन्दा धेरै पाइयो।

ख) जैविक वातावरण

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज र यस अन्तर्गतको मध्यवर्ती क्षेत्र तथा सामुदायिक वन क्षेत्रमा पर्दछ। आयोजना क्षेत्रमा समशीतोष्ण हावापानीमा पाइने वन तथा वनस्पतिहरू पाइन्छन्। प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रमा पाइने रुखहरूमा साल, सिसौ, खयर, बोटधायरो, रोहिणी, बर्रो, कर्मा, कुसुम, दबदबे, जामुन आदि रहेका छन्।

आयोजना क्षेत्रमा चमेरो, रातो बाँदर, खरायो, दुम्सी, मुसो, स्याल, वन बिरालो, चितुवा, बाघ, हात्ती, जरायो, बँदेल, चित्तल, सालक निर्माण क्षेत्रको नजिकैको जङ्गलमा पाइन्छन्। त्यसैगरी आयोजना क्षेत्रमा पाइने प्रमुख चराहरूमा कोईली, काग, कालिज, काष्ठकुट रहेका छन् भने सरीसृपहरूमा गोमन, करेत, छेपारो, गोहोरो, अर्जिगर आदि पाइन्छन्। साथै बुदुना, बाम, सिद्रा, टेङ्ग्रा, कत्ले, भोटे, जलकपुर, लोहारी, टेवा आदि माछा प्रजातिहरू पनि आयोजना क्षेत्रमा पाइन्छ।

ग) सामाजिक-आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण

प्रभावित क्षेत्रमा बाँके जिल्लाको राप्ती सोनारी गाउँपालिका वडा नं. २, ८ र ९ रहेको छन्। राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको कुल जनसङ्ख्या ५९,९४६ र घरधुरी १०,७४२ रहेको छ। जातियताको आधारमा जनसङ्ख्यालाई हेर्दा राप्ती सोनारी गाउँपालिकामा सबै भन्दा बढी घरधुरी जनजातीको ५४.२% रहेको छ। आयोजना क्षेत्रमा करिब ७९% घरधुरीहरूले खानेपानीको लागि ट्युबवेल प्रयोग गरेको देखिन्छ। यस बाहेक सार्वजनिक धारा, सार्वजनिक इनार, बोरिङ्ग र घरआँगन भित्रै पाइपबाट ल्याइएको पानीले समेत यहाँको खानेपानीको आपूर्ति हुने गरेको छ।

खाना पकाउने ईन्धन उपयोगको विवरणलाई हेर्दा ९१% घरधुरीले खाना पकाउन काठ दाउराको प्रयोग गरेको देखिन्छ। ९% घरपरिवार एल.पी.जी. र गोबर ग्यासमा निर्भर रहेको देखिन्छ। बत्ती बाल्ने ईन्धनको प्रयोगको विवरणलाई हेर्दा ९०% घरहरूमा मात्र विद्युत पुगेको अवस्था छ। यस बाहेक सोलार उर्जालाई दोस्रो उर्जाको रूपमा उपयोग गरिरहेको अवस्था छ।

आयोजना क्षेत्रका स्थानीयहरूको मुख्य पेशा कृषि र पशुपालन रहेको छ। यहाँका ४४% मानिसहरू कृषि पेशामा संलग्न रहेको देखिन्छ भने १३% ज्यालादारीमा, ४.१% नोकरी गर्नेहरू र २२ प्रतिशत गृहस्थीको रहेको छ।

आयोजना क्षेत्रमा भाषा सम्बन्धी विवरणलाई हेर्दा यहाँ ८ वटा भाषिक समुदायको बसोबास रहेको देखिन्छ। यहाँ ४७.२% घरधुरीले नेपाली भाषा प्रयोग गरिएको देखिन्छ। दोस्रोमा थारु भाषा बोल्ने घरधुरी ४१.६% रहेको छ। आयोजना क्षेत्रका स्थानीय बासिन्दाले आफ्नो संस्कृति, जातजाति र धार्मिक प्रचलन अनुसार विभिन्न चाडपर्व मनाउने गर्छन्। दशैं, तिहार, शिवरात्री, माघेसंक्रान्ति, तीज, जनै पूर्णिमा, होली, छठपर्व हिन्दू धर्मावलम्बीहरूले मनाउने गर्दछन्। मुस्लिमहरूले इद, बकर इद, मोहरम मनाउँछन्। कमाण्ड क्षेत्रमा प्रमुख हिन्दू धार्मिक स्थलहरू शिव, दुर्गा, भीमसेन, भगवती, राम र हनुमानका मन्दिरहरू छन्।

७. वातावरणीय प्रभावहरू

अ) अनुकूल प्रभावहरू

निर्माण चरण	
स्थानीयलाई रोजगारीको अवसर	निर्माण चरणको स्थानीयलाई रोजगारीको अवसरको सिर्जना हुनेछ। प्रस्तावित आयोजनालाई लक्षित समयभित्र निर्माण कार्य पूरा गर्न ६,३२० दक्ष र ३९,१०० अदक्ष मानव दिन आवश्यक पर्नेछ। निर्माणको क्रममा प्रस्तावित आयोजनाले स्थानीयहरूलाई रोजगारीको अवसर प्रदान गर्नेछ।
व्यवसायका अवसरहरू	निर्माण चरणमा कामदारहरूका लागि विभिन्न किसिमको उपभोग्य वस्तुहरूको आवश्यकता पर्नेछ। विशेषगरी उपभोग्य वस्तुहरू आपूर्ति गर्न, स्थानीय रूपमा उब्जनी हुने तरकारीहरू र साना होटेल तथा चिया पसल र रेस्टुरेन्ट आदि फस्टाउने छन् र खाद्यान्न र अन्य प्रकारका सेवाहरूको माग बढाई यसले स्थानीय स्तरमा उद्यमशीलता बढाउन पनि मद्दत पुऱ्याउनेछ।
सञ्चालन चरण	
कमाण्ड क्षेत्रको संरक्षण	Counter berm ले भुक्षय र अवसदन विरुद्ध अवरोधको रूपमा काम गर्नेछ। यसले सतहको बहावको दरलाई कम गर्नेछ। बर्मले पानीको गतिलाई कम गर्नेछ र अतिसंवेदनशील क्षेत्रहरूमा पानी जानबाट रोक्ने काम गर्नेछ, जसले गर्दा माथिल्लो माटोमा बग्ने पानीको प्रतिकूल प्रभावहरूलाई कम गर्नेछ।
बाढीबाट बचाव	Escape channel ले नहरको लागि सुरक्षा भल्भको रूपमा काम गर्नेछ। यसले नहरलाई थप आपूर्तिका कारण हुने सम्भावित

	क्षतिबाट सुरक्षा प्रदान गर्नेछ। अत्यधिक आपूर्तिले नहरको किनारहरूलाई ओभर टपिड वा चुहावटका कारण हुने क्षतिबाट बचाउनेछ।
वन्यजन्तुलाई पानीको उपलब्धता	प्रस्तावित Escape channel वन क्षेत्रमा पर्ने भएको हुनाले आयोजनाको सञ्चालन पश्चात वन क्षेत्रभित्र वन्यजन्तुहरूको लागि पिउने पानी उपलब्ध गराउनेछ।

आ) प्रतिकूल प्रभावहरू

निर्माण चरण	
भौतिक वातावरणीय प्रभावहरू	
भू-उपयोगमा परिवर्तन	प्रस्तावित आयोजनालाई स्थायी र अस्थायी रूपमा करिब १५.७ हेक्टर जग्गाको आवश्यकता पर्नेछ। यस मध्ये १५.२ हेक्टर जग्गा स्थायी आयोजनाको संरचनामा परिणत हुनेछ।
निर्माण सामाग्री भण्डारणका कारण पर्ने प्रभाव	निर्माण सामाग्रीहरूको भण्डारण तथा व्यवस्थापन गर्दा धुलो उड्ने, भुक्षय हुने, पानीको स्रोत तथा निकासमा बाधा पर्ने जस्ता प्रभावहरू पार्न सक्छ।
वायु गुणस्तरमा पर्ने प्रभाव	निर्माण अवधिमा यातायात र निर्माण सामग्रीको ढुवानी, उत्खननले उल्लेखनीय परिमाणको धुलो र धुँवा उत्पन्न गर्दछ। निर्माण सामाग्री ढुवानी तथा भण्डारण गर्दा सवारी साधनले वायुमा धुलो फैलाउने, ढुवानी सञ्चालनको क्रममा Mud-tracking का साथ साथै वायु प्रदूषण हुनेछ। त्यस्तै, निर्माण श्रमिकहरूद्वारा उत्पादन हुने ठोस फोहोरमैलाले गर्दा आयोजना क्षेत्रमा दुर्गन्ध उत्पन्न हुन्छ जसले हावाको गुणस्तरलाई असर पुऱ्याउनेछ।
फोहोरमैलाका कारण पर्ने प्रभाव	आयोजनाको संरचनाहरूको लागि निर्माण क्षेत्र तयार गर्ने क्रममा र निर्माण गतिविधिहरूको क्रममा दुबै (ठोस र तरल) किसिमका फोहोर उत्पादन हुन्छन्। ठोस खाले फोहोरमा सिमेन्ट, कंक्रीट, माटो जस्ता सामाग्री उत्पादन हुनेछन् भने कामदारको शिविरबाट दुबै ठोस तथा तरल फोहोर उत्पादन हुनेछन्। ठोस फोहोरमा खाना तयारीको क्रममा निस्कने मुख्यतया जैविक र अजैविक

	फोहोर हुन्छन् भने तरल फोहोरमा शिविरबाट निस्कने फोहोर पानी तथा निर्माण सामग्री धोईपखाली गर्दा निस्कने पानी पर्छन्। फोहोरको राम्रो व्यवस्थापन नहुँदा कामदारहरूको स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्नेछ तथा माटोको गुणस्तरमा हास ल्याउन सक्छ।
जैविक वातावरणीय प्रभावहरू	
वन क्षेत्र तथा रुखको नोकसानी	आयोजनाका लागि १५.२ हेक्टर वनको जग्गा आवश्यक पर्नुका साथै २५५ वटा रुखहरू तथा २८६ वटा बल्लाबल्लीहरू बाँके रास्ट्रीय निकुन्जको मध्यवर्ती क्षेत्रको सामुदायिक वनहरू र डिभिजन वन कार्यालय, बाँके अन्तर्गतको सामुदायिक वनबाट कटान गर्नुपर्ने देखिन्छ।
जैविक मार्गमा अवरोध	निर्माण कार्य र सवारी साधनको आवागमनले वन्यजन्तुहरूको आवतजावतमा बाधा पुऱ्याउनेछ। निर्माण कार्यका कारण अत्याधिक ध्वनि र ध्वनी प्रदूषणले वन्यजन्तुलाई बाधा पुऱ्याउनेछ। यस्ता गतिविधिले वन्यजन्तु र स्थानीय जैविक विविधतामा अप्रत्यक्ष असर पर्नेछ। निर्माण गतिविधिहरूले प्राय साना प्रजातिहरू जस्तै सर्प, भ्यागुता, छेपारो र साना स्तनधारीहरूलाई हानी पुऱ्याउनेछ।
मानव वन्यजन्तु द्वन्द	आयोजना क्षेत्रमा रहेको जंगलबाट बाघ, चितुवा, मृग, गोमन सर्प, अजिङ्गर र अन्य जनावरहरू कहिले काहीं निर्माण क्षेत्रमा आवतजावत गर्न सक्छन जसले गर्दा आयोजनाको निर्माणका क्रममा निर्माणकर्मी तथा वन्यजन्तु द्वन्दको सम्भावना रहेको छ जसका कारणले वन्यजन्तुहरूबाट आक्रमण भई चोटपटक लाग्ने र अन्य दुर्घटना हुने सम्भावना हुनेछ।
सामाजिक-आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरणीय प्रभावहरू	
स्थानीयहरूको स्वास्थ्यमा प्रभाव	आयोजना क्षेत्रमा विभिन्न स्थानबाट निर्माण श्रमिकहरूबाट संक्रामक रोगहरू नजिकको समुदायमा फैलन सक्छ र स्वास्थ्य जोखिम सिर्जना हुन सक्छ। स्थानीय र आप्रवासी कामदारहरू बीचको सम्पर्क बढ्नाले संक्रामक रोगहरूको संक्रमण बढ्न

	सकछ। त्यस्तै उत्खनन र निर्माण गतिविधिहरूमा उत्सर्जन हुने धूलो र निर्माण मेसिनरीको ध्वनि स्तरले स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यलाई असर गर्न सकछ।
कामदारहरूको पेशागत स्वास्थ्य सुरक्षामा प्रभाव	आयोजना निर्माणका कार्यहरू गर्दा (निर्माण स्थलको सरसफाई, उत्खनन कार्यहरू, उपकरण प्रयोग) कामदारहरू घाइते हुन सकछन् र दुर्घटनामा पर्न सक्ने तथा चोटपटक लाग्न सकछ। अन्य सम्भावित स्वास्थ्य प्रभावहरूमा धूलो र धुवाँको जोखिमको कारण श्वासप्रश्वास र आँखा सम्बन्धी रोगहरू हुन सकछन्।
आगन्तुक तथा रैथाने कामदारहरूबीच कलह र झगडा	आयोजना निर्माणको क्रममा अन्य विभिन्न स्थानका कामदारहरू स्थानीय कामदारहरूसँग काममा संलग्न हुन सकछन्। यसले स्थानीय स्रोतहरूको उपयोगको मामिलामा प्रतिस्पर्धा बढाइ द्वन्द सिर्जना गर्न सकदछ।
महिला र पुरुषबीच असमानता	आयोजना निर्माणको क्रममा कामदार छनोट गर्दा महिला र पुरुषबीच भेदभाव हुन सकछ साथै समान स्तरको कामको लागि महिला र पुरुषमा ज्यालामा असमानता हुनसकछ।
सञ्चालन चरण	
भौतिक वातावरणीय प्रभावहरू	
उत्खनन क्षेत्र, निर्माण सामग्री भण्डारण स्थल, बिग्रन व्यवस्थापन स्थलको सरसफाई तथा पुनर्स्थापना	उत्खनन क्षेत्र, निर्माण सामग्री भण्डारण, बिग्रन व्यवस्थापनका लागि प्रयोग भएको स्थलहरूको पुनर्स्थापना गर्दा वायु तथा माटो प्रदुषण बढ्ने, भुक्षय हुने, निकासमा बाधा पुग्ने सम्भावना हुन्छ।
जैविक वातावरणीय प्रभावहरू	
वन्यजन्तु तथा पशुको आवतजावतमा पर्ने प्रभाव	आयोजना अन्तर्गतको Counter berm र escape channel वन क्षेत्रमा निर्माण गरिने भएकाले वन्यजन्तुहरूलाई आवतजावत गर्न असहज हुनेछ र यसले वन्यजन्तुको आवगमनमा बाधा पुऱ्याउने तथा वन्यजन्तुहरूको नहरमा खसेर मृत्यु हुन सक्नेछ।

द. वातावरणीय प्रभाव बढोत्तरी तथा न्यूनीकरणका उपायहरू

प्रभाव बढोत्तरी उपायहरू

प्रभावहरू	बढोत्तरी उपायहरू
निर्माण चरण	
स्थानीयलाई रोजगारीको अवसर	रोजगारीका लागि स्थानीय गरीब, दलित, विपन्न समूह र महिलालाई प्राथमिकता दिइनेछ।
सञ्चालन चरण	
कमाण्ड क्षेत्रको संरक्षण	Counter berm मा ग्रास टर्फिङ्ग तथा बायो-इन्जिनियरिंग कार्य गरिनेछ। Counter berm निर्माण गर्दा प्राकृतिक निकासलाई बाधा नपर्ने गरी गरिनेछ।
बाढीबाट सुरक्षा	Counter berm र escape channel निर्माण गर्दा प्राकृतिक निकास प्रणालीलाई अवरोध गरिने छैन।
वन्यजन्तुलाई पानीको सहजता पर्ने प्रभाव	Escape channel मा स्लोप र्याम्प निर्माण गरी वन्यजन्तुहरूलाई नहरमा जान सहज गरिनेछ।

प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू

निर्माण चरण	न्यूनीकरणका उपायहरू
भौतिक वातावरणीय प्रभावहरू	
भू-उपयोगमा परिवर्तन	प्रस्तावित आयोजना निर्माणका लागि प्रयोग गरिने १५.२ हेक्टर जग्गाको क्षतिपूर्ति वन नियमावली २०७९ अनुसार गरिनेछ।
निर्माण सामग्री भण्डारणका कारण पर्ने प्रभाव	स्थलगत सर्वेक्षण गर्दा पहिचान गरिएको स्थलमा मात्र गरिनेछ र स्थलहरूको सञ्चालनको लागि सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसित पूर्व सहमति र स्वीकृति लिइनेछ।
वायु गुणस्तरमा पर्ने प्रभाव	सवारीसाधन आवागमनका कारण निर्माण क्षेत्रमा फैलिने धुलो कम गर्न दिनको तीन पटक पानी छर्किने कार्य गरिनेछ। साथै, भण्डारण गरिएको बालुवा र माटो लोड गर्नु अघि धुलो उड्न नदिन अलिकति भिजाइनेछ।

	<p>निर्माण क्षेत्रमा प्रवेश गर्ने सबै ट्रकहरूमा लोड गरिएका निर्माण सामग्री ढाकेर ल्याइनेछ र अनलोडिङ पश्चात साइट छोड्ने सबै ट्रकहरू ढाकेर वा पखालेर पठाइनेछ।</p> <p>भण्डार गरेर राखेको सामानलाई ढाकेर राखिनेछ।</p>
फोहोरमैलाका कारण पर्ने प्रभाव	<p>कुहिने र नकुहिने फोहोर सङ्कलन गर्न छुट्टाछुट्टै डस्टबिन प्रयोग गरिनेछन्। पुनः प्रयोग योग्य सामग्रीहरू आयोजनाद्वारा भेन्डरलाई विक्री गरिनेछ भने अन्य फोहोर गहिरो खाल्डो खनि गाडिनेछ र स्थानीय पालिकासँग समन्यव गरी तोकिएको डम्पिङ्ग स्थलमा बिसर्जन गरिनेछ।</p> <p>उत्खनन कार्यबाट निस्कने माटोलाई पुनः प्रयोग गरिनेछ। स्थापित शिविर क्षेत्रमा सेप्टिक ट्याङ्कीको स्थापना गरी फोहोर पानी, शौचालयको फोहोर व्यवस्थापन गरिनेछ।</p>
जैविक वातावरणीय प्रभावहरू	
वन क्षेत्र तथा रुखको नोकसानी	<p>कटान गर्नु पर्ने २५५ रुखहरू क्षतिपूर्ति वन नियमावली २०७९ तथा संरक्षित क्षेत्र भित्र भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण एवं संचालन सम्बन्धि कार्यनीति २०६५ अनुसार गरिनेछ।</p> <p>मध्यवर्ती क्षेत्रको सामुदायिक वनबाट कटान गर्नु पर्ने २३१ रुखहरूको क्षतिपूर्ति स्वरूप १:२५ को दरले ५,७२५ वटा रुखहरू र सामुदायिक वनबाट काटिने २४ वटा क्षतिपूर्ति स्वरूप १:१० को दरले रुखको २४० रोपिनेछन् र ५ वर्ष सम्म हेरचाह गरिनेछ।</p> <p>प्रति हेक्टर १६०० विरुवा वृक्षारोपण गरिनेछ। वृक्षारोपण आयोजनाद्वारा राष्ट्रिय निकुञ्ज, डिभिजन वन कार्यालय तथा प्रभावित सामुदायिक वनको समन्वयमा गरिनेछ।</p> <p>(अथवा यसको लागि आवश्यक रकम वन विकास कोषमा जम्मा गरिनेछ)</p>
जैविक मार्गमा अवरोध	<p>निर्माण व्यवसायीले रातको समयमा निर्माण शिविरहरूबाट न्यूनतम ध्वनि सुनिश्चित गर्नेछ। वन क्षेत्रमा अनावश्यक प्रकाश निषेध गरिनेछ। निर्माण व्यवसायीले चालकहरूलाई जङ्गल नजिक अनावश्यक हर्न प्रयोग दिनेछैन। रातिको समयमा निर्माण कार्यहरू गरिने छैन।</p>

मानव वन्यजन्तु द्वन्द	निर्माण कार्य रात्रीको समयमा गरिने छैन। निर्माण अवधिभरि श्रमिकहरूलाई सुरक्षा संयन्त्रहरू प्रदान गरिनेछ। निकुञ्जको अधिकारीहरू र वन उपभोक्ता समूहहरूसँग समन्वय गरिनेछ।
सामाजिक-आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरणीय प्रभावहरू	
स्थानीयहरूको स्वास्थ्यमा प्रभाव	निर्माण क्षेत्रमा सुरक्षा चेतावनी र साइनबोर्ड स्थापना गरिनेछ। कामदारहरूलाई शिविर र निर्माण स्थल सफा राख्न प्रेरित गरिनेछ। सरुवा रोग स्वास्थ्य सम्बन्धी सुरक्षा मापदण्डहरू (मास्क लगाउने र स्यानीटाइज गर्ने) अपनाइनेछ र संक्रमित रोगहरूको बारेमा स्थानीय व्यक्ति र कामदारहरूलाई जागरूकता प्रदान गरिनेछ।
कामदारहरूको स्वास्थ्य सुरक्षामा प्रभाव	निर्माण स्थलमा काम गर्ने सबै तहका श्रमिकहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षात्मक उपकरणहरूको प्रयोग अनिवार्य गराइनेछ। उच्च धुलो उड्ने स्थानहरूमा पानी छर्किने व्यवस्था गरिनेछ। शिविरमा पर्याप्त शौचालयहरू र पिउने पानीको व्यवस्था गरिनेछ। शिविरमा प्राथमिक उपचार सुविधाहरू र कामदारहरूको लागि आकस्मिक बिमा प्रदान गरिनेछ। दुर्घटना र पेशागत स्वास्थ्य तथा सुरक्षाको रेकर्ड राखिनेछ। आयोजनामा काम गर्ने सबै तहका श्रमिकहरूलाई पेशागत सुरक्षा र आकस्मिक प्रक्रियाको बारेमा नियमित अभिमुखिकरण गराइनेछ।
महिला र पुरुषबीच असमानता	महिला र पुरुषलाई समान रोजगारीको सुविधा र ज्याला प्रदान गरिनेछ। आयोजनाले पुरुष र महिलालाई उनीहरूको क्षमता अनुसार समान अवसर प्रदान गर्नेछ।
सञ्चालन चरण	
भौतिक वातावरणीय प्रभावहरू	
उत्खनन क्षेत्र, निर्माण सामाग्री भण्डारण स्थल, बिग्रन व्यवस्थापन स्थल र कामदारशिविरको सरसफाई तथा पुनःस्थापना	निर्माण कार्य सकिए पछि उत्खनन क्षेत्र, निर्माण सामाग्री भण्डारण स्थल, बिग्रन व्यवस्थापन स्थलको सरसफाई गरी पुनःस्थापित गरिनेछ। कामदार शिविर भण्डारण क्षेत्रमा रहेका टहराहरू हटाइनेछ। बिग्रन व्यवस्थापन स्थलहरू माटोले भरिनेछ र वन क्षेत्रको जग्गामा वृक्षारोपण गरिनेछ।

जैविक वातावरणीय प्रभावहरू

वन्यजन्तु तथा पशुको आवतजावतमा पर्ने प्रभाव

वन्यजन्तु तथा पशुको सहज आवतजावतका लागि स्लोप र्याम्प निर्माण गरिनेछ तथा पहिले भएको स्लोप र्याम्पको संरचना वन्यजन्तु मैत्री पूर्वाधार निर्देशिका अनुरूप परिवर्तन गरिनेछ।

९. वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

वातावरणीय व्यवस्थापन योजना, निर्माण कार्यान्वयन, प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरण र अनुकूल प्रभाव वृद्धि गर्ने एक महत्वपूर्ण माध्यम हो। आयोजना निर्माण गर्दा वातावरणीय व्यवस्थापन योजना अन्तर्गत रहेर मात्रै गरिनेछ र वातावरणीय व्यवस्थापनको उत्तरदायित्व प्रस्तावक र सम्बन्धित मन्त्रालयमा रहनेछ। वातावरणीय व्यवस्थापन गर्न लाग्ने अनुमानित जम्मा रकम ने.रु. ३७,७०,२००/- लाग्ने अनुमान गरिएको छ।

१०. निष्कर्ष

आयोजना कार्यान्वयनद्वारा पर्न सक्ने सम्पूर्ण प्रभावहरूलाई व्यवस्थित गर्न सकिने प्रकारका छन्। वातावरणीय व्यवस्थापन कार्यका लागि प्रस्तावित बढोत्तरीकरण तथा न्यूनीकरणका उपायहरू सरल एवं आर्थिक रूपले स्थानीयबासीहरूलाई समेत फाइदा पुऱ्याउने प्रकारका रहेका छन्। तसर्थ यस आयोजनालाई प्रस्तावित बढोत्तरीकरण तथा न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गर्दै प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएका प्रभाव न्यूनीकरणका सबै विकल्पहरू एवं तिनको विश्लेषणको आधारमा प्रस्तावित विकल्पहरूलाई कार्यान्वयन गर्दै आयोजना कार्यान्वयन गरिनेछ।

विषय सूची

कार्यकारी सारांश.....	ii
तालिकाहरूको सूची.....	xviii
चित्रहरूको सूची.....	xix
संक्षेपीकरणको सूची	xx
परिच्छेद-१	१
प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना.....	१
१.१ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना.....	१
१.२ परामर्शदाताको नाम र ठेगाना	१
१.३ प्रस्तावको औचित्य/सान्दर्भिकता.....	१
१.४ पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कानूनी सान्दर्भिकता	२
१.५ पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनका उद्देश्यहरू.....	२
१.६ पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको दायरा.....	३
१.७ पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको अध्ययन टोली	३
परिच्छेद-२	४
प्रस्तावको परिचय.....	४
२.१ पृष्ठभूमि.....	४
२.२ आयोजनाको विवरण	६
२.३ अवस्थिति	६
२.४ पहुँच	१२
२.५ आयोजनाका विशेषताहरू	१२
२.६ आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने जग्गाको विवरण	१३
२.७ आयोजनाका लागि आवश्यक जनशक्ति	१४
२.८ आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्री	१४
२.९ आयोजनाका सहायक सुविधाहरू.....	१५
२.१० आयोजनाको क्षेत्र निर्धारण	१६
२.११ निर्माण तालिका.....	१९
परिच्छेद-३	२०
प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाइएको विधि.....	२०

३.१ सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकन	२०
३.२ स्थलगत अध्ययन	२०
३.३ तथ्याङ्क संग्रह विधिहरू	२१
३.४ प्राप्त तथ्याङ्कको विश्लेषण	२२
३.५ प्रभाव पहिचान, आँकलन, तह निर्धारण र उल्लेखनीयताको मूल्याङ्कन गर्दा अपनाईएको विधि	२३
३.६ मस्यौदा प्रतिवेदनको तयारी	२३
३.७ सार्वजनिक सुनुवाई	२३
परिच्छेद-४	२५
प्रतिवेदन तयार गर्दा विचार गरिएका नीति तथा आयोजना, ऐन, नियमावली, निर्देशिका, तथा मापदण्डहरू	२५
परिच्छेद-५	३९
आयोजना क्षेत्रको विद्यमान वातावरणीय अवस्था	३९
५.१ भौतिक वातावरणीय अवस्था	३९
भू-उपयोग	३९
भौगर्भिक अवस्था	३९
हावापानी	४१
जलविज्ञान	४२
हावा, पानी र ध्वनिको अवस्था	४२
५.२ जैविक वातावरण	४३
वन तथा संरक्षण अवस्था	४३
वनस्पति	४३
वन्यजन्तु	४४
५.३ सामाजिक-आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण	४८
जनसङ्ख्या	४८
उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण	४८
साक्षरता दर	५१
स्वास्थ्य संस्थाको अवस्था	५१
पेशा	५३

चाडपर्वहरू र धार्मिक स्थलहरू	५५
परिच्छेद-६	५६
प्रस्तावको वैकल्पिक विश्लेषण	५६
६.१ डिजाइन	५६
६.२ आयोजना स्थल	५६
६.३ प्रविधि र सञ्चालन विधि	५६
६.४ समय तालिका.....	५६
६.५ प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ.....	५७
६.६ निर्माण व्यवस्थापन योजना	५७
परिच्छेद-७	५८
प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने खास प्रभावहरू.....	५८
७.१ अनुकूल प्रभावहरू	५८
७.२ प्रतिकूल प्रभावहरू	५९
७.२.१ भौतिक वातावरणीय प्रभावहरू	५९
७.२.२ जैविक वातावरणीय प्रभावहरू.....	६१
७.२.३ सामाजिक-आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरणीय प्रभावहरू	६२
परिच्छेद-८	६६
अनुकूल प्रभावहरू बढोत्तरी तथा प्रतिकूल प्रभावहरू न्यूनीकरणका उपायहरू.....	६६
८.१ अनुकूल प्रभावहरू बढोत्तरीका उपायहरू	६६
८.२ प्रतिकूल प्रभावहरू न्यूनीकरणका उपायहरू.....	६७
८.३ वातावरणीय व्यवस्थापन योजना	७१
परिच्छेद-९.....	८८
प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नुपर्ने विषय.....	८८
९.१ वातावरणीय अनुगमनको प्रकार.....	८८
९.१.१ प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन	८८
९.१.२ प्रभाव अनुगमन	८८
९.१.३ नियमपालन अनुगमन.....	८९
९.२ अनुगमन सूचकहरू.....	८९
९.३ अनुगमन गर्ने निकायहरू.....	९४

परिच्छेद-१०	९५
वातावरणीय परीक्षण	९५
१०.१ वातावरणीय परीक्षणको उद्देश्यहरु	९५
१०.२ वातावरणीय परीक्षणमा संलग्न संस्था	९५
१०.३ परीक्षण तालिका.....	९६
१०.४ परीक्षण विधि	९६
१०.५ वातावरणीय परीक्षणको प्रतिवेदनको ढाँचा	९७
परिच्छेद-११	९८
निष्कर्ष तथा प्रतिवद्धता	९८
११.१ निष्कर्ष	९८
११.२ प्रतिवद्धता	९८
सन्दर्भ सामग्रीहरु	९९
अनुसूचीहरु.....	१०४

तालिकाहरूको सूची

तालिका १: पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको अध्ययन टोली	३
तालिका २: प्रस्तावित संरचनाहरूको विवरण.....	६
तालिका ३: आयोजनाका विशेषताहरू	१२
तालिका ४: आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने जग्गाको विवरण	१४
तालिका ५: आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्रीहरूको विवरण.....	१४
तालिका ६: खानी उत्खनन स्थलको विवरण	१५
तालिका ७ : आयोजनाको निर्माण तालिका	१९
तालिका ८: प्रभाव श्रेणीकरण विधि.....	२३
तालिका ९ : प्रभावको महत्व.....	२३
तालिका १०: सार्वजनिक सुनुवाईका उठेका सवालहरू.....	२४
तालिका ११: भू-उपयोगको विवरण.....	३९
तालिका १२: आयोजना क्षेत्रको हावापानीको विवरण.....	४१
तालिका १३: आयोजना क्षेत्रमा वायु र ध्वनिको अवस्था	४२
तालिका १४: आयोजना क्षेत्रको पानीको अवस्था.....	४३
तालिका १५: आयोजना क्षेत्रमा पाइने वनस्पतिको विवरण	४४
तालिका १६: आयोजना क्षेत्रमा पाइने स्तनधारीहरू	४४
तालिका १७: आयोजना क्षेत्रमा पाइने उभयचर तथा सरीसृपहरूको विवरण	४६
तालिका १८: आयोजना क्षेत्रमा रहेका माछाहरूको विवरण	४७
तालिका १९: आयोजना क्षेत्रको घरधुरी तथा जनसङ्ख्याको विवरण	४८
तालिका २०: उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण.....	४८
तालिका २१: जातियताको आधारमा घरधुरीको विवरण.....	४९
तालिका २२: धर्मको आधारमा घरधुरीको विवरण	५०
तालिका २३: शैक्षिक संस्थाको सङ्ख्या र किसिम.....	५०
तालिका २४: खानेपानीको मुख्य स्रोतको आधारमा घरधुरीको विवरण.....	५२
तालिका २५: शौचालयको किसिम.....	५२
तालिका २६: खाना पकाउने ईन्धन उपयोगको विवरण	५३
तालिका २७: मुख्य पेशाको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण	५४
तालिका २८: मातृभाषा सम्बन्धि विवरण.....	५५

तालिका २९: सामुदायिक वनहरुबाट कटान गर्नु पर्ने रुखहरुको विवरण	६१
तालिका ३०: अनुकूल प्रभावहरुको मूल्याङ्कन	६३
तालिका ३१: प्रतिकूल प्रभावहरुको मूल्याङ्कन	६४
तालिका ३२: अनुकूल प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरु	६६
तालिका ३३: प्रतिकूल प्रभावहरु न्यूनीकरणका उपायहरु	६७
तालिका ३४: अनुकूल प्रभावहरुको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना	७१
तालिका ३५: प्रतिकूल प्रभावहरुको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना	७३
तालिका ३६: वातावरणीय व्यवस्थापन गर्न लाग्ने अनुमानित रकम	८७
तालिका ३७: वातावरणीय अनुगमन सम्बन्धी विवरण	९०
तालिका ३८: वातावरणीय परीक्षण योजना	९६
तालिका ३९: वातावरणीय परीक्षणको ढाँचा	९७

चित्रहरुको सूची

चित्र नं. १: Counter Berm डिजाइन	७
चित्र नं. २: Escape Channel को डिजाइन	८
चित्र नं. ३: आयोजना क्षेत्रको अवस्थिति नक्सा	९
चित्र नं. ४: आयोजनाको बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने खण्डको नक्सा	१०
चित्र नं. ५: आयोजनाको टोपो नक्सा	११
चित्र नं. ६: आयोजनाका सहायक सुविधाहरु रहने स्थान देखाइएको नक्सा	१६
चित्र नं. ७: आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र	१८
चित्र नं. ८: आयोजना क्षेत्रको भू-उपयोग नक्सा	४०

संक्षेपीकरणको सूची

°C	डिग्री सेल्सियस
%	Percent
µg/m ³	Microgram per Cubic Meter
/L	Per Liter
mg/m ³	Milligram per Cubic Meter
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
cm	Centimeter
DBH	Diameter at Breast Height
IUCN	International Union for Conservation of Nature
ppm	Parts Per Million
एल.पि.जी.	लिव्किड पेट्रोलियम ग्यास
जि.आई.यस.	जिओग्राफिक इन्फर्मेसन सिस्टम
जि.पि.यस.	ग्लोवल पोजिसनिग सिस्टम
ने.रु.	नेपाली रुपैया
नं.	नम्बर
पि.एम.	पार्टीकुलेट म्याटर
बि.सं.	बिक्रम संबत

परिच्छेद-१

प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना

१.१ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना

प्रस्तावित "सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिमी मूल नहरको Escape channel र Counter Berm निर्माणको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन" को प्रस्तावक, सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज, बाँके रहेको छ। प्रस्तावकको नाम र ठेगाना निम्नानुसार रहेको छ।

सिक्टा सिंचाइ आयोजना

नेपालगञ्ज, बाँके

फोन नं: ०८१-५५०५७०/१७३

ईमेल: siktaproject@gmail.com

१.२ परामर्शदाताको नाम र ठेगाना

प्रस्तावित सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिमी मूल नहरको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको परामर्शदाता इन्भारोमेन्टल वर्क्स एण्ड सर्भिसेज, नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं रहेको छ। परामर्शदाताको ठेगाना निम्नानुसार रहेको छ।

इन्भारोमेन्टल वर्क्स एण्ड सर्भिसेज

नयाँ बानेश्वर, काठमाण्डौं

फोन: ०१-४१०४४७९/८०

ईमेल: ews.ktm@gmail.com

१.३ प्रस्तावको औचित्य/सान्दर्भिकता

प्रस्तावित सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिमी मूल नहरमा घुलनसिल माटो रहेको कारणले गर्दा नहर संचालन हुँदा तथा वर्षातको पानीले नहर संरचनामा क्षती पुर्याईरहेकोले Counter berm संरचना प्रस्ताव गरिएको हो। Counter berm संरचना निर्माणले नहरको किनारलाई दरिलो बनाउनेछ भने भुक्षय विरुद्ध सुरक्षा प्रदान पनि गर्नेछ साथै भुक्षय र अवसादन (सेडीमेन्टेसन) विरुद्ध अवरोधको काम गर्नेछ जसले गर्दा सतही प्रवाहलाई कम गर्नेछ।

त्यस्तै Escape channel ले नहरमा बढी भएको पानी निकास गरी सुरक्षा भल्भको काम गर्नेछ साथै बाढी, Overtopping वा लिकेजबाट हुने क्षतीबाट समेत बचाउनेछ। प्रस्तावित संरचनामा वन्यजन्तुमैत्री स्लोप र्याम्प पनि निर्माण हुने भएकोले बाँके राष्ट्रिय निकुन्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेको वन्यजन्तुलाई पानी खान जान तथा फर्कन सहज हुनेछ। आयोजनामा थप गर्न लागिएको संरचना निर्माणले आयोजना अझ वातावरणमैत्री हुनेछ भने आयोजनामा देखिएको भुक्षय जस्ता समस्याको दिर्घकालिन समाधान पनि हुनेछ।

१.४ पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कानूनी सान्दर्भिकता

सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिम मूल नहरको स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन प्रतिवेदनमा Counter berm र Escape channel संरचना निर्माण र यस सँग सम्बन्धित प्रभावहरूको आँकलन तथा वातावरणीय व्यवस्थापन योजना समावेश गरिएको थिएन।

वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ को दफा ११ को उपदफा १ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को दफा ७ बमोजिम वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको कुनै आयोजनाको संरचना स्थानान्तरण वा परिवर्तन गर्नु परेमा तथा वन क्षेत्र थप गर्नु परेमा पूरक वातावरणीय अध्ययन गर्न आवश्यक छ। प्रस्तावित आयोजनाको लागि Counter berm र Escape channel संरचना थप निर्माण गर्नका लागि थप १५.२ हेक्टर (२ हेक्टर बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको, १२ हेक्टर बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रको र १.२ हेक्टर सामुदायिक वन) जग्गा आवश्यक परेको हुनाले पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गरिएको छ।

१.५ पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनका उद्देश्यहरू

यस आयोजनाको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रमुख उद्देश्य थप हुने वन क्षेत्र तथा Counter berm र Escape channel थप हुँदा यस आयोजनाले वातावरणमा पर्ने अनुकूल तथा प्रतिकूल प्रभावहरूको पहिचान तथा ती प्रभावहरूको बढोत्तरी तथा न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गर्नु हो। यस आयोजनाका विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्।

- ❖ आयोजना प्रभावित क्षेत्रको भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक, रासायनिक तथा साँस्कृतिक वातावरणसँग सम्बन्धित वस्तुगत तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने,
- ❖ आयोजना कार्यान्वयन गर्दा भौतिक वातावरण, जैविक वातावरण, सामाजिक वातावरण, आर्थिक वातावरण, रासायनिक तथा साँस्कृतिक वातावरणमा पार्न सक्ने अनुकूल तथा प्रतिकूल प्रभावहरू पहिचान गर्ने, आँकलन गर्ने तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- ❖ उपयुक्त अनुकूल प्रभावहरूको बढोत्तरीका तथा प्रतिकूल प्रभावहरूको न्यूनीकरणका उपायहरू पत्ता लगाई कार्यान्वयन गर्ने,
- ❖ वातावरण व्यवस्थापन योजना र वातावरणीय अनुगमन योजनालाई पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन अनुसार परिमार्जन गरि कार्यान्वयन गर्ने,
- ❖ सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलाई प्रस्तावको वातावरणीय पक्षको बारेमा जानकारी गराउने,
- ❖ प्रस्ताव कार्यान्वयन स्थलको वरिपरि बसोबास गर्ने स्थानीयहरूको राय सुझाव समेत सङ्कलन गरि आयोजनालाई वातावरणमैत्री बनाउने।

१.६ पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको दायरा

प्रस्तावित सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिम मूल नहरको Counter berm र Escape channel संरचना बाँके जिल्लाको राप्ती सोनारी गाउँपालिका वडा नं २, ८ र ९ मा पर्दछ। प्रस्तावित सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिम मूल नहर अन्तर्गत Counter berm तथा Escape channel निर्माण तथा वन क्षेत्र थप हुँदा वातावरणमा पर्ने प्रभावहरूको पहिचान तथा प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू मूल्याङ्कन गर्नु यस अध्ययनको सीमा अन्तर्गत पर्दछ।

१.७ पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको अध्ययन टोली

यस पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनको टोली तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १: पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको अध्ययन टोली

विशेषज्ञहरू	विशेषज्ञहरूको नाम	योग्यता	कार्य अनुभव
टोली प्रमुख/ वातावरण विज्ञ	निशा बाल्मिकी	स्नातकोत्तर वातावरण विज्ञान	३ वटा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन तथा १३ वटा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण
जि.आई.एस. विज्ञ	दिपक राज बस्नेत	स्नातकोत्तर वातावरण विज्ञान	३ वटा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन र ६ वटा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण
जलस्रोत विज्ञ	विभूति ओझा	स्नातकोत्तर जलस्रोत इन्जिनियरिंग	६ वटा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण
वन विज्ञ	जय राज मिश्र	स्नातकोत्तर वन विज्ञान	३ वटा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण
सामाजशास्त्री	युगेश अधिकारी	स्नातकोत्तर सामाजशास्त्र	६ वटा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण

परिच्छेद-२ प्रस्तावको परिचय

२.१ पृष्ठभूमि

२.१.१ सिक्टा सिंचाइ आयोजना

लुम्बिनी प्रदेशको बाँके जिल्लामा अवस्थित सिक्टा सिंचाइ आयोजनाले नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका, कोहलपुर नगरपालिका, बैजनाथ गाउँपालिका र राप्ती सोनारी गाउँपालिका अन्तर्गतको ४२ हजार ७६६ हेक्टर जमिनमा भरपर्दो सिंचाइको लागि पानी उपलब्ध गराउने उद्देश्यले यस जिल्लाको राप्तीसोनारी गाउँपालिकाको अगैयामा राप्ती नदीमा बाँध निर्माण गरेको छ। नेपाल सरकारले आफ्नै स्रोतबाट आर्थिक वर्ष २०६१/६२ बाट सुरु गरेको यस आयोजनाको निर्माणाधीन पश्चिम मुख्य नहरले बाँके जिल्लाको राप्ती नदीको पश्चिमतर्फको ३३ हजार ७६६ हेक्टर जमिनमा सिंचाइ पुर्याउने लक्ष्य राखेको छ। पूर्व मुख्य नहरले राप्ती नदीको पूर्वी भागको करिब ९ हजार हेक्टर क्षेत्रफलमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराउने लक्ष्य राखेको छ।

बाँकेको सुख्खा जमिनमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराउने एक मात्र विकल्प सिक्टा सिंचाइ आयोजना कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक स्रोतबाट रकम उपलब्ध गराउनु थियो। यसअनुसार सिंचाइ विभागले नेपाल सरकारको आर्थिक तथा प्राविधिक स्रोतबाट मुख्य बाँध र मुख्य नहर निर्माण प्रक्रियाको ठेक्का व्यवस्थापनको काम अघि बढाएको हो। यस आयोजनाको कार्यान्वयनलाई नेपाल सरकारले २०६१/११/१६ मा स्वीकृत गरेको थियो भने कुल लागत अनुमानित १२ अर्ब ८० करोडको प्रारम्भिक गुरुयोजना २०६४/०८/०३ मा नेपाल सरकारले स्वीकृत गरेको थियो। आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा यस आयोजनाको कुल लागत २५ अर्ब २० करोडको परिमार्जित गुरुयोजना स्वीकृत भएको थियो। यस गुरुयोजना अनुसार यो आयोजना २०७६/७७ भित्र सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको थियो तर विभिन्न कारणले आयोजना सम्पन्न हुन नसकेकाले २०७८/७९ मा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ।

सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पानीको स्रोत पश्चिम राप्ती नदी रहेको छ जुन समुन्द्र सतहबाट १७० देखि ४००० मिटरको उचाइमा रहेको छ। नदीको कुल लम्बाई लगभग २८० किलोमिटर रहेको छ र जलाधार क्षेत्र ५,४५० वर्ग किलोमिटर रहेको छ। राप्ती नदी दुई मुख्य नदीहरू मारी खोला र झिमरुक खोलाको संगमबाट बनेको हो।

सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको उद्देश्य सिंचाइ सुविधाहरूको विकास तथा कृषि प्रणालीको आधुनिकीकरण गरि आयआर्जनमा वृद्धि गरी समग्र राष्ट्रिय विकासमा सहयोग पुऱ्याउनु र बाँके जिल्लाको जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउनु रहेको छ। आयोजनाको कमाण्ड क्षेत्रमा धान, गहुँ, मकै, गोडागुडी, तोरी, आलु, कपास, फलफूल, तरकारी, दाल र सुर्ती जस्ता बालीका लागि

उपयुक्त रहेको छ। आयोजनाको सञ्चालनले कमाण्ड क्षेत्रमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराउदा बालीको तीव्रता हालको १६८ प्रतिशतबाट २४२ प्रतिशतमा पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ।

सिक्टा सिंचाइ आयोजना सरकारले आफ्नै स्रोत साधनबाट निर्माण गरिरहेको नेपालको सबैभन्दा ठूलो राष्ट्रिय गौरवको सिंचाइ आयोजना रहेको छ। आयोजनाले बाँके जिल्लामा ४५.२ किलोमिटर लामो पश्चिम मुख्य नहर र ५३.५ किलोमिटर पूर्वी मुख्य नहरमार्फत करिब ४२,७६६ हेक्टरमा सिंचाइ सुविधा पुऱ्याउनेछ। आयोजनाको पश्चिम मुल नहर तथा यसको शाखा नहरहरुको निर्माण सम्पन्न भै अहिले संचालनमा रहेको छ जसले बाँके जिल्लाको रासिसोनारी गाउँपालिका तथा कोहलपुर नगरपालिका र नेपालगन्ज उप-महानगरपालिकाको बिभिन्न क्षेत्रमा सिंचाई सुविधा पुर्‍याईरहेको छ। आयोजना क्षेत्रको पूर्वमा राप्ती नदी, पश्चिममा मानखोला, उत्तरमा पूर्व-पश्चिम राजमार्ग र दक्षिणमा नेपाल-भारत सिमाना रहेको छ।

सिक्टा सिंचाई आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकनको विवरण

प्रस्तावित सिक्टा सिंचाइ आयोजना कार्यान्वयन गर्नुपूर्व वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन प्रतिवेदन तयार गरी बि.सं. २०६३/०१/२८ मा नेपाल सरकार वातावरण, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयबाट स्वीकृत गरी आयोजना कार्यान्वयन भैरहेको छ। नेपाल सरकार (मन्त्रपरिषद) बाट मिति २०६५/०६/०४ मा १०६.०१ हेक्टर वन क्षेत्रको जग्गा उपलब्ध गराउने र सो मा रहेको ७,०२० वटा रुखहरु हटाउन तथा मिति २०६८/०७/२३ मा १३९.४८९ हेक्टर वन क्षेत्रको जग्गा उपलब्ध गराउन र सो मा रहेको १०,९९६ वटा रुखहरु हटाउन (जम्मा २४५.४९९ हेक्टर जग्गा र १८,०१६ वटा रुखहरु) दिने निर्णय गरेको थियो। आयोजनाले बाँके राष्ट्रिय निकुन्ज, मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने ४,०८७ वटा रुख हटाउन तथा ४८.५२५ हेक्टर वन क्षेत्र सिक्टा सिंचाई नहर तथा सर्भिस सडक निर्माण गर्न २०६८/७/२३ गते मन्त्रपरिषद्को निर्णय भइ २०६८/१०/११ गते बाँके राष्ट्रिय निकुन्जसँग सम्झौता गरेको थियो।

त्यस्तै आयोजनाले २०७१/८/१८ गते वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय, वन विभागको निर्णय अनुसार २१.९६ हेक्टर वन क्षेत्रको भोगाधिकार तथा त्यहाँबाट हटाउन पर्ने ४,९३२ वटा रुखको कटान अनुमति लिएको थियो र २०७१/०९/०८ गते वन विभाग, बबरमहलसँग सम्झौता गरेको थियो। आयोजनाले २०६४/६५ देखि २०६९/७० सम्म जिल्ला वन कार्यालय र बाँके राष्ट्रिय निकुन्ज कार्यालयबाट २७९.८६ हेक्टर क्षेत्रफलमा ४,१०,७६० विरुवा बृक्षारोपन गरेको छ।

त्यस्तै, आयोजनाले स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन प्रतिवेदन अनुसारको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना अनुरूपको क्रियाकलापहरु गरिरहेको छ र पश्चिम नहरको निर्माण कार्य सम्पन्न गरी विगत २ वर्ष देखि पश्चिम नहरबाट सिंचाई सुविधा संचालन गरिरहेको छ।

२.२ आयोजनाको विवरण

सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिमी मूल नहरमा प्रस्तावित counter berm र escape channel लुम्बिनी प्रदेशको बाँके जिल्लाको राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको वडा नं २, ८ र ९ मा अवस्थित छ। सिक्टा सिंचाइ आयोजनाले पश्चिम मुल नहरको अतिप्रवाह (Overflow) नियन्त्रका लागि Escape channel र नहरको किनारहरूलाई दरिलो र भुक्षय तथा breaches विरुद्ध सुरक्षा प्रदान गर्न Counterberm निर्माण गर्न लागिएको हो। Counterberm ले wave action को कारण हुने भुक्षयबाट किनारहरूलाई जोगाउने कार्य गर्दछ। सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिम मुल नहरको चेनेज १०+२६५ मा ६०० मिटर लामो र २० मिटर चौडा Escape channel मुख्य नहरको बायाँ तर्फ निर्माण गरिनेछ र नहरको बढी भएको पानीलाई राप्ती नदीमा निकास गरिनेछ। त्यस्तै पश्चिम मुल नहरको चेनेज १९+३७५ देखि चेनेज २६+२९४ मा ६८१९ मिटर लामो र १० मिटर चौडा Counterberm नहरको दुबै तर्फ निर्माण गरिनेछ। यस आयोजना अन्तर्गतको Counter berm को सुरुको बिन्दु चेनेज १९+३७५ राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको वडा नं ८ देखि अन्तिम बिन्दु चेनेज २६+०४३ राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको वडा नं ९ को झिझरी खोलामा अवस्थित छ। आयोजनाको संरचनाहरू Escape channel निर्माण गर्नका लागि थप १.२ हेक्टर राष्ट्रिय वन अन्तर्गतको सामुदायिक वन र Counterberm निर्माण गर्नका लागि थप १४ हेक्टर स्थायी जग्गाको आवश्यकता पर्नेछ जस मध्ये २ हेक्टर बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको तथा १२ हेक्टर मध्यवर्ती क्षेत्रको सामुदायिक वनको जग्गा रहेको छ।

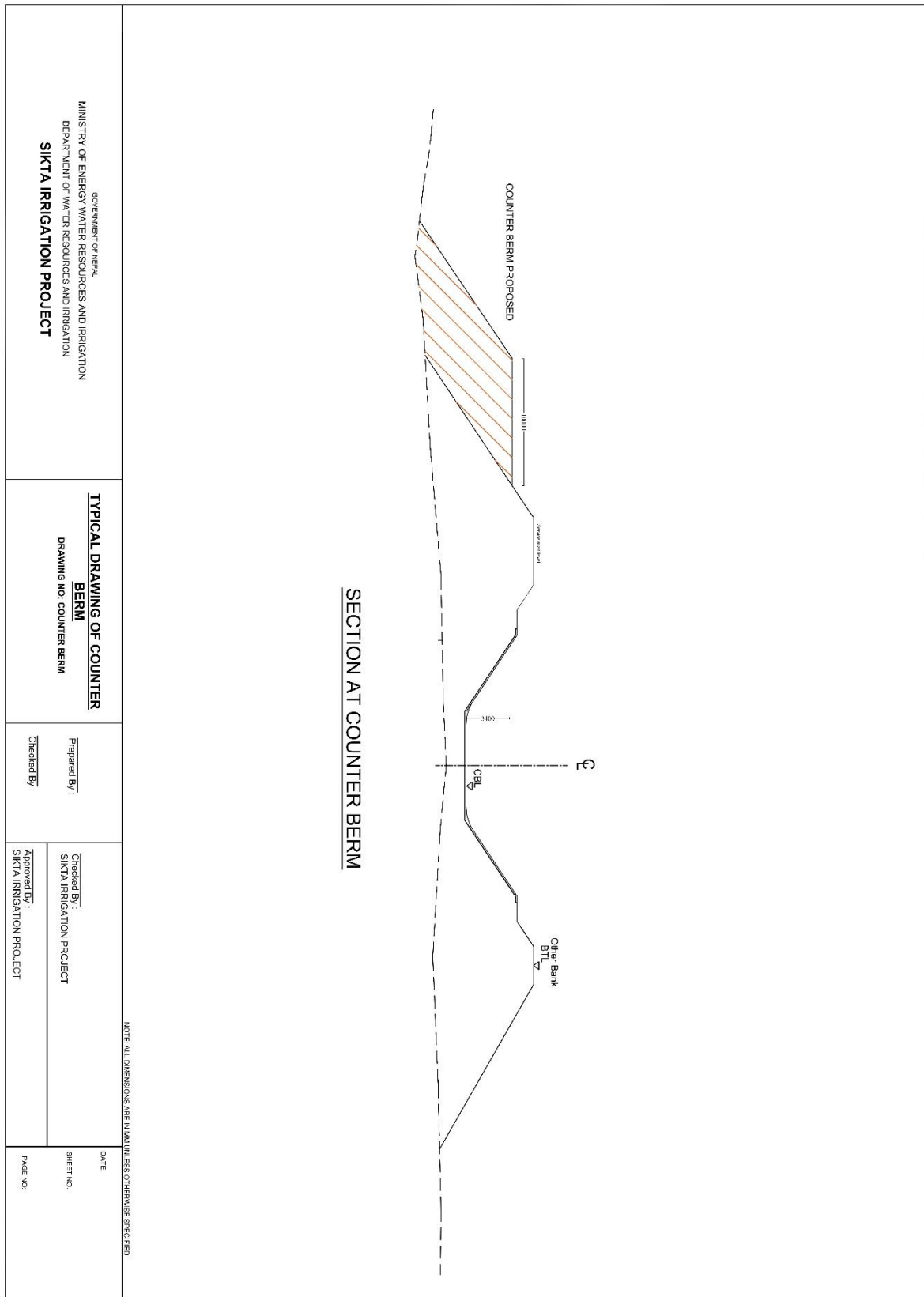
तालिका २: प्रस्तावित संरचनाहरूको विवरण

संरचनाहरू	चेनेज	अवस्थिति	कैफियत
Escape channel	१०+२६५	२८°०४'४१" उत्तर; ८१°०५'२'४" पूर्व	मुख्य नहरको बायाँ
Counter berm	१९+३७५- २६+२९४	२८°०७'५३.८२" देखि २८°०९'३७" उत्तर ८१°४८'४४.३८" देखि ८१°४५'२१" पूर्व	दुबै तिर

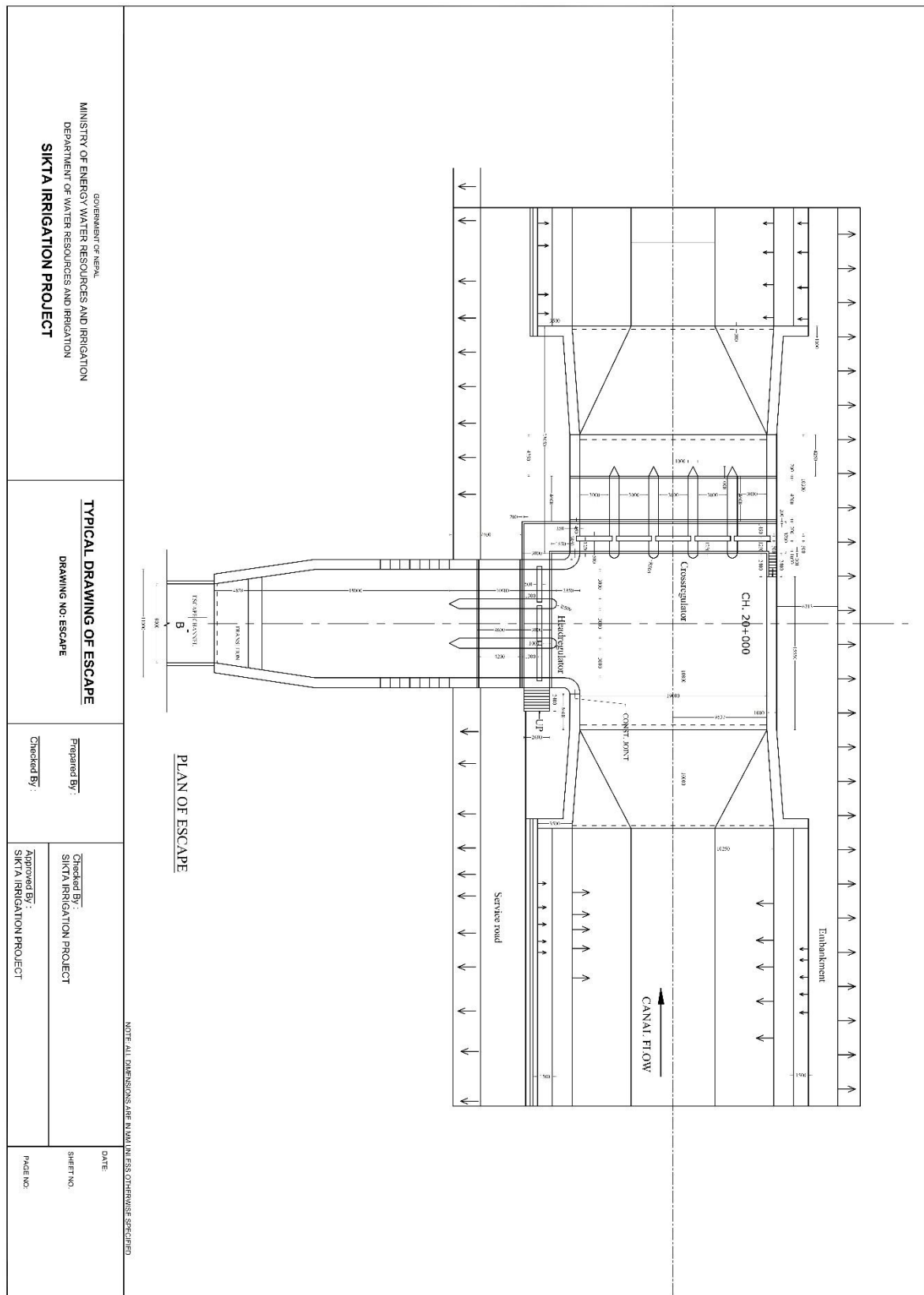
स्रोत: आयोजनाको विस्तृत प्रतिवेदन २०७८ तथा स्थलगत सर्वेक्षण, २०७८

२.३ अवस्थिति

सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिम मूल नहरमा निर्माण गरिने प्रस्तावित Counterberm चेनेज १९+३७५ मा रहेको राप्ती सोनारी गाउँपालिका वडा नं ८ बाट सुरु हुन्छ र चेनेज २६+०४३ राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको वडा नं. ९ सम्म पुग्छ। त्यसैगरी राप्ती सोनारी गाउँपालिका वडा नम्बर २ मा रहेको मुख्य नहरको दाँया तर्फ चेनेज १०+२६५ मा Escape channel निर्माण गरिनेछ। सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिमी मूल नहर लुम्बिनी प्रदेशको बाँके जिल्लाको राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको वडा नं २, ८ र ९ मा अवस्थित छ।

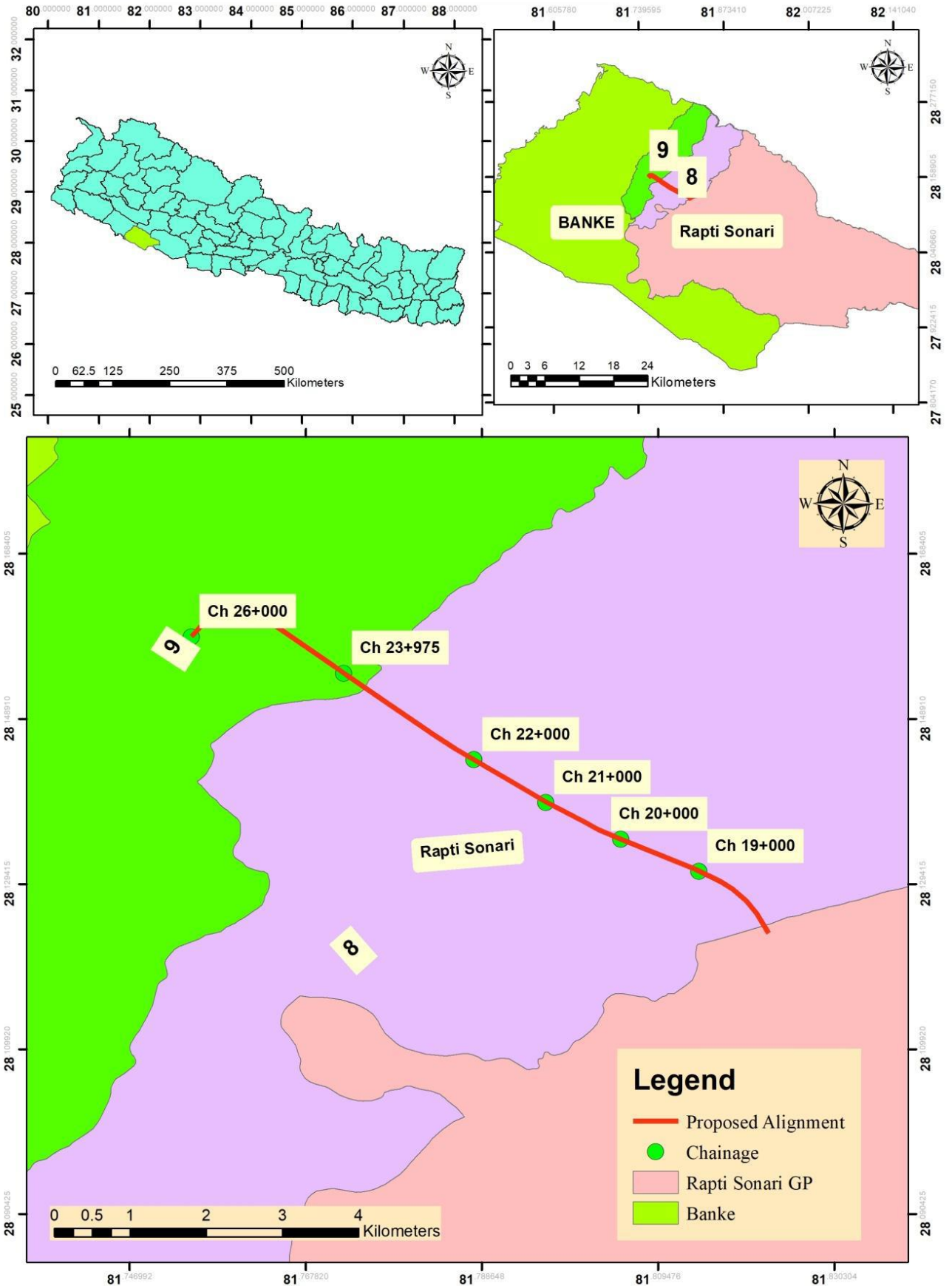

चित्र नं. १: Counter Berm को डिजाइन

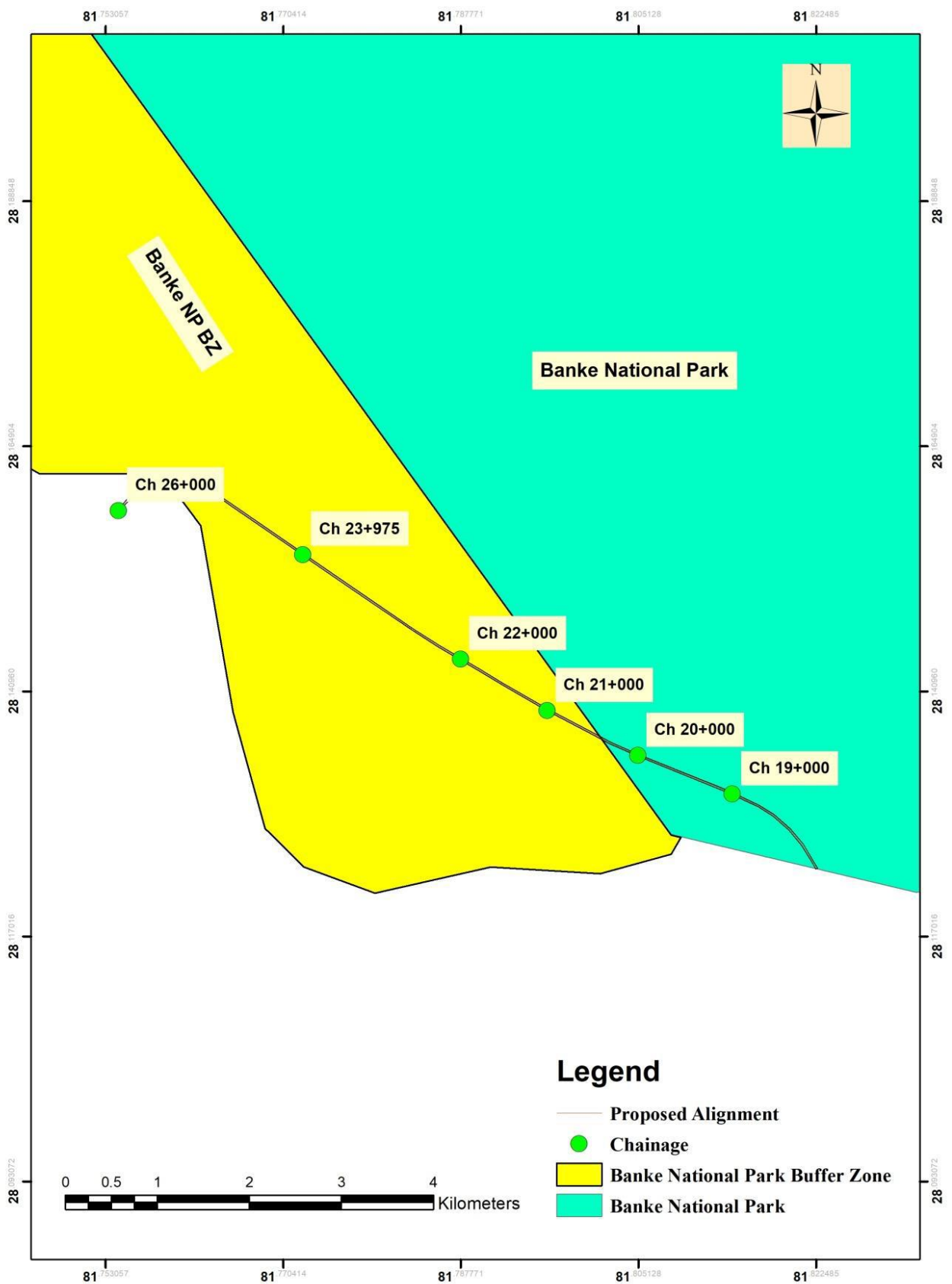

चित्र नं. २: Escape Channel को डिजाइन

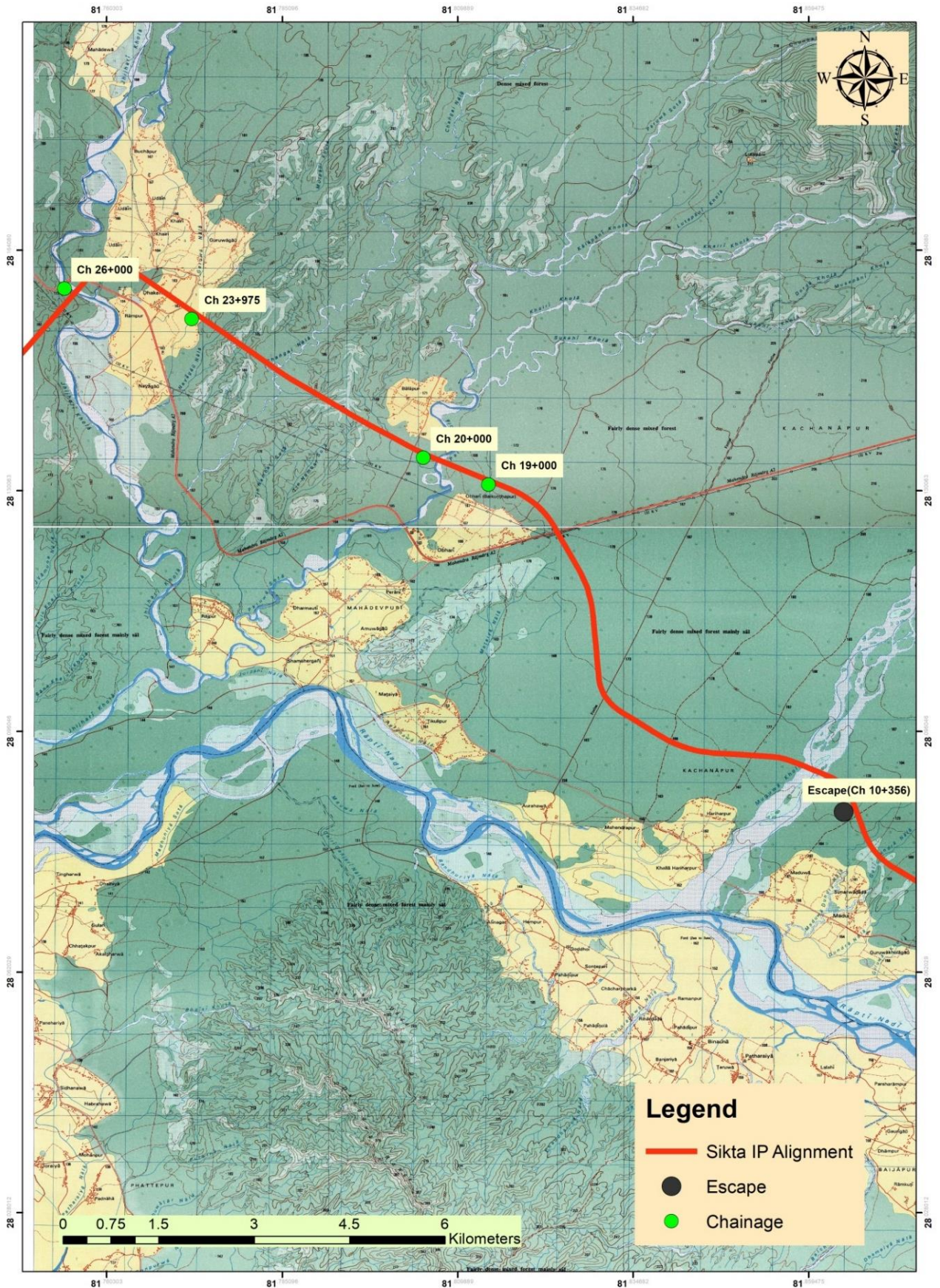
(नोट: Counter Berm र Escape Channel को डिजाइनको ठुलो नक्सा अनुसूची १४ मा देखाइएको छ)

चित्र नं. ३: आयोजना क्षेत्रको अवस्थिति नक्सा (स्रोत: नापी विभाग, २०७७)

चित्र नं. ४: आयोजनाको बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने खण्डको नक्सा

चित्र नं. ५: आयोजनाको टोपो नक्सा (श्रोत: नापी विभाग, १९९६)

२.४ पहुँच

यस आयोजनाको हेडवर्क पूर्व-पश्चिम राजमार्गबाट ३०० मिटरको दुरीमा अगैयामा रहेको छ भने कोहलपुर नगरपालिकाको पूर्वी भागबाट करिब ३५ किलोमिटरको दुरीमा रहेको छ। आंशिक रूपमा ग्राभेल सडकबाट आयोजना क्षेत्रसम्म पुग्न सकिन्छ।

२.५ आयोजनाका विशेषताहरू

आयोजनाका प्रमुख विशेषताहरू तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३: आयोजनाका विशेषताहरू

विवरण	स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन	पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन	कैफियत
आयोजनाको नाम	सिक्टा सिंचाइ आयोजना	सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिमी मूल नहरको Escape channel र Counter berm निर्माण	Escape channel र Counter berm संरचना थप गर्न लागेको
अवस्थिति			
प्रदेश	मध्य पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र	लुम्बिनी	-
जिल्ला	बाँके	बाँके	-
नगरपालिका/गाउँपालिका	३४ गाउँ विकास समिति	राप्ती सोनारी गाउँपालिका	-
नेट कमाण्ड क्षेत्र	३३,७६६ हेक्टर	३३,७६६ हेक्टर	-
नदी	पश्चिम राप्ती	पश्चिम राप्ती	-
स्रोतको प्रकार	बाह्रमासे	बाह्रमासे	-
मुख्य नहरको लम्बाई	४६ किलोमिटर	४६ किलोमिटर	-
न्यूनतम मासिक डिस्चार्ज	८.५६ क्युमेक	८.५६ क्युमेक	-
उच्च बाढी डिजाइन प्रवाह	८,२५५ क्युमेक	८,२५५ क्युमेक	-
नहरको डिजाइन प्रवाह	५० क्युमेक	५० क्युमेक	-
पहुँच सडक	पूर्व-पश्चिम राजमार्ग	पूर्व-पश्चिम राजमार्ग	-

आवश्यक जग्गा	९१९.८५ हेक्टर	थप १५.२ हेक्टर जग्गा आवश्यक	Counterberm र Escape channel निर्माण गर्न लाग्ने थप जग्गा
आवश्यक वन क्षेत्र	१५३ हेक्टर	थप २ हेक्टर बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको १२ हेक्टर मध्यवर्ती क्षेत्रको १.२ हेक्टर सामुदायिक वन	Counterberm र Escape channel निर्माण गर्न लाग्ने थप जग्गा
कटान गरिने रुख	२८,०६३	थप २५५ कटान गर्नुपर्ने	Counterberm र Escape channel निर्माण गर्न थप कटान गर्नुपर्ने रुख
बस्ती क्षेत्र विस्थापन	छैन	छैन	-

स्रोत: सिक्टा सिंचाई आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदन २०६२ र स्थलगत सर्वेक्षण, २०७८

२.६ आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने जग्गाको विवरण

आयोजनाको संरचनाहरू Counter Berm र Escape channel निर्माण गर्नका लागि थप १५.२ हेक्टर स्थायी तथा ०.५ हेक्टर अस्थायी जग्गाको आवश्यकता पर्नेछ। आयोजनाको संरचनाहरू Escape channel निर्माण गर्नका लागि १.२ हेक्टर राष्ट्रिय वन अन्तर्गतको सामुदायिक वन र Counterberm निर्माण गर्नका लागि १४ हेक्टर अस्थायी जग्गाको आवश्यकता पर्नेछ जस मध्ये २ हेक्टर बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको तथा १२ हेक्टर मध्यवर्ती क्षेत्रको जग्गा रहेको छ। यसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४: आयोजनाका लागि थप आवश्यक पर्ने जग्गाको विवरण

आयोजनाको संरचनाहरू	जग्गाको प्रकार			जम्मा जग्गा (हेक्टर)
	जङ्गल	बाँके राष्ट्रिय निकुन्ज (जङ्गल)		
	सामुदायिक वन	राष्ट्रिय निकुन्ज	मध्यवर्ती क्षेत्र	
स्थायी				
Counter berm		२	१२	१४
Escape channel	१.२			१.२
स्थायी रूपमा आवश्यक जम्मा जग्गा				१५.२
अस्थायी				
कामदार शिविर			०.१९	०.१९
भण्डारण स्थल			०.२	०.२
विग्रन व्यवस्थापन स्थल			०.११	०.११
अस्थायी रूपमा आवश्यक जम्मा जग्गा				०.५

स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, २०७८

२.७ आयोजनाका लागि आवश्यक जनशक्ति

आयोजनाको काम समयमै सम्पन्न गर्नका लागि ६,३२० दक्ष र ३९,१०० अदक्ष कामदारहरू आवश्यक पर्दछन्। कामदारहरूमा विशेषगरी मजदुरहरू, मेशिन सञ्चालन गर्ने, सवारी चालक, निरीक्षक, ईञ्जिनियर आदि रहेका छन्। स्थानीयहरूको सीप, विज्ञता, अनुभव र ज्ञानका आधारमा निर्माण सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यमा उचित प्राथमिकता दिइनेछ।

२.८ आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्री

आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्रीहरूमा माटो, ढुङ्गा, गट्टि आदि रहेका छन् जुन स्थानीय बजार तथा उत्खनन् स्थलहरूबाट मापदण्ड अनुसार ल्याइनेछ। आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्रीहरूको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५: आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्रीहरूको विवरण

विवरण	मात्रा
माटो	१,७६,००० घन मिटर
मिक्स्ट ग्राभेल	३,२०,००० घन मिटर
ग्राभेल	७४,००० घन मिटर
ढुङ्गा	२६,००० घन मिटर

स्रोत: आयोजनाको विस्तृत प्रतिवेदन २०७८

२.९ आयोजनाका सहायक सुविधाहरू

क) कामदारहरूको शिविर

आयोजनाको निर्माण कार्यका लागि ठूलो सङ्ख्यामा श्रमशक्तिको आवश्यकता पर्नेछ। तिनीहरूलाई आवश्यक सुविधाहरू सहितको आवासको व्यवस्था गरिनेछ। आयोजनाको कुनैपनि संरचनाहरूको निर्माण गर्दा वन, जङ्गल र पानीको स्रोतलाई हानी पुऱ्याईने छैन। कामदारहरूका लागि पिउने पानी र शौचालयको उचित व्यवस्थापन गरिनेछ। कामदार शिविरको लागि २८° ९'४१.०७" उत्तर र ८१°४५'४१.१२" पूर्वमा निजि खेतीयोग्य जमिनमा एउटा उपयुक्त स्थान रहेको छ।

ख) निर्माण सामाग्री भण्डारण स्थल

आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न सामाग्रीहरूको सुरक्षित रूपमा भण्डारण गर्नका लागि वातावरण मैत्री सुरक्षित भण्डारण स्थलहरूको पहिचान गरिएको थियो। स्थलगत भ्रमणका क्रममा जम्मा दुई वटा स्थल (२८°०८'५८" उत्तर र ८१°४६'४४.७" पूर्व तथा २८°९'१४.७३" उत्तर र ८१°४६'१९.७१" पूर्व) निर्माण सामाग्री भण्डारण गर्न उपयुक्त भेटिएको थियो।

ग) बिग्रन व्यवस्थापन स्थल

स्थलगत भ्रमण गर्दा मुख्य नहर रेखांकनको बायाँ एउटा स्थलमा (२८°०९'०१" उत्तर र ८१°४६'४०" पूर्व) उत्सर्जन हुने विभिन्न किसिमको बिग्रनको व्यवस्थापन गर्न उपयुक्त भेटिएको थियो

घ) नदीजन्य पदार्थ उत्खनन स्थल

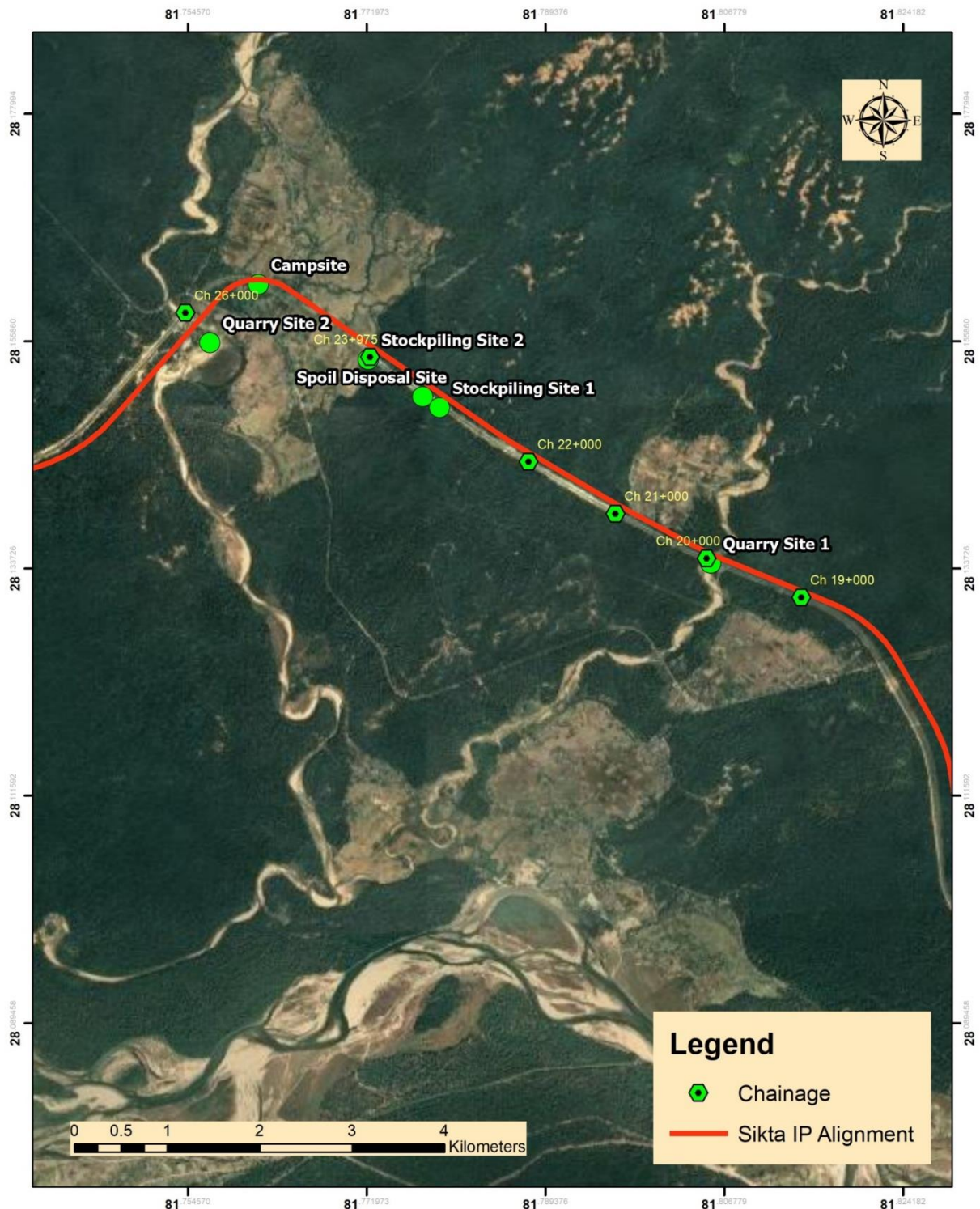
आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने नदीजन्य निर्माण सामाग्रीहरू ढुंगा, माटो, ग्रावेल, वालुवा सङ्कलन तथा उत्खनन स्थानीय क्षेत्रमा पर्ने झिझरी खोला र परुवा खोलामा उपलब्ध रहेको छ जसको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका ६: खानी उत्खनन स्थलको विवरण

भौगोलिक अवस्थिति		खोलाको नाम	निर्माण सामाग्री	उत्खनन विधि
अक्षांश	देशान्तर			
२८.१३४६४° उत्तर	८१.८०४९५° पूर्व	परुवा खोला	ढुङ्गा, गिट्टी	स्क्याभेटरको प्रयोगबाट
२८.१५५०९° उत्तर	८१.७५५३५° पूर्व	झिझरी खोला	ढुङ्गा, गिट्टी	स्क्याभेटरको प्रयोगबाट

स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, २०७८

(नोट: स्वीकृत वातावरणीय अध्ययनले तोके बमोजिमको परिमाण र सर्तहरू पालना गरी उत्खनन तथा संकलन गरिनेछ।)

चित्र नं. ६: आयोजनाका सहायक सुविधाहरु रहने स्थान देखाइएको नक्सा

२.१० आयोजनाको क्षेत्र निर्धारण

आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र आयोजना गतिविधिहरुको कारण प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष प्रभावको आधारमा वर्गिकृत गरिएको छ। आयोजनाको संरचना र सहायक सुविधाहरुका साथै आयोजनाको निर्माण र सञ्चालनका कारण प्रभावित हुने क्षेत्रलाई र स्थायी रूपमा आयोजनाद्वारा अधिग्रहण गरिने क्षेत्रलाई

प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र मानिएको छ। आयोजनाको संरचनादेखि ५० मिटर सम्मको दूरीलाई प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र मानिएको छ।

अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रले ठूलो क्षेत्र संकेत गर्दछ, जुन क्षेत्र प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा आयोजना कार्यान्वयनका गतिविधिहरू बाट प्रभावित हुनेछ। तथापि यसले आयोजना कार्यान्वयनसँग सम्बन्धित कम स्तरको प्रभाव प्राप्त गर्दछ। आयोजना कार्यान्वयन हुने गाउँपालिका राप्ती सोनारी गाउँपालिकालाई अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र मानिएको छ। आयोजना सञ्चालन हुने जिल्लालाई आयोजना सञ्चालन हुँदा फाइदा पुग्नेछ। बाँके जिल्लालाई समग्र प्रभाव क्षेत्र मानिएको छ।

चित्र नं. ७: आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र

२.११ निर्माण तालिका

आयोजनाको थप संरचनाहरूको निर्माण अवधि ५ वर्षको हुनेछ। यस अन्तर्गत आयोजना निर्माण हुने जग्गा खाली गर्ने, रुख तथा बिरुवा कटान तथा Counterberm र Escape channel निर्माण, क्षतिपूर्ति वृक्षारोपण जस्ता गतिविधिहरू समावेश गरिएका छन्। निर्माण गतिविधिहरू सबैलाई सजिलो हुने गरी सुख्खा मौसममा गरिने छन्।

तालिका ७: आयोजनाको निर्माण तालिका

आयोजनासँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू	प्रथम वर्ष				दोस्रो वर्ष				तेस्रो वर्ष				चौथो				पाँचौ			
	त्रैमासिक				त्रैमासिक				त्रैमासिक				त्रैमासिक				त्रैमासिक			
	१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४
आयोजना स्थल तयारी																				
आयोजनाका सहायक सुविधाहरूको निर्माण																				
संरचना निर्माण कार्यहरू																				
क्षतिपूर्ति वृक्षारोपण																				
निर्माण कार्य सम्पन्न तथा हस्तान्तरण																				

परिच्छेद-३

प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाइएको विधि

प्रस्तावित आयोजनाको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको लागि क्षेत्र निर्धारण कार्य दुई भिन्न विधिहरू- डेस्क अध्ययन र स्थलगत अध्ययन मार्फत सञ्चालन गरिएको थियो। डेस्क अध्ययन अन्तर्गत सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकन, द्वितीय तथ्याङ्क संग्रह, प्रश्नावलीको तयारी गरिएको थियो। स्थलगत अध्ययन अन्तर्गत वाक-श्रु सर्वेक्षण (Walk Through Survey), सार्वजनिक छलफल र सरोकारवालाहरूसँग बैठक आदि गरिएको थियो। भौतिक, जैविक, सामाजिक- आर्थिक र साँस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क वाक-श्रु सर्वेक्षण र प्रश्नावली सर्वेक्षणको माध्यमबाट सङ्कलन गरिएको थियो।

३.१ सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकन

यस पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनका लागि सर्वप्रथम प्रस्तावित आयोजनाको स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको समीक्षा गरिएको थियो। त्यस्तै प्रतिवेदन तयार गर्ने क्रममा सम्बन्धित उद्देश्य प्राप्तिका लागि अध्ययन टोलिले आयोजनासँग सम्बन्धित विभिन्न प्रकाशित वा अप्रकाशित सामग्री/प्रतिवेदनको अध्ययन गरेको थियो। यस क्रममा विशेषगरी नेपाल सरकारका प्रचलित नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिकाहरू जस्तै राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका २०५०, वातावरण संरक्षण ऐन २०७६, वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७, वन नियमावली २०७९ साथै यस प्रस्तावसँग सम्बन्धित हुन सक्ने अन्य उपलब्ध लेख, रचना र सामग्रीहरू समेतको पुनरावलोकन गरिएको थियो। प्रस्तावसँग सम्बन्धित आयोजनाको विस्तृत प्रतिवेदन र डिजाइन प्रतिवेदनको पनि समीक्षा गरिएको थियो। प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको स्थानीय तहको पश्चिचित्र, भौगोलिक अवस्था, खोलाहरूको अवस्थितिका साथै वन तथा वातावरणको जानकारी हासिल गर्नका लागि जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालयमा उपलब्ध सन्दर्भ सामग्रीहरू समेत अध्ययन गरी विवरणहरूको जानकारी लिईएको थियो।

३.२ स्थलगत अध्ययन

विभिन्न विषयगत विज्ञहरू सम्मिलित अध्ययन टोलिले २०७८ सालको भदौ ३१ गते देखि असोज १० गतेसम्म प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रमा स्थलगत भ्रमण गरी त्यहाँको भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी आवश्यक प्राथमिक तथ्याङ्कहरू सङ्कलन गरिएको थियो। स्थलगत भ्रमणको क्रममा जानकारी सङ्कलन गर्नका लागि वाक श्रु सर्भे, लक्षित समूह छलफल, सार्वजनिक सुनुवाई गरिएको थियो। यसका साथै आयोजना स्थलको अवलोकन तथा फोटोग्राफ पनि खिचिएको थियो।

३.३ तथ्याङ्क संग्रह विधिहरू

भौतिक, जैविक तथा आर्थिक-सामाजिक वातावरण सम्बन्धी जानकारी सङ्कलन गर्न निम्न विधिहरू प्रयोग गरिएको थियो।

क) भौतिक वातावरण

भौतिक वातावरणको मूल्याङ्कनका लागि आवश्यक तथ्याङ्कमा जलवायु र जलविज्ञान, भूगोल, वायु गुणस्तर, ध्वनि स्तर, भूमि प्रयोग, सार्वजनिक उपयोगिता र आयोजनाका सहायक सुविधाहरू पर्दछन्।

- भौगोलिक अवस्था, धरातलीय अवस्था, भू-गर्भ र भू-उपयोग बारे सम्बन्धी जानकारी सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन २०६२ बाट प्राप्त गरिएको थियो।
- निजी जग्गा, वन, जग्गा, सरकारी जग्गा सम्बन्धी जानकारी गर्न रेखांकनमा वाक-श्रु सर्वेक्षण गरिएको थियो र आयोजनालाई आवश्यक पर्ने जग्गाको स्वामित्व, प्रकार चेनेज अनुसार टिपोट गरिएको थियो।
- जलवायु र जलविज्ञान सम्बन्धी तथ्याङ्क सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन २०६२ बाट प्राप्त गरिएको थियो। जल तथा जलाधार क्षेत्र सम्बन्धी जानकारी चेकलिस्ट प्रयोग गरी क्षेत्र अवलोकनद्वारा सङ्कलन गरिएको थियो।
- वायु गुणस्तर सम्बन्धी तथ्याङ्क एयर स्याम्पलर [Air Monitoring Device (Temtop) Model no: M2000] प्रयोग गरेर प्राप्त गरिएको थियो। वायु गुणस्तर सम्बन्धी तथ्याङ्क प्रस्तावित संरचनाको सुरुको विन्दु, बालापुर क्षेत्रको सामुदायिक वन, ढकेरी बस्ती क्षेत्र र अन्तिम विन्दुबाट सङ्कलन गरिएको थियो। वायु गुणस्तर सम्बन्धी तथ्याङ्क प्राप्त गर्न पिएम_{२.५}, पिएम_{१०}, कार्बन मोनोअक्साइड, धुलाका कणहरू मापन गरिएको थियो।
- ध्वनि स्तर मिटर प्रयोग गरी Equivalent Noise Level विश्लेषण गरिएको थियो। यसका लागि प्रस्तावित संरचनाको सुरुको विन्दु, बालापुर क्षेत्रको सामुदायिक वन, ढकेरी बस्ती क्षेत्र र अन्तिम विन्दुबाट सङ्कलन गरिएको थियो।
- सार्वजनिक उपयोगिता सम्बन्धी तथ्याङ्क, चेकलिस्ट र राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र प्रयोग गरी सङ्कलन गरिएको थियो।

ख) जैविक वातावरण

जैविक वातावरणमा वनस्पति र वनको प्रकार, अवस्थित वनस्पति र जीवजन्तुको स्थानीय प्रजाति, आयोजना क्षेत्रको लोपोन्मुख वनस्पति, स्तनधारी, चराहरू, जलीय वनस्पति र जीवजन्तुहरूको

महत्वपूर्ण वासस्थान र संरक्षित स्थिति, प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षण सम्बन्धी जानकारी समावेश गरिएको थियो। प्रस्तावित आयोजनाको निर्माणका लागि कटान गर्नु पर्ने प्रत्येक रुखहरूको गोलाई DBH टेप र उचाई क्लिनोमिटर प्रयोग गरी नापीएको थियो। कटान गर्नुपर्ने रुखहरूको विवरण बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जका प्रतिनिधिहरू, सिक्टा सिंचाइ आयोजनाका प्रतिनिधि तथा सम्बन्धित मध्यवर्ती सामुदायिक वनका प्रतिनिधिको संलग्नतामा तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको थियो। कटान गरिने रुखहरूको आयतन वन नियमावली २०७९ को अनुसूची १० बमोजिम निकालिएको थियो। प्रस्तावित आयोजनाको निर्माणका लागि कटान गर्नु पर्ने रुखहरूको सङ्ख्या र अन्य जानकारी तालिका २८ र अनुसूची ११ मा समावेश गरिएको छ। जीवजन्तुहरू सम्बन्धी जानकारी चेकलिस्ट र सार्वजनिक छलफलद्वारा सङ्कलन गरिएको थियो। संरक्षित स्थिति र वैज्ञानिक नाम सन्दर्भ सामाग्रीको सहायताले पहिचान गरिएको थियो।

ग) सामाजिक-आर्थिक वातावरण

प्रस्तावित आयोजनाले कुनै पनि संरचनाहरूलाई प्रत्यक्ष असर पुऱ्याउदैन। सामाजिक-आर्थिक वातावरण सम्बन्धी जानकारी जस्तै जनसाङ्ख्यिक विवरण, शिक्षा, स्वास्थ्य र सरसफाई, खानेपानी, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारी, पेशा, व्यवसाय, भाषा, धर्म आदिको जानकारी द्वितीय स्रोतबाट सङ्कलन गरिएको थियो।

घ) साँस्कृतिक वातावरण

साँस्कृतिक वातावरणमा साँस्कृतिक, धार्मिक, ऐतिहासिक, पुरातात्विक, सौन्दर्य क्षेत्रहरूको जानकारी स्थानीयसँग छलफल तथा अवलोकन गरेर लिइएको थियो।

३.४ प्राप्त तथ्याङ्कको विश्लेषण

अध्ययन टोलीले निर्माण र सञ्चालन चरणहरूको समयमा आयोजनाद्वारा वातावरणमा हुने प्रत्येक प्रभावहरू पहिचान र मूल्याङ्कन गरेका छन्। प्रत्येक प्रभावको मूल्याङ्कन राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० अनुसार गरिएको छ। प्रभावको प्रकृति, जस्तै प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष, अनूकूल वा प्रतिकूल र उनीहरूको परिमाण पहिचान गरी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ।

निर्माण र सञ्चालन चरणहरूका लागि भौतिक, रासायनिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र साँस्कृतिक वातावरणको आधारमा प्रभाव वर्गीकरण गरी न्यूनीकरणका उपायहरू सहित पहिचान गरिएका प्रभावहरूको म्याट्रिक्स तयार गरिएको छ। प्रभावहरूको पहिचान र मूल्याङ्कनको विश्लेषण विशेषज्ञको निर्णयमा आधारित छ।

३.५ प्रभाव पहिचान, आँकलन, तह निर्धारण र उल्लेखनीयताको मूल्याङ्कन गर्दा अपनाईएको विधि प्रभाव आँकलन जी.आई.एस नक्सा, विशेषज्ञको निर्णय र प्रयोगात्मक विधिहरूको प्रयोग गरी गरिएको थियो। प्रभावहरूको परिमाण (उच्च, मध्यम र निम्न), सीमा (स्थानीय, क्षेत्रीय र स्थलगत) र अवधि (अल्पकालीन, मध्यम र दीर्घकालीन) राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० को आधारामा वर्गीकरण गरिएको थियो। आयोजना निर्माण र सञ्चालनको क्रममा आयोजना क्षेत्रको भौतिक, रासायनिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र साँस्कृतिक वातावरणमा पर्ने अनुकूल तथा प्रतिकूल प्रभावहरूको विश्लेषण र पहिचान मैट्रिक्स तयार गरी गरिएको थियो।

तालिका ८: प्रभाव श्रेणीकरण विधि

परिमाण	अङ्कमान	सीमा	अङ्कमान	अवधि	अङ्कमान
उच्च	६०	क्षेत्रीय	६०	दीर्घकालीन	२०
मध्यम	२०	स्थानीय	२०	मध्यम	१०
निम्न	१०	स्थलगत	१०	अल्पकालीन	५

श्रोत: राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०

तालिका ९: प्रभावको महत्व

कुल अङ्कमान	महत्व
४५ >	निम्न महत्वपूर्ण
४५-७५	मध्यम महत्वपूर्ण
७५ <	उच्च महत्वपूर्ण

श्रोत: राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०

३.६ मस्यौदा प्रतिवेदनको तयारी

स्थलगत स्थलगत सर्वेक्षण, सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकन तथा द्वितीय तथ्याङ्कको आधारामा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गरिएको छ। वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची-१२ बमोजिम पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गरिएको थियो।

३.७ सार्वजनिक सुनुवाई

वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को नियम ६ को उपनियम १ बमोजिम सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने प्रावधान रहेको हुनाले प्रस्तावित आयोजनाको सार्वजनिक सुनुवाई आयोजित गरिएको थियो। सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धी सूचना २०७८/०५/२६ गतेको “हिमालय टाइम्स” दैनिक पत्रिकामा प्रकाशन गरिएको थियो। प्रकाशित सूचना अनुसूची २ मा संलग्न गरिएको छ। उपनियम २ बमोजिम सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा आयोजनाबाट प्रभावित स्थानीय समुदाय र प्रभावित स्थानीय

तहका प्रतिनिधिलाई सहभागी गराइएको थियो। उपनियम ३ बमोजिम सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम राप्ती सोनारी गाउँपालिका वडा नं ८ को बाँके राष्ट्रिय नुकुञ्ज, ओभरीको सभा हलमा मिति २०७८/०६/०२ मा सञ्चालन गरिएको थियो। सो कार्यक्रममा आयोजनाको प्रतिनिधि, राष्ट्रिय नुकुञ्जका प्रतिनिधि, प्रभावित गाउँपालिकाका प्रतिनिधि तथा स्थानीयहरू गरी जम्मा २८ जना प्रतिनिधिहरूको सहभागित रहेको थियो। सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा भएको उपस्थितिको माईन्यूट अनुसूची ३ मा र तस्वीरहरू अनुसूची ९ मा संलग्न गरिएको छ। वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को नियम ७ को उपनियम २ बमोजिम प्रतिवेदन तयार गर्दा प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने स्थानीय तह तथा त्यस क्षेत्रमा रहेका सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय, व्यक्ति वा संस्थालाई सो प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावको सम्बन्धमा सात दिनभित्र लिखित सुझाव उपलब्ध गराउन अनुसूची-९ बमोजिमको ढाँचामा स्थानीय तहको कार्यालय सो क्षेत्रमा रहेको शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था तथा कुनै सार्वजनिक स्थलमा सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गराइएको थियो। सूचना टाँसको मुचुल्का अनुसूची ४ मा समावेश गरिएको छ। मिति २०७८/०६/१० गते सोही राष्ट्रिय दैनिक पत्रिका "हिमालय टाइम्स" मा राय सुझाव सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरिएको थियो। प्रकाशित सूचना अनुसूची ५ मा र रायसुझाव अनुसूची ६ मा समावेश गरिएको छ। सार्वजनिक सुनुवाईका उठेका सवालहरू निम्न बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १०: सार्वजनिक सुनुवाईका उठेका सवालहरू

सार्वजनिक सवालहरू
खहरे खोलाको पानी व्यवस्थापन
साविकको कञ्चनपुर गाउँ विकास समिति र महादेपुरी गाउँ विकास समितिमा सिंचाइका लागि पानी उपलब्ध गराइनु पर्ने
मुगुवा देखि परुवासम्मको क्रस ड्रेनेजको उचित व्यवस्थापन गरिनु पर्ने

स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, २०७८

परिच्छेद-४

प्रतिवेदन तयार गर्दा विचार गरिएका नीति तथा आयोजना, ऐन, नियमावली, निर्देशिका, तथा मापदण्डहरू

	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिने दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा	सम्बन्धित विवरण
नेपालको संविधान	धारा ३०	प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हक प्रदान गरेको छ। वातावरणीय प्रदूषण वा हासबाट हुने क्षति बापत पीडितलाई प्रदूषकबाट कानून बमोजिम क्षतिपूर्ति पाउने हकको व्यवस्था गरेको छ। प्रस्तावित आयोजनाबाट हुन सक्ने वातावरणीय प्रदूषण कम गर्ने वातावरण मैत्री विधि र उपकरणहरू उपयोग गर्ने प्रस्ताव प्रतिबद्ध रहेको छ।
नीति		
श्रम तथा रोजगार नीति, २०६२		मैत्रीपूर्ण लगानीको वातावरण सिर्जना गरी श्रम गर्ने उमेरका नागरिकहरूलाई उत्पादनशील, विभेदरहित, शोषणमुक्त, मर्यादित, सुरक्षित र स्वस्थ कामका अवसर प्रदान गर्नु र अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने राष्ट्रिय अर्थ व्यवस्थाको निर्माणमा सहयोग पुर्याउन श्रम बजारको विकास र व्यवस्थापन गर्न श्रम तथा रोजगार नीतिको आवश्यकता देखिन्छ। यस नीतिका उद्देश्यहरूमा (१)रोजगारीमा महिला, दलित, जनजाति तथा विस्थापितहरूको समान पहुँच सुनिश्चित गर्ने। (२) बालश्रमलाई उन्मुलन गर्ने र (३) श्रम र रोजगार प्रशासनलाई चुस्त, दुरुस्त, सक्षम र प्रभावकारी बनाउने रहेको छ।
संरक्षित क्षेत्रभित्र भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण एवम् संचालन सम्बन्धी कार्यनीति, २०६५	बुँदा ९	वातावरण संरक्षण गर्ने दृष्टिकोणले प्रत्येक एक रुख काटिएको वा हटाइको बदलामा २५ रुखहरू रोप्ने र हुर्काउने कार्य अनिवार्य रूपमा प्रवृद्धकले गर्नु पर्ने प्रावधान रहेको छ।
	बुँदा १०	राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष र संरक्षण क्षेत्र तथा मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र पर्ने सरकारी जग्गामा आयोजनाको भौतिक संरचनाले ओगट्ने क्षेत्रफल बराबरको जग्गामा प्रवृद्धकले आफ्नै खर्चमा सम्बन्धित कार्यालयले तोकेको स्थानमा वृक्षारोपण गरी पाँच वर्ष सम्म स्याहार सम्भार र संरक्षण गरी सम्बन्धित कार्यालयलाई बुझाउनु पर्ने कुरा उल्लेख छ। प्रवृद्धक आफैले वृक्षारोपण र संरक्षण गर्न नसकेमा वृक्षारोपण गर्न र पाँच वर्ष सम्म संरक्षण र स्याहार सम्भार गर्न लाग्ने लागत

		अनुसारको रकम सम्बन्धित कार्यालयलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ र सम्बन्धित कार्यालयले सो अनुसार वृक्षारोपण तथा संरक्षण कार्य गर्ने कुरा उल्लेख गरिएकोछ।
सिंचाइ नीति, २०७०	बुदाँ १.६.५९	आयोजना/प्रणाली निर्माणबाट पर्न सक्ने वातावरणीय प्रतिकूल प्रभाव न्यून हुने गरी आयोजना प्रणाली सम्पन्न गरिने कुरा उल्लेख छ। यसका लागि सरकारी, गैरसरकारी र स्थानीय स्तरमा आवश्यक सक्षमता र जनचेतना अभिवृद्धि गरिने कुराको व्यवस्था छ।
	बुदाँ १.६.६०	आयोजनाबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल असरका सम्बन्धमा सार्वजनिक सुनुवाइ (Public Hearing) तथा सामाजिक परीक्षण (Social Auditing) लाई मुख्य आधार बनाई प्रचलित कानूनको अधिनमा रही आवश्यकतानुसार वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन वा प्रारम्भिक वातावरण परीक्षण गरिने कुरा उल्लेख छ। वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन वा प्रारम्भिक वातावरण परीक्षणले सिफारिस गरेका प्रमुख सुझावहरूलाई योजना निर्माण कार्यसँग आवद्ध गरी सञ्चालन गरिने व्यवस्था छ।
	बुदाँ १.६.६१	कुनै खोला/खहरेबाट सिंचाइको लागि पानी प्रयोग गर्दा त्यस्ता खोला/खहरेमा आवश्यक पर्ने न्यूनतम जलस्तर कायम हुने गरी पानी छोडेर बाँकी पानी मात्र सिंचाइको लागि उपयोग गरिने कुरा उल्लेख गरिएको छ।
राष्ट्रिय वन नीति, २०७५		वनको भू-स्वामित्व अन्तर्गत नीति एवं रणनीतिहरूमा राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त वा राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरू सञ्चालन गर्न वन प्रयोग गर्नुको विकल्प नभएमा संघले कानून, निर्देशिका तथा कार्यविधिका आधारामा वन क्षेत्र प्रयोग गर्ने व्यवस्था गर्ने र वन क्षेत्र प्रयोग गर्दा घटेको वनको क्षेत्रफललाई परिपूर्ति हुने गरी संघले प्रदेश तथा स्थानीय तहसँग समेत समन्वय गरी वृक्षारोपण तथा वनको पुनर्स्थापना गर्ने रणनीति लिएको कुरा उल्लेख छ।
राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति, २०७५	नीति १	राष्ट्रको समग्र भूमिलाई विभिन्न क्षेत्रमा वर्गीकरण गरिएको छ। साथै विनाशकारी, भूकम्प, पहिरो जस्ता प्राकृतिक विपद्ले यस्ता क्षेत्रहरूमा प्रतिकूल असर पर्ने भएकोले अध्ययनको आधारमा जोखिम, क्षेत्रको पहिचान गरी त्यस्ता क्षेत्रलाई भू-उपयोगको नक्सामा जनाउनु पर्ने कुराको बारेमा उल्लेख गरिएको छ।
	नीति २	सङ्घीय संरचना अनुकूल भू-उपयोग योजनाहरू तजुर्मा गरी लागु गर्ने गसमा कृषी क्षेत्र, ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक, आदि क्षेत्रको संरक्षण गर्नु पर्ने, जैविक विविधताको संरक्षण तथा संवर्द्धन सुनिश्चित गर्नु पर्ने कुराको बारेमा हल्लेख गरिएकोछ।

	नीति ३	निर्दिष्ट भू-उपयोग क्षेत्र र योजनाको आधारमा भूमिको उपयोग गरिने यसमा मानव सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने, उत्पादन वृद्धि गर्ने, जैविक विविधताको संरक्षण गर्न आदिका लागि भूमिको उपयोगमा परिवर्तन गर्नु पर्ने उपयुक्त कारण भएमा विषय विज्ञ सम्मिलित समितिको सिफारिसमा गर्न सकिने कुराको बारेमा उल्लेख गरिएकोछ।
	नीति ७	वन तथा अन्य प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण सुनिश्चित गर्नको लागि राष्ट्रिय प्राथमिकताका आयोजना कार्यान्वयन गर्न वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोग गर्नु पर्ने भएमा सो बराबरको क्षेत्रफलमा नघट्ने गरी वृक्षारोपन गर्ने चुरे तथा भावर क्षेत्रको संरक्षण गर्न विशेष योजनाहरू बनाउने जस्ता कार्यहरू गरिनु पर्ने जस्ता कुराको बारेमा व्यवस्था गरिएकोछ।
	नीति १०	प्राकृतिक प्रकोपहरूको जोखिम न्यूनिकरणको लागि वातावरणविच सन्तुलन कायम गर्न जोखिम युक्त क्षेत्रहरूको पहिचान गरी ती क्षेत्रहरूमा निश्चित क्रियाकलापहरू मात्र सञ्चालन गर्न पाइने कुराको व्यवस्था गरिएकोछ।
राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६		यस नीतिले जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल प्रभावहरूलाई कम गर्ने र अनुकूलन गरी कम कार्बन उत्सर्जन गर्ने तथा सामाजिक-आर्थिक विकासको मार्ग अपनाउने कुरामा जोड दिएको छ। यसले साथै राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय सम्झौताहरूमा प्रतिबद्ध भई कार्यान्वयन गर्न हौसला प्रदान गर्ने र मानव जीवनयापन सुधारा गर्नु र स्वच्छ ऊर्जा, जस्तै जलविद्युत, नवीकरणीय र वैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोगलाई बढावा दिने र ऊर्जा दक्षता वृद्धि गर्ने तथा हरियो प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहित गरेर कार्बनजन्य उत्सर्जन घटाउने प्राकृतिक स्रोतहरूको अधिकतम उपयोग र तिनीहरूको कुशल व्यवस्थापनको लागि स्थानीय समुदायहरूमा मौसम अनुकूलन र लचिलो क्षमता अभिवृद्धि गर्ने आर्थिक विकासको अनुसरण गरेर कम कार्बन विकास मार्ग अपनाउने कुरामा जोड दिएको छ।
राष्ट्रिय भूमि नीति, २०७५		यस नीति अन्तर्गत विकास निर्माणका लागि भूमि प्राप्तिलाई सहज वातावरण सृजना गर्ने विकास आयोजनाको लागत जग्गा प्राप्ति कारण बढ्न नदिने व्यवस्था सुनिश्चित गर्ने उद्देश्य एवं नीति लिइएको कुरामा जोड दिइएको छ। विकास निर्माणका लागि भूमि प्राप्त गर्ने प्रक्रिया सहज बनाउने र जग्गा प्राप्ति कारण आयोजना लागत बढ्न नदिने व्यवस्था गर्ने, जग्गा छनौट गर्दा स्थानीय वासिन्दामा यथा सम्भव न्यून असर पर्ने गरी गर्ने, वन आवास र कृषि क्षेत्रलाई सकभर न्यून प्राथमिकता दिने, आयोजनाले जग्गा

		प्राप्त गर्दा जग्गाधनीलाई पूंजिगत लाभकारमा सहूलियत दिने व्यवस्था गर्ने, आयोजना प्रभावित क्षेत्रको जग्गा प्राप्त गर्दा जग्गाको आधारमा मूल्य बमोजिम शेयर मूल्य उपलब्ध गराइने पद्धति कार्यान्वयनमा जोड दिने व्यवस्था गरेको छ।
राष्ट्रिय वातावरण नीति, २०७६		यस नीतिले विकास र वातावरणबीच असन्तुलनलाई नेपालमा रहेको वातावरणीय समस्या मध्ये एकको रूपमा पहिचान गरेको छ। प्रदूषण नियन्त्रणको उद्देश्य, प्रदूषकहरू बाट भुक्तानीको आश्वासन, सबै विकास क्षेत्रमा वातावरणको मूल धाराणा सहितको नीतिले स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँचन पाउने अधिकार सुनिश्चित गर्नु हो। वातावरण नीतिको बारेमा; सबै प्रकारको प्रदूषणको लागि प्रभावकारी न्युनिकरण र नियन्त्रण संयन्त्रको स्थापना गर्ने, उद्योग र यातायातमा वातावरण मैत्री प्रविधिको प्रवर्धन गर्ने र उत्पादनहरूमा रसायनिक नियन्त्रणको माध्यमबाट मानव स्वास्थ्य र वातावरण संरक्षण गर्ने उल्लेख गरिएको छ।
	बुँदा ६ र बुँदा ८.१	यस नीति को बुँदा ६ मा प्रदूर्ण नियन्त्रण, फोहरमैला व्यवस्थापन र हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने छ भने खण्ड ८ को बुँदा ८.१ मा वातावरणीय प्रदूषण रोकथाम, नियन्त्रण र न्यूनीकरण सम्बन्धी नीति रहेका छन्।
राष्ट्रिय जलस्रोत नीति, २०७७		देशमा उपलब्ध जलस्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन र सामाजिक रूपान्तरणका लागि योगदान पुऱ्याउनु यस नीतिको मुख्य लक्ष्य रहेको छ। यस नीतिले नदी बेसिनहरूमा जलविद्युत, सिंचाइ, खानेपानी, उद्योग, पर्यटन, मत्स्यपालन, जल यातायात जस्ता जलस्रोत उपयोगका लागि निर्माण भैसकेका र भविष्यमा निर्माण हुने योजनाहरू नदी बेसिन योजना तथा जलस्रोत सम्बन्धी क्षेत्रगत गुरुयोजना अनुसार सम्बन्धित क्षेत्रका निकायहरू मार्फत निर्माण र व्यवस्थापन गर्न जोड दिएको छ। नदी बेसिनहरूको समय प्रभाव मूल्याङ्कन, रणनीतिक वातावरणीय मूल्याङ्कन, आयोजनाका वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण जस्ता अध्ययन र विश्लेषणको आधारमा जलस्रोतको उपयोग र व्यवस्थापन गरिने उल्लेख छ। त्यस्तै जलस्रोतको उपयोग एवं व्यवस्थापन गर्दा खानेपानी, सिंचाइ, विद्युत, पर्यटन, जल यातायात, उद्योग, मत्स्यपालन समेतका बहुउद्देश्यीय उपयोगलाई प्राथमिकता दिइने कुरामा जोड दिइएको छ।

फोहरमैला व्यवस्थापन राष्ट्रिय नीति, २०७९	बुँदा ७	यस बुँदा मा यस नीतिको बारेमा उल्लेख गरिएकोछ जुन फोहरमैलाको दिगो व्यवस्थापनद्वारा नागरिकको स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकको सुनिश्चित गर्ने लक्ष्यको बारेमा उल्लेख गरिएकोछ।
	बुँदा ८	घरेलु, औद्योगिक र सेवा क्षेत्रबाट उत्पादन हुने फोहरमैलाको व्यवस्थापन सम्बन्धी कानून तथा मापदण्डलाई मार्गदर्शन गर्ने, फोहरमैलाबाट हुने वातावरणीय प्रदूषण र जनस्वास्थ्यमा पर्ने प्रतिकूल असर न्यूनीकरण गर्ने, फोहरमैला व्यवस्थापनमा सङ्घीय एकाइहरूको भूमिका स्पष्ट गर्ने, फोहरमैला व्यवस्थापनमा नवीनतम प्रविधिको उपयोग र लगानी प्रवर्द्धनलाई प्रोत्साहन गर्दै फोहरलाई स्रोतको रूपमा परिचालन गरी अर्थतन्त्रमा योगदान गर्ने हस्ता यस नीतिको उद्देश्यको बारेमा उल्लेख छ।
पन्धौँ योजना २०७६/७७-२०८०/८१		सिंचाइ विकासको गरूयोजना र कृषि विकास रणनीति अनुसार जलवायु परिवर्तन अनुकूलन हुने गरी सिंचाइ योजनाहरूको विकास एवं विस्तार गर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ। संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको समन्वय र सहकार्यमा सिंचाइ प्रणालीको विकास गर्ने तथा बाह्रै महिना सिंचाइ सेवा उपलब्ध गराउनका लागि ठूला बहुउद्देश्यीय, अन्तरजलाधारा र जलाशययुक्त आयोजनालाई प्राथमिकताका साथ अघि बढाउने व्यवस्था गरिएको छ। भूमिगत सिंचाइ योजनाको विस्तार सहित उपयोगमा जोड दिने तथा सिंचाइ प्रणालीको मर्मत सम्भार एवम् दिगो व्यवस्थापनका लागि स्रोत सहित उपभोक्ता सहभागिता सुनिश्चित गर्ने बारे उल्लेख गरिएको छ।
ऐन		
बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) ऐन, २०५३	दफा ३ उपदफा १	१४ वर्ष मुनीका बालकलाई श्रमिकको रूपमा काम लगाउनु नमिल्ने कुराको व्यवस्था गरेको छ।
	दफा ४	कसैले पनि बालकलाई ललाई, फकाई वा भुक्याएर वा कुनै प्रलोभनमा वा डर, त्रास वा दवाबमा पारी वा अन्य कुनै तरिकाले निजको इच्छा विरुद्ध श्रमिकको रूपमा काम लगाउन नपाउने कुराको बारेमा उल्लेख छ।
	दफा १९ उपदफा १	१४ वर्ष मुनीका बालकलाई श्रमिकको रूपमा काम लगाएमा ३ महिनासम्म कैद वा दश हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा दुवै सजाय हुने व्यवस्था छ।

		प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण र सञ्चालनको लागि बाल श्रम प्रयोगमा निषेध गरिनेछ।
जलचर संरक्षण ऐन, २०१७		जलचरहरूको संरक्षण र त्यस सम्बन्धी अरु कुराहरूको व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, शान्ति र व्यवस्था एवं सर्वसाधारण जनताको सुविधा र आर्थिक हित कायम राख्न जलचरहरूको संरक्षण र त्यस सम्बन्धी अरु कुराहरूको व्यवस्था गर्नु वाञ्छनीय भएकोले, यो ऐन बनेको छ। कुनै व्यक्तिले पनि कुनै जलमा रहेको कुनै जलचरलाई समात्ने तथा मार्ने अभिप्रायले जानी जानी त्यस्तो जलमा वा त्यसको आसपासमा कुनै किसिमको विद्युतीय धारा (करेन्ट), विष्फोट पदार्थ वा विषालु पदार्थको प्रयोग गर्न नहुने भन्ने कुराको बारेमा उल्लेख गरिएको छ। नेपाल सरकारले नेपालको राजपत्रमा प्रकाशित आदेशद्वारा सोही आदेशमा तोकिएका ठाउँको जलमा नेपाल सरकार वा स्थानीय अधिकारीको इजाजत बेगर कुनै पनि व्यक्तिले जानी जानी जलचरहरू समात्न, मार्न तथा चोट पुर्याउन नपाउने गरी मनाही गर्न सक्नेछ र त्यस्ता ठाउँका जलको सम्पूर्ण जलचरमा नेपाल सरकारको मात्र अधिकार हुने छ भन्ने बारे उल्लेख गरिएको छ। ।
जलस्रोत ऐन, २०४९	दफा (१९) को उपदफा (२)	तोकिएको जलस्रोतको प्रदूषण सहन-सीमा नाघ्ने गरी कसैले पनि कुनै किसिमको फोहरमैला, औद्योगिक निकास, विष, रासायनिक वा विषालु पदार्थ हाली वा प्रयोग गरी जलस्रोतलाई प्रदूषित गर्नु नहुने कुराको बारेमा उल्लेख छ। जलस्रोतको उपयोग गर्दा भू-क्षय, बाढी, पहिरो वा यस्तै अरु कारणद्वारा वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर नपर्ने गरी गर्नु पर्ने बारे उल्लेख गरिएको छ।
फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८	दफा ४ र ५	कुनै व्यक्ति, संस्था वा निकायले कुनै काम कारोबार गर्दा उत्पन्न हुने फोहोरमैला यथाशक्य कम गर्नु पर्नेछ। स्रोतमा फोहोर घटाउने र डिस्पोजेबल (जैविक उत्पादन योग्य अर्गानिक फोहोरलाई आफ्नै क्षेत्रमा भित्र व्यवस्थापन वा यसको पुनः प्रयोगको लागि व्यवस्था गर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ। प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण तथा सञ्चालनको क्रममा उत्सर्जन हुने ठोस फोहोरमैलालाई कम गर्न स्रोतमा नै फोहोरको प्रकार अनुरूप वर्गीकरण गरिने र यसलाई निरन्तरता दिइने छ।
सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको	दफा २ को	लोपोन्मुख तथा खतरामा परेका जाति वा प्रजातिहरूको अवैध कारोबारलाई नियन्त्रण गर्न यो ऐन कार्यान्वयन गरिएको थियो। कुनै पनि खतरामा पर्ने प्रजातिहरूको नमूना किन्न बेचन निषेध

अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारलाई नियमन तथा नियन्त्रण गर्न बनेको ऐन, २०७३	उपदफा ३	गरेको छ। यसले कुनै पनि लोपोन्मुख प्रजातिहरूको अनुसन्धानको लागि प्रजातिहरूको नियन्त्रण प्रजनन सहित प्रयोग गर्नबाट पनि रोक्ने व्यवस्था गरिएको छ।
श्रम ऐन, २०७४	दफा ३ को उपदफा २	यो ऐन तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा उल्लिखित पारिश्रमिक वा सुविधा भन्दा कम पारिश्रमिक वा सुविधा लिने दिने गरी वा यस ऐनमा उल्लिखित शर्त विपरीत हुने गरी रोजगारदाता तथा श्रमिकबीच रोजगार सम्झौता भएको रहेछ भने त्यस्तो रोजगार सम्झौता यो ऐन विपरीत भएको मानिने र त्यस्तो रोजगार सम्झौता बदर हुने व्यवस्था गरिएकोछ।
	दफा ५	कसैले पनि बालबालिकालाई कानून विपरीत हुने गरी कुनै काममा लगाउन नमिल्ने कुराको बारेमा उल्लरख गरिएकोछ।
	दफा ७	लिङ्गको आधारमा श्रमिकबीच समान मूल्यको काम (इक्वयल भ्यालु अफ वर्क) लागि पारिश्रमिकमा भेदभाव गर्न नमिल्ने व्यवस्था गरिएकोछ। प्रस्तावित आयोजना निर्माण तथा सञ्चालनको लागि आवश्यक जनशक्तिलाई प्रदान गरिने पारिश्रमिक तथा सुविधाहरू श्रम ऐनको अधिनमा रहि गरिनेछ।
स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४		स्थानीय वातावरण संरक्षण तथा जैविक विविधता सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा तथा त्यसको कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन स्थानीय सरकारको मातहत भित्र रहनेछ। गाउँपालिका, नगरपालिका र जिल्ला समन्वय समितिले वातावरण र जैविक विविधताको संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि जिम्मेवार लिने र गठनको क्रममा वातावरण संरक्षणका लागि पर्याप्त प्राथमिकता दिएको छ।
मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४		यस ऐनको परिच्छेद-३ मा नागरिकको अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था गरिएकोछ।
	दफा १८ (३)	कसैलाई पनि समान कामका लागि लैङ्गिक आधारमा पारिश्रमिक तथा सामाजिक सुरक्षामा भेदभाव गर्न नपाउने बारे उल्लेख गरिएकोछ।
	दफा १८ (४)	कुनै नागरिकलाई सरकारी वा सार्वजनिक पदमा नियुक्ति गर्दा कानूनले निर्धारण गरेको योग्यताका आधारमा मात्र गरिनु पर्ने र त्यसरी नियुक्ति गर्दा कुनै पनि नागरिक माथि उत्पत्ति, धर्म, वर्ण,

		जात, जाति, लिङ्ग, आर्थिक अवस्था, भाषा वा क्षेत्र, वैचारिक आस्था वा यस्तै अन्य कुनै आधारमा भेदभाव गर्न नपाउने व्यवस्था गरिएको छ।
	दफा २५ (१)	कानून बमोजिम सार्वजनिक हितको लागि बाहेक राज्यले कुनै पनि व्यक्तिको सम्पत्ति अधिग्रहण गर्ने, प्राप्त गर्ने वा त्यस्तो सम्पत्ति उपर अरु कुनै प्रकारले अधिकारको सिर्जना गर्न नपाउने बारे उल्लेख गरिएको छ।
वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६		कुनै पनि विकास कार्य, भौतिक क्रियाकलाप वा भू-उपयोगको परिवर्तन गर्ने कुनै आयोजना वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न पूर्व वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। प्रस्तावित आयोजनाको लागि वातावरण संरक्षण ऐनको दफा ३ को नियमको व्यवस्था अनुरूप पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गरिएको छ।
भू-उपयोग ऐन, २०७६		कुनै एउटा प्रयोजनको लागि वर्गिकरण गरिएको जग्गा अर्को प्रयोजनमा प्रयोग गर्ने गरी परिवर्तन गर्न नपाइने कुराको बारेमा उल्लेख गरिएको छ।
वन ऐन, २०७६	दफा (३)	राष्ट्रिय वन क्षेत्रको भू-उपयोग परिवर्तन गर्न, भोगाधिकार कसैलाई उपलब्ध गराउन वा अन्य किसिमले हक हस्तान्तरण गर्न नेपाल सरकार मन्त्रि परिषदको निर्णय आवश्यक पर्ने व्यवस्था गरिएको छ।
	दफा (४१)	पूर्वधारा विकासको लागि नेपाल सरकारको निर्णय बमोजिम कुनै आयोजनालाई उपलब्ध वन क्षेत्रको -उपयोग परिवर्तन गर्न बाधा नपुग्ने व्यवस्था गरिएको छ।
	दफा (४२)	राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजना, लगानी बोर्डबाट लगानी स्वीकृत भएको योजना, राष्ट्रिय गौरवका आयोजना सञ्चालन गर्न वनक्षेत्रको प्रयोग गर्ने बाहेक अन्य कुनै पनि विकल्प नभएमा र प्रचलित कानून बमोजिमको वातावरणीय परीक्षणबाट त्यस्तो योजना सञ्चालन गर्दा वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर नपर्ने देखिएमा नेपाल सरकारले त्यस्तो योजना सञ्चालन गर्नको निमित्त राष्ट्रिय वनको कुनै भाग प्रयोग गर्न तोकिए बमोजिम स्वीकृति दिन सक्ने कुरा उल्लेख गरेको छ।
नियमावली		
राष्ट्रिय निकुन्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण		राष्ट्रिय निकुञ्ज वा आरक्षभित्र कुनै सेवा वा सुविधा संचालन गर्नकोलागि बोलकबोल गर्ने व्यक्तिले त्यस्तो सेवा वा सुविधा सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा कुनै किसिमको निर्माण कार्य गर्नु पर्दा

नियमावली , २०३०		त्यसको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरी नेपाल सरकारबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेछ। यस नियम बमोजिम सेवा वा सुविधा सञ्चालन गर्न दिँदा वा ऐनको दफा ६ बमोजिम नेपाल सरकार स्वयम्ले सेवा वा सुविधा सञ्चालन गर्दा प्रचलित कानून बमोजिम वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्नेछ।
भू तथा जलाधार संरक्षण नियमावली , २०४२	नियम ४	संरक्षित जलाधारा क्षेत्रमा भू-तथा जलाधारा संरक्षणका लागि ऐनको दफा ४ मा उल्लेख भए बमोजिमका कामहरुको प्रयोजनको लागि संरक्षित जलाधारा क्षेत्रभित्र को जग्गालाई जलाधारा संरक्षण अधिकृतले सिमाना, क्षेत्रफल र त्यस्तो जग्गामा गरिने कार्यहरु खुलाई वर्गीकरण गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ।
	नियम ७	ऐनको दफा ६ र नियम ५ बमोजिम भू-उपयोगिता प्रणाली अपनाई खेती गर्नु पर्ने भनी तोकिदिएको निजी स्वामित्वको जग्गा सम्बन्धित जग्गा धनीले मुआब्जा लिई आफ्नो स्वामित्व नेपाल सरकारलाई छोड्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ।
	नियम १०	जलाधारा संरक्षण अधिकृतले संरक्षित जलाधारा क्षेत्रभित्र को जग्गा मध्ये बाढी पहिरो आउने वा आउन सक्ने वा भू-क्षय वा भू कटान हुने वा हुन सक्ने जग्गाको क्षेत्रफल र सिमाना तोक्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ।
	नियम १३	राष्ट्रिय स्रोत संरक्षण आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ।
जलस्रोत नियमावली, २०५०	नियम (३३)	परियोजनास्थल वरिपरीको जग्गा प्रयोग गर्न निषेध गर्न सक्ने: (१) ऐनको दफा १६ को उपदफा (३) को प्रयोजनको लागि नेपाल सरकारले जलस्रोतको उपयोग सम्बन्धी परियोजनाको किसिम, बोनोट, क्षमता आदि कुराहरुलाई ध्यानमा राखी त्यस्तो परियोजना क्षेत्रभित्र का घरजग्गा कुनै खास कामको लागि अरु कसैले प्रयोग गर्न नपाउने गरी निश्चित दूरी तोकी निषेध गर्न सक्नेछ। (२) उपनियम (१) बमोजिम निषेध गरिएको कुराको सूचना नेपाल सरकारले सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरी सम्बन्धित परियोजना क्षेत्रको मुख्य मुख्य ठाउँ, परियोजना कार्यालय, सम्बन्धित गाउँ विकास समिति वा नगरपालिका, जिल्ला विकास समिति, जिल्ला प्रशासन कार्यालय र माल वा मालपोत कार्यालयमा समेत टाँस्न लगाउनु पर्नेछ।
	नियम (३४)	क्षतिपूर्ति दिइने: (१) नियम ३३ बमोजिम घरजग्गा प्रयोग गर्न निषेध गरिएको कारणबाट

		<p>सम्बन्धित व्यक्तिलाई भएको हानी नोक्सानी वापत दिइने क्षतिपूर्तिको रकम नियम ३५ को उपनियम (२) बमोजिम गठित क्षतिपूर्ति निर्धारण समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।</p> <p>(२) घरजग्गाको प्रयोगमा थप बन्देज लगाउनु पर्ने अवस्था परेकोमा बाहेक उपनियम</p> <p>(१) बमोजिम दिइने क्षतिपूर्तिको रकम सम्बन्धित व्यक्तिलाई एकै पटक मात्र दिइनेछ ।</p>
सिंचाइ नियमावली, २०५६	नियम ४२ (१)	<p>नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाइ प्रणाली र भूमिगत जल सिंचाइ प्रणाली बाहेकका अन्य मझौला सिंचाइ आयोजना तथा साना सिंचाइ आयोजनाको नयाँ निर्माण तथा सुदृढीकरणको लागि उपभोक्ताको लगानीको अंक परियोजनाको लागतको पन्ध्र प्रतिशतभन्दा बढी र तीन प्रतिशतभन्दा कम नहुने कुरा उल्लेख छ ।</p> <p>तर खडेरी, बाढी, पहिरो, अनिकाल जस्ता अप्रत्यासित प्राकृतिक प्रकोपहरुको प्रभाव कम गर्न त्यस्ता क्षेत्रहरुमा सरकारको तर्फबाट सम्पूर्ण लगानी गरी तत्काल सिंचाइका विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।</p>
	नियम ४२ (२)	<p>नेपाल सरकारले विकास निर्माण गर्ने कुनै सिंचाइ परियोजनाको नहर, शाखा नहर वा प्र-शाखा नहरबाट उपभोक्ताको जमिनमा पानी पुऱ्याउने प्रयोजनको लागि निर्माण गरिने कुलो कुलेसोको लागि आवश्यक पर्ने जमिन सम्बन्धित उपभोक्ताले उपभोक्ता संस्थालाई हस्तान्तरण गर्नु पर्ने कुराको बारेमा उल्लेख गरिएको छ ।</p>
	नियम ४२ (३)	<p>उपनियम (२) बमोजिम जमिन हस्तान्तरण भएको जानकारी सम्बन्धित सिंचाइ कार्यालयलाई दिनुपर्नेछ र सिंचाइ कार्यालयले हस्तान्तरित जमिनको लागत कट्टा र मालपोत मिन्हाको लागि कारबाही चलाउनु पर्ने व्यवस्था छ ।</p>
	नियम ४२ (४)	<p>उपनियम (३) बमोजिम हस्तान्तरित जमिनको प्रचलित मूल्य कायम गरी सम्बन्धित उपभोक्ताले उपनियम (१) बमोजिम व्यहोर्नु पर्ने रकममा समायोजन गरिने कुरा उल्लेख छ ।</p>
	नियम ४२ (५)	<p>कुलो कुलेसोको निर्माणमा जमिन पर्ने तर सिंचाइ सुविधा नपाउने कृषकलाई प्रचलित दर बमोजिम हुन आउने जमिनको मूल्य बराबरको रकम उपभोक्ता संस्थाको संकलित रकमबाटै भुक्तानी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ ।</p>

	नियम ४२ (६)	उपनियम (१) बमोजिमको रकम उठ्ने निश्चित नभएसम्म कुलो वा कुलेसो निर्माण कार्य शुरु नगरिने गरिने कुरा उल्लेख छ।
बालश्रम नियमावली (निषेध र नियमन गर्ने), २०६२	नियम (११)	प्रतिष्ठानमा काम गर्ने बालबालीकाको स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धमा व्यवस्थापकले अपनाउनु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ। त्यस्तै बालबालीकाहरुलाई कममा लगाउने प्रतिष्ठानमा ऐन विपरीत काममा लगाएको वा नलगाएको, तिनीहरुको स्वास्थ्य र सुरक्षाको लागि गर्नुपर्ने व्यवस्था गरे वा नगरेको तथा ऐन वा यस नियमावली बमोजिम गर्नु पर्ने अन्य व्यवस्थाहरु गरे वा नगरेको भनि निरीक्षण गर्न खटिएको कर्मचारीले सो अनुरूप आफ्नो कर्तव्य इमान्दारीपूर्वक पालन गरे नगरेको सम्बन्धमा श्रम कार्यालयले स्थलगत निरीक्षण गर्न अर्को कुनै कर्मचारी खटाई छड्के जाँच गराउने व्यवस्था गरिएको छ।
फोहरमैला व्यवस्थापन नियमावली, २०७०	नियम ६ को उपनियम २	जैविक तथा अजैविक लगायतका फोहरमैलालाई स्रोतमै छुट्याउने गरी हानिकारक वा रसायनिक फोहरमैलालाई छुट्टाछुट्टै पृथकीकरण तथा व्यवस्थापन गर्नु पर्ने कुराको बारेमा उल्लेख गरिएको छ। प्रस्तावित आयोजनाले यस नियमावलीमा उल्लेख भए बमोजिम जैविक, अजैविक, हानिकारक वा रसायनिक फोहरमैलालाई छुट्टाछुट्टै पृथकीकरण गरी व्यवस्थापन गरिनेछ।
श्रम नियमावली, २०७५		रोजगार दाताले कार्यस्थलमा कार्यरत श्रमिक तथा अन्य व्यक्तिको सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि नीति बनाउँदा प्रतिष्ठानको कार्य प्रकृति अनुसार कार्यस्थलमा अपनाउनु पर्ने सुरक्षा सतर्कता, श्रमिकको स्वास्थ्य, कार्यस्थलमा हुनसक्ने सम्भावित दुर्घटना, कार्यस्थलमा मेशिनरी यन्त्र उपकरण सञ्चालन गर्दा अपनाउनु पर्ने सावधानी, स्वास्थ्यका दृष्टिले संवेदनशील मानिने रसायनिक पदार्थको प्रयोग गर्दा अपनाउनु पर्ने सावधानी लगायत व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यको सुनिश्चितता गर्ने आधारालाई समेटिने गरी बनाउनु पर्नेछ। नियम ४ ले रोजगार सम्झौता गर्दा खुलाउनु पर्ने विवरण, नियम ७ देखि १५ मा वैदेशिक नागरिक काममा लगाउन आवश्यक पर्ने इजाजत र श्रम स्वीकृति र नियम ३४ देखि ५३ श्रमिकको सुरक्षा र स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रावधान रहेको छ।

<p>वातावरण संरक्षण नियमावली , २०७७</p>		<p>वातावरणीय संरक्षण नियमावली, २०७७ का अनुसार कुनै पनि विकास आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन गर्नु अगाडी प्रस्तावकले प्रारम्भिक वा वातावरणीय अध्ययन वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु आवश्यक रहेको कुरा बारे उल्लेख गरिएको छ। प्रस्तावकले अनुसूची-१ मा उल्लेख भएका प्रस्तावहरूको हकमा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, अनुसूची-२ मा उल्लेख भएका प्रस्तावहरूको हकमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण र अनुसूची-३ मा उल्लेख भएका प्रस्तावहरूको हकमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ।</p>
<p>वन नियमावली, २०७९</p>	<p>नियम ६५</p>	<p>कुनै वन क्षेत्रभित्र प्राथमिकता प्राप्त योजनाको सञ्चालन गर्दा सोबाट व्यक्ति वा समुदायलाई कुनै हानी नोक्सानी हुन गएमा सो बापतको क्षतिपूर्ति रकम र सो योजनाले प्रयोग गर्ने वन क्षेत्रको वन पैदावार काट्दा, टुक्राउँदा तथा ढुवानी गर्दाको सम्पूर्ण खर्च सम्बन्धित योजना सञ्चालनले व्यहोर्नु पर्ने कुरा उल्लेख छ।</p>
	<p>नियम ८७ को उपनियम (३)</p>	<p>विकास आयोजनाको लागि वन क्षेत्र प्रयोग गर्नु पर्ने भएमा त्यस्तो आयोजना तर्जुमा गर्दा, सम्भाव्यता अध्ययन गर्दा तथा वातावरणीय अध्ययन गर्दा सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयसँग समन्वय गर्नु पर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ। प्रस्तावित आयोजनाको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्दा सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयसँग समन्वय गरिएको थियो।</p>
<p>निर्देशिका</p>		
<p>राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०</p>		<p>यो निर्देशिकाले अध्ययनको क्रममा जन सहभागि जुटाउनै पर्ने, आवश्यक सुचनाहरूको संकलन गर्ने, विवादका विषयहरूको गम्भिरता पूर्वक मूल्याङ्कन गर्ने र वातावरणीय अध्ययनको लागि ती विषयहरूको प्राथमिकता क्रम निर्धारण गर्ने कुराहरूलाई प्रष्ट रूपमा जोड दिएको छ। यस निर्देशिकाले सामाजिक, आर्थिक, जैविक, भौतिक-रासायनिक र साँस्कृतिक प्रभावहरू पहिचान गर्न र समन उपायहरूको पहिचान गरी त्यसलाई हटाउन, रोक्न/वा कम गर्न र आयोजना कार्यान्वयनबाट हुने फाइदाजनक प्रभावहरूलाई बढाउन प्रावधानहरू पनि तय गरेको छ। यो निर्देशिकाले प्रस्तावकलाई वातावरणीय न्यूनीकरण उपायहरू एकिकृत गर्न, विशेष गरी खानीको व्यवस्थापन, खनीएका खाल्डोहरू, सामाग्रीको भण्डारण र स्पोर्ट्स व्यवस्थापन, कामदार शिविरहरूको सञ्चालन, जमिन खन्ने र ढलान स्थिरीकरण, ढुङ्गा टुक्राउने स्थान, इत्यादिमा मार्गदर्शन प्रदान गर्दछ।</p>

वन्यजन्तुमैत्री पूर्वधारा निर्माण निर्देशिका, २०७८	दफा ८ (१)	दफा ७ बमोजिम तयार भइ प्रतलित कानून बमोजिम स्वीकृत भएको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन स्वीकृत वातावरणीय ,अध्ययन प्रतिवेदन बमोजिम सम्बन्धित निकाय वा प्रवर्द्धकले सो प्रतिवेदनमा तोकिएको स्थान तथा डिजइनमा वन्यजन्तुमैत्री संरचना निर्माण गर्नु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ।
	दफा ८ (२)	उपदफा १ बमोजिमको संरचना निर्माण गर्दा प्रचलित कानून बमोजिम स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले औल्याएका प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपाय समेत अवलम्बन गर्नु पर्ने कुरा गल्लेख गरिएकोछ।
	दफा ८ (३)	उपदफा १ बमोजिम निर्माण गरिने अण्डरपास संरचना र ओभरपास संरचनाको दायाँ बायाँ पर्खाल, गाइडिड फेन्स, ध्वनि प्रतिरोधक लगायतका संरचना बनाउँदा सम्भव भएसम्म स्थानीय सामग्रीको प्रयोग गरी वन्यजन्तुको वासस्थानसँग मिल्दोजुल्दो हुने गरी निर्माण गर्नु पर्ने व्यवस्था गरिएकोछ।
	दफा ९	पूर्वधारा तथा वन्यजन्तुमैत्री संरचना निर्माण तथा विस्तार गर्दा वन क्षेत्रको प्रयोग र सो बापतको जग्गा सट्टा भर्ना सम्बन्धी व्यवस्था वन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम हुने व्यवस्था गरिएको छ। प्रस्तावित आयोजना कार्यान्वयन गर्दा यस वन्यजन्तुमैत्री पूर्वधारा निर्माण निर्देशिका, २०७८ को परिपालना गर्ने प्रस्तावक प्रतिबद्ध रहेको छ।
मापदण्ड		
ध्वनि गुणस्तर सम्बन्धि राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९		ध्वनि गुणस्तरका लागि राष्ट्रिय मानकका अनुसार शहर तथा आवासीय क्षेत्रका लागि आवाजको अधिकतम सीमा दिनमा ५५ डेसिबल र रातको समयमा ५० डेसिबल हुनु पर्ने बारेमा उल्लेख गरेकोछ। प्रस्तावित आयोजनाले निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा ध्वनि गुणस्तरको मापदण्ड अनुसार अनुगमन तथा परीक्षणको लागि आधार तयार गर्नेछ।
वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९		वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ ले वायुको गुणस्तर कायम राख्न वायुमा हुने प्रदुषित तत्वहरुको नियमनको लागि वायु गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्डमा समावेश गरेको छ। यसले वायुमण्डलमा टि.एस.पि. (TSP), पि.एम _{१०} , सल्फर डाइअक्साइड (Sulphur dioxide), नाइट्रोजन डाइअक्साइड (Nitrogen dioxide), कार्बन मोनोअक्साइड (Carbon Monoxide),

		लेड (Lead), बेन्जीन (Benzene), पि.एम _{२.५} , र ओजन (Ozone) जस्ता सूचकहरूको न्यूनतम मापदण्ड तोकेको छ। प्रस्तावित आयोजनाले निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा वायु गुणस्तरको मापदण्ड अनुसार अनुगमन तथा परीक्षणको लागि आधार तयार गर्नेछ।
डिजेल जेनेरेटरबाट निष्कासन भई हावामा जाने धुवाँ सम्बन्धी मापदण्ड, २०६९		यसले डिजेल जेनेरेटरबाट निष्कासन भई हावामा जाने धुवाँ सम्बन्धी मापदण्ड तोकेको छ। प्रस्तावित आयोजनाले निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा डिजेल जेनेरेटरको मापदण्ड अनुसार अनुगमन तथा परीक्षणको लागि आधार तयार गर्नेछ।
नेपाल सवारी प्रदूषण मापदण्ड, २०६९		यस मापदण्डले पेट्रोल, ग्यास र डिजेलद्वारा सञ्चालित सवारी साधनहरूले उत्सर्जन गर्ने हानिकारक ग्यासहरू कम गर्न जोड दिएको छ। प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण तथा सञ्चालनको लागि प्रयोग हुने सवारी साधनहरूले नेपाल सवारी प्रदूषण मापदण्ड, २०६९ मा दिएको मापदण्डको पालना गर्नेछ।
राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर सम्बन्धी मापदण्ड, २०७९		यस मापदण्डले ग्रामीण तथा सहरी क्षेत्रमा दश वर्षभित्रमा सुरक्षित खानेपानी पुऱ्याउने लक्ष्य राखेको छ। यसका लागि यस मापदण्डले विभिन्न निकायहरूको जिम्मेवारी तोकेको छ।
सन्धि सम्झौता		
दुर्लभ तथा सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार सम्बन्धी सम्मेलन, १९७३	खण्ड ३ र उपखण्ड २	अति जोखिम तथा सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारको लागि निषेध गरिएको छ। विशेष उद्देश्यको लागि सम्बन्धित अधिकारीको अनुमतिबाट अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार गर्न सक्ने उल्लेख छ। प्रस्तावित आयोजनाले निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा दुर्लभ र सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको व्यापार, खरिद र विक्रीमा निरुत्साही गर्दछ।
अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सँगठन १६९, १९८९	खण्ड १२, १३, १४ र १५	परम्परागतरूपले भोगचलन गर्दै आएको प्राकृतिक स्रोतको प्रयोग र सुरक्षा गर्ने पहिलो अधिकार उक्त स्रोतसँग जोडिएका आदिवासी र जनजातिसँग हुने कुराको बारेमा उल्लेख गरेको छ।
जैविक विविधता सम्बन्धी महासन्धि, १९९२		जैविक विविधता महासन्धि सन्धिको अनुसार कुनै पनि विकास निर्माण सम्बन्धी आयोजनाहरूको लागि उपयुक्त प्रक्रियाहरू अपनाई वातावरणीय अध्ययन आवश्यक पर्ने कुराको बारेमा उल्लेख गरिएको छ।

परिच्छेद-५

आयोजना क्षेत्रको विद्यमान वातावरणीय अवस्था

५.१ भौतिक वातावरणीय अवस्था

➤ भू-उपयोग

आयोजनाको निर्माण क्षेत्रमा भू-उपयोगमा स्थायी रूपमा परिवर्तन आउनेछ। Counter berm निर्माण गर्न चेनेज १९+३७५ देखि चेनेज २६+२९४ सम्मका लागि २ हेक्टर बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा १२ हेक्टर मध्यवर्ती क्षेत्रको जग्गाको आवश्यकता पर्नेछ। नेट कमाण्ड क्षेत्रको भू-उपयोग तालिका ११ मा दिइएको छ।

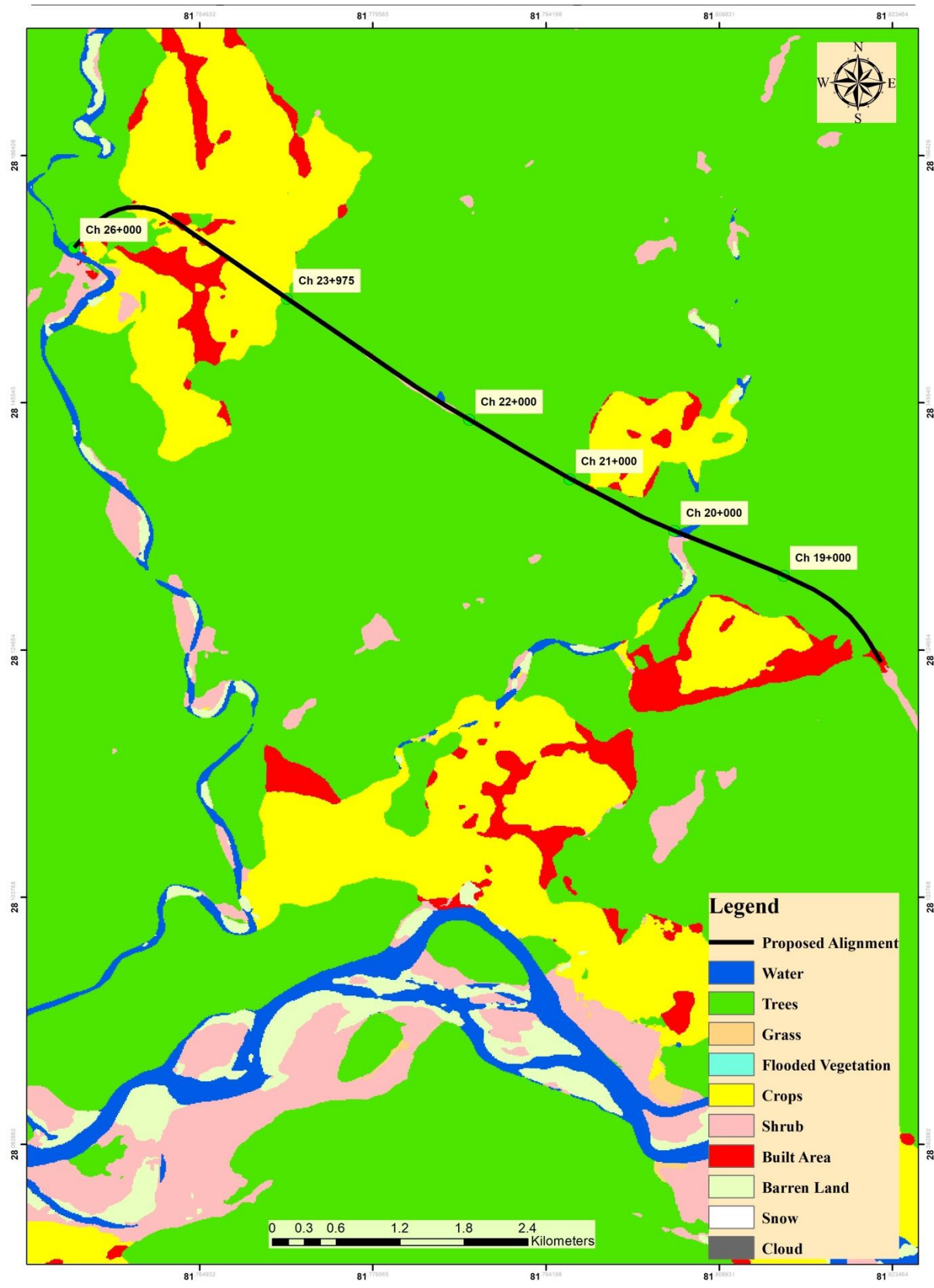
तालिका ११: भू-उपयोगको विवरण

भू-उपयोगको विवरण	क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
खेत	५३,६५१	७०.७४
बारी	५,५४८	७.३१
चरण	७४१	०.९८
वन	७,२०५	९.५०
वस्ती	४,४२५	५.८३
अन्य	४,२७४	५.६४
जम्मा	७५,४८४	१००

स्रोत: सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन, २०६२

➤ भौगर्भिक अवस्था

आयोजना अन्तर्गतको Counter berm र Escape channel निर्माण गरिने क्षेत्रमा प्रायः घुलनशील माटो पाइन्छ जुन माटोले पानी सोस्न सक्दैन। त्यसकारण भौगर्भिक रूपमा यस प्रकारको माटो अस्थिर हुन्छ। चुरे क्षेत्र भौगर्भिक इतिहासको पछिल्लो चरणमा निर्मित भू-भाग भएको हुँदा यो क्षेत्र कमजोर र भूस्खलनशील रहेको छ। यस क्षेत्रमा पाइने चट्टानहरूमा ढुङ्गा, बलौटे चट्टान, बालुवा, खस्रो बालुवा, सिल्ट र सेल लगायत sandstone and conglomerate को बाहुल्यता रहेको छ। आयोजना क्षेत्रको दक्षिणी भू-भागमा अवस्थित यस क्षेत्रमा चिम्टाइलो, बलौटे र दोमट माटो पाइन्छ।

चित्र नं. ८: आयोजना क्षेत्रको भू-उपयोग नक्सा (स्रोत: ICIMOD, २०१०)

➤ हावापानी

आयोजना क्षेत्र समुन्द्री सतह देखि १६६ देखि १२३६ मिटर उचाइमा रहेको छ। जलवायुको हिसाबले आयोजना कार्यान्वयन हुने क्षेत्र राप्ती सोनारी गाउँपालिकामा उष्ण तथा उपोष्ण प्रकारको हावापानी रहेको छ। यहाँ चैत्र महिनादेखि आश्विनको सुरुसम्म गर्मी हुने गर्दछ। फागुनदेखि असोज महिनासम्म गर्मी हुन्छ भने मंसिर, पौष र माघमा जाडो हुने गर्दछ। जेष्ठको अन्त्यदेखि आश्विनको सुरुसम्म मनसुनी वायुका कारण प्रशस्त वर्षा हुने गर्दछ। गर्मी याममा यहाँको तापक्रम अधिकतम ३७.३ डिग्री सेल्सियससम्म पुग्छ भने हिउँदमा न्यूनतम ७.५ डिग्री सेल्सियससम्म पुग्ने गर्दछ। त्यसैगरी यस क्षेत्रमा वार्षिक औषत वर्षा १३१७.६ मिलिमिटर रहेको छ। भारी वर्षा तथा पहाडबाट आउने नदीहरूका कारणले यस क्षेत्रमा बाढी आउने गरेको छ।

तालिका १२: आयोजना क्षेत्रको हावापानीको विवरण

महिना	वर्षा (मिलिमिटर)	न्यूनतम तापक्रम (°C)	अधिकतम तापक्रम (°C)	औसत तापक्रम (°C)	सापेक्षिक आद्रता (%)	हावाको गती (कि.मि./घण्टा)
जनवरी	१८.५	७.५	२०.३	१३.९	६४.९३	१.३
फेब्रुअरी	२२.४	९.६	२५.५	१७.६	५४.२७	१.८
मार्च	१२.६	१३.३	३१.३	२२.३	४८.५५	२.२
अप्रिल	१६	१८.७	३६.७	२७.७	३८.९	२.५
मे	६६	२३.३	३७.३	३०.३	४४.१६	२.९
जुन	१८८.६	२५.५	३६.३	३०.९	६२.७८	२.८
जुलाई	४०५.७	२६.२	३३.५	२९.८५	७४.६४	२.४
अगस्ट	३३६.२	२६	३३.२	२९.६	७५.५२	२
सेप्टेम्बर	१८५.६	२४.९	३२.९	२८.९	७४.८४	१.८
अक्टोबर	५४.७	१९.८	३१.६	२५.७	६२.३८	१.२
नोबेम्बर	४.६	१३.७	२८.१	२०.९	५७.३६	१
डिसेम्बर	६.७	८.८	२३.४	१६.१	५९.८४	०.९
औसत	१३१७.६	१८.९५	३१.५२	२५.२४	५९.८५	१.९९

स्रोत: राप्तीसोनारी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९ (जल तथा मौसम विभागको खजुरा र नेपालगन्जमा रहेको तथ्यांक मापन केन्द्रबाट लिएको तथ्यांकबाट साभार गरिएको)

➤ जलविज्ञान

आयोजना क्षेत्र समथर भू-भागमा भएकाले यस क्षेत्रमा जल निकासी अलि ढिलो हुने गर्दछ। यस क्षेत्रमा रहेका अस्थायी खोलाहरूका कारणले समय समयमा बाढी आउने गर्दछ। कमाण्ड क्षेत्रमा पश्चिमा राप्ती नदी र पूर्वमा डुडुवा नदी रहेका छन्। अन्य नदीहरूमा बेला नदी, रतौहिया नदी, दोन्द्रा नदी, बेल्हनिया नदी, अमिले नदी, मुर्गिया नदी, किरण नदी, पेन्दरी नदी र जेठान नदी पर्दछन् जुन पूर्व देखि पश्चिम सम्म बग्ने गर्दछन्।

➤ हावा, पानी र ध्वनिको अवस्था

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र वन क्षेत्रमा पर्ने तथा आयोजना क्षेत्र वरपर कुनै कारखाना र उद्योगहरू नभएकोले पानी, वायु र ध्वनिको गुणस्तर सामान्य रहेको पाइयो। प्रायः यहाँ अवस्थित खोलाहरूमा फाल्गुन महिना देखि जेष्ठ महिना सम्ममा बहाव कम हुने गरेको छ। यद्यपि मनसूनको मौसममा बाढी आउने हुँदा बालुवाका कणहरू र हिलो माटो आदि जम्मा हुने हुँदा पानीको गुणस्तरमा हास आउने सम्भावना धेरै देखियो। वायु गुणस्तर सम्बन्धि राष्ट्रिय मापदण्ड २०६९ अनुसार आयोजना क्षेत्रमा वायु स्वस्थकर देखिएको छ। औसत ध्वनिको स्तर ढकेरी बस्ती क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी ६८ डेसिबल पाइयो जुन आयोजना क्षेत्र वरपर गुड्ने गाडी, ट्रयाक्टर र अन्य सवारी साधनका कारण ध्वनि गुणस्तर सम्बन्धि राष्ट्रिय मापदण्ड २०६९ ले तोकेको मापदण्ड भन्दा धेरै पाइयो। वायुको गुणस्तर र ध्वनिको स्तर सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १३: आयोजना क्षेत्रमा वायु र ध्वनिको अवस्था

अवस्थिति	स्थान	वायु गुणस्तर						ध्वनि (डेसिबल)	
		सूचकहरू						अधिकतम	न्यूनतम
		पियम _{२.५} ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	पियम _{१०} ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	कणहरू (per/L)	कार्बन डाइअक्साइड (ppm)	तापक्रम (°C)	आर्द्रता (%)		
२८°०७'५३.८ २" उत्तर ८१°४८'४४.३ ८" पूर्व	ओभरी	५.८	७.७	८,३६२	११६५	२७.२	८८	४९. ०	५३.३
२८°०८'११" उत्तर ८१°४८'६" पूर्व	बालापुर	९.८	१२.६	१४,३१ २	११९८	३३.९	७२	४९. ६	६६
२८°०९'२७.२' ' उत्तर	ढकेरी	३.७	४.६	५,३७६	१२६५	२८.९	८४	४९. १	६८

८१°४६'०.५"									
पूर्व									
२८००९'३७"	अन्तिम	३.३	४.३	४,८८७	११५५	३०	७७	४९.	६७.८
उत्तर	विन्दु							८	
८१०४५'२१"									
पूर्व									

स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, २०७८

तालिका १४: आयोजना क्षेत्रको पानीको अवस्था

सूचक	पहिलो स्थान		दोस्रो स्थान		तेस्रो स्थान	
	विहान	साँझ	विहान	साँझ	विहान	साँझ
pH	८	८	८	८	८	८
टर्बिडिटी (cm)	२१	२०	२१	२०	२४	२३
घुलित अक्सिजन (ppm)	११.२	११.४	११.३	११.५	११.३	११.८
अल्कालीनिटी (ppm)	१४१	१४७	१४५	१४६	१४७	१४८
कुल कडापन (ppm)	१५३	१५१	१५५	१५३	१५६	१५४

स्रोत: सिक्टा सिंचाई आयोजनाको स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन, २०६२

५.२ जैविक वातावरण

➤ वन तथा संरक्षण अवस्था

प्रस्तावित सिक्टा सिंचाई आयोजनाको counter berm र escape channel संरचना बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको ५ वटा मध्यवर्ती सामुदायिक वन र डिभिजन वन कार्यालय बाँके अन्तर्गतको एउटा सामुदायिक वन क्षेत्रमा निर्माण हुनेछ। आयोजना क्षेत्रमा जनशक्ति मध्यवर्ती सामुदायिक वन, शिव शक्ति मध्यवर्ती सामुदायिक वन, श्री पुष्पाञ्जली मध्यवर्ती सामुदायिक वन, रिम्ना मध्यवर्ती सामुदायिक वन, श्री झिझरी मध्यवर्ती सामुदायिक वन र अशोक सामुदायिक वन रहेको छ।

➤ वनस्पति

आयोजना क्षेत्रमा उष्ण तथा उपोष्ण हावापानीमा पाइने वन तथा वनस्पतिहरू पाइन्छन्। प्रस्तावित आयोजनाको वन क्षेत्रमा पाइने रुखहरूमा साल, सिसौ, खयर, बोटधायरो, रोहिणी, बर्रो, कर्म, कुसुम, दबदबे, जामुन आदि रहेका छन्।

तालिका १५: आयोजना क्षेत्रमा पाइने वनस्पतिको विवरण

वनस्पतिको विवरण		संरक्षण अवस्था		
प्रजातिको नाम	वैज्ञानिक नाम	ने.स.	IUCN	CITES
साल	<i>Sorea robusta</i>	√	-	-
सिसौ	<i>Dalbergia sissoo</i>	-	-	-
बरो	<i>Terminalla belurica</i>	-	-	-
जामुन	<i>Syzygium cumini</i>	-	-	-
कुसुम	<i>Schleichera oleosa</i>	-	-	-
खयर	<i>Acacia catechu</i>	-	-	-
कर्म	<i>Haldina cordifolia</i>	-	-	-
दबदबे	<i>Garuga pinnata</i>	-	-	-
साज	<i>Terminalia elliptica</i>	-	-	-
रोहिणी	<i>Mallotus philippensis</i>	-	-	-
बोटधाइरो	<i>Lagerstroemia parviflora</i>	-	-	-
भलायो	<i>Semecarpus anacardium</i>	-	-	-
राजवृक्ष	<i>Cassia fistula</i>	-	-	-

स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण २०७८ र सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन, २०६२

➤ वन्यजन्तु

आयोजना क्षेत्रमा पाइने वन्यजन्तुहरूमा चमेरो, रातो बाँदर, खरायो, दुम्सी, मुसो, स्याल, वन बिरालो, चितुवा, बाघ, हात्ती, जरायो, बँदेल, चित्तल, सालक आदिका केही स्थलीय स्तनधारी जन्तुहरू हुन् जुन नजिकैको जङ्गलमा आयोजना निर्माण क्षेत्रमा पाइन्छन्। यसको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १६: आयोजना क्षेत्रमा पाइने स्तनधारीहरू

अंग्रेजी नाम	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	संरक्षण अवस्था		
			ने.स.	CITES	IUCN
Short-nosed Frut Bat	चमेरो	<i>Cynopterus sphinx</i>	C	-	
Indian Pipistrelle	चमेरो	<i>Pipistrellus coromedra</i>	C	-	
Yellow House Bat	चमेरो	<i>Scotophilus heathi</i>	C	-	
Rhesus Macaque	रातो बाँदर	<i>Macaca mulatta</i>	C	-	
Langur	लङ्गुर बाँदर	<i>Presbytis entellus</i>	C	I	

Harc	खरायो	<i>Leopus nigiiollis</i>	C	-	
Hispid Hare	खरायो	<i>Caprolagus hispidus</i>	R/E/P	I	
Palm Squirrel	लोखर्के	<i>Funambulus pennati</i>	-	-	
Porcupine	दुम्सी	<i>Hystria indica</i>	-	-	
Flying Squirrel	कोइराला	<i>Petaurista petaurista</i>	-	-	
House Rat	मुसा	<i>Rattus rettus</i>	-	-	
Little Indian field mouse	-	<i>Mus booduga</i>	-	-	
Brown Spiny mouse	-	<i>Mus plathrix</i>	-	-	
Large bandicoot rat	-	<i>Mus musculus</i>	-	-	
Lesser bandicoot rat	-	<i>Bandicota indica</i>	-	-	
Gian Rat	-	<i>Bandicota bengalensis</i>	-	-	
Field Rats	मुसा	<i>Melardia meltada</i>	-	-	
Asian House Shrew	छुचुन्द्रो	<i>Suncus murinus</i>	-	-	
Jackel	स्याल	<i>Canis aureus</i>	C	III	
Asiatic Wild Dog/Dhole	वन कुकुर	<i>Cuon alpinus</i>	R	II	
Jungle Cat	वन बिरालो	<i>Felis chaus</i>	R	-	
Common Mongoose	न्याउरी मुसा	<i>Herpestes auropunctatus</i>	C	-	
Small Mongoose	न्याउरी मुसा	<i>Herpestes edwardsii</i>	C	III	
Crab Eating Mongoose	न्याउरी मुसा	<i>Herpestes Urva</i>	-	III	
Leopard	चितुवा	<i>Panthera Pardus</i>	E	I	
Tiger	बाघ	<i>Panthera tigris</i>	E/P	I	
Comman Palm Civet		<i>Paradoxursu hernaoratutus</i>	-	-	
India Fox	फ्याउरो	<i>Vulpes bengalensis</i>	E/P	-	
Elephant	हात्ती	<i>Elephus maximus</i>	E/P	I	
Spotted Deer	चित्तल	<i>Axis axis</i>	C	-	
Hog Deer	लगुना	<i>Axis porcinus</i>	C	-	
Bluebull	निलगिरी	<i>Boselaphus tragocamelus</i>	C	-	

Sambar	जरायो	<i>Cervus unicolor</i>	E/P	-	
Swamp Deer	बाहसिंगे	<i>Cervus duvauceli</i>	C	I	
Barking Deer	रातो मिम्रा	<i>Muntiacus muntjac</i>	C	-	
Goral	घोरल	<i>Nemorhaedus goral</i>	C	-	
Wild Boar	बंदेल	<i>Sus scrofa</i>	C	-	
Four-horned antelope	चौका	<i>Tetracerus quadricornis</i>	E/P	III	
Pangolian	सालक	<i>Manis Pentadactyla</i>	-	II	

स्रोत: सिक्टा सिंचाई आयोजनाको स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन, २०६२

त्यसैगरी आयोजना क्षेत्रमा पाइने प्रमुख चराहरूमा कोईली, काग, कालिज, काष्ठकुट आदि पाइन्छन्। त्यस्तै आयोजना क्षेत्रमा पाइने सरीसृपहरूमा गोमन, छेपारो, करेत, धमन, अजिंजर रसेल भाइपर, आंधो आदि पाइन्छन्। उभयचरहरूमा टोड र भ्यागुतो रहेका छन्। आयोजना क्षेत्रमा पाइने उभयचर र सरीसृपहरूको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १७: आयोजना क्षेत्रमा पाइने उभयचर तथा सरीसृपहरूको विवरण

अंग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	संरक्षण अवस्था	
		IUCN	CITES
उभयचरहरू			
Common toad	<i>Common toad</i>	C	-
Bufo melanostictus	<i>Bufo melanostictus</i>	C	-
सरीसृपहरू			
Brook's housegeck	<i>Hemidactylus brookii</i>	C	
Tuberculate agama	<i>Agama tuberculata</i>	C	
Garden lizard	<i>Calotes versicolor</i>	C	-
Grahminy blind snake	<i>Ramphotyphlops braminus</i>	C	-
Diard's blind snake	<i>Typhlops diardii</i>	C	-
Python	<i>Python molurus</i>	E/P	I
Common cat snake	<i>Boiga trigontata</i>	C	-
Siebold's smooth water snake	<i>Enhydris sieboldi</i>	E	-
Asiatic rat-snake	<i>Ptyas mucosus</i>	C	-

Chequered keelback	<i>Xenochrophis piscator</i>	C	-
Common krait	<i>Bungarus caeruleus</i>	C	-
Cobra	<i>Naja naja</i>	C	
Russel's viper	<i>Vipera russelli</i>	C	III

स्रोत: सिक्टा सिंचाई आयोजनाको स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन, २०६२

Status: C = Common and Intermediate, R = Rare, E= Endangered, P = Protected in Nepal

पश्चिम राप्ती नेपालको पश्चिम तराईको एक महत्वपूर्ण नदी प्रणाली हो। यस नदीमा विभिन्न प्रजातिका माछाहरु पाइन्छन्। यस आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारीको क्रममा तीन स्थाबाट नमूना सङ्कलन गरिएको थियो। आयोजना क्षेत्रमा गरिएको नमूना सङ्कलनमा भेटिएका माछाहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १८: आयोजना क्षेत्रमा रहेका माछाहरुको विवरण

स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम
Buduna (बुदुना)	<i>Gaarra gotyla</i>
Bam/Gainchi (बाम)	<i>Mastacembelus armatus</i>
Faketa	<i>Barilius vagra</i>
Gogta	<i>Gogta viridescens</i>
Baghe (बाघे)	<i>Botia lohachata</i>
Buduna	<i>Garra annandalai</i>
Sidra (सिद्रा)	<i>Puntius conchoniis</i>
Tengra	<i>Mystus cavasius</i>
Katle	<i>Acrossocheilus hexagonolepis</i>
Bhote (भोटे)	<i>Channa punctatus</i>
Gadela	<i>Noemachelius botia</i>
Kabre (काब्रे)	<i>Pseuedecheneis culcatus</i>
Bachawa	<i>Eutropiichthys vacha</i>
Jalkapur (जलकापुर)	<i>Clupisoma garua</i>
Gurdi	<i>Labeo dero</i>
Lohari (लोहारी)	<i>Garra sp.</i>
Reba (रेबा)	<i>Chagunius chagunio</i>
Buari/Padani	<i>Wallago attu</i>

स्रोत: सिक्टा सिंचाई आयोजनाको स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन, २०६२

५.३ सामाजिक-आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण

➤ जनसङ्ख्या

राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको कुल जनसङ्ख्या ५९,९४६ र घरधुरी १०,७४२ रहेको छ। प्रभावित क्षेत्रमा बाँके जिल्लाको राप्ती सोनारी गाउँपालिका वडा नं. २, ८ र ९ रहेको छन्। आयोजनाको प्रभावित क्षेत्रको घरधुरी र जनसङ्ख्याको विवरण तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका १९: आयोजना क्षेत्रको घरधुरी तथा जनसङ्ख्याको विवरण

गाउँपालिका/नगरपालिका	वडा नं	घरधुरी	महिला	पुरुष	जम्मा	जम्मा प्रतिशत	लैङ्गिक अनुपात
राप्ती सोनारी गाउँपालिका	२	१,९८३	४८५६	४९५०	९८०६	१४.६	१०१.९
	८	८६१	१,९८५	२,०३५	४,०२०	६.०	१०२.५
	९	१,१४८	२,८६०	२,९५८	५,८१८	८.६	१०३.४
जम्मा		३,९९२	९,७०१	९,९४३	१९,६४४	२९.२	३०७.८

स्रोत: राप्तीसोनारी घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

➤ उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण

उमेरको आधारमा हेर्दा राप्ती सोनारी गाउँपालिकामा सबै भन्दा बढी १९ देखि २४ वर्ष उमेर समूहको जनसङ्ख्या ८,३०३ रहेका छन् भने ७५ देखि माथि उमेर समूहको जनसङ्ख्या ७५० सबै भन्दा कम रहेका छन्।

तालिका २०: उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण

उमेर समूह	जम्मा	प्रतिशत
५ वर्षभन्दा मुनि	५,२००	७.७
५-९	६,२२३	९.२
१०-१४	७,३१७	१०.९
१५-१८	८,२७८	१२.३
१९-२४	८,३०३	१२.३
२५-२९	६,९४४	१०.३
३०-३४	५,१३९	७.६
३५-३९	४,८१२	७.२
४०-४४	३,३२९	४.९
४५-४९	३,१२४	४.६
५०-५४	२,१८३	३.२

५५-५९	१,७११	२.५
६४-६०	१,५९९	२.४
६५-६९	१,३७१	२.०
७०-७४	१,०१७	१.५
७५ वर्षभन्दा माथि	७५०	१.१
जम्मा	६७,३००	१००

स्रोत: रासिसोनारी घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

➤ जातियताको आधारमा घरधुरीको विवरण

जातियताको आधारमा जनसङ्ख्यालाई हेर्दा राप्ती सोनारी गाउँपालिकामा सबै भन्दा बढी घरधुरी जनजातीको ५४.२% रहेको छ। जनजाति समूह भित्र पनि सब भन्दा बढी थारु जाति छन्। जसको घरपरिवार संख्या ५,३६५ रहेको छ। जातियताको आधारमा घरधुरी सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २१: जातियताको आधारमा घरधुरीको विवरण

जातिगत विवरण	जम्मा	प्रतिशत
ब्राह्मण/क्षेत्रि	३,६६१	२८.९
जनजाती	६,८७०	५४.२
मुसलमान	३८९	३.१
दलित	१,०८९	८.६
मधेसी	६५१	५.१
अन्य	१७	०.१
जम्मा	१२,६७७	१००

स्रोत: रासिसोनारी घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

➤ धर्मको आधारमा घरधुरीको विवरण

धार्मिक रूपले विविधतापूर्ण रहेको रासिसोनारी गाउँपालिकामा सबै भन्दा बढी हिन्दु धर्मावलम्बी रहेका छन्। ९५.५९% हिन्दु धर्मावलम्बी रहेका छन् भने ३.०९% इस्लाम धर्मावलम्बी रहेका छन्। विभिन्न धर्मका आधारमा घरधुरीको विस्तृत विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २२: धर्मको आधारमा घरधुरीको विवरण

धर्म	जम्मा	प्रतिशत
हिन्दू	१२,०३२	९५.५९
इस्लाम	३८९	३.०९
क्रिश्चियन	१६०	१.२७१
बौद्ध	६	०.०४८
जम्मा	१२,५८७	१००

स्रोत: रासिसोनारी घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

ख) शिक्षा

➤ शैक्षिक संस्थाको सङ्ख्या र किसिम

रासी सोनारी गाउँपालिकामा रहेको शैक्षिक संस्थाको सङ्ख्या र किसिमको विस्तृत विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २३: शैक्षिक संस्थाको सङ्ख्या र किसिम

विवरण	शैक्षिक संस्थाको किसिम		कुल
	सामुदायिक विद्यालय	संस्थागत	
बाल विकास केन्द्रहरू	५४	१८	७२
१ देखि ३ (आधारभूत तह)	७	०	७
१ देखि ५ (आधारभूत तह)	१२	८	१९
१ देखि ८ (आधारभूत तह)	१६	७	२३
१ देखि १० (मा.वि.)	९	२	११
१ देखि १२ (मा.वि.)	१०	१	११
क्याम्पस	२	-	२
जम्मा	११०	३६	१४६

स्रोत: रासिसोनारी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

➤ साक्षरता दर

गाउँपालिकाको साक्षरता दर हेर्दा ५ वर्ष तथा सो भन्दा माथिको जनसङ्ख्याको साक्षरता दर ८५.३० रहेको छ। जसमा महिला साक्षरता ८१% तथा पुरुष साक्षरता दर ८९.५०% रहेको छ। (स्रोत: रासिसोनारी घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५)

ग) स्वास्थ्य र सरसफाई

➤ स्वास्थ्य स्थिति

गाउँपालिका भित्र बस्ने अधिकांश घरपरिवारहरू बिरामी हुँदा स्वास्थ्य चौकीको सेवामा निर्भर रहेका छन् भने केही मात्रामा गाउँपालिका भन्दा बाहिर अर्को नगरपालिका वा गाउँपालिका वा जिल्लाको अस्पतालमा जाने गरेको पनि देखिन्छ। (स्रोत: रासिसोनारी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९)

➤ रोगका प्रकार

गाउँपालिकाको वासीहरूमा विभिन्न किसिमका सरुवा तथा नसर्ने रोगहरू देखापरेका छन्। देखा परेका रोगहरूमा सबभन्दा बढी फङ्गल इन्फेक्सन, टाउकोको दुखाई देखिएका छन्। देखापरेका अन्य रोगहरूमा ग्यास्टीक, छाला सम्बन्धी रोग, श्वास प्रस्वास सम्बन्धी रोग, टाईफाइड, झाडा पखाला रहेका छन्। (स्रोत: रासिसोनारी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९)

➤ स्वास्थ्य संस्थाको अवस्था

आयोजना क्षेत्रमा स्थानीयहरूलाई विभिन्न स्वास्थ्य सेवाहरू उपलब्ध छन्। यस क्षेत्रमा अस्पताल, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी र उप-स्वास्थ्य चौकीहरू छन् जसमा सम्पूर्ण कमाण्ड क्षेत्रमा जम्मा ४१ वटा (२७ उपस्वास्थ्य चौकी, ८ स्वास्थ्य चौकी, १ प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र र ५ अस्पताल) रहेका छन्। कमाण्ड क्षेत्रमा रहेका उप-स्वास्थ्य चौकीहरूमा पर्याप्त रूपमा सीप वा तालिमप्राप्त जनशक्ति सहितको कर्मचारी छैनन्। फलस्वरूप, उप-स्वास्थ्य चौकी र स्वास्थ्य चौकीहरूबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सन्तोषजनक छैनन्। उप-स्वास्थ्य चौकी र स्वास्थ्य चौकीहरूले धेरै सरल स्वास्थ्य सेवाहरू प्रदान गर्दछ र उपचारका अधिकांश केसहरू नेपालगञ्जमा स्थापित अस्पतालहरूमा लगिन्छन्। (स्रोत: रासिसोनारी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९)

➤ खानेपानी

आयोजना क्षेत्रमा करिब ७९% घरधुरीहरूले खानेपानीको लागि ट्युबवेल प्रयोग गरेको देखिन्छ। त्यसैले ट्युबवेलनै यहाँको खानेपानीको मुख्य स्रोत रहेको छ। यस बाहेक सार्वजनिक धारा, सार्वजनिक इनार, बोरिङ्ग र घरआँगन भित्रै पाइपबाट ल्याइएको पानीले समेत यहाँको खानेपानीको आपूर्ति हुने गरेको छ। खानेपानीको स्रोतको विवरण तालिका २४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २४: खानेपानीको मुख्य स्रोतको आधारमा घरधुरीको विवरण

पानीको स्रोत	जम्मा	प्रतिशत
घरआँगन भित्रै पाइप	३४१	२.७
सार्वजनिक धारा	८८२	७.०
निजी ट्युववेल (सतही)	९९३०	७८.९
निजी ट्युववेल (बोरिङ्ग)	५१६	४.१
निजी इनार	१४८	१.२
सार्वजनिक इनार	७२२	५.७
जारको पानी	६	०.०५
मुलनदी/तलाउ	१९	०.१५
अन्य	३	०.०२
सार्वजनिक ट्युववेल (सतही)	२०	०.१६
जम्मा	१२५८७	१००

स्रोत: रासिसोनारी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

➤ शौचालयको अवस्था

घरधुरी अनुसार शौचालयको अवस्था हेर्दा सेफ्टी ट्याङ्कीमा जोडिएका शौचालय बनाउने घरधुरीहरू ४१% रहेका छन् भने ढाकिएका घरायसी चर्पी हुने घरधुरी ५२% रहेका छन्। शौचालयको अवस्था सम्बन्धी विवरण निम्न बमोजिम तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २५: शौचालयको किसिम

शौचालयको किसिम	जम्मा	प्रतिशत
सार्वजनिक ढलमा जिडिएको फलस भएको चर्पी	१४३	१.२
सेफ्टी ट्याङ्कीमा जिडिएको फलस भएको चर्पी	४,८६१	४०.७
ढाकिएको घरायसी चर्पी	६,२१३	५२.१
खुल्ला घरायसी चर्पी	६९१	५.८
सार्वजनिक चर्पी	२४	०.२
जम्मा	११,९३२	१००

स्रोत: रासिसोनारी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

घ) भौतिक/सामुदायिक पूर्वाधार

➤ यातायात पूर्वाधार

आयोजना क्षेत्र क्षेत्रीय व्यापार र प्रशासनिक केन्द्रमा अवस्थित भएकाले नेपाल तथा भारतबाट स्तरीय सडक सञ्जालको पहुँचमा रहेको छ। यस आयोजनाको हेडवर्क क्षेत्र पूर्व-पश्चिम राजमार्ग भएर जान्छ। नेपालगञ्ज-कोहलपुर-सुर्खेत जोड्ने राजमार्ग दक्षिणदेखि उत्तरसम्म जान्छ र आयोजना क्षेत्रमा सहज पहुँच योग्य छ। नेपालगञ्ज क्षेत्रलाई कमाण्ड क्षेत्रको केन्द्रमा रहेको खजुरा बजार क्षेत्र हुँदै कालोपत्रे सडकले गुलरीया जोडेको छ। त्यस्तै जिल्ला सडकले खजुरालाई हुलाकी राजमार्गसँग जोडेको छ। अन्य केहि कच्ची सडकले पनि कमाण्ड क्षेत्रलाई जोडेको छ।

➤ ऊर्जा आपूर्ति

खाना पकाउने ईन्धन उपयोगको विवरण

खाना पकाउने ईन्धन उपयोगको विवरणलाई हेर्दा ९१% घरधुरीले खाना पकाउन काठ दाउराको प्रयोग गरेको देखिन्छ। ९% घरपरिवार एल.पी.जी. र गोबर ग्यासमा निर्भर रहेको देखिन्छ। खाना पकाउने ईन्धन उपयोगको विस्तृत विवरण तालिका २६ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २६: खाना पकाउने ईन्धन उपयोगको विवरण

खाना पकाउने ईन्धनको स्रोत	जम्मा	प्रतिशत
काठ दाउरा	११,४८६	९१.३
मट्टीतेल	२२	०.२
एल.पी.जी.	६५६	५.२
गोबर ग्यास	४२३	३.४
जम्मा	१२,५८७	१००

स्रोत: रासिसोनारी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

➤ बत्ती बाल्ने ईन्धनको प्रयोगको विवरण

बत्ती बाल्ने ईन्धनको प्रयोगको विवरणलाई हेर्दा ९०% घरहरूमा मात्र विद्युत पुगेको अवस्था छ। विविध कारणले हरेक घरधुरीमा विद्युत लाइनको गर्न नसकिदा अझै पनि गाउँपालिकाको विभिन्न टोलहरूमा समेत करिब १०% घरपरिवारले विद्युत उपयोग गर्न नसकेको अवस्था छ। यस बाहेक सोलार उर्जालाई दोस्रो उर्जाको रूपमा उपयोग गरिरहेको अवस्था छ। (स्रोत: रासिसोनारी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९)

➤ पेशा

आयोजना क्षेत्रका स्थानीयहरूको मुख्य पेशा कृषि र पशुपालन रहेको छ। यहाँका ४४% मानिसहरू कृषि पेशामा संलग्न रहेको देखिन्छ भने १३% ज्यालादारीमा, ४.१% नोकरी गर्नेहरू र गृहस्थीको

प्रतिशत २२ रहेको छ। मुख्य पेशाको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण निम्न बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २७: मुख्य पेशाको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण

मुख्य पेशा	जम्मा	प्रतिशत
कृषि	२०,४८८	४३.७
पशुपालन	२४९	०.५
नोकरी	१,९३१	४.१
उद्योग व्यापार	९७६	२.१
ज्यालादारी	५,९६२	१२.७
वैदेशिक रोजगारी	२,१९९	४.७
व्यावसायिक कार्य	४५	०.१
प्राविधिक कार्य	७६	०.२
धार्मिक कार्य	३१	०.१
विद्यार्थी	३९९४	८.५
काम गर्न नसक्ने	७६९	१.६
घरायसी काम	१०,०७८	२१.५
अन्य	१८	०.०
ड्राइभर पेशा	८३	०.२
जम्मा	४६,८९९	१००

स्रोत: रासिसोनारी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

➤ धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थल

आयोजना क्षेत्रमा रहेको धार्मिक/साँस्कृतिक स्थलहरूमा दुर्गामाता मन्दिर, शिव मन्दिर, राधाकृष्ण मन्दिर, कन्याराज मन्दिर, गौशाला मन्दिर घरैया देवि मन्दिर, आदि रहेका छन्। (स्रोत: रासिसोनारी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९)

➤ भाषा

आयोजना क्षेत्रमा ८ वटा भाषिक समुदायको बसोबास रहेको देखिन्छ। यहाँ ४७.२% घरधुरीले नेपाली भाषा प्रयोग गरिएको देखिन्छ। दोस्रोमा थारु भाषा बोल्ने घरधुरी ४१.६% रहेको छ। यस्तै अवधी भाषा बोल्ने घरधुरीको सङ्ख्या ९.५% रहेको देखिन्छ। मातृभाषाको आधारमा घरधुरीको विवरण निम्न बमोजिम रहेको छ।

तालिका २८: मातृभाषा सम्बन्धि विवरण

मातृभाषा	जम्मा	प्रतिशत
अवधी	१,१९७	९.५
नेपाली	५,९४६	४७.२
मैथिली	२	०.०
थारु	५,२३८	४१.६
मगर	१८०	१.४
हिन्दी	१	०.०
नेवार	२३	०.२
जम्मा		१००

स्रोत: रासिसोनारी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

➤ चाडपर्वहरू र धार्मिक स्थलहरू

आयोजना क्षेत्रका स्थानीय बासिन्दाले आफ्नो संस्कृति, जातजाति र धार्मिक प्रचलन अनुसार विभिन्न चाडपर्व मनाउने गर्छन्। दशैं, तिहार, शिवरात्री, मघेसङ्क्रान्ति, तीज, जनै पूर्णिमा, होली, छठ आदि पर्व हिन्दू धर्मावलम्बीहरूले मनाउने गर्दछन्। मुस्लिमहरूले इद, बकर इद आदि मनाउँछन्। कमाण्ड क्षेत्रमा प्रमुख हिन्दू धार्मिक स्थलहरू शिव, दुर्गा, भीमसेन, भगवती, राम र हनुमानका मन्दिरहरू छन्। (स्रोत: स्थलगत सर्भेक्षण २०७८)

परिच्छेद-६

प्रस्तावको वैकल्पिक विश्लेषण

प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्प भन्नाले आयोजनाको लागि उपलब्ध विकल्पहरू मध्ये सबैभन्दा उत्तम विकल्प छनौट गर्ने प्रक्रिया हो। विकल्पहरू छनौट गर्दा आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण, आयोजनाको कुल लागत, अधिकतम प्रतिफल, प्राविधिक सम्भाव्यता आदि कुराहरूमा ध्यान राखिएको थियो। वैकल्पिक विश्लेषणको उद्देश्य भनेको प्रतिकूल वातावरणीय प्रभावहरूको न्यूनीकरण तथा अनुकूल प्रभावहरू बढोत्तरीकरण गर्नु र दिगो तरिकाले आयोजना सञ्चालनमा सहयोग गर्नु हो।

६.१ डिजाइन

यस आयोजनालाई अन्य सिंचाइ आयोजनाहरूमा निर्माण भएको Counter berm तथा Escape channel सबै डिजाइन सूचकहरू प्रयोग गरी डिजाइन गरिएका छन्। वातावरणीय प्रभावहरू कम गर्न वा कम गर्न उपयुक्त इञ्जिनियरिङ डिजाइनहरू र स्थान विशिष्ट उपायहरू अपनाइने छन्।

६.२ आयोजना स्थल

प्रस्तावित आयोजनाको लागि सम्भावित अन्य विकल्पहरूको तुलना गरिएको थियो। प्रस्तावित आयोजना कार्यान्वयनका लागि छनौट गरिएको स्थान वातावरणीय रूपमा राम्रो र आर्थिक र सामाजिक रूपमा उपयुक्त देखिन्छ। छनौट गरिएको स्थान Counter berm र Escape channel निर्माणका लागि उपयुक्त मानिएको छ। यी संरचनाहरू मूल नहरको संरक्षणका लागि प्रस्ताव गरिएको विकल्पिक स्थानको विकल्प नरहेको।

६.३ प्रविधि र सञ्चालन विधि

आयोजना क्षेत्रको Counter berm निर्माण हुने क्षेत्र भौगर्भिक रूपमा एकदम कमजोर रहेको स्थान रहेको छ। यस क्षेत्रको माटोले पानीलाई अड्न दिँदैन। त्यसैले वर्षायाममा पर्ने पानीले सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको नहरलाई प्रतिकूल प्रभाव पार्दै आइरहेको छ। त्यसकारण यस किसिमको प्रभावलाई कम गर्न प्रस्तावित क्षेत्रमा Counter berm निर्माण गर्न लागिएको हो। निर्माण कार्य गर्दा परम्परागत तथा श्रममा आधारित दुवै प्रविधि प्रयोग गरिने छन्। वातावरणीय प्रभावहरू कम गर्न प्रभावकारी प्रविधिहरूको प्रयोग गरिने छन्।

६.४ समय तालिका

निर्माण कार्यको प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न विशेष गरी भूमिको स्थिरता र माटोको क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्न निर्माण कार्य सुख्खा मौसममा सञ्चालन गरिनेछ। यसका साथै श्रमिकलाई बढी सहजताका साथ काम गर्न निर्माण कार्य, कृषि कार्य नहुने मौसममा सञ्चालन गरिनेछ।

६.५ प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ

वातावरण मैत्री र आर्थिक दृष्टिले सम्भावित विभिन्न वैकल्पिक निर्माण सामग्रीहरूको पनि मूल्याङ्कन गरिएको छ। आयोजना निर्माणको लागि स्थानीय स्रोत तथा साधनहरूको अधिकतम प्रयोग गरिनेछ। आयोजना निर्माणको क्रममा स्थानीयहरूलाई बढी प्राथमिकता दिइने छ जसले गर्दा शिविरको आवश्यकतालाई कम गर्नेछ यसका साथै इन्धनको माग पनि घटाउने छ।

६.६ निर्माण व्यवस्थापन योजना

- उत्खनन कार्यका लागि खनिएका खाडलहरू रातभर खुला छोडिने छैन। सम्भव नभएको खण्डमा, तिनीहरूलाई सुरक्षित रूपमा ढाकिनेछ वा कुनै पनि जनावरहरू त्याहा फसेमा तिनीहरूको लागि बाहिर निस्कनका लागि सुरक्षित माध्यमको व्यवस्था प्रदान गरिनेछ। सबै खनिएको स्थलहरू प्रत्येक बिहान जाँच गरिनेछ।
- वर्षको कम संवेदनशील समयमा निर्माण कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ। रातिको समयमा निर्माण कार्य गरिने छैन।
- निर्माण स्थलहरूमा कम फेंसिङलाई प्रयोग गरिनेछ र वन्यजन्तुका लागि आवश्यक कुनै पनि क्षेत्रलाई कार्यबल गतिविधिहरूद्वारा असर पुऱ्याइने छैन तर वन्यजन्तुहरूलाई फोहोर फाल्ने क्षेत्रहरूमा प्रवेश गर्नबाट रोक्न temporary barriers हरूको प्रयोग गरिनेछ।
- स्तनधारी, सरीसृप, उभयचर जस्ता संवेदनशील प्रजातिहरूलाई चोटपटक वा मृत्युबाट जोगाउनको लागि पूर्व-निर्माण जाँचहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- कामदारहरूलाई क्षेत्रहरूको पारिस्थितिक संवेदनशीलताहरू बारे सचेत गराइनेछ र असामान्य वासस्थान र प्रजातिहरूको उपस्थिति सहित अप्रत्याशित घटनाहरूको लागि न्यूनीकरण सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिनेछ। जनावरहरू सम्बन्धी स्वास्थ्य र सुरक्षा उपायहरू पनि प्रदान गरिनेछ।
- निर्माण स्थलमा काम गर्ने सबै निर्माण व्यवसायीहरूलाई संरक्षित प्रजातिहरू र वासस्थानहरूको बारेमा जानकारी प्रदान गरिनेछ। निर्माण कार्यको क्रममा कुनै वन्यजन्तुहरू भेटिएमा, सबै कामहरू तुरुन्तै बन्द गरिनेछ र कसरी अगाडि बढ्ने भन्ने बारे विशेषज्ञबाट तुरुन्तै सल्लाह लिइनेछ।

परिच्छेद-७

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने खास प्रभावहरू

आयोजनाको कार्यान्वयनका कारण पर्नसक्ने भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र साँस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी सम्भावित प्रभावहरूको पहिचान गरिएको छ। अनुकूल प्रभावहरू तथा प्रतिकूल प्रभावहरूलाई परिमाण, सीमा र समयावधिको आधारमा वर्गीकरण गरी विश्लेषण गरिएको छ।

७.१ अनुकूल प्रभावहरू

क) निर्माण चरण

❖ स्थानीयलाई रोजगारीको अवसर

निर्माण चरणमा निर्माण सम्बन्धी क्रियाकलापको लागि दक्ष तथा अदक्ष श्रमिकहरूको आवश्यकता पर्नेछ जसले गर्दा निर्माण अवधिमा स्थानीयलाई रोजगारीको अवसरको सिर्जना हुनेछ। प्रस्तावित आयोजनालाई लक्षित समयभित्र निर्माण कार्य पूरा गर्न ६,३२० दक्ष र ३९,१०० अदक्ष मानव दिन आवश्यक पर्नेछ। निर्माणको क्रममा प्रस्तावित आयोजनाले स्थानीयहरूलाई रोजगारीको अवसर प्रदान गर्नेछ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, परिमाणमा मध्यम, स्थानीय र अल्पकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ व्यवसायका अवसरहरू

निर्माण चरणमा कामदारहरूका लागि विभिन्न किसिमको उपभोग्य वस्तुहरूको आवश्यकता पर्नेछ। विशेषगरी उपभोग्य वस्तुहरू आपूर्ति गर्न, स्थानीय रूपमा उब्जनी हुने तरकारीहरू र साना होटेल तथा चिया पसल र रेस्टुरेन्ट आदि फस्टाउने छन्। खाद्यान्न र अन्य प्रकारका सेवाहरूको माग बढाई यसले स्थानीय स्तरमा उद्यमशीलता बढाउन पनि मद्दत पुऱ्याउनेछ। यस सम्बन्धमा, घरेलु खानेकुरा, विभिन्न प्रकारका डेरी उत्पादनहरू आदिको व्यापार फस्टाउनेछ जसले स्थानीयहरूको आर्थिक स्थिति उकास्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, परिमाणमा मध्यम, स्थानीय र मध्यम अवधिको हुनेछ।

ख) सञ्चालन चरण

❖ कमाण्ड क्षेत्रको संरक्षण

Counter berm ले भुक्षय र अवासदन विरुद्ध अवरोधको रूपमा काम गर्नेछ। यसले सतहको बहावको दर र पानीको गतिलाई कम गर्नेछ र अति संवेदनशील क्षेत्रहरूमा पानी जानबाट रोक्ने काम गर्नेछ, जसले गर्दा माथिल्लो माटोमा बग्ने पानीको प्रतिकूल प्रभावहरूलाई कम गर्नेछ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, परिमाणमा उच्च, स्थानीय र दीर्घकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ बाढीबाट बचाव

नहरबाट अत्याधिक पानीलाई निकास गर्न निर्माण गरिने Escape channel ले नहरको लागि सुरक्षा भल्भको रूपमा काम गर्नेछ। जसले अत्यधिक पानीको वहावले नहरको किनारहरूलाई ओभर टपिङ वा चुहावटका कारण हुने क्षतिबाट बचाउँनेछ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, परिमाणमा उच्च, स्थालगत तथा दीर्घकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ वन्यजन्तुमा पर्ने प्रभाव

प्रस्तावित Escape channel वन क्षेत्रमा पर्ने भएको हुनाले आयोजनाको सञ्चालन पश्चात वन क्षेत्रभित्र यसले वन्यजन्तुहरूको लागि पिउने पानी उपलब्ध गराउनेछ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, परिमाणमा मध्यम, स्थालगत र दीर्घकालीन अवधिको हुनेछ।

७.२ प्रतिकूल प्रभावहरू

७.२.१ भौतिक वातावरणीय प्रभावहरू

क) निर्माण चरण

❖ भू-उपयोगमा परिवर्तन

प्रस्तावित आयोजनालाई १५.२ (१.२ हेक्टर सामुदायिक वन २ हेक्टर बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको वन र १२ हेक्टर बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रको वन) हेक्टर जग्गा स्थायी रूपमा र ०.५ हेक्टर जग्गा अस्थायी रूपमा आवश्यक पर्नेछ। आयोजनाको लागि आवश्यक पर्ने स्थायी जग्गा counter berm र escape channel संरचनामा परिणत हुनेछ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, परिमाणमा उच्च, स्थानीय र दीर्घकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ उत्खनन गतिविधिहरूका कारण पर्ने प्रभाव

आयोजना निर्माणका लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न निर्माण सामग्रीहरू जस्तै ढुङ्गा, गिट्टी, माटो आदिको उत्खननले नदीको किनार गहिरो बनाउनुका साथै जल प्रवाहमा वृद्धि हुनेछ। जसले गर्दा भू-क्षय, ढुबान हुने सम्भावना बढ्नेछ। यो प्रभाव अप्रत्यक्ष, परिमाणमा मध्यम, स्थालगत र अल्पकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ निर्माण सामग्री भण्डारणका कारण पर्ने प्रभाव

आयोजना अन्तर्गतको Counter berm र Escape channel निर्माण गर्नका आवश्यक निर्माण सामग्रीहरूको भण्डारण तथा व्यवस्थापन गर्दा धुलो उड्ने, भुक्षय हुने, पानीको स्रोत तथा निकासमा बाधा पार्न सक्छ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, परिमाणमा मध्यम, स्थानीय र अल्पकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ वायु गुणस्तरमा पर्ने प्रभाव

निर्माण अवधिमा यातायात र निर्माण सामग्रीको ढुवानी, उत्खननले धुलो र धुँवा उत्पन्न गर्दछ। निर्माण सामग्री ढुवानी तथा भण्डारण गर्दा विभिन्न समस्याहरू जस्तै ढुवानी गर्ने सवारी साधनले वायुमा धुलो फैलाउने, ढुवानी सञ्चालनको क्रममा Mud-tracking का साथ साथै वायु प्रदूषण जस्ता समस्याहरू निम्त्याउन सक्छ। धुलो र सवारीबाट उत्पन्न हुने ग्याँसहरूको उत्सर्जन बढ्नेछ। त्यस्तै, निर्माण श्रमिकहरूद्वारा उत्पादन हुने ठोस फोहोरको अनुचित व्यवस्थापनले गर्दा आयोजना क्षेत्रमा दुर्गन्ध उत्पन्न हुन्छ जसले हावाको गुणस्तरलाई असर पुऱ्याउनेछ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, परिमाणमा मध्यम, स्थानीय र अल्पकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ फोहोरमैलाका कारण पर्ने प्रभाव

आयोजनाको संरचनाहरूको लागि निर्माण क्षेत्र तयार गर्ने क्रममा र निर्माण गतिविधिहरूको क्रममा दुबै (ठोस र तरल) किसिमका फोहोर उत्पादन हुन्छन्। ठोस खाले फोहोरमा सिमेन्ट, कंक्रीट, माटो जस्ता सामग्री उत्पादन हुने छन् भने कामदारको शिविरबाट दुबै ठोस तथा तरल फोहोर उत्पादन हुनेछन्। ठोस फोहोरमा खाना तयारीको क्रममा निस्कने मुख्यतया जैविक र अजैविक फोहोर हुन्छन् भने तरल फोहोरमा शिविरबाट निस्कने फोहोर पानी तथा निर्माण सामग्री पखाल्दा निस्कने पानी पर्छन्। फोहोरको राम्रो व्यवस्थापन नहुँदा कामदारहरूको स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्नेछ तथा माटोको गुणस्तरमा हास ल्याउन सक्छ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष रूपको, परिमाणमा मध्यम, स्थलगत र अल्पकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ ध्वनि प्रदूषण

निर्माण कार्य चलिरहँदा सामान्य भन्दा ध्वनिको स्तर बढ्नेछ तर यस आयोजनाको निर्माण कार्यले गर्दा हुने ध्वनि प्रदूषण कार्यस्थलमा मात्र सिमित रहनेछ र सो कार्यस्थलबाट टाढिदै गर्दा क्रमश कम हुदै जानेछ। बस्ती क्षेत्रमा ध्वनि प्रदूषण र सवारी साधनको आवतजावतले ध्वनिको स्तरलाई असर पुऱ्याउनेछ। यो प्रभाव परिमाणमा मध्यम, स्थानीय स्तरको र अल्पकालीन अवधिको हुनेछ।

ख) सञ्चालन चरण

❖ उत्खनन क्षेत्र, निर्माण सामग्री भण्डारण स्थल, बिग्रन व्यवस्थापन स्थलको सरसफाई तथा पुनर्स्थापना

उत्खनन क्षेत्र, निर्माण सामग्री भण्डारण, बिग्रन व्यवस्थापनका लागि प्रयोग भएको स्थलहरूको पुनर्स्थापना गर्दा वायु तथा माटो प्रदूषण बढ्ने, भुक्षय हुने सम्भावना हुन्छ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, परिमाणमा मध्यम, स्थलगत र मध्यम अवधिको हुनेछ।

७.२.२ जैविक वातावरणीय प्रभावहरू

क) निर्माण चरण

❖ वन क्षेत्र तथा रुखको नोक्सानी

प्रस्तावित आयोजनाका लागि १५.२ हेक्टर वनको जग्गा आवश्यक पर्नुका साथै २५५ वटा रुखहरू तथा २८६ वटा बल्लाबल्लीहरू ५ वटा बाँके रास्ट्रिय निकुन्जको मध्यवर्ती क्षेत्रको सामुदायिक वनहरूबाट र एउटा डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गतको सामुदायिक वनबाट कटान गर्नुपर्ने देखिन्छ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, उच्च परिणामको, स्थानीय र दीर्घकालीन अवधिको हुनेछ।

तालिका २९: सामुदायिक वनहरूबाट कटान गर्नु पर्ने रुखहरूको विवरण

वनको नाम	कटान गर्नु पर्ने रुखको सङ्ख्या
जनशक्ति मध्यवर्ती सामुदायिक वन	६०
शिव शक्ति मध्यवर्ती सामुदायिक वन	२५
श्री पुष्पाञ्जली मध्यवर्ती सामुदायिक वन	७४
रिम्ना मध्यवर्ती सामुदायिक वन	५१
श्री झिझरी मध्यवर्ती सामुदायिक वन	२१
अशोक सामुदायिक वन	२४
जम्मा	२५५

स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, २०७८

❖ जैविक मार्गमा अवरोध

निर्माण कार्य र सवारी साधनको आवागमनले वन्यजन्तुहरूको आवतजावतमा बाधा पुऱ्याउनेछ। निर्माण कार्यका कारण अत्याधिक ध्वनि प्रदूषणले वन्यजन्तुलाई बाधा पुऱ्याउनेछ। यस्ता गतिविधिले वन्यजन्तु र स्थानीय जैविक विविधतामा अप्रत्यक्ष असर पार्नेछ। निर्माण गतिविधिहरूले प्राय साना प्रजातिहरू जस्तै सर्प, भ्यागुता, छेपारो र साना स्तनधारीहरूलाई हानी पुऱ्याउनेछ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, परिमाणमा मध्यम, स्थानीय र अल्पकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ वन्यजन्तुको वासस्थानमा अवरोध

आयोजनाको संरचना निर्माण गर्न कुल १५.२ हेक्टर वन क्षेत्र खाली गरिनेछ। यसले वन्यजन्तुको वासस्थान कम हुनेछ। यो प्रभाव अप्रत्यक्ष, परिमाणमा मध्यम, स्थानीय र दीर्घकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ दुर्लभ र लोपोन्मुख प्रजातिहरूमा प्रभाव

दुर्लभ र लोपोन्मुख प्रजातिहरू जस्तै बाघ, चितुवा, अजिङ्गर र अन्य जनावरहरू कहिलेकाहीं निर्माण क्षेत्रमा आवतजावत गर्न सक्छन्। त्यसैगरी आयोजना क्षेत्रमा पाइने संरक्षित प्रजाति सालको रुखको कटान गर्नुपर्ने हुन्छ। यो प्रभाव अप्रत्यक्ष, परिमाणमा मध्यम, स्थानीय तथा दीर्घकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ मानव वन्यजन्तु द्वन्द

आयोजना क्षेत्रमा बाघ, चितुवा, मृग, गोमन सर्प, अजिङ्गर र अन्य जनावरहरू कहिले काहीं निर्माण क्षेत्रमा आवतजावत गर्न सक्छन्। जसले गर्दा आयोजनाको निर्माणका क्रममा निर्माणकर्मी तथा वन्यजन्तु द्वन्दको सम्भावना रहेको छ जसका कारणले वन्यजन्तुहरूबाट आक्रमण भई चोटपटक लाग्ने र अन्य दुर्घटना हुने सम्भावना हुनेछ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, परिमाणमा उच्च, स्थलगत र अल्पकालीन अवधिको हुनेछ।

ख) सञ्चालन चरण

❖ वन्यजन्तु तथा पशुको आवतजावतमा पर्ने प्रभाव

आयोजना अन्तर्गतको Counter berm र escape channel वन क्षेत्रमा निर्माण गरिने भएकाले वन्यजन्तुहरूलाई आवतजावत गर्न असहज हुनेछ र यसले वन्यजन्तुको आवगमनमा बाधा पुऱ्याउनेछ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, परिमाणमा मध्यम, स्थानीय र दीर्घकालीन अवधिको हुनेछ।

७.२.३ सामाजिक-आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरणीय प्रभावहरू

क) निर्माण चरण

❖ स्थानीयहरूको स्वास्थ्यमा प्रभाव

आयोजना क्षेत्रमा विभिन्न स्थानबाट आउने निर्माण श्रमिकहरू संक्रमित सरुवा रोगहरू नजिकको समुदायमा फैलन सक्छ र स्वास्थ्य जोखिम सिर्जना हुन सक्छ। स्थानीय र आप्रवासी कामदारहरू बीचको सम्पर्क बढनाले संक्रामक रोगहरूको संक्रमण बढ्न सक्छ। त्यस्तै उत्खनन र निर्माण गतिविधिहरूमा उत्सर्जन हुने धुलो र निर्माण मेसिनरीको ध्वनि स्तरले स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यलाई असर गर्न सक्छ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, परिमाणमा उच्च, स्थलगत र अल्पकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ कामदारहरूको पेशागत स्वास्थ्य सुरक्षामा प्रभाव

निर्माण स्थलको सरसफाई, उत्खनन कार्यहरू, उपकरण प्रयोग गर्दा घाइते हुन सक्छन् र दुर्घटनामा पर्न सक्ने तथा चोटपटक लाग्न सक्छ। साथै धूलो र धुवाँको जोखिमको कारण श्वासप्रश्वास र

आँखा सम्बन्धी रोगहरू हुन सक्छन्। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, उच्च परिमाणको, स्थलगत र दीर्घकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ आगन्तुक तथा रैथाने कामदारहरूबीच कलह र झगडा

आयोजना निर्माणको क्रममा अन्य विभिन्न स्थानका कामदारहरू स्थानीय कामदारहरूसँग काममा संलग्न हुन सक्छन्। यसले स्थानीय स्रोतहरूको उपयोगको मामिलामा प्रतिस्पर्धा बढाई द्वन्द्व सिर्जना गर्न सक्दछ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, मध्यम परिणामको, स्थलगत र अल्पकालीन अवधिको हुनेछ।

❖ महिला र पुरुषबीच असमानता

आयोजना निर्माणको क्रममा लगाइने कामदार छनोट गर्दा महिला र पुरुषबीच भेदभाव हुन सक्छ साथै समान स्तरको कामको लागि महिला र पुरुषमा ज्यालामा असमानता हुनसक्छ। यो प्रभाव प्रत्यक्ष, मध्यम परिणामको, स्थानीय र अल्पकालीन अवधिको हुनेछ।

तालिका ३०: अनुकूल प्रभावहरूको मूल्याङ्कन

वातावरणीय प्रभावहरू	प्रकार	परिमाण	सीमा	अवधी	जम्मा	महत्त्व
निर्माण चरण						
स्थानीयलाई रोजगारीको अवसर	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	कम
व्यवसायका अवसरहरू	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	मध्यम १०	५०	कम
सञ्चालन चरण						
कमाण्ड क्षेत्रको संरक्षण	प्रत्यक्ष	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	उच्च
बाढीबाट बचाव	प्रत्यक्ष	उच्च ६०	स्थलगत १०	दीर्घकालीन २०	९०	उच्च
वन्यजन्तुमा पर्ने प्रभाव	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थलगत १०	दीर्घकालीन २०	५०	कम

तालिका ३१: प्रतिकूल प्रभावहरूको मूल्याङ्कन

वातावरणीय प्रभावहरू	प्रकार	परिमाण	सीमा	अवधी	जम्मा	महत्त्व
भौतिक वातावरण						
निर्माण चरण						
भू-उपयोगमा परिवर्तन	प्रत्यक्ष	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	उच्च
उत्खनन गतिविधिहरूका कारण पर्ने प्रभाव	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थलगत १०	अल्पकालीन ५	३५	कम
निर्माण सामाग्री भण्डारणका कारण पर्ने प्रभाव	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	मध्यम
वायु प्रदूषणका कारण पर्ने प्रभाव	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	मध्यम
फोहोरमैलाका कारण पर्ने प्रभाव	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थलगत १०	अल्पकालीन ५	३५	कम
ध्वनि प्रदूषण	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	मध्यम
जैविक वातावरण						
निर्माण चरण						
वन क्षेत्र र रुखको नोक्सान	प्रत्यक्ष	उच्च ६०	स्थलगत १०	दीर्घकालीन २०	९०	उच्च
जैविक मार्गमा अवरोध	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	कम
वन्यजन्तुको वासस्थानमा अवरोध	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	मध्यम
दुर्लभ र लोपोन्मुख प्रजातिहरूमा प्रभाव	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	मध्यम

वातावरणीय प्रभावहरू	प्रकार	परिमाण	सीमा	अवधी	जम्मा	महत्त्व
मानव -वन्यजन्तु द्वन्द सम्भावना	प्रत्यक्ष	उच्च ६०	स्थलगत १०	अल्पकालीन ५	७५	उच्च
सञ्चालन चरण						
भौतिक वातावरण						
उत्खनन क्षेत्र, निर्माण सामाग्री भण्डारण स्थल, स्पोर्ट्स व्यवस्थापन स्थलको सरसफाई तथा पुर्नस्थापना	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थलगत १०	मध्यम १०	४०	कम
जैविक वातावरण						
वन्यजन्तु तथा पशुको आवतजावतमा पर्ने प्रभाव	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	मध्यम
सामाजिक-आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण						
निर्माण चरण						
स्थानीयहरूको स्वास्थ्यमा प्रभाव	प्रत्यक्ष	उच्च ६०	स्थलगत १०	अल्पकालीन ५	७५	उच्च
कामदारहरूको पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षामा प्रभाव	प्रत्यक्ष	उच्च ६०	स्थलगत १०	दीर्घकालीन २०	९०	उच्च
आगन्तुक (कामदार) समुदाय र रैथाने समुदायको कलह र झगडा	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थलगत १०	अल्पकालीन ५	३५	कम
महिला तथा पुरुषमा असमानता	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	कम

परिच्छेद-८

अनुकूल प्रभावहरू बढोत्तरी तथा प्रतिकूल प्रभावहरू न्यूनीकरणका उपायहरू

प्रस्तावित आयोजना कार्यन्वयनबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावहरूको बारेमा परिच्छेद ७ मा विश्लेषण गरिएको छ। प्रभावको प्रकृति हेरी तिनलाई बढोत्तरी गर्ने, न्यूनीकरण गर्ने तथा नियन्त्रण गर्ने उपायहरू यस परिच्छेदमा उल्लेख गरिएको छ। सबै प्रकारका वातावरण संरक्षणका उपायहरू कार्यान्वयन गर्नका लागि आवश्यक पर्ने अनुमानित रकम तथा सो रकमको व्यवस्था र यी उपायहरू कार्यान्वयन गराउन र निकायको पहिचान निम्न बमोजिम उल्लेख गरिएको छ।

८.१ अनुकूल प्रभावहरू बढोत्तरीका उपायहरू

तालिका ३२: अनुकूल प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरू

वातावरणीय प्रभाव	अभिवृद्धिका उपाय
निर्माण अवधि	
सामाजिक-आर्थिक वातावरण	
स्थानीयलाई रोजगारीको अवसर	रोजगारीका लागि स्थानीय गरीब, दलित, विपन्न समूह र महिलालाई प्राथमिकता दिइनेछ।
स्थानीय वासीहरूका लागि व्यवसायका अवसरहरू	घरेलु खानेकुरा, विभिन्न प्रकारका डेरी उत्पादनहरू तथा स्थानीय उत्पादनहरूको प्रयोग गर्न कामदारहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
सञ्चालन अवधि	
कमाण्ड क्षेत्रको संरक्षण	Counter berm मा बायो-इन्जिनियरिंग कार्य गरिनेछ। ग्रास-टर्फिङ्ग गरिनेछ
बाढीबाट बचाव	नहरबाट अत्याधिक पानीलाई निकास गर्न Escape channel निर्माण गरी बाढीलाई राप्ती नदीमा निकास गरिनेछ।
वन्यजन्तुमा प्रभाव	Escape channel को निर्माणले वन्यजन्तुहरूलाई खानेपानीका लागि सहज हुनेछ।

८.२ प्रतिकूल प्रभावहरू न्यूनीकरणका उपायहरू

तालिका ३३: प्रतिकूल प्रभावहरू न्यूनीकरणका उपायहरू

वातावरणीय प्रभाव	न्यूनीकरणका उपाय
निर्माण अवधि	
भौतिक वातावरण	
भू- उपयोगमा परिवर्तन	प्रस्तावित आयोजना निर्माणका लागि प्रयोग गरिने १५.२ हेक्टर वनको जग्गाको क्षतिपूर्ति वन नियमावली, २०७९ अनुसार जग्गाको सट्टा जग्गा अथवा पैसा दिईनेछ।
उत्खनन गतिविधिहरूका कारण पर्ने प्रभाव	नदीजन्य पदार्थ उत्खनन तथा संकलन प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण वा वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको स्थलबाट नियमानुसारको राजस्व सम्बन्धित कार्यालयमा बुझाइ निकालिनेछ। उत्खनन क्षेत्र वन्यजन्तु आवतजावत तथा चरिचरण गर्ने क्षेत्र भन्दा टाढा हुनेछ। वन्यजन्तु आवतजावत गर्ने क्षेत्र, वन्यजन्तुको वासस्थान रहेका क्षेत्र भन्दा करीब ५०० मिटर टाढाबाट तोकिएका सर्त र विधि अपनाई उत्खनन गरिनेछ र निकुञ्ज क्षेत्र भन्दा बाहिर पर्ने गरी उत्खनन गर्न, उत्खनन गरिएका खाडल र उवडखावड जमिन सम्प्याउने जस्ता कार्य गरिनेछ।
निर्माण सामग्री भण्डारणका कारण पर्ने प्रभाव	निर्माण सामग्री भण्डारण स्थल स्थलगत सर्वेक्षण गर्दा पहिचान गरिएको स्थलमा मात्र गरिनेछ र स्थलहरूको सञ्चालनको लागि सम्बन्धित सरोकारवालाहरुबाट पूर्व सहमति र स्वीकृति लिईनेछ।
वायु प्रदूषण	सवारीसाधन आवागमनका कारण निर्माण क्षेत्रमा फैलिने धुलो कम गर्न दिनको तीन पटक पानी छर्किने कार्य गरिनेछ। साथै, भण्डारण गरिएको बालुवा र माटो लोड गर्नु अघि धुलो उत्सर्जन कम गर्न अलिकति भिजाइनेछ। निर्माण क्षेत्रमा प्रवेश गर्ने सबै ट्रकहरूमा लोड गरिएका निर्माण सामग्री ढाकेर ल्याइनेछ र अनलोडिङ पश्चात साइट छोड्ने सबै ट्रकहरू ढाकेर वा धुइपखालि गरी पठाइनेछ।

वातावरणीय प्रभाव	न्यूनीकरणका उपाय
	लामो समय गर्नुपर्ने भण्डारलाई पानी र हावाको क्षयबाट जोगाउन ढाकिएर राखिनेछ।
फोहोरमैलाका कारण पर्ने प्रभाव	शिविर परिसरको वरिपरि र यसका साथै विभिन्न सक्रिय निर्माण क्षेत्रहरू कुहिने र नकुहिने फोहोर सङ्कलन गर्न छुट्टाछुट्टै डस्ट बिन प्रयोग गरिनेछन्। पुनः प्रयोग योग्य सामग्रीहरू आयोजनाद्वारा विक्रेतालाई बिक्री गरिनेछ। अन्य फोहोर गहिरो खाल्डो खनि गाडिनेछ र स्थानीय पालिकासंग समन्वय गरी तोकिएको डम्पिङ्ग स्थलमा बिसर्जन गरिनेछ। उत्खनन कार्यबाट निस्कने माटोलाई पुनः प्रयोग गरिनेछ। स्थापित शिविर क्षेत्रमा सोक पिट वा सेप्टिक ट्याङ्कीको स्थापना गरी फोहोर पानी, शौचालय र शौचालयको फोहोर फाल्न व्यवस्थित सोक पिटको व्यवस्था गरिनेछ।
ध्वनि प्रदूषण	उच्च आवाजका क्षेत्रहरूमा काम गरिरहेका श्रमिकहरूलाई इयर मफलरहरू प्रदान गरिनेछ। निर्माण व्यवसायीले चालकहरूलाई आयोजना क्षेत्र, बस्ती र जङ्गल नजिक अनावश्यक आवाज उत्सर्जन गर्न दिइने छैन। रातिको समयमा निर्माण कार्यहरूको गरिने छैन।
जैविक वातावरण	
वन क्षेत्र तथा रुखको नोक्सान	कटान गर्नु पर्ने २५५ रुखहरू क्षतिपूर्ति वन नियमावली २०७९ तथा संरक्षित क्षेत्र भित्र भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण एवं संचालन सम्बन्धि कार्यनीति २०६५ अनुसार गरिनेछ। मध्यवर्ती क्षेत्रको सामुदायिक वनबाट कटान गर्नु पर्ने २३१ रुखहरूको क्षतिपूर्ति स्वरूप १:२५ को दरले ५,७२५ वटा रुखहरू र सामुदायिक वनबाट काटिने २४ वटा क्षतिपूर्ति स्वरूप १:१० को दरले रुखको २४० रोपिनेछन् र ५ वर्ष सम्म हेरचाह गरिनेछ। एक हेक्टर बराबर १६०० विरुवा वृक्षारोपण गरिनेछ। वृक्षारोपण आयोजनाद्वारा राष्ट्रिय निकुञ्ज, डिभिजन वन तथा प्रभावित सामुदायिक वनको समन्वयमा गरिनेछ। (अथवा वन नियमावली २०७९ बमोजिम क्षतिपूर्तिको रकम वन विकास कोषमा जम्मा गरिनेछ)
जैविक मार्गमा अवरोध	निर्माण व्यवसायीले रातको समयमा निर्माण शिविरहरूबाट न्यूनतम ध्वनि सुनिश्चित गर्नेछ। वन क्षेत्रमा अनावश्यक प्रकाश निषेध गरिनेछ। निर्माण व्यवसायीले चालकहरूलाई अनावश्यक आवाज,

वातावरणीय प्रभाव	न्यूनीकरणका उपाय
	हर्न जङ्गल नजिक प्रयोग दिइनेछैन। रातिको समयमा निर्माण कार्यहरूको गरिने छैन।
वन्यजन्तुको वासस्थानमा अवरोध	चराहरूको फुल पार्ने समय (Breeding season) मा कटान गरिनेछैन तथा रुख कटान गर्नु अघि विशेषज्ञहरूद्वारा चराको गुड भए/नभएको सुनिश्चित गरीनेछ। कटान गर्न आवश्यक परे विशेषज्ञहरूद्वारा पूर्व-नेस्टिड बर्ड जाँचहरू गराइनेछ र गुँड सार्ने वा स्थगन गर्ने निर्णय विशेषज्ञहरूले गर्नेछन्। जमिनमा गुँड बनाउने चराहरू, सरीसृपहरू, उभयचर जस्ता संवेदनशील प्रजातिहरू लाई दुर्घटनात्मक चोटपटक वा मृत्युबाट बचाउन खोक्रो रूखहरू र अन्य वासस्थानहरूमा जाँचहरू गरिनेछ।
दुर्लभ र लोपोन्मुख प्रजातिहरूमा प्रभाव	निकुञ्ज र वन क्षेत्र वरपर वनस्पतिहरूको अनावश्यक कटानलाई निषेध गरिनेछ। निकुञ्ज र वन क्षेत्रमा हर्न निषेध गरिनेछ र संकेत चिन्हहरू राखिनेछ। निर्माण कार्य रात्रीको समयमा गरिने छैन। निकुञ्जको अधिकारीहरू र वन उपभोक्ता समूहहरूसँग समन्वय गरिनेछ।
मानव -वन्यजन्तु द्वन्द्व सम्भावना	निर्माण कार्य रात्रीको समयमा गरिने छैन। निर्माण अवधि भरि श्रमिकहरूलाई सुरक्षा संयन्त्रहरू प्रदान गरिनेछ। निकुञ्जको अधिकारीहरू र वन उपभोक्ता समूहहरूसँग समन्वय गरिनेछ।
सामाजिक-आर्थिक वातावरण	
स्थानीयहरूको स्वास्थ्यमा प्रभाव	प्रमुख निर्माण क्षेत्रमा तारबार गरिनेछ र निर्माण क्षेत्रमा सुरक्षा चेतावनी र साइन बोर्ड स्थापना गरिनेछ। कामदारहरूलाई शिविर र निर्माण स्थल सफा राख्न प्रेरित गरिनेछ। स्वास्थ्य सुरक्षा सम्बन्धी मापदण्ड (मास्क लगाउने, कोठामा राम्रोसँग हावामा लगाउने, हात सफा गर्ने, सतहहरू बारम्बार सफा गर्ने र कीटाणुरहित गर्ने) अपनाइनेछ, र संक्रमित रोगहरूको बारेमा स्थानीय व्यक्ति र कामदारहरूलाई जागरूकता प्रदान गरिनेछ।
कामदारहरूको पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षामा प्रभाव	निर्माण स्थलमा काम गर्ने सबै तहका श्रमिकहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षात्मक उपकरणहरूको प्रयोग अनिवार्य गराइनेछ। उच्च धुलो उड्ने स्थानहरूमा पानी छार्किनेछ। शिविरमा पर्याप्त शौचालयहरू र पिउने पानीको व्यवस्था गरिनेछ।

वातावरणीय प्रभाव	न्यूनीकरणका उपाय
	शिविरमा प्राथमिक उपचार सुविधाहरू र कामदारहरूको लागि आकस्मिक बिमा प्रदान गरिनेछ। दुर्घटना र पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षा उपायहरूको रेकर्ड राखिनेछ, आयोजनामा काम गर्ने सबै तहका श्रमिकहरूलाई पेशागत सुरक्षा र आकस्मिक प्रक्रियाको बारेमा नियमित अभिमुखिकरण गराइनेछ।
आगन्तुक (कामदार) समुदाय र रैथाने समुदायको कलह र झगडा	स्थानीय जनतालाई रोजगारीको अवसरको लागि प्राथमिकता दिइनेछ र सम्भव र उपलब्ध भएसम्म स्थानीय कामदारको मात्र प्रयोग गरिनेछ। गैर स्थानीय र स्थानीय व्यक्तिहरू र अन्य निर्माण टोलीका सदस्यहरूसँग द्वन्दको सम्भावना कम गर्न सम्पूर्ण निर्माण अवधिमा पुरुष र महिला कामदारहरूको लागि छुट्टै कोठासहित शिविरहरूको स्थापना गरिनेछ।
महिला तथा पुरुषमा भेदभाव	महिला र पुरुषलाई समान रोजगारीको सुविधा र ज्याला प्रदान गरिनेछ। आयोजनाले दुवै पुरुष र महिला तथा सीमान्तकृत समूहलाई उनीहरूको क्षमता अनुसार समान अवसर प्रदान गर्नेछ।
सञ्चालन अवधि	
भौतिक वातावरण	
उत्खनन क्षेत्र, निर्माण सामाग्री भण्डारण स्थल, बिग्रन व्यवस्थापन स्थल र कामदार शिविरको सरसफाई तथा पुर्नस्थापना	निर्माण कार्य सकिए पछि उत्खनन क्षेत्र, निर्माण सामाग्री भण्डारण स्थल, बिग्रन व्यवस्थापन स्थल र कामदार शिविरको सरसफाई गरी पुनर्स्थापित गरिनेछ। शिविर र भण्डारण क्षेत्रमा रहेका टहराहरू हटाइनेछ। बिग्रन व्यवस्थापन स्थलहरू माटोले भरिनेछ, वन क्षेत्रको जग्गामा वृक्षारोपण गरिनेछ।
जैविक वातावरण	
वन्यजन्तु तथा पशुको आवतजावतमा पर्ने प्रभाव	वन्यजन्तु तथा पशुको सहज आवतजावतका लागि आवश्यकता पहिचान गरिएको स्लोप र्याम्प निर्माण गरिनेछ। पहिले भएको स्थानको स्लोप र्याम्पको संरचना वन्यजन्तु मैत्री पूर्वाधार निर्देशिका २०७८ अनुसार परिवर्तन गरिनेछ तथा escape channel मा आवश्यक स्थानमा नयाँ स्लोप र्याम्प निर्माण गरिनेछ।

८.३ वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

आयोजनाको कार्यान्वयनको कारण हुने अनुकूल प्रभाव बढोत्तरी गर्न र प्रतिकूल प्रभावहरूलाई कम गर्न, रणनीति बनाउन, प्रभावहरूलाई पहिचान गर्न र यसको मात्रा अनुसार प्रतिवेदनमा तोकिएका सबै न्यूनीकरणका उपायहरूको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गरिएको छ।

तालिका ३४: अनुकूल प्रभावहरूको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

सकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
निर्माण चरण							
स्थानीयलाई रोजगारीको अवसर	आयोजना विभिन्न संरचनाको निर्माणका लागि स्थानीय गरीब, दलित, विपन्न समूह र महिलालाई रोजगारीको अवसर प्रदान गर्ने प्रावधानको व्यवस्था मिलाइने छ।	आयोजना क्षेत्र	रोजगारीको अवसर प्रदान गरी तथा स्थानीयलाई प्राथमिकता दिएर	निर्माण चरणमा	निर्माण व्यवसायी	-	प्रस्तावक
स्थानीय वासीहरूका लागि व्यवसायका अवसरहरू	श्रमिकहरूको मागहरूलाई पूरा गर्नका लागि स्थानीय विक्रेतालाई प्रोत्साहन गरिनेछ।	आयोजना क्षेत्र	-	निर्माण चरणमा	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी	-	प्रस्तावक
सञ्चालन चरण							
कमाण्ड क्षेत्रको संरक्षण	Counter berm मा गरिने बायो-इन्जिनियरिग कार्यले भुक्षय विरुद्ध काम गर्नेछ। यसले सतहको बहावलाई कम गर्नेछ। Counter berm ले भुक्षय र सेडिमेन्टेसन विरुद्ध अवरोधको रूपमा काम गर्नेछ। यसले	चेनेज १९+३७५ देखि २६+२९४ सम्म	Counter berm ले भुक्षय र सेडिमेन्टेसन विरुद्ध अवरोधको रूपमा काम	सञ्चालन चरणमा	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी	-	प्रस्तावक

सकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
	सतहको बहावको दरलाई कम गर्नेछ। बर्मले पानीको गतिलाई कम गर्नेछ र अतिसंवेदनशील क्षेत्रहरूमा पानी जानबाट रोक्ने काम गर्नेछ, जसले गर्दा माथिल्लो माटोमा बग्ने पानीको प्रतिकूल प्रभावहरूलाई कम गर्नेछ।		गर्नेछ।				
बाढीबाट बचाव	नहरबाट अत्याधिक पानीलाई निकास गर्न Escape channel निर्माण गरिनेछ। Escape channel ले नहरको लागि सुरक्षा भल्भको रूपमा काम गर्नेछ। यसले नहरलाई थप आपूर्तिका कारण हुने सम्भावित क्षतिबाट सुरक्षा प्रदान गर्नेछ। अत्यधिक आपूर्तिले नहरको किनारहरूलाई ओभर टपिड वा चुहावटका कारण हुने क्षतिबाट बचाउँने छ। बाढी भएको पानीलाई Escape channel को माध्यमले नहरबाट राप्ती नदीमा निकास गरिनेछ।	चेनेज १०+२६५	नहरबाट अत्याधिक पानीलाई निकास गर्न Escape channel निर्माण गरिनेछ।	सञ्चालन चरणमा	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी	-	स्थानीय तह/वडा
वन्यजन्तुमा प्रभाव	Escape channel को निर्माणले वन्यजन्तुहरूलाई खानेपानीका लागि सहज हुनेछ।	चेनेज १०+२६५	Escape channel को निर्माणले	सञ्चालन चरणमा	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी	-	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन अधिकारी

तालिका ३५: प्रतिकूल प्रभावहरूको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
निर्माण चरण							
भौतिक वातावरण							
भू- उपयोगमा परिवर्तन	प्रस्तावित आयोजना निर्माणका लागि प्रयोग गरिने १५.२ हेक्टर बाँके राष्ट्रिय निकुन्ज, मध्यवर्ती क्षेत्र र सामुदायिक वनको जग्गाको क्षतिपूर्ति प्रदान गरिनेछ।	आयोजना क्षेत्र	प्रस्तावित आयोजना निर्माणका लागि प्रयोग गरिने १५.२ हेक्टर वनको जग्गाको क्षतिपूर्ति वन नियमावली २०७९ अनुसार गरिनेछ।	निर्माण चरणमा	आयोजना	५,३२,००,०००/- (वन नियमावली २०७९ को अनुसूची ५१ बमोजिमको रकम)	निकुञ्ज तथा वन अधिकारी
उत्खनन गतिविधिहरूका कारण पर्ने प्रभाव	नदीजन्य पदार्थ उत्खनन तथा संकलन प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण वा वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको स्थलबाट मात्र निकालिने छ। बाँके राष्ट्रिय निकुन्ज वा डिभिजन वन कार्यालय र सामुदायिक वन समुह वा मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता	तालिका ९ मा पहिचान भएका स्थानहरूमा	नदीजन्य पदार्थ उत्खनन तथा संकलन प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण वा वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको स्थल निरक्रयौल गरेर र बाँके राष्ट्रिय निकुन्ज वा वन डिभिजन कार्यालय र सामुदायिक वन	निर्माण चरणमा	निर्माण व्यवसायी	-	स्थानीय तह/निकुञ्ज तथा वन अधिकारी

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
	समितिहरूसँग समन्वय गरी उत्खनन क्षेत्र पहिचान गरिनेछ। नियमानुसारको राजश्व सम्बन्धित कार्यालयमा बुझाइनेछ, वन्यजन्तु आवतजावत तथा चरिचरण गर्ने क्षेत्र भन्दा टाढा हुनेछ। वन्यजन्तु आवतजावत गर्ने क्षेत्र, वन्यजन्तुको वासस्थान रहेका क्षेत्र भन्दा करीब ५०० मिटर टाढाबाट तोकिएका सर्त र विधि अपनाई उत्खनन गरिनेछ र निकुञ्ज क्षेत्र भन्दा बाहिर पर्ने गरी उत्खनन गर्न, उत्खनन गरिएका खाडल र उवडखावड जमिन सम्प्याउने जस्ता कार्य गरिनेछ।		समुह वा मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समितिहरूसँग समन्वय गरेर तथा भण्डारण गर्ने स्थानको योजना बनाएर				
निर्माण	निर्माण सामाग्री भण्डारण	२८° ९'४९.०७"	स्थलहरूको सञ्चालनको	निर्माण	निर्माण व्यवसायी	-	गाउँपालिका

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
सामाग्री भण्डारणका कारण पर्ने प्रभाव	स्थल स्थलगत सर्वेक्षण गर्दा पहिचान गरिएको स्थलमा मात्र गरिनेछ र स्थलहरूको सञ्चालनको लागि सम्बन्धित सरोकारवालाहरूबाट पूर्व सहमति र स्वीकृति लिईनेछ।	उत्तर, ८१°४५'४९.९२" पूर्व	लागि सम्बन्धित सरोकारवालाहरूबाट पूर्व सहमति र स्वीकृति लिएर तथा योजना बनाएर	चरणमा			/वडा
वायु प्रदूषणका कारण पर्ने प्रभाव	सवारीसाधन आवागमनका कारण निर्माण क्षेत्रमा फैलिने धुलो कम गर्न दिनको तीन पटक पानी छर्किने जस्ता कार्य गरिनेछ। साथै, भण्डारण गरिएको बालुवा र माटो लोड गर्नु अघि अलिकति भिजाइने छ। धुलो उत्पादन कम गर्नको लागि भण्डारण गरिएका सामग्री भिजाइएका छ कि छैन भनि सुनिश्चित गर्न दैनिक चेक गरिनेछ।	आयोजना क्षेत्र	भण्डारण गरिएको बालुवा र माटो लोड गर्नु अघि अलिकति भिजाइनेछ। साइटमा प्रवेश गर्ने सबै ट्रकहरूमा लोड गरिएका निर्माण सामग्री ढाकेर ल्याइनेछ। अनलोडिङ पश्चात साइट छोड्ने सबै ट्रकहरू ढाकेर वा धुइपखालि गरी पठाइनेछ।	निर्माण चरणमा	निर्माण व्यवसायी	१,००,०००/-	गाउँपालिका /वडा सामुदायिक वन

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
	साइटमा प्रवेश गर्ने सबै ट्रकहरूमा लोड गरिएका निर्माण सामग्री ढाकेर ल्याइने छ। अनलोडिङ पश्चात साइट छोड्ने सबै ट्रकहरू ढाकेर वा धुइपखालि गरी पठाइने छ। कुनै पनि दीर्घकालीन भण्डारलाई पानी र हावाको क्षयबाट जोगाउन ढाकिएर राखिनेछ।		कुनै पनि दीर्घकालीन भण्डारलाई पानी र हावाको क्षयबाट जोगाउन ढाकिएर राखिनेछ।				
फोहोरमैला निष्कासन तथा व्यवस्थापन	शिविर परिसरको वरिपरि र यसका साथै विभिन्न सक्रिय निर्माण क्षेत्रहरूमा कुहिने र नकुहिने फोहोर सङ्कलन गर्न छुट्टाछुट्टै डस्ट बिन प्रयोग गरिनेछन्। पुनः प्रयोग योग्य सामग्रीहरू विक्रेतालाई बिक्रि गरिनेछ। अन्य फोहोर	शिविर परिसरको वरिपरि र यसका साथै विभिन्न सक्रिय निर्माण क्षेत्रहरूमा	कुहिने न नकुहिने फोहोर सङ्कलन गरिनेछ र गहिरो खाल्डो खनी गाडिने छ र छुट्याइएको डम्पिङ्ग स्थलमा डिस्पोज गरिनेछ।	निर्माण चरणमा	निर्माण व्यवसायी	१,००,०००/-	प्रस्तावक

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
	गहिरो खाल्डो खनि गाडिनेछ र स्थानीय पालिकाको समन्वयमा डम्पिङ्ग स्थलमा डिस्पोज गरिनेछ। स्थापित शिविर क्षेत्रमा सोक पिट वा सेप्टिक ट्याङ्कीको स्थापना गरी फोहोर पानी, शौचालय र शौचालयको फोहोर फाल्न व्यवस्थित ढल निकासको व्यवस्था गरिनेछ।						
ध्वनि प्रदूषण	निर्माण व्यवसायीले उच्च आवाजका क्षेत्रहरूमा काम गरिरहेका श्रमिकहरूलाई इयर मफलरहरू प्रदान गर्नेछ। सबै भारी उपकरण र मेसिनहरू ध्वनि प्रदूषण नियन्त्रण उपकरणहरू लगाइनेछ। निर्माण व्यवसायीले चालकहरूलाई	आयोजना क्षेत्र	उच्च आवाजका क्षेत्रहरूमा काम गरिरहेका श्रमिकहरूलाई इयर मफलरहरू प्रदान गरिनेछ।	निर्माण चरणमा	निर्माण व्यवसायी	-	प्रस्तावक

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
	आयोजना क्षेत्र, बस्ती र जङ्गल नजिक अनावश्यक आवाज उत्सर्गन गर्न निषेध गर्ने छ। रातिको समयमा निर्माण कार्यहरूको लागि अनुमति दिइने छैन।						
जैविक वातावरण							
वन क्षेत्र तथा रुखको नोक्सान	प्रस्तावित आयोजना निर्माणका लागि कटान गर्नु पर्ने २५५ रुखहरूको क्षतिपूर्ति स्वरूप वृक्षारोपण गर्ने र ५ वर्ष सम्म हेरचाह गरिनेछ। वृक्षारोपण आयोजनाद्वारा राष्ट्रिय निकुञ्ज, डिभिजन वन तथा प्रभावित सामुदायिक वनको समन्वयमा गरिनेछ।	वन तथा निकुञ्ज क्षेत्र	मध्यवर्ती क्षेत्रको सामुदायिक वनबाट कटान गर्नु पर्ने २३१ रुखहरूको क्षतिपूर्ति स्वरूप १:२५ को दरले ५७२५ वटा रुखहरू र सामुदायिक वनबाट काटिने २४ वटा क्षतिपूर्ति स्वरूप १:१० को दरले रुखको २४०	निर्माण चरणमा	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी	१७,७०,२०० (५९६५ वटा रुखको प्रति वटा रु ८० का दरले ४,७७,२००+ नर्सरी स्थापना तथा तारवारका लागि १००,०००+ हेरचाहका लागि प्रति विरुवा २०० का दरले ५ वर्षका लागत	निकुञ्ज तथा वन अधिकारी

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
			रोपिनेछन् र ५ वर्ष सम्म हेरचाह गरिनेछ। १ हेक्टर बराबर १६०० विरुवा रोपिने छ। निकुञ्ज, डिभिजन वन तथा सामुदायिक वनहरूसँग समन्वय गरेर वृक्षारोपण गरिनेछ।			११,९३,००० समेत गरेर]	
जैविक मार्गमा अवरोध	निर्माण व्यवसायीले रातको समयमा निर्माण शिविरहरूबाट न्यूनतम ध्वनि सुनिश्चित गर्नेछ। वन क्षेत्रमा अनावश्यक प्रकाश निषेध गरिनेछ। निर्माण व्यवसायीले चालकहरूलाई अनावश्यक आवाज, हर्न जङ्गल नजिक प्रयोग नगर्न निर्देशन दिनेछ। रातिको समयमा निर्माण कार्यहरूको गरिने छैन।	वन तथा निकुञ्ज क्षेत्र	वन क्षेत्रमा अनावश्यक प्रकाश निषेध गरिनेछ। निर्माण व्यवसायीले चालकहरूलाई अनावश्यक आवाज, हर्न जङ्गल नजिक प्रयोग नगर्न निर्देशन दिनेछ। रातिको समयमा निर्माण कार्यहरूको गरिने छैन।	निर्माण चरणमा	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी	-	निकुञ्ज तथा वन अधिकारी

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
दुर्लभ र लोपोन्मुख प्रजातिहरूमा प्रभाव	निकुञ्ज र वन क्षेत्र वरपर वनस्पतिहरूको अनावश्यक कटानलाई निषेध गरिनेछ। निकुञ्ज र वन क्षेत्रमा हर्न निषेध गरिनेछ र संकेत चिन्हहरू राखिने छ। निर्माण कार्य रात्रीको समयमा गरिने छैन। निकुञ्जको अधिकारीहरू र वन उपभोक्ता समूहहरूसँग समन्वय गरिनेछ।	वन तथा निकुञ्ज क्षेत्र	निकुञ्ज र वन क्षेत्र वरपर वनस्पतिहरूको अनावश्यक कटानलाई निषेध गरिनेछ। निकुञ्ज र वन क्षेत्रमा हर्न निषेध गरिनेछ र संकेत चिन्हहरू राखिने छ। निर्माण कार्य रात्रीको समयमा गरिने छैन।	निर्माण चरणमा	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी	-	निकुञ्ज तथा वन अधिकारी
वन्यजन्तुको वासस्थानमा अवरोध	रुख कटान गर्नु अघि विशेषज्ञहरू द्वारा पूर्व-निर्माण जाँचहरू गराइनेछ। जमिनमा गुँड बनाउने चराहरू, सरीसृपहरू, उभयचर जस्ता संवेदनशील प्रजातिहरू लाई दुर्घटनात्मक चोटपटक वा मृत्युबाट बचाउन खोक्रो रुखहरू र अन्य	वन तथा निकुञ्ज क्षेत्र	रुख कटान गर्नु अघि विशेषज्ञहरू द्वारा पूर्व-निर्माण जाँचहरू गराइने छ। जमिनमा गुँड बनाउने चराहरू, सरीसृपहरू, उभयचर जस्ता संवेदनशील प्रजातिहरू लाई दुर्घटनात्मक चोटपटक वा मृत्युबाट	निर्माण चरणमा	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी		निकुञ्ज तथा वन अधिकारी

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
	<p>वासस्थानहरूमा जाँचहरू गरिनेछ। सक्रिय चराको गुँडलाई क्षति पुऱ्याइने छैन।</p> <p>सम्भव भएसम्म रूख कटान पक्षी प्रजनन मौसम (मार्च देखि अगस्त) मा गरिने छैन। यदि यस अवधिमा कटान गर्न आवश्यक परे विशेषज्ञहरू द्वारा पूर्व-नेस्टिड बर्ड जाँचहरू गराइने छ र गुँड सार्ने वा स्थगन गर्ने निर्णय विशेषज्ञहरूले गर्ने छन्।</p> <p>स्थानान्तरणका लागि सम्भावित वासस्थानहरू आयोजना क्षेत्र (तर कार्य क्षेत्र बाहिर) को निकटतामा पहिचान गरिनेछ। स्थानान्तरण गर्ने स्थान प्रजातिहरूको</p>		<p>बचाउँन खोक्रो रूखहरू र अन्य वासस्थानहरूमा जाँचहरू गरिनेछ। सक्रिय चराको गुँडलाई क्षति पुऱ्याइने छैन। सम्भव भएसम्म रूख कटान पक्षी प्रजनन मौसम (मार्च देखि अगस्त) मा गरिने छैन। यदि यस अवधिमा कटान गर्न आवश्यक परे विशेषज्ञहरू द्वारा पूर्व-नेस्टिड बर्ड जाँचहरू गराइने छ र गुँड सार्ने वा स्थगन गर्ने निर्णय विशेषज्ञहरूले गर्ने छन्।</p>				

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
	आधारमा भिन्न हुने छ तर लक्षित वासस्थान अनुसार अवस्थित हुनेछ।						
मानव-वन्यजन्तु द्वन्द	निर्माण कार्य रात्रीको समयमा गरिने छैन। निर्माण अवधि भरि श्रमिकहरूलाई सुरक्षा संयन्त्रहरू प्रदान गरिनेछ। निकुञ्जको अधिकारीहरू र वन उपभोक्ता समूहहरूसँग समन्वय गरिनेछ।	वन तथा निकुञ्ज क्षेत्र	निर्माण कार्य रात्रीको समयमा गरिने छैन। निर्माण अवधि भरि श्रमिकहरूलाई सुरक्षा संयन्त्रहरू प्रदान गरिनेछ। निकुञ्जको अधिकारीहरू र वन उपभोक्ता समूहहरूसँग समन्वय गरिनेछ।	निर्माण चरणमा	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी	-	प्रस्तावक/निकुञ्ज तथा वन अधिकारी
सामाजिक-आर्थिक वातावरण							
कामदारहरूको पेशागत स्वास्थ्य तथा सुरक्षा	निर्माण स्थलमा काम गर्ने सबै तहका श्रमिकहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षात्मक उपकरणहरूको प्रयोग अनिवार्य गराइने छ। उच्च धुलो उड्ने स्थानहरूमा पानी छरकिने छ। शिविरमा पर्याप्त	आयोजना क्षेत्र	स्वास्थ्य बिमा, सुरक्षित पिउने पानी र पर्याप्त शौचालय, नियमित स्वास्थ्य चेकअप को व्यवस्थापन, व्यक्तिगत सुरक्षात्मक उपकरणहरू र	निर्माण चरणमा	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी	३,००,०००/-	प्रस्तावक

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
	शौचालयहरू र पिउने पानीको व्यवस्था गरिनेछ। शिविरमा प्राथमिक उपचार सुविधाहरू र कामदारहरूको लागि आकस्मिक बीमा प्रदान गरिनेछ। संक्रमित रोगहरूको बारेमा स्थानीय व्यक्ति र कामदारहरूलाई जागरूकता प्रदान गरिनेछ।		प्राथमिक उपचार किटको प्रयोग स्वास्थ्य सुरक्षा मापदण्ड कडाईका साथ पालना गरिनेछ।				
स्थानीय वासीको स्वास्थ्यमा प्रभाव	प्रमुख निर्माण क्षेत्रमा तारबार गरिनेछ। त्यस्तै सुरक्षा चेतावनी र साइन बोर्ड स्थापना गरिनेछ। कामदारहरूलाई शिविर र निर्माण स्थल सफा राख प्रेरित गरिनेछ। सुरक्षा सम्बन्धी मापदण्ड जस्तै मास्क लगाउने, कीटाणुरहित गर्न स्यानीटाइज गरिनेछ	आयोजना क्षेत्र	प्रमुख निर्माण क्षेत्रमा तारबार गरिनेछ। त्यस्तै सुरक्षा चेतावनी र साइन बोर्ड स्थापना गरिनेछ। कामदारहरूलाई शिविर र निर्माण स्थल सफा राख प्रेरित गरिनेछ। स्वास्थ्य सुरक्षा सम्बन्धी मापदण्डको परिपालना गरिनेछ।	निर्माण चरणमा	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी	१,००,०००/-	प्रस्तावक/ गाउँपालिका /वडा

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
	संक्रमित रोगहरूको बारेमा स्थानीय व्यक्ति र कामदारहरूलाई जागरूकता प्रदान गरिनेछ ।						
आगन्तुक (कामदार) र रैथाने समुदायको कलह र झगडा	गैर स्थानीय र स्थानीय व्यक्तिहरू र अन्य निर्माण टोलीका सदस्यहरूसँग द्वन्दको सम्भावना कम गर्न सम्पूर्ण निर्माण अवधिमा पुरुष र महिला कामदारहरूको लागि छुट्टै कोठासहित शिविरहरूको स्थापना गरिनेछ, साथै, द्वन्दका मुद्दाहरू हुन नदिन स्थानीयलाई रोजगारीको अवसरको लागि प्राथमिकता दिइने छ। मानव तस्करी जोखिमको व्यवस्थापनका लागि नीतिहरूको विकास र कार्यान्वयनको साथसाथै जनचेतना र संवेदनशीलता	शिविर क्षेत्र	जनचेतना र संवेदनशीलता अभियान र निरन्तर अनुगमन गरिनेछ ।	निर्माण चरणमा	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी	-	प्रस्तावक/ गाउँपालिका /वडा

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
	अभियान, आवधिक र केन्द्रित प्रशिक्षण, र यस र यसमा सम्बन्धित मुद्दामा वितरण र कार्य प्रदर्शनको निरन्तर अनुगमन गरिनेछ।						
महिला तथा पुरुषमा भेदभाव	महिला र पुरुषलाई समान रोजगारीको सुविधा र ज्याला प्रदान गरिनेछ। आयोजनाले दुवै पुरुष र महिला तथा सीमान्तकृत समूहलाई उनीहरूको क्षमता अनुसार समान अवसर प्रदान गर्नेछ।	आयोजना क्षेत्र	श्रम कानूनको पालना गरिनेछ। महिला र पुरुषलाई समान रोजगारीको सुविधा र ज्याला समान अवसर प्रदान गरिनेछ।	निर्माण चरणमा	प्रस्तावक/निर्माण व्यवसायी	-	प्रस्तावक/ गाउँपालिका /वडा
सञ्चालन चरण							
भौतिक वातावरण							
उत्खनन क्षेत्र, भण्डारण स्थल, बिग्रन व्यवस्थापन स्थल कामदार	कामदार शिवर र भण्डारण क्षेत्रमा रहेका टहराहरू हटाइनेछ। बिग्रन व्यवस्थापन स्थलहरू माटोले भरिनेछ, निकुञ्ज तथा वन क्षेत्रको जग्गामा	खानी क्षेत्र, कामदार शिविर, उत्खनन क्षेत्र, निर्माण सामग्री भण्डारण स्थल,	सरसफाई गरी पुनर्स्थापित गरिनेछ। भण्डारण क्षेत्रमा रहेका टहराहरू हटाइनेछ। स्पोर्ट्स व्यवस्थापन	सञ्चालन चरणमा	प्रस्तावक	-	प्रस्तावक/ गाउँपालिका/ वडा

नकारात्मक प्रभावहरू	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
शिविरको सरसफाई तथा पुर्नस्थापना	वृक्षारोपण गरिनेछ।	स्पोर्ट्सल व्यवस्थापन स्थल	स्थलहरू माटोले भरिनेछ।				
जैविक वातावरण							
वन्यजन्तु तथा पशुको आवतजावतमा पर्ने प्रभाव	वन्यजन्तु तथा पशुको आवतजावतका लागि जङ्गल क्षेत्रमा स्लोप र्याम्प निर्माण गरिनेछ।	२८°८'४८.४५" र ८१°४७'०.७" तथा २८°८'२४.४३" ८१°४७'४०.९६" (पुष्पान्जली सामुदायिक वन)	दुइ स्थानमा स्लोप र्याम्प निर्माण गरिनेछ।	सञ्चालन चरणमा	प्रस्तावक	२०,००,०००/- (१० लाख प्रति र्याम्प)	निकुञ्ज तथा वन अधिकारी
जम्मा						५,७५,७०,२००/-	

तालिका ३६: वातावरणीय व्यवस्थापन गर्न लाग्ने अनुमानित रकम

वातावरण संरक्षणका उपाय	अनुमानित रकम	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी	कैफियत
फोहोरमैला निष्कासन तथा व्यवस्थापन	१,००,०००/-	निर्माण व्यवसायी	आयोजनाको लागतमा व्यवस्था भएको
दिनको तिन पटक निर्माण स्थलमा पानी छर्किने व्यवस्था तथा वायु प्रदुषण नियन्त्रणका लागि	१,००,०००/-	निर्माण व्यवसायी	आयोजनाको लागतमा व्यवस्था भएको
वन क्षेत्रको भोगाधिकार बापत क्षतिपुर्ति	५,३२,००,०००/-	प्रस्तावक	आयोजनाको लागतमा व्यवस्था हुनुपर्ने
वृक्षारोपण तथा व्यवस्थापन	१७,७०,२००/-	प्रस्तावक	आयोजनाको लागतमा व्यवस्था नभएको
कामदारहरुको पेशागत स्वास्थ्य तथा सुरक्षा	३,००,०००/-	निर्माण व्यवसायी	आयोजनाको लागतमा व्यवस्था भएको
स्तोप र्याम्प निर्माण	२०,००,०००/-	प्रस्तावक	आयोजनाको लागतमा व्यवस्था नभएको
स्वास्थ्य तथा सरसफाइ	१,००,०००/-	निर्माण व्यवसायी	आयोजनाको लागतमा व्यवस्था भएको
जम्मा	५,७५,७०,२००/-		
वातावरणीय व्यवस्थापन लागत (आयोजनाको लागतमा नरहेको मात्र)	३७,७०,२००		

परिचछेद-९

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नुपर्ने विषय

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को दफा ४५ को उपदफा २ बमोजिम वातावरणीय अनुगमन गर्न आवश्यक छ। वातावरणीय अनुगमनको मुख्य उद्देश्य भनेको ढिलो हुनु अघि पर्याप्त सुधारात्मक कार्य प्रदान गर्न आयोजनासँग सम्बन्धित गतिविधिको प्रारम्भिक चरणमा हुने प्रभाव पत्ता लगाउनु हो। अनुगमनको अन्य उद्देश्यहरूमा प्रभाव पूर्वानुमानको शुद्धता, न्यूनीकरण उपायहरूको प्रभावकारिता, र आयोजना कार्यान्वयन र संचालनको समयमा गाइड समायोजना को बारेमा प्रतिक्रिया प्रदान गर्नु हो। वातावरणीय अनुगमनले वातावरणीय न्यूनीकरण उपायहरूको प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्न, वातावरणीय मापदण्डहरूको अनुपालन, र आयोजना डिजाइन र सञ्चालनमा आवश्यक परिवर्तनहरू सहज बनाउन मद्दत गर्दछ।

वातावरणीय अनुगमन निम्न उद्देश्य प्राप्तिका लागि गरिन्छ:

- क) कानूनले तोकेका सीमाभन्दा बढी मात्रामा प्रभाव पर्न नदिन,
- ख) वातावरणीय प्रभाव कम गर्न अपनाइएका उपाय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेख भएअनुसार कार्यान्वयन भएका छन् कि छैनन् भन्ने कुरा जाँचन,
- ग) सम्भावित वातावरणीय क्षतिबारे समयमै सचेत गराउन,
- घ) पहिचान गरिएका तथा आँकलित प्रभाव वास्तविकतासँग कति नजिक छन् भन्ने जानकारी लिन।

९.१ वातावरणीय अनुगमनको प्रकार

वातावरणीय प्रभावको अनुगमन देहायको अवस्थामा निम्न प्रकारले गरिनेछ।

९.१.१ प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन

प्रारम्भिक अनुगमनले वातावरणीय स्रोतहरूको आधारभूत अवस्था निर्धारण गर्न मद्दत गर्दछ। प्रस्तावित प्रस्तावको निर्माण कार्य शुरू हुन अगावै निर्माण स्थल र वरपरका आधारभूत वातावरणीय पक्षको सर्वेक्षण गरिनेछ। यसले गर्दा अनुगमनको सिलसिलामा प्रारम्भिक अवस्थाको तुलनामा वातावरणीय पक्षमा भएको परिवर्तन बारेमा थाहा पाउन सकिन्छ।

९.१.२ प्रभाव अनुगमन

प्रभाव अनुगमन सामान्यतया वातावरणीय न्यूनीकरण उपायहरूको प्रभावकारिताको आँकलन गर्नको लागि गरिन्छ र क्षेत्रमा प्रभावको वास्तविक स्तर प्रदान गर्दछ। यसैले प्रभाव अनुगमन मूल्याङ्कन अध्ययन आयोजना निर्माण चरणको अन्तिम चरण वा आयोजना कार्यान्वयनको दुई वर्ष भित्र

प्रस्तावित हुन्छ। प्रभाव अनुगमन मूल्याङ्कनले प्रत्येक पूर्वानुमानित प्रभाव र वातावरणीय संरक्षणका उपायहरूको प्रभावकारितामा केन्द्रित हुनेछ। यसले स्पोर्ट्स व्यवस्थापन स्थल, कार्य शिविर र श्रम शिविर, स्थानीय वातावरणमा रहेको फोहोरको स्थिरतामा पनि ध्यान दिनेछ। सम्भव भएसम्म नगद क्षतिपूर्तिको उपयोग, आयोजना क्षेत्रको वरिपरिको जङ्गलको अवस्था, पानी व्यवस्थापन, मानवीय सुविधाहरूको क्षति, उच्च मूल्यका वस्तुहरूको उत्पादनमा क्रमिक परिवर्तन, आयका अन्य स्रोतमा वृद्धि, रोजगारी सिर्जना, वृक्षारोपण, सामाजिक स्थिति, मानव तथा वन्यजन्तुबिचको द्वन्द आदिको निरन्तर अनुगमन गरिनेछ।

१.१.३ नियमपालन अनुगमन

यस अध्ययनले सुझाव गरेको वातावरणीय संरक्षणका उपायहरू र यस आयोजनाको अनुमोदनको बेला निर्धारित अन्य आवश्यकताहरूले वातावरणमा आयोजना गतिविधिहरूको वास्तविक प्रभाव निर्धारण गर्न सम्बन्धित छैन भन्ने कुराको अनुपालन अनुगमन अनिवार्य छ। यद्यपि वातावरणीय अनुगमन प्रस्तावकको जिम्मेवारी होइन, अवस्थित वातावरणीय कानूनहरू अन्तर्गत, यस आयोजनाले प्राविधिक विशिष्टताको अनुपालनका लागि अनुगमनलाई अन्तर्निहित अभ्यासको रूपमा समावेश गरेको छ। अनुगमनका लागि जिम्मेवार एजेन्सीहरूले गतिविधिहरूको अनुपालन सुनिश्चित गर्नु पर्दछ। डिजाइन र टेन्डर कागजातहरूमा न्यूनीकरण उपायहरू समावेशीकरण, न्यूनीकरण उपायहरू र अनुगमनका लागि बजेट विनियोजन, क्षतिपूर्ति व्यवस्था, बिग्रीएको स्थलहरू, भण्डारण प्रक्रिया, निर्माण गतिविधिहरूको व्यवस्थापन आदि गर्दछ।

१.२ अनुगमन सूचकहरू

वातावरणीय अनुगमनका सूचक, अनुगमनको विधि, अनुगमन गर्ने निकाय, समय, अनुगमनको लागि अनुमानित रकमको बारेमा म्याट्रिक्सको रूपमा निम्न बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३७: वातावरणीय अनुगमन सम्बन्धी विवरण

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुगमन गर्ने निकाय
प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन					
वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोग	-	सार्वजनिक छलफल, मालपोत कार्यालयको रेकर्ड, फोटोहरू	वन क्षेत्र	निर्माण अधिको अवस्थामा	प्रस्तावक, बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज, डिभिजन वन कार्यालय
क्षेत्र चयन तथा निर्माण योजनाको तयारी	-	स्थलगत सर्वेक्षण, अवलोकन, छलफल	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरणको प्रारम्भिक अवस्थामा	प्रस्तावक
वायु प्रदूषण	पि.एम _{२.५} , पि.एम _{१०} , कणहरू, कार्बन मोनोअक्साइड, हावाको गति, हावाको दिशा	स्थलगत सर्वेक्षण र अवलोकन, यान्त्रिक मापन	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरणको प्रारम्भिक अवस्थामा	प्रस्तावक
ध्वनि प्रदूषण	अधिकतम र न्यूनतम	स्थलगत सर्वेक्षण र अवलोकन, यान्त्रिक मापन	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरणको प्रारम्भिक अवस्थामा	प्रस्तावक
प्रभाव अनुगमन					
निर्माण चरण					
भौतिक वातावरण					
बिग्रन व्यवस्थापन	स्पोर्ट्स को मात्रा, निर्माण र घरेलु फोहोर	स्थलगत सर्वेक्षण र अवलोकन, चयन गरेको स्थलहरू	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरण	प्रस्तावक/स्थानीय पालिका

निर्माण सामाग्रीहरूको उत्खनन	निर्माण सामाग्रीहरूको मात्रा	स्थलगत सर्वेक्षण र अवलोकन, चयन गरेको स्थलहरू	उत्खनन क्षेत्रहरू	निर्माण चरण	प्रस्तावक/ गाउँपालिका/ वडा
वायु प्रदूषण	पि.एम _{२.५} , पि.एम _{१०} , कणहरू, कार्बन मोनोअक्साइड	यान्त्रिक मापन	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरण	प्रस्तावक/ गाउँपालिका/ वडा/ वातावरण विभाग
ध्वनि प्रदूषण	Lmax, Lmin (Leq)	यान्त्रिक मापन	आयोजना क्षेत्र	निर्माण चरण	प्रस्तावक/ गाउँपालिका/ वडा/ वातावरण विभाग
फोहोर निष्कासन तथा व्यवस्थापन	फोहरमैला विसर्जन स्थल/आयोजना स्थलको अवस्था	स्थलगत सर्वेक्षण र अवलोकन	शिविर क्षेत्र	दैनिक	प्रस्तावक/ गाउँपालिका/ वडा/ वातावरण विभाग
कामदार शिविर, निर्माण सामाग्री भण्डारण	कामदार शिविर, निर्माण सामाग्री भण्डारण स्थलहरू	स्थलगत सर्वेक्षण र अवलोकन	कामदार शिविर, निर्माण सामाग्री भण्डारण स्थल	दैनिक	प्रस्तावक/ स्थानीय पालिका
जैविक वातावरण					
वन तथा वनस्पति	उपयोग गरिएको वन क्षेत्रको वास्तविक क्षेत्रफल, कटान गरिएको रुखविरुवाको सङ्ख्या	स्थलगत सर्वेक्षण, अवलोकन र छलफल	निकुञ्ज, सामुदायिक वन क्षेत्र	दैनिक	प्रस्तावक/बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज, डिभिजन वन कार्यालय
वन्यजन्तु	वन्यजन्तुको मृत्युका घटना, वन्यजन्तुको उपस्थिति	स्थलगत सर्वेक्षण, अवलोकन र छलफल	निकुञ्ज, सामुदायिक वन क्षेत्र	मासिक	प्रस्तावक/बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज, डिभिजन वन कार्यालय
सामाजिक-आर्थिक वातावरण					

स्थानीय वासीको स्वास्थ्य	संक्रमित /असंक्रमित रोग	अवलोकन र स्थानीयसँग छलफल	आयोजनाद्वारा प्रभावित वडा	मासिक	गाउँपालिका/वडा/ स्वास्थ्य संस्था
कामदारहरुको पेशागत स्वास्थ्य र सुरक्षा	दुर्घटना, जनधनको क्षति	अवलोकन र श्रमिकहरूसँग छलफल, रेकर्डहरुको समिक्षा	श्रमिकहरुको शिविर	साप्ताहिक	प्रस्तावक/ गाउँपालिका/ वडा/ वातावरण विभाग
स्वास्थ्य तथा सरसफाई	शिविरमा स्वास्थ्य तथा सरसफाईको अवस्था	अवलोकन र छलफल	आयोजना क्षेत्र	साप्ताहिक	प्रस्तावक/ गाउँपालिका/ वडा/ वातावरण विभाग
शान्ति सुरक्षाको अवस्था	अपराधका घटना, किसिम र घटना	अवलोकन र छलफल	आयोजना क्षेत्र	वार्षिक	गाउँपालिका/ वडा
सञ्चालन चरण					
भौतिक वातावरण					
कामदार शिविर, उत्खनन क्षेत्र, निर्माण सामग्री भण्डारण स्थल, बिग्रन व्यवस्थापन स्थलको सरसफाई तथा पुर्नस्थापना	स्थलको अवस्थिति	अवलोकन र स्थलगत सर्वेक्षण	आयोजना क्षेत्र	वार्षिक	प्रस्तावक/ गाउँपालिका/वडा
जैविक वातावरण					
वन र वृक्षारोपण	विरुवाको अवस्था	स्थलगत सर्वेक्षण र छलफल	वृक्षारोपण गरिएको स्थल	वार्षिक	प्रस्तावक/राष्ट्रिय निकुञ्ज, डिभिजन वन

नियमपालन अनुगमन					
न्यूनीकरण र अनुगमन कार्यहरूको कार्यान्वयन	आयोजना सम्बन्धी कागजातमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको सुझाव	आयोजनाको विस्तार र टेन्डर कागजात अध्ययन	आयोजनाको कार्यालय	टेन्डर कागजात बने पश्चात	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
रुख कटानको स्वीकृति	स्वीकृति पत्र	सम्झौता पत्रको अध्ययन	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	सम्बन्धित निकायमा आवेदन पश्चात	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, राष्ट्रिय निकुञ्ज, डिभिजन वन कार्यालय, वन विभाग
रोजगारीमा प्राथमिकता	स्थानीय श्रमिकको सङ्ख्या	रोजगार सूचीको जाँच	आयोजना क्षेत्र	मासिक	गाउँपालिका/वडा
न्यूनीकरण र अनुगमन कार्यहरूको कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट विनियोजन	न्यूनीकरण र अनुगमन कार्यहरूको कार्यान्वयनको बजेट	अवलोकन र छुलफल	आयोजना क्षेत्र	वार्षिक	उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई, प्रस्तावक
सञ्चालन चरण					
वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएका अभिवृद्धिका र न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गरिएको	वातावरणीय कार्य योजना र बजेट व्यवस्थापनको अवलोकन	स्थलगत अवलोकन र कार्य योजना कागजातको अध्ययन	आयोजना क्षेत्र	वार्षिक	उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई
निर्माण चरणका न्यूनीकरणका उपायहरूको निरन्तरता	-	स्थलगत अवलोकन	आयोजना क्षेत्र	वार्षिक	उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई
सञ्चालन चरणका वातावरणीय अनुगमन कार्यको निरन्तरता	अनुगमनको अवस्था, अनुगमनको प्रतिवेदन	अनुगमनको प्रतिवेदन अध्ययन	आयोजना क्षेत्र	वार्षिक	उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई

९.३ अनुगमन गर्ने निकायहरू

वातावरणीय अनुगमनको लागि सम्बन्धित निकाय वा मन्त्रालय जिम्मेवार हुनेछ। वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ (४४) बमोजिम प्रस्तावकले आयोजनाबाट वातावरणमा परेको प्रभावहरूको बारेमा प्रत्येक ६ महिनामा स्वःअनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन वन तथा वातावरण मन्त्रालय वा उर्जा, जलस्रोत तथा वातावरण मन्त्रालय समक्ष पेश गर्नेछ। वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ को दफा ३९ बमोजिम प्रस्तावकले आयोजना निर्माणबाट आयोजना क्षेत्रभित्र वातावरणमा परेको प्रभावहरूको बारेमा र संरक्षण गर्ने उद्देश्यले आयोजनाद्वारा प्रभावित स्थानिय तहहरूले पनि अनुगमन गर्ने छन् साथै अन्य प्रत्यक्ष रूपमा संलग्न संस्थाहरू, डिभिजन वन कार्यालय, सामुदायिक वन जसले जीव र वनस्पतिको संरक्षणमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने छन्। प्रतिवेदनमा कुन कुन सूचक क-कसले अनुगमन गर्ने भन्ने बारे स्पष्ट रूपले खुलाइएको छ। प्रस्तावको अनुगमन गर्ने जिम्मेवार प्रस्तावककोमा निहित रहनेछ। अनुगमन प्रतिवेदन माथि सुपरिवेक्षण उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालयले गर्नेछ।

परिच्छेद-१०

वातावरणीय परीक्षण

वातावरणीय संरक्षण नियमावली, २०७७, को नियम १३ को उपनियम १ बमोजिम प्रस्तावित वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको मितिले ३ वर्षमा यसको कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ। वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा १२ को उपदफा १ बमोजिम प्रस्तावित आयोजनाको लागि तोकिएको निकाय वा मन्त्रालयले प्रस्ताव कार्यान्वयन शुरु भएको २ वर्ष भुक्तान भएको मितिले ६ महिनाभित्र प्रस्थावित आयोजनाको परीक्षण गर्नु पर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ। वातावरणीय परीक्षणले वातावरणको भूत तथा वर्तमान वातावरणीय अवस्था र न्यूनीकरणका क्रियाकलापलाई दर्साउने कार्य गर्दछ।

१०.१ वातावरणीय परीक्षणको उद्देश्यहरू

वातावरणीय परीक्षणको उद्देश्यहरू निम्न बमोजिम रहेको छ।

- वास्तविक वातावरणीय प्रभावहरूको आँकलन गर्न,
- पूर्वनुमानित प्रभावहरूको सटीकता मूल्याङ्कन गर्न,
- वातावरणीय प्रभाव अभिवृद्धि र न्यूनीकरणका उपायहरूको प्रभावकारिताको आँकलन गर्नु,
- अनुगमन संयन्त्रहरूको कार्य मूल्याङ्कन गर्न।

१०.२ वातावरणीय परीक्षणमा संलग्न संस्था

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय परीक्षणमा सामान्यता परीक्षक र परिक्षरत पक्ष संलग्न हुने छन्।

➤ परीक्षक

वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ को दफा १२ को उपदफा १ बमोजिम प्रस्तावित आयोजनाको लागि तोकिएको निकाय वा वन तथा वातावरण मन्त्रालयले प्रस्ताव कार्यान्वयन शुरु भएको २ वर्ष भुक्तान भएको मितिले ६ महिनाभित्र प्रस्थावित आयोजनाको परीक्षण गर्ने छ। वातावरणीय परीक्षणको क्रममा आयोजना कार्यान्वयनबाट वातावरणमा परेको प्रतिकूल प्रभाव र वातावरणीय प्रभावहरूलाई कम गर्न अपनाईएका उपायहरू साथै उपायहरूको प्रभावकारीता बारे परीक्षण गरिनेछ। यसका साथै आयोजनाको वातावरणीय परीक्षण गर्ने क्रममा न्यूनीकरण वा आँकलन नभएका वातावरणीय प्रतिकूल प्रभावहरू उत्पन्न भएमा सो प्रभावहरूको समेत विश्लेषण गरी वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन अद्यावधिक रूपमा राखिने छ। वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ को दफा १२ को उपदफा २ बमोजिम वन तथा वातावरण मन्त्रालयले अध्ययन गरिसके पछि वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरण गर्न अपनाइएको उपाय पर्याप्त भएको नदेखेमा त्यस्तो प्रतिकूल प्रभाव

न्यूनीकरण गर्न आयोजनालाई आदेश दिन सक्ने छ र सोहि दफाको उपदफा ३ बमोजिम वन तथा वातावरण मन्त्रालयले दिएको आदेशको पालना गर्नेछ।

➤ परीक्षित पक्ष

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय परीक्षणको लागि प्रस्तावक परीक्षित पक्षको रूपमा रहनेछ।

१०.३ परीक्षण तालिका

वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ बमोजिम आयोजना कार्यान्वयन भएको २ वर्ष पछि ६ महिना भित्र वन तथा वातावरण मन्त्रालयले वातावरण परीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्नेछ। परीक्षणको वैधानिक प्रावधान बाहेक, वर्षमा एक पटक प्रस्तावको परीक्षण आवश्यक हुन्छ।

१०.४ परीक्षण विधि

वन तथा वातावरण मन्त्रालयले परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्नका लागि विज्ञहरूको टोली खटाउन सक्नेछ। विज्ञहरूको टोलीले प्रतिवेदन पुनरावलोकन, अवलोकन र स्थलगत अध्ययन, प्रश्नावली, चेकलिस्ट, वायु र श्वनीको स्तर जस्ता मापन विधिहरू प्रयोग गर्न सक्ने छन्।

तालिका ३८: वातावरणीय परीक्षण योजना

मानक	स्थान	विधि	सूचक
भौतिक पक्ष			
वायु गुणस्तर र ध्वनि स्तर	आयोजना क्षेत्र र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन गरिएका स्थानहरू	अवलोकन, वायु गुणस्तर र ध्वनि स्तरको यान्त्रिक मापन	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन चरणमा गरिएको वायु गुणस्तर र ध्वनि स्तर र निर्माण चरणको क्रममा अध्ययन गरिएको वायु गुणस्तर र ध्वनि स्तर
भू-उपयोग	आयोजना क्षेत्र	अवलोकन र अन्तर्वार्ता	-
जैविक पक्ष			
वनको अवस्था	वन क्षेत्र	मापन र अवलोकन	वन क्षेत्रको प्रयोग
कटान गरिएको रुखको सङ्ख्या	वन क्षेत्र	अवलोकन र अन्तर्वार्ता	काठ दाउराको विक्री र स्टकको परिमाण सम्बन्धी कागजात
क्षतिपुर्तिका लागि वृक्षारोपण	वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्र	अवलोकन, अन्तर्वार्ता, मापन	विरुवाको अवस्था

सामाजिक-आर्थिक पक्ष			
रोजगारी	आयोजना क्षेत्र	अन्तर्वार्ता, छलफल	निर्माण चरणमा स्थानीयको संलग्नता
स्वास्थ्य र सरसफाइ	आयोजना क्षेत्र	अन्तर्वार्ता, छलफल	शिविरमा स्वास्थ्य तथा सरसफाईको अवस्था
महिला तथा पुरुषमा असमानता	आयोजना क्षेत्र	अन्तर्वार्ता, छलफल	समान अवसर
सामाजिक स्थिति	आयोजना क्षेत्र	अन्तर्वार्ता, छलफल	सामाजिक व्यवहारमा परिवर्तन

१०.५ वातावरणीय परीक्षणको प्रतिवेदनको ढाँचा

प्रस्तावित सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको Counter berm तथा Escape channel निर्माणको वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३९: वातावरणीय परीक्षणको ढाँचा

अध्याय १	कार्यकारी सारांश
अध्याय २	परीक्षण प्रशासनिक तथा परीक्षण कार्यको विवरण, आयोजना स्थलमा गरिएका अन्तर्वार्ता, परीक्षण गर्ने पक्ष तथा परीक्षणका क्षेत्र विधि, वातावरणीय अनुगमन, परीक्षणसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क तथा विवरणहरू
अध्याय ३	परीक्षणको पूर्ण विवरण
अध्याय ४	आयोजना सम्बन्धमा पालना गर्नु पर्ने सुझाव तथा सुधारात्मक कार्यहरू
अनुचूची	सम्बन्धित तथ्याङ्क तथा विवरण
परीक्षण गर्ने समूहमा समावेश हुनु पर्ने जनशक्ति	
प्राविधिक	प्रस्तावसँग विषय मिल्ने विज्ञ
	वातावरण विज्ञ
	सामाजिक, आर्थिक, साँस्कृतिक विज्ञ
	प्रस्तावको क्षेत्र किसिम र यसले पारेको प्रभावको गम्भीरताको आधारमा थप अन्य विवरण

परिच्छेद-११ निष्कर्ष तथा प्रतिबद्धता

११.१ निष्कर्ष

आयोजना कार्यान्वयनद्वारा पर्न सक्ने सम्पूर्ण प्रभावहरूलाई व्यवस्थित गर्न सकिने प्रकारका छन्। वातावरणीय व्यवस्थापन कार्यका लागि प्रस्तावित बढोत्तरीकरण तथा न्यूनीकरणका उपायहरू सरल एवं आर्थिक रूपले स्थानीय वासीहरूलाई समेत फाइदा पुऱ्याउने प्रकारका रहेका छन्। तसर्थ यस आयोजनालाई प्रस्तावित बढोत्तरीकरण तथा न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गर्दै प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएका प्रभाव न्यूनीकरणका सबै विकल्पहरू एवं तिनको विश्लेषणको आधारमा प्रस्तावित विकल्पहरूलाई कार्यान्वयन गर्दै आयोजना कार्यान्वयन गरिनेछ।

११.२ प्रतिबद्धता

प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण तथा सञ्चालनबाट पर्ने अनुकूल प्रभावहरूलाई अभिवृद्धि गर्न तथा प्रतिकूल प्रभावहरू न्यूनीकरण गर्न तथा यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएका सम्पूर्ण अनुकूल प्रभावहरूलाई अभिवृद्धि गर्न तथा प्रतिकूल प्रभावहरू न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गर्नका लागि प्रस्तावक प्रतिबद्ध रहेको छ।

- निर्माण कार्यमा संलग्न कामदारहरूलाई काम गर्दा व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्रीहरूको प्रयोग, प्राथमिक उपचारका लागि चाहिने सामानहरू, शौचालय, सफा पिउने पानी र सरसफाईमा चाहिने सामानहरूको व्यवस्था अनिवार्य रूपमा व्यवस्था गरिनेछ।
- प्रस्तावित आयोजनाका लागि १२ विभिन्न प्रजातिका २५५ वटा रुखहरू ५ वटा बाँके राष्ट्रिय निकुन्जको मध्यवर्ती सामुदायिक वनहरू र एउटा डिभिजन वन कार्यालय बाँके अन्तर्गतको सामुदायिक वनबाट कटान गरिनेछन्। आयोजनाले वन तथा वातावरण मन्त्रालयको स्वीकृति लिई राष्ट्रिय निकुञ्ज, डिभिजन वन कार्यालय र सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिसँगको समन्वयमा रुखहरू कटान गर्नेछ।
- प्रस्तावित आयोजना निर्माणका लागि प्रयोग गरिने १५.२ हेक्टर बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज, मध्यवर्ती क्षेत्र र वनको जग्गा तथा कटान गर्नु पर्ने रुखहरूको क्षतिपूर्ति वन नियमावली २०७९ तथा संरक्षित क्षेत्रभित्र भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा संचालन सम्बन्धि कार्ययोजना २०६५ अनुसार गरिनेछ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

K., Karra, C., Kontgis, Z., Statman-Weil, J., Mazzariello, M., Mathis, and S., Brumby (2021) “Global land use/land cover with Sentinel-2 and deep learning.” *IGARSS 2020-2021 IEEE International Geoscience and Remote Sensing Symposium*. IEEE, 2021.

SAP Water and Energy Developers (2014). *Supplementary Environmental Study of Sikta Irrigation Project, Banke District*. Chunidevi, Maharajgunj, Kathmandu, Nepal.

SILT Consultants (2006). *Final Report, Environmental Impact Assessment of Sikta Irrigation Project*. Mid-Baneshwor, Kathmandu, Nepal.

उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय (२०७०), *सिंचाई नीति २०७०*। नेपाल सरकार, उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल।

उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय (२०७२), *जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन नीति, २०७२*। नेपाल सरकार, उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल।

उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय (२०७७), *राष्ट्रिय जलस्रोत नीति २०७७*। नेपाल सरकार, उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७१), *कार्यस्थलमा हुनेयानैजन्म दुर्व्यवहार (निवारण) ऐन, २०७१*। नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७४), *जलस्रोत ऐन २०४९ (दोस्रो संशोधन, २०७४)*। नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७४), *प्राचिन स्मारक संरक्षण ऐन २०१३ (नवौं संशोधन २०७४)*। नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७४), *फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ (पहिलो संशोधन, २०७४)*। नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७४), बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) ऐन, २०५६ (तेस्रो संशोधन २०७४)। नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७४), भू तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९ (तेस्रो संशोधन २०७४)। नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७५), जलचर संरक्षण ऐन २०१७ (द्वैतौं संशोधन २०७५)। नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७५), बालबालिका सम्बन्धि ऐन, २०७५। नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७५), रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५। नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७५), विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ (पहिलो संशोधन २०७५)। नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७५), श्रम ऐन, २०७४ (पहिलो संशोधन २०७५)। नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७५), सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार नियन्त्रण (पहिलो संशोधन) ऐन, २०७५। नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७५), स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४। नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७६), *भू उपायोग ऐन, २०७६* / नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७६), *भूमि सम्बन्धि (आठौं संशोधन) ऐन, २०७६* / नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७६), *मुलुकी देवानी संहिता, २०७४ (पहिलो संशोधन, २०७६)* / नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७६), *वन ऐन, २०७६* / नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७६), *वातावरण संरक्षण ऐन २०७६* / नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७९), *बिरुवा संरक्षण (पहिलो संशोधन) ऐन, २०७९* / नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं।

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय (२०६९), *राष्ट्रिय कृषि नीति २०६९* / नेपाल सरकार, कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल।

नापी विभाग (२०३३), *नेपालको टोपोग्राफिक नक्सा (१:२५०००)*, नेपाल सरकार, भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, नापी विभाग, मिनभवन, काठमाडौं।

नापी विभाग (२०७७), *नेपालको नक्सा (राजनितिक तथा प्रशासनिकको Shapefile)*, नेपाल सरकार, भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, नापी विभाग, मिनभवन, काठमाडौं।

नेपाल सरकार (२०४९), *जलस्रोत नियमावली २०५०*, नेपाल सरकार, काठमाडौं, नेपाल।

नेपाल सरकार (२०५०), *राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका २०५०*, नेपाल सरकार, काठमाडौं, नेपाल।

नेपाल सरकार (२०७६), *राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०७६*, नेपाल सरकार, सिंहदरबार, काठमाडौं।

भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय (२०७५), *राष्ट्रिय भूमि नीति २०७५*, नेपाल सरकार, भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल।

राप्ती सोनारी गाउँपालिका (२०७९), *राप्ती सोनारी गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना २०७९* / राप्ती सोनारी गाउँपालिका, अगैया, बाँके।

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग (२०७५), *साईटिस अनुसूचीमा सूचीकृत नेपालमा पाइने सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिहरू*। नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, बबरमहल, काठमाडौं।

राष्ट्रिय योजना आयोग (२०७६), *पन्ध्रौं योजना २०७६/७७-२०८०/८१*। राष्ट्रिय योजना आयोग, सिंहदरबार, काठमाडौं।

वन तथा वातावरण मन्त्रालय (२०७५), *राष्ट्रिय वन नीति २०७५*। नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल।

वन तथा वातावरण मन्त्रालय (२०७६), *राष्ट्रिय वातावरण नीति २०७६*। नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल।

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय (२०६९), *राष्ट्रिय सिमसार नीति २०६९*। नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल।

वन तथा वातावरण मन्त्रालय (२०७७), *वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७*। नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल।

वन तथा वातावरण मन्त्रालय (२०७८), *वन्यजन्तुमैत्री पूर्वाधार निर्माण निर्देशिका २०७८*। नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल।

वन तथा वातावरण मन्त्रालय (२०७९), *वन नियमावली २०७९*। नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल।

सिक्टा सिंचाई आयोजना (२०७८), *आयोजनाको विस्तृत प्रतिवेदन २०७८*, सिक्टा सिंचाई आयोजना, नेपालगन्ज, बाँके।

सिक्टा सिंचाई आयोजना (२०६३), *सिक्टा सिंचाई आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन प्रतिवेदन २०६३*। सिक्टा सिंचाई आयोजना, नेपालगन्ज, बाँके।

सिक्टा सिंचाई आयोजना (२०७१), *सिक्टा सिंचाई आयोजनाको पुरक वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन प्रतिवेदन २०६३*। सिक्टा सिंचाई आयोजना, नेपालगन्ज, बाँके।

वेबसाइटहरु

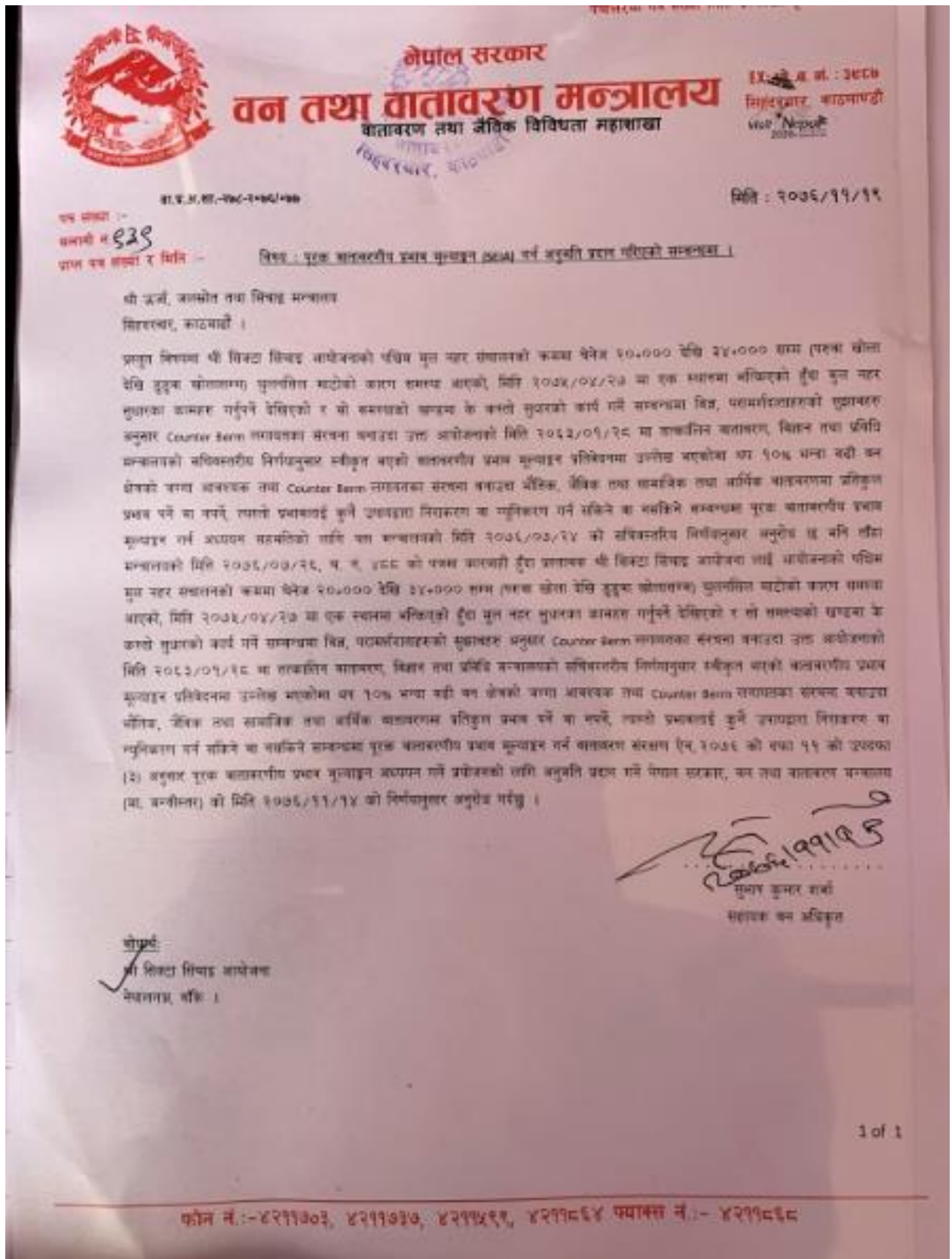
<https://siktaip.dwri.gov.np/officeDetail/introduction?language=ne>

https://en.wikipedia.org/wiki/Wildlife_of_Nepal#Flora

अनुसूचीहरू

- अनुसूची १: पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनका लागि सहमति माग्ने उद्देश्यले तयार गरिएको स्वीकृत चेकलिष्ट र स्वीकृत पत्र
- अनुसूची २: सार्वजनिक सुनुवाईको सूचना
- अनुसूची ३: सार्वजनिक सुनुवाईको माइन्ड्युट
- अनुसूची ४: सूचना टाँसको मुचुल्का
- अनुसूची ५: राय सुझाव सम्बन्धी सूचना
- अनुसूची ६: राय सुझावहरू
- अनुसूची ७: भौतिक वातावरणका लागि प्रयोग गरिएको चेकलिष्टको ढाँचा
- अनुसूची ८: जैविक वातावरणका लागि प्रयोग गरिएको चेकलिष्टको ढाँचा
- अनुसूची ९: सामाजिक-आर्थिक वातावरणका लागि प्रयोग गरिएको प्रश्नावलीको ढाँचा
- अनुसूची १०: तस्वीरहरू
- अनुसूची ११: आयोजनाका लागि कटान गर्नुपर्ने रुखको विस्तृत विवरण
- अनुसूची १२: प्रस्तावित आयोजनाका अन्तर्गत पर्ने विभिन्न सामुदायिक वनहरूको नक्सा
- अनुसूची १३: स्वघोषणा पत्र/व्यक्तिगत विवरण
- अनुसूची १४: संरचनाको डिजाइन

अनुसूची १: पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनका लागि सहमति माग्ने उद्देश्यले तयार गरिएको स्वीकृत चेकलिष्ट र स्वीकृत पत्र

पूरक वातावरणीय अध्ययनको लागि सहमति माग्ने उद्देश्यले तयार गरिएको आयोजना सम्बन्धि जानकारी

१. आयोजनाको नाम

सिक्टा सिंचाइ आयोजना ।

२. पूरक योजनाको नाम र ठेगाना

सिक्टा सिंचाइ आयोजना
जलधोत तथा सिंचाइ विभाग
नेपालगञ्ज, बाँके ।

३. आयोजनाले प्रयोग गर्न सक्ने वनको चार किल्ला (Coordinates, GPS Points) र नक्सामा आयोजनाले प्रत्यक्ष प्रभाव पार्न सक्ने वन क्षेत्र खुलाउने

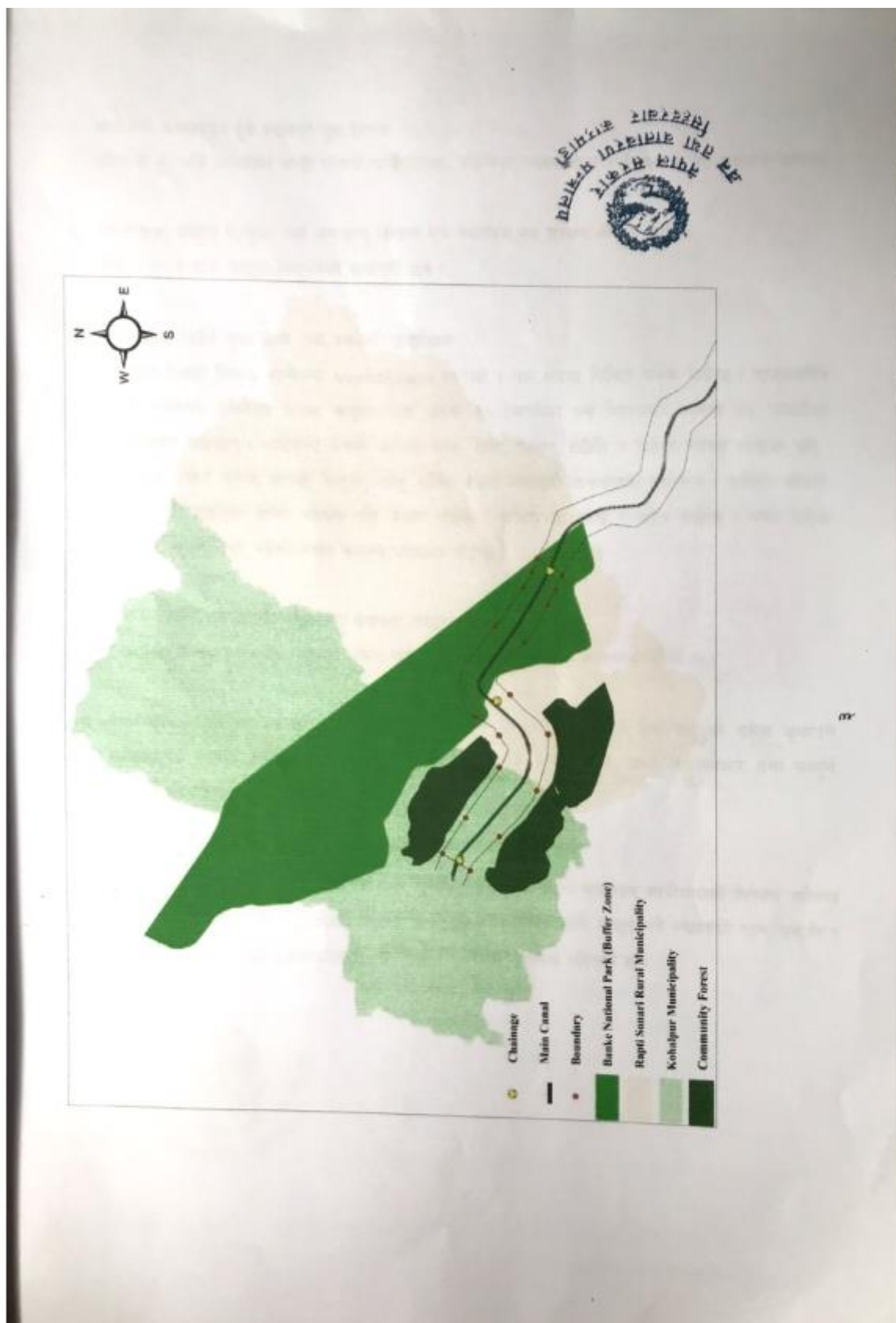
प्रस्तावित सिक्टा सिंचाइ आयोजनाले Counter Berm र Escape निर्माण गर्न लागेको छ । Counter Berm र Escape निर्माण गर्नका लागि थप २८.७ हेक्टर जग्गा आवश्यक परेको छ । थप २८.७ हेक्टर आवश्यक जग्गाले चेनेज २०+००० पठुवा खोला देखि चेनेज २६+००० फिभरी खोला सम्मको खण्डले बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रलाई र चेनेज २६+००० देखि चेनेज ३४+००० सम्मको खण्डले सामुदायिक वन क्षेत्रलाई समेटेदछ । बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र र सामुदायिक वन क्षेत्रको Coordinates तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र र सामुदायिक वनको विवरण Annex मा समावेश गरिएको छ ।

तालिका १: वनको चार किल्ला (Coordinates, GPS Points)

वर्गीकरण	Chainage		Coordinates			
	देखि	सम्म	देखि		सम्म	
			अक्षांश	देशान्तर	अक्षांश	देशान्तर
बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र	२०+०००	२६+०००	२८.१३४९४४	८१.००४०२९	२८.१४४००६	८१.०४४३२६
सामुदायिक वन	२६+०००	३४+०००	२८.१४४००६	८१.०४४३२६	२८.१६९४३९	८१.६९४६२३

४. आयोजना कार्यन्वयन हुने स्थानको पुरा ठेगाना प्रदेश नं. १, बाँके जिल्लाको राप्ती सोनारी गाउँपालिका, कोहलपुर नगरपालिका र नेपालगंज उप-महानगरपालिका
५. वन ऐन वा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन बमोजिम वन संरक्षण क्षेत्रको किसिम राष्ट्रिय वन र बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र ।
६. त्यस क्षेत्रमा पाईने मुख्य प्राणी तथा वनस्पती प्रजातिहरू प्रस्तावित सिक्टा सिंचाइ आयोजना tropical zone मा पर्छ र यस क्षेत्रमा मिश्रित जंगल पाईन्छ । वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन २००५ अनुसार यस क्षेत्रमा ३२ प्रजातीका रूख विरुवाको साथमा ४५ प्रजातीका वनस्पतिहरू पाईन्छन् । आयोजना क्षेत्रमा संरक्षित साल, खयर, सिमल, रोहिनि र जामुन प्रसस्त मात्रामा छन् । उक्त वन क्षेत्रमा चमेरो, खरायो, चितुवा, भालु, बाँदर, जस्ता स्तनधारी जनावरहरू पाईन्छन् । यतैगरी कोइली, काग, हरियो बुढपेकर जस्ता चराहरू पनि बस्नमा पाईन्छ । सर्पहरू मा कोशा र करेत पाईन्छ । राप्ती नदीमा जलकपूर, कुटले, टेश्रा, पडेनी जस्ता जातका माछाहरू पाईन्छ ।
७. माग हुन सक्ने वन क्षेत्रको अनुमानित क्षेत्रफल (हेक्टर) Counter Berm र Escape निर्माण गर्नका लागि ५५.७ हेक्टर जग्गा आवश्यक परेको छ ।
८. वन, वनस्पति, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षणको दृष्टिले सम्बेदनशिल क्षेत्र भए सो समेत खुलाउने राष्ट्रिय वन र बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र भएकोले याताको वन, वनस्पति जलाधार तथा सम्पूर्ण जैविक विविधता संरक्षणको हिसाबले महत्वपूर्ण रहेको छ ।
९. अन्य ५५ सान्दर्भिक विवरण स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अनुसार, पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन आयोजनाको विवरण तालिका २ मा प्रस्तुत गरिएको छ । Counter Berm र Escape निर्माणका लागि काट्न पर्ने रूखहरूको नाम, प्रजाति र DBH (Diameter at Breast Height) तालिका ३ र ४ मा समावेश गरिएको छ ।

तलिका २ :आयोजनाको विवरण

आयोजनाको नाम	सिक्टा सिंचाइ आयोजना					
प्रशासनिक अवस्थिति	प्रदेश नं १ को कैलाली जिल्ला					
गाउँपालिका तथा वडा	राप्ती सोनारी गाउँपालिका काठलघर नगरपालिका र नेपालगञ्ज उप-महानगरपालिका					
पूर्वमार्ग	पूर्व-पश्चिम राजमार्ग- कोहलपुर					
विवरण	स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन			पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन		
	आयोजनाले ओगटेको जग्गा ११९.८२ हेक्टर			Counter berm र Escape निर्माणका लागि थप आवश्यक जग्गा २८.७ हेक्टर		
	वनको १४३.३ हेक्टर	खेती गरिएको जमिन ६८७.० हेक्टर	अन्य ७४.३६ हेक्टर	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रको ६ हेक्टर	सामुदायिक वन क्षेत्रको ६ हेक्टर	अन्य १४.७ हेक्टर
रुख कटानको विवरण	आयोजना निर्माणका लागि २८०६३ वटा रुखहरु कटान गरिएको			Counter berm निर्माणका लागि थप ६२५ वटा र Escape निर्माणका लागि ३६८ रुखहरु कटान गर्न पर्ने		
बस्ति विस्थापित	Counter berm र Escape निर्माणले कुनै पनि बस्ति विस्थापित नहुने					

तालिका ३: Counter berm निर्माणका लागि कटान गर्ने पर्ने स्वरुको नाम, प्रजाति र DBH (Diameter at Breast Height)

Chainage	Diameter of trees (Range in Cm.) & numbers																		
	L/S Filling Embankment						R/S Filling Embankment												
	From	To	Tree Type	12 to 30	31 to 60	61 to 120	121 to 240	241 to 300	> 300	Chainage	From	To	Tree Type	12 to 30	31 to 60	61 to 120	121 to 240	241 to 300	> 300
20+000	20+130		जामुन	1	2	1				20+000	20+521	साव	1	7	4				
			साव		1							शामुन	3						
20+130	20+521		शैली			1				20+521	21+179	बावर	5						
			जामुन	1		1						शैली	5	2					
			साव			4	7					शिलेवा	1						
			दुवरे			1						साव			1				
			कलम			1	1					साव			2	3			
20+521	21+175		शैली		4							कलम		1	1				
			बावर	2						22+425	22+740	साव	3	8	2				
			जामुन		1							साव	2	1					
			शिलेवा		1							दुवरे	3						
			साव	1	1	4						शैली	1						
			साव			2						कुसुम	4						
			अंसिप		1							कलम		1					
22+108	22+740		साव			8						शैली		2					
			भिलोट		4							अनपाइरो	1						
			शेरुमि	3								प्यारी	1	1					
			अंसिप	2						22+740	23+115	साव	4		2				
			जामुन	1	2							शिलेवा	3						
			कुसुम	1								साव	9	1					
			साव		1							दुवरे	2	3					
22+740	23+361		शेरुमि	7								शैली	8						

तल्लिक ५: Escape निर्माणका लागि कटान गर्न पर्ने रुखहरूको नाम र DBH (Diameter at Breast Height)

हरियाली सामुदायीक वन उपभोक्ता
पश्चिम मूलनहर १५+३०० कि.मि.

सि.नं.	रुख/बिरुवाको किसिम	पेरिमिटर(पोल्ड) (ईन्चमा)
१	अगै	४४
२	बरघाइरो	४०
३	साल	७२
४	साल	६०
५	कानी	२०
६	साल	६६
७	प्यारी	३६
८	तिनु(खल्लु)	३९
९	प्यारी	५०
१०	रोहनी	२०
११	रोहनी	३०
१२	कुसुम	४९
१३	रोहनी	२७
१४	अगै	६२
१५	प्यारी	२६
१६	दबदवे	५२
१७	बरघाइरो	२७
१८	बरघाइरो	३३
१९	धओटी	४५
२०	अगै	२०
२१	पीपरी	२३

१०

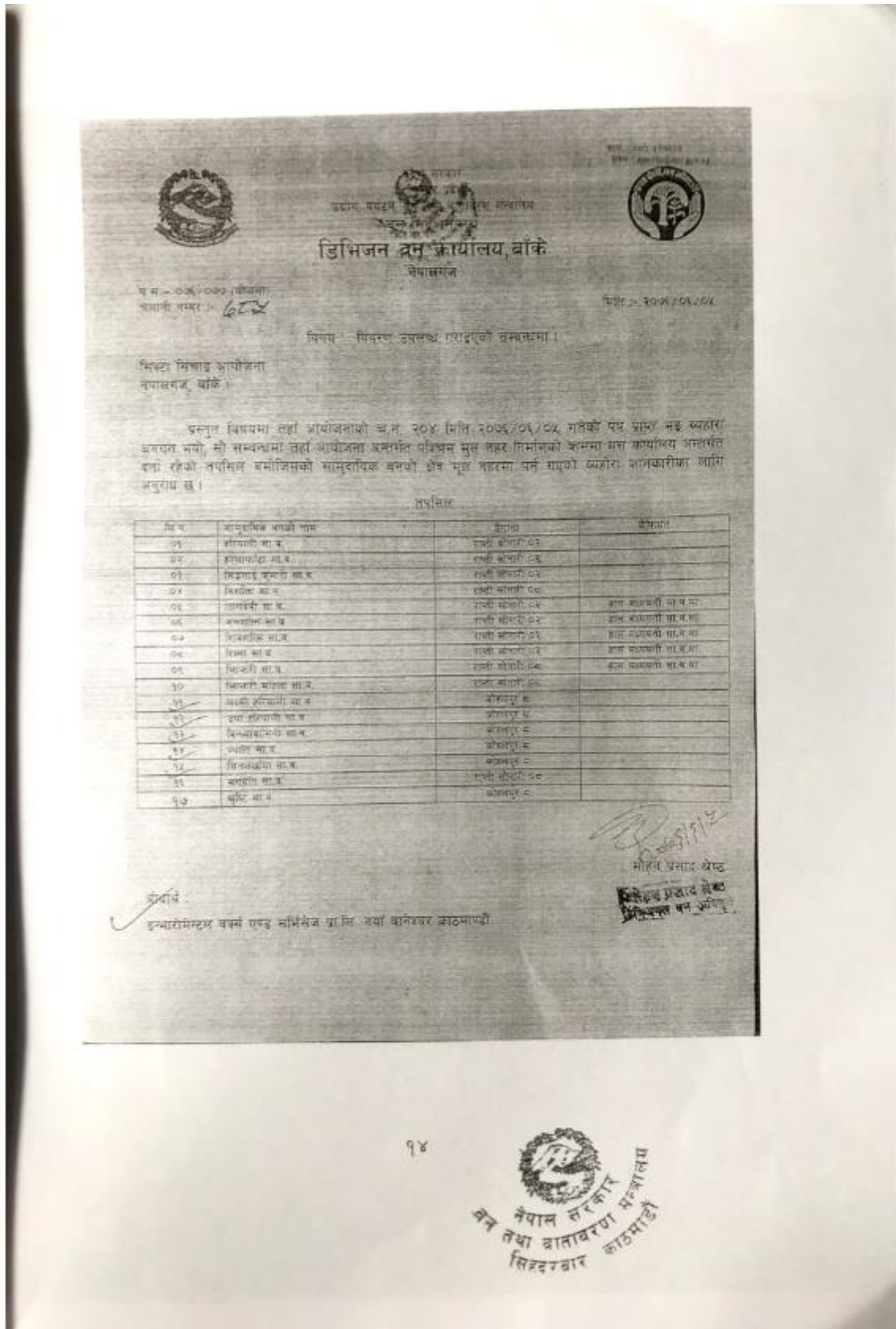
नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सिक्टा नहर काठमाडौं

२२	विजय साल	३२
२३	अरी	४६
२४	साल	६८
२५	रोहनी	२४
२६	साज (असना)	८१
२७	साल	१००
२८	प्यारी	३१
२९	काली	३२
३०	साल	५३
३१	अरी	३६
३२	साल	१०१
३३	साल	६७
३४	साल	६०
३५	असना	३९
३६	साल	८०
३७	साज	३६
३८	साल	७४

Annex I: Letter from Banke National Park and Division Forest Office

अनुसूची २: सार्वजनिक सुनुवाईको सूचना

पुरातात्विक सम्पदा काष्ठमण्डपको छानो छाउने काम सुरु

हिमालय टाइम्स
काठमाडौं, २५ भदौ

काठमाडौंको वसन्तपुरस्थित ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक महत्त्वको सम्पदा काष्ठमण्डपको छानो छाउने काम सुरु गरिएको छ। २०७२ साल वैशाख १२ गते आएको विनाशकारी भूकम्पले ध्वस्त बनाएको सो सम्पदाको पुनर्निर्माणको काम अन्तिम चरणमा पुगेपछि छानो छाउने काम सुरु गरिएको हो।

सातौं शताब्दीमा बनेको सो सम्पदामा मौलिक प्रविधिको प्रयोग गरेर फिङ्गटोको छानो छाउने काम सुरु गरिएको काष्ठमण्डप पुनर्निर्माण समितिका अध्यक्ष राजेश शाक्यले जानकारी दिएको छ। उहाँले सो सम्पदाको पुनर्निर्माणको काम सम्पन्न गर्न अझै केही महिना लाग्ने पनि

नेपाल सरकार
उर्जा जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय
जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग
सिक्टा सिंचाइ आयोजना
नेपालगञ्ज, बाँके

सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन सम्बन्धी सार्वजनिक सुनुवाईको सार्वजनिक सूचना

प्रथम पटक प्रकाशित मिति : २०७८/०५/२६

प्रस्तावको नाम : सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिम मूल नहरको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन
प्रस्तावकको नाम : सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज, बाँके
प्रस्ताव निर्माण तथा सञ्चालन गर्दा प्रभाव पर्ने सक्ने जिल्ला/न.पा./गा.पा. : बाँके जिल्ला, राप्ती सोनारी गाउँपालिका वडा नं. २, ८, ९ र कोहलपुर नगरपालिका वडा नं. ८, १०
प्रस्तावित सिक्टा सिंचाइ आयोजनाले पश्चिम मूल नहरको अति प्रभावित (Overflow) नियन्त्रणका लागि Escape र Counterberm निर्माण गर्न लागेको छ। ६००० मिटर लामो र १० मिटर चौडा Counterberm कुलोको दुवै तर्फ निर्माण गरिने छ। Escape र Counterberm निर्माण गर्नका लागि थप २८.७ हेक्टर जग्गा आवश्यक परेको छ। थप २८.७ हेक्टर आवश्यक जग्गा बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा र राष्ट्रिय वन अन्तर्गतको सामुदायिक वनमा पर्छ। उक्त आयोजनाको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (SEIA) प्रतिवेदन तयारी गर्ने क्रममा वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को नियम ६ बमोजिम सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने भएकोले यो सूचना प्रकाशित गरिएको हो। यसै सूचना मार्फत उपर्युक्त क्षेत्रमा उक्त प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा के कस्तो प्रभाव पर्ने सक्छ सो स्थानको स्थानीय तहका प्रतिनिधिहरू, वन उपभोक्ता समूहका प्रतिनिधिहरू, स्थानीय जनता, संघ संस्थाका प्रतिनिधिहरू तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँग छलफलका लागि निम्न मिति, स्थान र समयमा उपस्थितिको लागि हार्दिक अनुरोध गरिन्छ।

मिति : २०७८/०६/०२ **स्थान :** शमशेरगञ्ज क्याम्प, शमशेरगञ्ज **समय :** दिउँसो १२ बजे

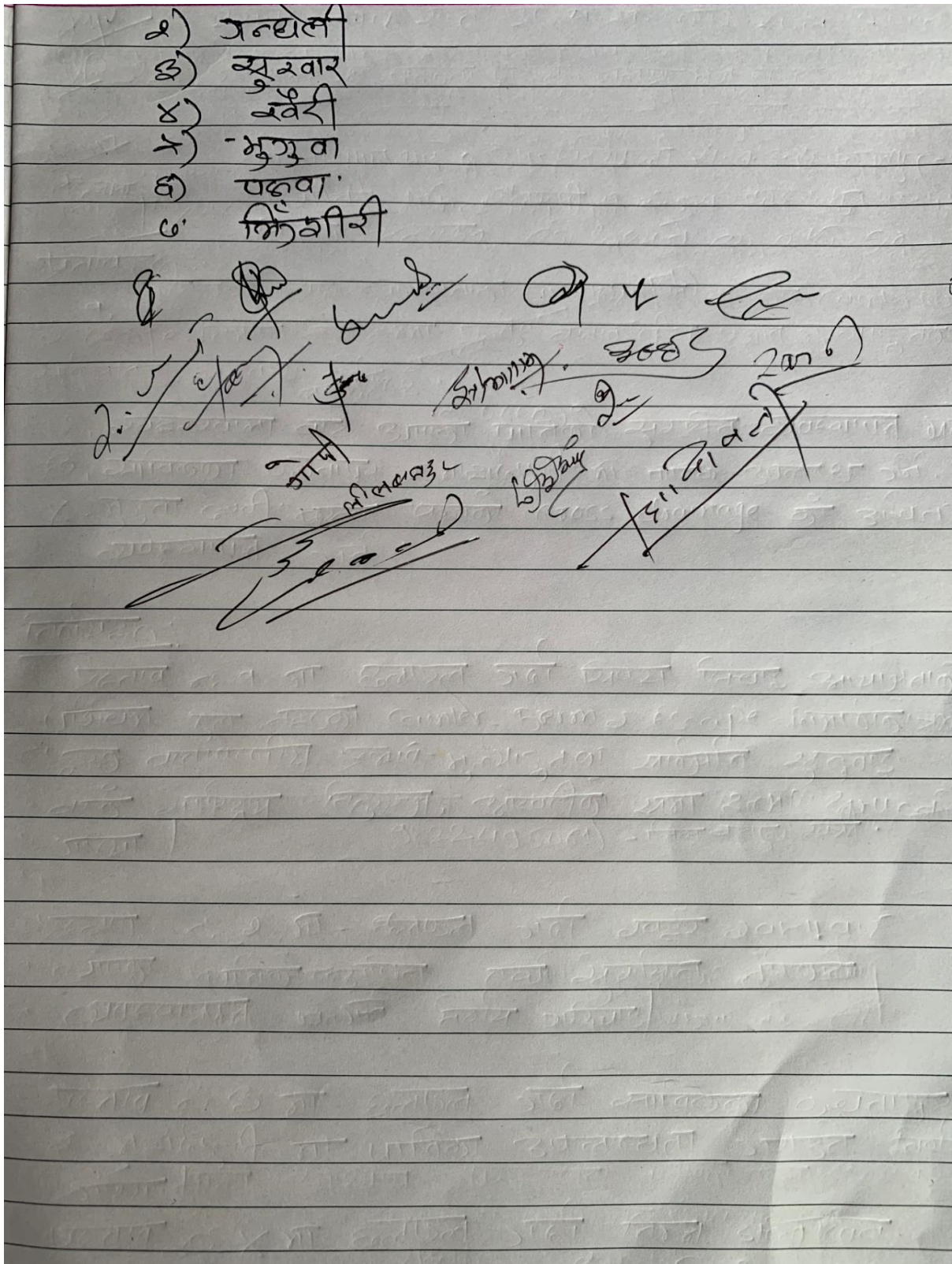
UAE मा यो जगारको अक्सर

अनुसूची ३: सार्वजनिक सुनुवाईको माइन्सुट

आज मिति २०७८/०६/०२ गते सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज बाँके प्रस्तावक रहेको सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिम मुला नहरको counter berm र escape निर्माण को क्रममा पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन को खिलाबिलामा आयोजना निर्देशक श्री राम प्रसाद अर्जाल ज्यूको अध्यक्षतामा श्री बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको सभा हलमा सार्वजनिक सुनुवाइ उद्दि निम्न उल्लिखित व्यक्तित्वको उपस्थितिमा हल उल्लिखित विषयमा छलफल गरि निर्णय गरियो।

उपस्थिति

क्र.सं	नाम, पद	हेगाना	पद	सम्पर्क नं	फलस्वत
१	श्री. शिव राम गेहाल	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्र.प्रि.अ		डा.त.
२	श्री. राम.प्र. अर्जाल	सिक्टा सिंचाइ आयोजना	आ.निर्देशक		सुन्द.
३	श्री. दास रज प्रसाद	श.सं.जी. वॉर्ड			
४	श्री. श्याम शर्मा	दक्षिण - SP. वॉर्ड			
५	श्री. शशांक कुमार शर्मा	APSSP वॉर्ड			
६	श्री. रवि रज	श.सं.जी. वॉर्ड			
७	श्री. लोकेन्द्र बहादुर विष्ट	प्रशासकीय न.सा.व.उ.सि.अध्यक्ष			
८	श्री. सुनि लसपुर खत्री	शिवशक्ति न.सा.व.उ.सि.अध्यक्ष			
९	श्री. गोपी प्रसाद आर्षी	कुष्माण्डी श. र.सा.देवी			जिल्ला प्रशासनाधी
१०	श्री. किशोर प्रसाद आर्षी	इन्जिनियर, सि.सि.आ. वॉर्ड			
११	श्री. श्रीमती मन्मोहिनी	श.सं.जी. वॉर्ड			
१२	श्री. खगेन्द्र नेपाली	सि.सि. आयोजना वॉर्ड			
१३	श्री. विकेश विष्ट	सि.सि. आयोजना वॉर्ड			
१४	श्री. लक्ष्मण शर्मा	सि.सि. आयोजना वॉर्ड			
१५	श्री. मन्मोहिनी नेपाली	सि.सि. आयोजना वॉर्ड			
१६	श्री. बालकृष्ण बोहरा	सि.सि. आयोजना वॉर्ड			
१७	श्री. मन्मोहिनी नेपाली	सि.सि. आयोजना वॉर्ड			
१८	श्री. नविन उपेक्ष्याय	प्रशासकीय वातावरण विभाग			
१९	श्री. जेनशक्ति श.सा.व.उ.स	अध्यक्ष रामचन्द्रापुर वार्ड			
२०	श्री. राम वली	कोषाध्यक्ष			
२१	श्री. गोपाल ब.धिमिरे	स.सं.अ. वॉर्ड वा.प्रि. कार्यालय			
२२	श्री. जय प्रसाद	APF-42 Btm रामचन्द्रापुर वॉर्ड			
२३	श्री. मन्मोहिनी नेपाली	सि.सि. आयोजना वॉर्ड			

अनुसूची ४: सूचना टाँसको मुचुल्का

कोहलपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
कोहलपुर, बाँके
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

प.सं. :- २०७८/०७९
च.नं. :- ४६१

मिति: २०७८/०६/०४

श्री जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग,
सिक्टा सिंचाइ आयोजना,
नेपालगञ्ज, बाँके।

विषय: सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको बारे।

उपरोक्त सम्बन्धमा, आज मिति २०७८/०६/०४ गतेका दिन, जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग, सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज, बाँके आयोजना प्रस्तावक रहेको "सिक्टा सिंचाइ आयोजना" को पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको सार्वजनिक सूचना इन्भारोमेन्टल बक्स एण्ड सर्भिसिज, नयाँ बानेश्वर परामर्शदाताको प्रतिनिधिले तपशील बमोजिमको रोहवरमा यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ।

तपशील:

१. सहायक पाँचौं श्री नारायण पोखरेल
२. क.अ. श्री लक्ष्मण बि.सी.
३. का.स. हेमराज खत्री

सूचना टाँसको प्रमाणित गर्ने पदाधिकारी

नाम: कर्ण बहादुर थापा
पद: अधिकृत सातौं, प्रशासन
दस्तखत:

श्री जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग,
सिक्टा सिंचाइ आयोजना,
नेपालगञ्ज, बाँके।

विषय: सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको बारे।

उपरोक्त सम्बन्धमा, आज मिति २०७८/०६/०४ गतेका दिन, जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग, सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज, बाँके आयोजना प्रस्तावक रहेको "सिक्टा सिंचाइ आयोजना" को पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको सार्वजनिक सूचना इन्भारोमेन्टल वर्क्स एण्ड सर्भिसिज, नयाँ बानेश्वर परामर्शदाताको प्रतिनिधिले तपशील बमोजिमको रोहबरमा यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

तपसिल

१. श्री डिला तिवारी
२. श्री नारायणी कापले
३. श्री तुलसी देवकोटा
४. श्री पुर्णप्रसाद पौडेल
५. श्री गुणराज भट्ट वडा सचिव

Gm
amud
सुब्बो
सुब्बो
सुब्बो

सूचना टाँसको प्रमाणित गर्ने पदाधिकारी

नाम: रेशमबहादुर खत्री
पद: वडा अध्यक्ष
रेशम बहादुर खत्री
वडा नं. ८ वडा अध्यक्ष

नेपालगञ्ज नगरपालिका
वडा नं. ८ वडा कार्यालय
नेपालगञ्ज, बाँके

कोहलपुर नगरपालिका
१० नं.वडा कार्यालय
कोहलपुर, बाँके
लुम्बिनीप्रदेश, नेपाल
स्था. २०७३

कोहलपुर नगरपालिका
१० नं. वडा कार्यालय
कोहलपुर, बाँके
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

प.सं. : ०७८/०७९
च.नं. ५६९

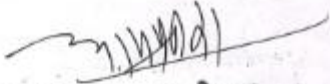
फोन नं. : ०८१-४४९६०६

मिति:-२०७८।६।४

श्री सिक्टा सिंचाई आयोजना,
नेपालगंज बाँके ।

बिषय:- मुचुल्का पठाइएको बारे ।

उपरोक्त बिषयमा तहां कार्यालयको च.नं.६८ मिति २०७८।६।४ को पत्र साथ प्राप्त हुन आएको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारीको शिलसिलामा त्यस कार्यालयबाट जारी भएको सूचना यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरी टाँस गरेको मुचुल्का यसै पत्र साथ संलग्न राखी पठाइएको व्यहोरा अनुरोध गरीन्छ ।

ओम प्रकाश बर्नवाल
का.वा. वडा अध्यक्ष

"सश्रम निजामति प्रशासन : विकास सम्बन्धि र सुशासन ।"

निम बहादुर चलाउने
वडा अध्यक्ष

उपरोक्त सम्बन्धमा, आज मिति २०७८/०६/०४ गतेका दिन, जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग, सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज, बाँके आयोजना प्रस्तावक रहेको "सिक्टा सिंचाइ आयोजना अन्तर्गतको पश्चिम मूल नहरको Counter Berm र Escape" निर्माण गर्ने क्रममा पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको सार्वजनिक सूचना इन्भारोमेन्टल वर्क्स एण्ड सर्भिसेज, नयाँ बानेश्वर परामर्शदाताको प्रतिनिधिले तपशील बमोजिमको साक्षी र रोहबरमा यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको व्यहोरा ठिक साँचो हो ।

तपशील:

- बाँके कोहलपुर न.पा. वडा नं. १० बस्ने वर्ष ६२ को दिनेश श्रेष्ठ
- बाँके कोहलपुर न.पा. वडा नं. १० बस्ने वर्ष २८ को गंगा देवी खापकीटा
- बाँके कोहलपुर न.पा. वडा नं. १० बस्ने वर्ष ४० को राजकुमार थापा
- बाँके कोहलपुर न.पा. वडा नं. १० बस्ने वर्ष ३८ को युनिल वज्र पाण्डे
- बाँके कोहलपुर न.पा. वडा नं. १० बस्ने वर्ष ४९ को चोर्कोदार थपु

रोहबर:

कोहलपुर न.पा. वडा नं. १० का वडासदस्य ओम प्रकाश खनवाल

कामि सम्मेलन गर्ने कर्मचारी:

कोहलपुर न.पा. वडा नं. १० का वडा सचिव दामोदर शर्मा

ईति सम्वत २०७८ साल अश्विन ०४ गते २ बार शुभम् ।

निम बहादुर चलाउने
वडा अध्यक्ष

राप्ती सोनारी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

अगैया, बाँके
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

प.सं. ०७८/०७९

च.नं. ४३७

मिति: २०७८/०६/०६

श्री जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग,
सिक्टा सिंचाइ आयोजना
नेपालगंज, बाँके।

विषय: जानकारी पठाइएको सम्बन्धमा।

उपरोक्त सम्बन्धमा तैहा कार्यालयको प.सं. ०७८/०७९ च.नं. ६८ मिति २०७८/०६/०४ को प्राप्त पत्र अनुसार सिक्टा सिंचाइ आयोजना अन्तर्गतको पश्चिम मूल नहरको Counter Berm र Escape निर्माण गर्ने क्रममा पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धमा जारी गरिएको सूचना यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरी सोको जानकारी पठाइएको व्यहोरा जानकारीका साथ अनुरोध छ।

P. S. J.
2067/05/06
जे. प्रमोद प्रसादकोशी आचार्य

राप्ती सोनरी गाउँपालिका

पत्र संख्या :- ०७८/०७९

चलानी नम्बर :- ५२४

मिति: २०७८/०६/०६

श्री जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग,
सिक्टा सिंचाइ आयोजना,
नेपालगञ्ज, बाँके।

विषय: सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको बारे।

उपरोक्त सम्बन्धमा, आज मिति २०७८/०६/०६ गतेका दिन, जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग, सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज, बाँके आयोजना प्रस्तावक रहेको "सिक्टा सिंचाइ आयोजना" को पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको सार्वजनिक सूचना इन्भारोमेन्टल वर्क्स एण्ड सर्भिसिज, नयाँ बानेश्वर परामर्श दाताको प्रतिनिधिले तपशील बमोजिमको रोहबरमा यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ।

तपशील:

१. सिता कुमारी खत्री
२. ठाकुर बली
३. फत्ते सिंह थारु

सूचना टाँसको प्रमाणित गर्ने पदाधिकारी

नाम: राजु थाहा

पद: अमिन

दस्तखत:

राप्ती सोनारी गाउँपालिका

८ नं. वडा कार्यालय

पेरानी, बाँके

लुम्बिनी-प्रदेश, नेपाल

प.सं. : ०७८/०७९

च.नं. : ५८८

मिति : २०७८/०६/०६

विषय : सूचना टाँस गरी जानकारी पठाईएको सम्बन्धमा ।

श्री:-सिक्टा सिंचाइ आयोजना

नेपालगंज, बाँके ।

उपरोक्त सम्बन्धमा श्री:-सिक्टा सिंचाइ आयोजना नेपालगंज, बाँके को प. सं. ०७८/०७९ को च.नं. ६८ को मिति : २०७८/०६/०४ गते को विषय : सूचना टाँस सम्बन्धमा को मिति २०७८/०६/०६ गते प्राप्त पत्रको ब्यहोरा बमोजिम बुझदा त्यस कार्यालयको सिक्टा सिंचाइ आयोजना अर्न्तगत को पश्चिम मूल नहरको काउन्टर बिम र स्व्याप निर्माण गर्ने क्रममा पुरक वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन तयारी को शिलशिलामा त्यस कार्यालय बाट जारी गरिएको सार्वजनिक सूचना यस ८ नं. वडा कार्यालय को सूचना पाटी मा टाँस गरी , सूचना टाँस गरेको जानकारी यस कार्यालय बाट पठाईएको ब्यहोरा अनुरोध गरीन्छ ।

२०७८/०६/०६
होम सूर्य के.सी.
वडा सचिव

राप्ती सोनारी गाउँपालिका

९ नं. वडा कार्यालय

ढक्रेरी, बाँके
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

प.सं. : ०७८/०७९

च.नं. : ४३९

मिति : २०७८/०६/०६

विषय: सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको बारे।

श्री जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग,
सिक्टा सिंचाइ आयोजना,
नेपालगञ्ज, बाँके।

उपरोक्त सम्बन्धमा, आज मिति २०७८/०६/०६ गतेका दिन, जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग, सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज, बाँके आयोजना प्रस्तावक रहेको "सिक्टा सिंचाइ आयोजना" को पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको सार्वजनिक सूचना इन्भारोमेन्टल वर्क्स एण्ड सर्भिसिज, नयाँ बानेश्वर परामर्श दाताको प्रतिनिधिले तपशील बमोजिमको रोहबरमा यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ।

तपशील:

१. प्रेमकली चौधरी
२. कमल खड्का
३. हेमराज वली

महावीर वली
०६९३१५
वडा अध्यक्ष

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

पत्र संख्या: ०६८/०६९
चलानी नं.: २९६

मिति २०७८।०६।०५

श्री जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग,
सिक्टा सिंचाइ आयोजना,
नेपालगञ्ज, बाँके।

विषय: सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको बारे।

उपरोक्त सम्बन्धमा, आज मिति २०७८/०६/०५ गतेका दिन, जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग, सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज, बाँके आयोजना प्रस्तावक रहेको "सिक्टा सिंचाइ आयोजना" को पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको सार्वजनिक सूचना इन्भारोमेन्टल वर्क्स एण्ड सर्भिसिज, नयाँ बानेश्वर परामर्शदाताको प्रतिनिधिले तपशील बमोजिमको रोहबरमा यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ।

तपशील:

१. बिनोद कुमार रिजाल
२. खिमराज ओली
३. निलम कार्की

सूचना टाँसको प्रमाणित गर्ने पदाधिकारी
नाम: गोपाल बहादुर चिमिरे
पद: स.सं.अ.
दस्तखत:

ओभरी बाँके, फोन नं. ०८१-४००००५, फ्याक्स नं. : ०८१-४०००५२
वेब: www.bankenationalpark.gov.np, इमेल: banpbanke@gmail.com

फोन नं: ०६१-५२०२३०
ईमेल: bankedfo123@gmail.com

प्रदेश सरकार
लुम्बिनी प्रदेश
उद्योग, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन विभाग कार्यालय

डिभिजन वन कार्यालय, बाँके

पत्र संख्या: -०७८/०७९
पत्तानी नं.- ६५८
नेपालगञ्ज
मिति:- २०७८/०६/५

विषय: सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको बारे।

श्री जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग,
सिक्टा सिंचाइ आयोजना,
नेपालगञ्ज, बाँके।

उपरोक्त सम्बन्धमा, आज मिति २०७८/०६/०५ गतेका दिन, जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग, सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज, बाँके आयोजना प्रस्तावक रहेको "सिक्टासिंचाइ आयोजना" को पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले प्रमाणित गरेको सार्वजनिक सूचना इन्भारोमेन्टल वर्क्स एण्ड सर्भिसिज, नयाँ बानेश्वर परामर्शदाताको प्रतिनिधिले तपशील ब्रमोजिमको रोहवरमा यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ।

तपशील:

१. गणेश बहादुर खडका
२. ज्योति धिमिरे
३. रमेश बडुथोकी

सूचना टाँसको प्रमाणित गर्ने पदाधिकारी

नाम: प्रभात कुमार दहाल
पद: स.व.अ.
दस्तखत:

Prasanna
२०७८/०६/०६
सहायक वन आधिकारी

"सामुदायिक वन जोमाजी, हरियाली बढाउने, सुखी र समृद्ध बानी"

रिम्ना मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह

राप्तीसोनारी-५, डकैरी, बाँके

पत्र संख्या :- ०६८/०६९
चलानी नं. :- ३०

मिति : २०६८/०६/०६

विषय :- सूचना टाँस सम्बन्धमा ।

श्री: सिक्टा सिंचाई आयोजना नेपालगञ्ज बाँके

प्रस्तुत विषयमा लुम्बिनी प्रदेश बाँके जिल्ला सिक्टा सिंचाई आयोजना ले पठाएको पत्र सं ०६८/६९/च.नं. ६८ को पत्र अनुसार रिम्ना मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह मा पर्ने सिक्टा पश्चिम मूल नहरको (Counter Beam र Escape निर्माण गर्ने क्रममा पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (Seia) प्रतिवेदन तयारी को शिलशिलामा यस कार्यका लागि नहरको सार्वजनिक सूचना पाटीमा टाँस गरिने भन्ने तथ्यको जानकारी गराइएको छ ।

अध्यक्ष
गोकुल क. पौडेल

सि.सं.का.सं. ०५२/०६०/०६२

श्री उषा (हरियाली) सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह
Shree Usha (Hariyali) Community Forest User Group
कोहलपुर - ५, बाँके

 पत्र संख्या २०६८/०६९
चलानी नं. ९

मिति : २०७८/०६/२

विषय :- सूचना छप्न गरी जपकारी पठाएकी वने ।

✓ श्री जल स्रोत तथा सिंचाइ विभाग
सिक्टा सिंचाइ आयोजना
नेपालगञ्ज बाँके

उपरोक्त विषयमा तपाईं कार्यालय को जसं.- ६८
मिति २०७८/०६/०४ गते को प्रसं. पत्र साथ सूचना
थान-१ प्राप्त भई यत कार्यालयको सूचना पहिमा
राख गरी सोको जसस सूचना छप्नको जपकारी
गरेको व्यहोरा कतुरो छ ह ।

प्रमुख
प्रधिप चौधारी
का.सचिव

“सामुदायिक वन जोगाउँ, हरियाली बढाउँ, सुखी समृद्धि बनाउँ”

"सामुदायिक वन जोगाती, हरियाली बढाऔं, सुखी र समृद्धि बनीं"

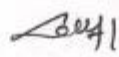
श्री लक्ष्मी (हरियाली) सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह
Laxmi (Hariyali) Community Forest User Group

पत्र संख्या:- २०६८/०६९
घलानी नं.:- २
कोहलपुर नं.:- १५, बाँके
मिति: २०६८/०६/१५

विषय :- सूचना शौख गरिस्केो जानकारी काटे ।

श्री जलस्रोत तथा सिंचाई विभाग
सिञ्च्य सिंचाई आयोजना
नेपालगञ्ज बाँके

उपरोक्त सम्बन्धमा तार्थ कार्यालय को च. न. दर मिति २०६८/६/१४ गतेको पत्र साथ प्राप्त हुन आएको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तपारीको खिनावेतामा यस कार्यालय काट जारी भएको सूचना यस कार्यालयको सूचना पाट्रीमा शौख गरिस्केो तपारी अनुवेद्य गरिन्हे ।

ललनुराम चिडिमार
सचिव

"सामुदायिक वन जोगाउँ, हरियाली बढाउँ, सुखी र समृद्धि बनी" सर्त नं. १९/०९४/०९३

ज्योति सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह
Jyoti Community Forest User Group

पत्र संख्या: ०६८/०६८
चलानी नं.: २८
कोहलपुर-८, पिपरी (बाँके) मिति: २०६८/०६/१५

विषय:- सूचना टाँस गरिएको जानकारी गराउँ ।

श्री अन्नाका... त... सिंचाइ विभाग
सिक्टा सिंचाइ आयोजना

असोका लागू-धामा वन कार्यालयको चन-६८ गिनी २०६८/०६/१५ गते पत्र प्राप्त हुन आएको पुरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अति ठेका तयारीको शिलशिलामा वन कार्यालयबाट जारी भएको सूचना भनकार्यालयको सूचना पाठौंमा टाँस गरिएको व्यहोरा अनुसन्धान गरिन्छ ।

सचिव
विष्णु श्याम सुनुड

"सामुदायिक वन जोगाबौं, हरियाली बढाउं, सुखी र समृद्धि बनाउं"

जि.ब.सं. दर्ता नं. ८

विन्ध्यावासिनी सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह

कोहलपुर (बाँके)

पत्र संख्या:- २०७७/०७८

चलानी नम्बर:- २७

मिति: २०७८/११/३

विषय: सूचना टाँस गरि मूल्याङ्कन तयार गरिएको छ।

श्री जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग,
सिक्टा सिंचाइ आयोजना
तेपाहाडा, बाँके

उपरोक्त सम्बन्धमा आज मिति २०७८/११/०५ गतेको दिन, जसमा
तथा सिंचाइ विभाग, सिक्टा सिंचाइ आयोजना, बाँके आयोजना-
प्रस्तावक रहेको "सिक्टा सिंचाइ आयोजना" को पूरक वातावरणीय-
प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावकले तयारित-
गरिको सार्वजनिक सुचना इन्फार्मेशनल बकरी एण्ड सर्किलिज,
तथा बाँके र परामर्शदाताको प्रतिनिधिहरूले तयारित बमोजिमको-
रीहबन्दा यस कार्यको सूचना पायोमा यस गरिएको न्यहारा सम्मानित
गरिन्छ।

बन्धु बहादुर महतास
अध्यक्ष

सूचना टाँसको सम्बन्धमा गर्ने-
प्रदायिकाको:-

अध्यक्ष: चन्द्र ब. महतास

सचिव: राज कुमार महतास

"सामुदायिक वन जोनाउँ, हरियाली बढाउँ, सुखी र समृद्धि बनीं"

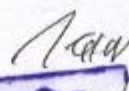
सितल छाँया सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह
Sital Chhaya Community Forest User Group
कोहलपुर, धादिङ (बाँके)

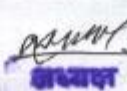
पत्र संख्या: ०८/६९
चलानी नम्बर: २

मिति: ०८/६/९

श्री... जल, उर्वार तथा सिक्टा सिंचाइ आयोजना
नेपाल गन्ज

विषय: जानकारी सम्बन्धमा।
उपरोक्त सम्बन्धमा लुम्बिनी प्रदेश बाँके जिल्ला
सिक्टा सिंचाइ (आयोजना) को प. नं. ६९ को फा (उत्तर) पट्टा
पट्टा श्री सितल छाया सा. वन सा. सूचना टास जारीको
जानकारी आगबद्धो।

सचिव
न. क. पौड्याल

सदस्य
स. प. शर्मा

श्री भिकरि मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह

राप्ती सोनारी-९, ढकेरी, बाँके

स्थापित २०५९

पत्र संख्या :- ०६८/०६९

चलानी नं. :- ४

मिति :- २०६८/१०/८

विषय :- सुचन्या तंस् गारिपको जानकारी बारे ।

श्री ..जलस्रोत...तथा...सिंचाइ विभाग
सिक्टा सिंचाइ आयोजना...
ईमाल गञ्ज बाँके

उपरोक्त सन्वत्स्रम तहोँ कार्यालय को चलानी नं. ६८ मिति २०६८-
०१/४ गतेको पत्रसङ्घ प्राप्त हुन आएको पुरक वातावरणीय प्रभाव मुलमा
वन प्रतिवेदन तयारीको झिलझिलामा त्यस कार्यालयबाट जारी भएको
सुचन्या यस कार्यालयको सुचन्या पाटोमा तंस् गारिपको कप होरा अनुरो
गरिन्छ ।

पल बहादुर खत्री
अध्यक्ष

जि.व.का.बाँके र.नं. ७९

जनशक्ति मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह

राप्तीसोनारी गा.सं. वडा नं. १, धोभरी, बाँके

पत्र संख्या:- ०६८/०६९

चलानी नम्बर:- १५

मिति २०७८.६.६....

विषय:- सुचना रास गरियको जानकारी कोर।

श्री भाग जलश्रोत तथा सिंचाइ विभाग
सिक्टा सिंचाइ आयोजना
नेपालगञ्ज (१०७)

प्रदुत विषयमा यो हकी यस श्री जन शक्ति मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह तथा सिक्टा सिंचाइ कार्यालयको पत्र संख्या ०६८/०६९ चलानी नं. ६८ को प्राप्त पत्र अनुसार पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारीको सिल सिलामा यस कार्यालय वाट गरियको सुचना पाइमा रास गरियको ब्यपारा असुरोच्य छ।

राम बहादुर
शाम बहादुर वली
अध्यक्ष

श्री श्रृष्टी सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह

कोहलपुर-१०, धनपुर बाँके

पत्र संख्या :- ०६८/०६९

मिति : २०७८/०६/०२

चलानी नं. :- ६

श्री जलश्रोत तथा सिंचाई विभाज
सिक्टा सिंचाई आयोजना
नेपालगञ्ज बाँके

विषय :- सूचना तोक जारीसको जानकारी बारे।

उपरोक्त सम्बन्धमा तपाहो कार्यालयको न.नं. ६८
मिति २०७८/०६/०६ गतेको पत्रसाथ प्राप्त हुन आएको
पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी
को स्थिति-सिलामा यस कार्यालयबाट जारी भएको
सूचना यस कार्यालयको सूचना पाठिमा तोक
जारीसको ब्यहोरा अनुरोध गरिन्छ।

सारा बहादुर थपु
गण

"सामुदायिक वन जोगाउँ, हरियाली बढाउँ, सुखी र समृद्धि बनाउँ"

श्री पुष्पाञ्जली मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह

राप्ती सोनारी-६, बल्लामपुर (बाँके)

पत्र संख्या: ०७८/०७९

स्थान: २०६८

मिति: २०७८.१०.१०

संलानि नं.: १०

विषय: सुचना टाँस गरी जानकारी पठाएको सम्बन्धमा।

श्री ...सहायक...तेशा...सिक्टा विभाग
सिक्टा सिंचाइ आयोजना नेपालगञ्ज, बाँके

प्रस्तुत विषयमा लुहा कार्यालयको सं.तं. ६८ मिति २०७८
०६/१०४ गतेको प्राप्त पत्र अनुसार श्रीको सुचना सुचना फारिमा टाँस गरी
श्री सुचना पत्रको जानकारी गरीको व्यहोरा पत्रपत्र साथ अनुबोध छ।

लोकन्याय विवर
अनुपम

श्री तारादेवी मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह
महादेवपुरी-७, श्रीभरी, बाँके

विधान दर्ता नं.

पत्र संख्या : ०६८/०६९

चलानी नम्बर : १०

मिति २०६८/०६/०६

विषय :- सुचना टाँस गरिएको जानकारी ।

श्री जनकपुर तथा विचर्चा कक्षा
सिक्टा सिंचाइ आयोजना
नेपालगञ्ज, बाँके ।

उपरोक्त समूहमा तहोतर्फबाट चर्चा
मिति २०६८/३/४ गतेको पत्रबाट प्राप्त हुनुभएको
पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तपाईं
को सिलसिलामा यस कार्यालयको सुचना समूह
समूहको सुचना घरमा टाँस गरिएको कुरा
जानकारीका साथ अनुरोध छ ।

मुप बहादुर क्वी
(कार्यालय उपनिर्देशी)

"सामुदायिक वन जोगाउँ, हरियाली बढाउँ, सुखी र समृद्धि बनीं"

जि.ब.क. दर्ता नं. ८

विन्ध्यावासिनी सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह

कोहलपुर नगरपालिका (बाँके)

पत्र संख्या:- २०७६/०६८

चलानी नम्बर:- २७

मिति: २०७८/६/१५

विषय: सूचना टाँस गर्दा मूल्याङ्कन तयार गरिसकेको छैन।

श्री जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग,
सिक्टा सिंचाइ आयोजना
नेपालगञ्ज, बाँके

उपरोक्त सम्बन्धमा आज मिति २०७८/६/०५ गतेको दिन, जसले
तथा सिंचाइ विभाग, सिक्टा सिंचाइ आयोजना, बाँके आयोजना-
प्रस्तावको रहेको "सिक्टा सिंचाइ आयोजना" को पूरक वातावरणीय-
प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी, प्रस्तावको तयारि-
गरेको सार्वजनिक सूचना इन्भार्शमेन्टल बन्ने एण्ड सर्भिसिज,
तथा बानेश्वर परामर्शदाताको प्रतिनिधिहरू तयारि बमोजिमको
रीहणमा यस कार्यको सूचना पायोमा यस गरिसकेको नभएकोमा
गरिन्छ।

बन्धु बहादुर महतास
अध्यक्ष

सूचना टाँसको सम्बन्धमा
पदाधिकारी:-

अध्यक्ष: चन्द्र ब. महतास

सचिव: राज कुमार शर्मा

"सामुदायिक वन जोगाजी, हरियाली बढाउने, सुखी र समृद्धि बानी"
शिव शक्ति मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह
महादेवपुरी-६, बाँके
स्था. २०५३

पत्र संख्या:- ०६८/०६९
चलानी नं.:- २९
मिति २०७८.१०.१०.१०

विषय :- सुचना टास गरिएको जानकारी सम्बन्धमा ।

श्री अलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग
सिक्टा सिंचाइ आयोजना नेपालगञ्ज, बाँके

उपरोक्त सम्बन्धमा त्पाहा कार्यालय को -चं-नं ६८
मिति २०७८/०६/१०४ को प्राप्त पत्रनुसार पूरक वातावरणीय प्रभाव
सुलभाङ्कन प्रतिवेदन लपरीको सिलसिलामा त्पाहा कार्यालयको सुचना
सुचना फाँटमा टास गरी त्पाहा कार्यालयमा सुचना पाएकै पसै
पत्रसार्थ जानकारी लगी कमुरोध छ ।

लीलाकाश
लिल वसन्त शक्ती
अध्यक्ष

अनुसूची ५: राय सुझाव सम्बन्धी सूचना

हिमालय

www.ehimalayetimes.com | @chimalayetimes | @himalaya_times

नेपाली राष्ट्रिय दैनिक

वर्ष २६, अंक २०४ काठमाडौं २०७८ असोज १० आइतबार आश्विन कृष्णपक्ष, पञ्चमी नेपाल संवत् १९४१ HIMALAYA TIMES Sunday 26

कोरोना ख

प्राथमिक

हिमालय टाइम्स
काठमाडौं, ९ असोज

प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाले रकका लागि खोपको व्यवस्थापन र निरन्तर लागिरहेको बताउनुभयो। सरकारको पहिलो प्राथमिकता विरुद्धको खोप रहेको पुनः प्रधानमन्त्री देउवाले करोडौं नागरिकको बत भइसकेको प्रष्ट्याउनुभयो। सरकारले संघद्वारा आयोजित स्वास्थ्यलाई शनिवार काठमाडौंमा न्नी देउवाले भन्नुभयो, खोप तामा पूर्ण रूपमा रूलाई बन्धन मित्त हिलाउन कोरोना जस्ता महामा मना गर्न आवश्यक तानुनी प्रबन्ध हुनुपर्ने छी देउवाले कुनै पृष्टिक, सहकार्य र पनि महामारीको तामा जोड दिनुभो निमित्त अवलम्बन त रूपमा समावे परिकल्पना ग पाउँ जनताको

नेपाल सरकार
उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय
जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग
सिक्टा सिंचाइ आयोजना
नेपालगञ्ज, बाँके

सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिम मूल नहरको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना

प्रथम पटक प्रकाशित मिति : २०७८/०९/१०

सुम्बिनी प्रदेश, बाँके जिल्ला, कोहलपुर नगरपालिका र राप्ती सोनारी गाउँपालिकामा सिक्टा सिंचाइ आयोजनाद्वारा निम्न बमोजिमको प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न सागिएको छ।

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	सिक्टा सिंचाइ आयोजना नेपालगञ्ज, बाँके फोन नं.: ०८१-५५०५७०/५५०१७३ ईमेल : siktaproject@gmail.com
प्रस्तावको व्यहोरा	प्रस्तावित सिक्टा सिंचाइ आयोजनाले पश्चिम मूल नहरको अतिप्रवाह (Overflow) नियन्त्रणका लागि Escape र Counterberm निर्माण गर्न लागेको छ। ६०० मिटर लामो र १० मिटर चौडा Counterberm कुलाको दुई तर्फ निर्माण गरिने छ। Escape र Counterberm निर्माण गर्नका लागि थप २८.७ हेक्टर जग्गा आवश्यक परेको छ। थप २८.७ हेक्टर आवश्यक जग्गा बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा र राष्ट्रिय वन अन्तर्गतको सामुदायिक वनमा पर्छ।
प्रभाव पर्ने सक्ने जिल्ला/न.पा./गा.पा.	बाँके जिल्ला, कोहलपुर नगरपालिका वडा नं. ८, १० र राप्ती सोनारी गाउँपालिका वडा नं. २, ८, ९

माथि उल्लिखित प्रस्तावको पूरक वातावरणीय अध्ययन (SEIA) अध्ययन गर्ने क्रममा सो क्षेत्रको प्राकृतिक भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली, सामाजिक प्रणाली, सांस्कृतिक प्रणाली र आर्थिक प्रणालीबिच के कस्तो प्रभाव पर्दछ भनी यकिन गर्न सो स्थानको न.पा./गा.पा. तथा त्यस क्षेत्रका विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थाको लिखित राय सुझाव लिन आवश्यक भएकोले यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशन भएको मितिले ७ (सात) दिन भित्र निम्न ठेगानामा आई पुग्ने गरी लिखित राय सुझाव उपलब्ध गराइदिनु हुन अनुरोध गरिन्छ।

राय सुझावको लागि पत्रचार गर्ने ठेगाना :

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज, बाँके फोन नं.: ०८१-५५०५७०/५५०१७३ ईमेल : siktaproject@gmail.com
परामर्शदाताको नाम र ठेगाना	इन्भारोमेन्टल वर्क्स एण्ड सर्भिसेज, नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं सम्पर्क नं.: ०१४१०४४८९/९० ईमेल : ews.ktm@gmail.com

अधिवेशन : ६४

पुर्केन पालिका

गणना हुन्छ। कतिमा आइतबारसम्म बाँकी १० जिल्लाको कसैले रिसेड्युलिंग जस्तो काठमाडौंले १६ गते गर्ने भनेको पनि त्यस्तै छ। सिन्धुपाल्चोकमा अलि कायमै रहेकोले ढिलाइ भएको हो। ६४ जिल्लामा वडाअधिवेशन सम्पन्न १३ जिल्लाको अहिलेसम्म क्रियाशील नै सार्वजनिक हुन सकेको छैन। अधिवेशन कहिले सुरु हुन्छ भन्ने बिहान बसेको पदाधिकारी र पूर्व बैठकले ६४ जिल्लाको अधिवेशन गरेको थियो। कांग्रेसको वडा अधिवेशन प्रारम्भ भएको हो। कांग्रेसले वडा अधिवेशन सम्पन्न गरिस महाधिवेशनअन्तर्गत गाउँ/न ९ गते, प्रदेशसभा क्षेत्रीय अधिवेशन निर्वाचन क्षेत्र भएको जिल्ला निर्धारण गरेको थियो। त्य निर्वाचन क्षेत्र भएको जिल्ला प्रदेश अधिवेशन कात्तिक ९ महाधिवेशन आगामी मंसिर गरिएको छ। पालिका आ काठमाडौं, काभ्रे, सिन्धुपाल्चोक कपिलवस्तु, डडेल्धुरा, म

अनुसूची ६: राय सुझावहरु

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

बाँके
राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
ओखरी, बाँके

वेब : www.bankenationalpark.gov.np
ईमेल : banpbanke@gmail.com
मिति : २०७८।०७।१४

पत्र संख्या ०७८।०७९
च नं. ४०४

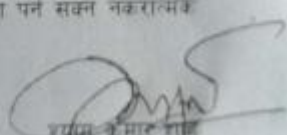
विषय : राय सुझाव पठाईएको सम्बन्धमा ।

श्री उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय
जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग
सिक्टा सिंचाइ आयोजना,
नेपालगंज, बाँके ।

उपरोक्त विषयका सम्बन्धमा नेपाल सरकार, श्री उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय, जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग, सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगंज, बाँकेद्वारा लुम्बिनी प्रदेश बाँके जिल्लामा "सिक्टा सिंचाइ आयोजना" अन्तर्गत पश्चिम मूल नहरको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन "SEIA" प्रतिवेदन तयारी गर्ने क्रममा राय सुझावको लागि मिति २०७८।०६।१० मा नेपाल राष्ट्रिय दैनिक "हिमालय टाइम्स" मा प्रकाशित ७ (सात) दिने सूचना यस कार्यालयमा प्राप्त भई व्यहोरा अवगत भयो । सो सम्बन्धमा यस कार्यालयको राय सुझाव देहाय अंमोजिम रहेको व्यहोरा जानकारीको लागि अनुरोध छ ।

तपसिल:

१. बाँके जिल्लाको राप्ती सोनारी गाउँपालिका वडा नं. ८ र ९ मा सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिम मूल नहरमा Escape र Counter beam निर्माण गर्दा मध्यवर्ती सामुदायिक वन क्षेत्र पर्ने भएकोले सम्बन्धित मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको राय सुझाव तथा निर्णय सहितको सहमति लिन हुनका साथै मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको स्वीकृत कार्ययोजनामा उल्लेखित प्रावधानहरूसँग नबाझिने गरी कार्यान्वयन गर्नु हुन ।
२. वन क्षेत्रमा निर्माण गरिने संरचना तथा उक्त क्षेत्रमा हटाउनु पर्ने रुखहरूको हकमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण नियमावली, २०३०, वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६, वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७, मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५२, बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०७१ तथा संरक्षित क्षेत्र भित्र भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण एवं संचालन सम्बन्धि कार्यनीति, २०६५ को पालना गर्नुहुन ।
३. प्रास्तावित आयोजन संचालन गर्दा वन्यजन्तुहरूको आसस्थान तथा हिडडुल गर्ने जैविक मार्गमा प्रभाव पर्ने भएकोले वन्यजन्तु हिडडुल गर्नेको लागि वन्यजन्तु मैत्री संरचना निर्माण गर्नु पर्ने ।
४. आयोजना कार्यान्वयनबाट वन, वातावरण, वन्यजन्तु, जैविक विविधता, प्राकृतिक पर्यावरणमा पर्ने सक्ने नकारात्मक असरलाई न्यूनीकरण, रोकथामका उपायहरू अवलम्बन गरेको हुनुपर्ने ।

प्रमुख संरक्षण अधिकृत

पत्र संख्या : २०७८/०७९
चलानी नं. १११३

नेपालगंज

मिति : २०७८/०७/११

विषय : राय/ सुझावहर सहित सिफारिश गरिएको बारे ।

श्री सिक्टा सिंचाई आयोजना
नेपालगंज, बाँके

प्रस्तुत विषयमा तहाँ कार्यालयको च. नं. १० मिति २०७८/०६/१७, को पत्र अनुसार पश्चिम मूल नहरको अतिप्रवाह नियन्त्रणका लागि कोहलपुर नगरपालिका वडा नं. ८ र १० र रामी सोनारी गा.पा. वडा नं. २, ८ र ९ मा Escape and counter berm निर्माण गर्नको लागि प्रस्तावको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (SEIA) तयारीको सिलसिलामा माग गरिए बमोजिमको राय सुझाव अनुरूप उक्त आयोजनाले यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ :

(ग) सकारात्मक प्रभावहरु :

- अति प्रवाह नियन्त्रण कार्यले संभावित भूक्षय मा कमि हुने ।
- प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने क्षेति न्यूनीकरण हुने।

(घ) नकारात्मक प्रभावहरु :

- योजनाले वन क्षेत्रको भू उपयोग परिवर्तन हुने ।
- नहरको किनार र वरपरको वन क्षेत्र अतिक्रमण हुनसक्ने ।
- घरपालुवा पशु तथा वन्यजन्तु नहरमा खसेर क्षेति हुन सक्ने

उल्लेखित प्रभावहरुको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने वातावरणीय व्यवस्थापनको योजना कार्यान्वयन गर्दा उल्लेखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव/ नकारात्मक प्रभाव बढी हुने देखिएकाले उल्लेखित प्रस्ताव निम्न शर्तहरुमा कार्यान्वयन गर्न सकिने व्यहोरा सिफारिश गरिएको छ ।

शर्तहरु

- राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त योजनाको लागि राष्ट्रिय वन क्षेत्र प्रयोग गर्ने सम्बन्धि मापडण्ड सहितको कार्यविधी, २०७६ अनुरूप गरिनु पर्ने ।
- योजना निर्माणको क्रममा हटाईने रुख बिरुवाको सट्टा १:१० का दरले हुने गरी वृक्षारोपण गरी ५ वर्ष सम्म संरक्षण तथा सम्बर्धन समेत गरी वन कार्यालयलाई हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ ।
- योजनाले नहरको छेउछाउको वन क्षेत्र एवं अन्य वन पैदावर हानी नोक्सानी नहुने र अतिक्रमण नहुने गरी काम कारवाही गर्नु पर्नेछ ।
- योजनाको निर्माणका क्रममा निस्कने काम नलाग्ने वस्तु (Spoil Disposal) लाई योजना आफैले नै व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ । त्यस्ता प्रयोगमा नआउने वा काम नलाग्ने वस्तुहरुलाई कुनै पनि वन, जंगल नजिक थुपार्न, खोला नाला, नदी, पोखरी, कुवा, चौर, सार्वजनिक स्थानमा खुल्ला राख्न, फ्याकन वा छोड्न पाइने छैन ।
- योजनाले वनस्पतिहरुको बिकासमा अवरोध पु-याउने, जीवजन्तुको वासस्थानमा हानि नोक्सानी पु-याउने, प्राकृतिक वा भौतिक स्वरूप बिगार्ने वा सीमसार क्षेत्रको पर्यावरणीय स्थितिमा प्रतिकूल असर पु-याउने, वन क्षेत्रको जग्गामा वन्यजन्तु तथा वन पैदावारको हानिनोक्सानी पु-याउने तथा आयोजना स्थलको पारिस्थितिकिय प्रणालीमा असर गर्ने प्रकृतिका कुनैपनि कार्य गर्नु गराउन पूर्णरूपमा निषेध गर्नुपर्नेछ ।
- योजनाले जैबिक मार्गलाई खण्डकृत गर्ने हुँदा वन्यजन्तुको ओहोर दोहोरका लागि Under pass तथा Over pass निर्माण कार्यको सुनिश्चतता गर्नुपर्ने ।

Yusuf
२०७८/०७/११
प्रजात युगार दारा
सिक्टा सिंचाई आयोजना

कोहलपुर नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

कोहलपुर बाँके
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

प.सं.: ०७८/०७९
च.नं.: ६६२

मिति : २०७८/०७/१२

श्री उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय
जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग
सिक्टा सिंचाइ आयोजना
नेपालगञ्ज, बाँके।

विषय: राय सुझाव सहित सिफारिस गरिएको सम्बन्धमा

उपरोक्त सम्बन्धमा, नेपाल सरकार, उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय, जलस्रोत तथा सिंचाइ विभाग, सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज, बाँकेद्वारा लुम्बिनी प्रदेश बाँके जिल्लामा "सिक्टा सिंचाइ आयोजना" अन्तर्गत "पश्चिम मूल नहरको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (SEIA)" प्रतिवेदन तयारीको शिलसिलामा, २०७८/०६/१० गते नेपाल राष्ट्रिय दैनिक "हिमालय टाइम्स" मा प्रकाशित सूचना अनुसार उक्त आयोजना निर्माणको क्रममा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्न सक्ने देखिन्छ।

- सकारात्मक प्रभाव
 - स्थानीय जनताको दक्षता अनुसार रोजगारीको अवसर
 - सिंचाइको सहज पहुँच भई निर्वाहमुखी कृषिबाट व्यवसायिक कृषि तर्फ रुपान्तरण हुन सक्ने
 - कृषि उत्पादनमा वृद्धि
- नकारात्मक प्रभाव
 - निर्माण चरणमा गाडिको आवत जावतका कारण ध्वनि प्रदूषण, वायु प्रदूषण हुने
 - वर्षा याममा नहर भत्कीइ वरपरको वस्ति तथा खतियोग्य जमिनमा क्षति हुन सक्ने
 - खुला नहरका कारण मानव तथा पशुपन्छीहरुको जीउधनको क्षति हुन सक्ने

उल्लिखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने वातावरणीय व्यवस्थापनको योजना कार्यान्वयन गर्दा उल्लिखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव/नकारात्मक प्रभाव वढी हुने देखिएकोले उल्लिखित प्रस्ताव निम्न आधारमा कार्यान्वयन गर्न मिल्ने/नमिल्ने व्यहोरा उल्लेख गरी यो सिफारिस गरिएको छ।

kohalpurmun@gmail.com info@kohalpurmun.gov.np

 www.kohalpurmun.gov.np www.facebook.com/kohalpurmun www.twitter.com/kohalpurmun

कोहलपुर नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

कोहलपुर बाँके
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

०८१-४४०००९

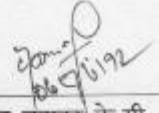
प.सं.: ०७८/०७९
च.नं.:

आधार/शर्तहरू

- स्थानिय तह तथा जनप्रतिनिधिहरूसँग समन्वय गर्ने
- वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा नियमावली, २०७७ मापडण्डको पालन गर्ने
- नहर निर्माणको क्रममा हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने
- स्थानीय रोजगारी सिर्जना गर्ने

राय-सुझावहरू:

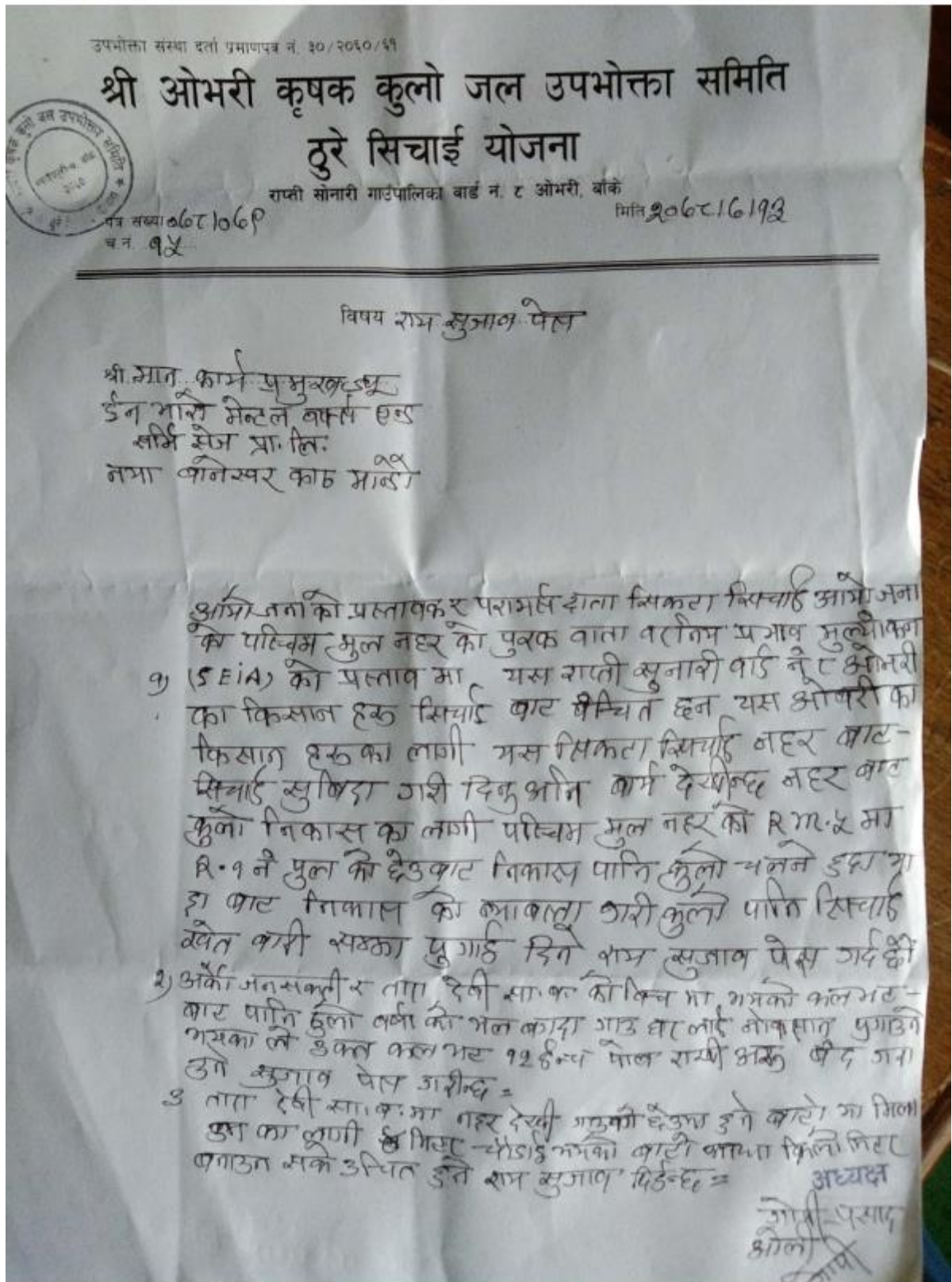
- सिंचाई नहरले छुट्याउने दुई बस्तिहरूलाई जोड्नका लागि विभिन्न स्थानहरूमा पुल निर्माण गर्नु पर्ने
- ठाउँठाउँमा सहायक सिंचाई नहर र रिजर्भ ट्यांकीको उचित व्यवस्थापन हुनु पर्ने
- सिंचाई नहरका कारण वर्ष याममा हुन सक्ने डुबानलाई न्यूनीकरण गर्न पानी बाइपासका लागि उचित व्यवस्थापन गर्नु पर्ने

टोपेन्द्र बहादुर के.सी.
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

kohalpurmun@gmail.com , info@kohalpurmun.gov.np

 www.kohalpurmun.gov.np www.facebook.com/kohalpurmun www.twitter.com/kohalpurmun

Scanned with CamScanner

श्री श्रृष्टी सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह

कोहलपुर-१०, नेपालगञ्ज बाँके

पत्र संख्या :- ०७८/०५९

मिति : २०७८/०५/१५

चलानी नं. :- ८

श्री सिक्टा सिंचाइ आयोजना
नेपालगञ्ज बाँके ।

विषय :- राध सुकाव सहित सिंचाइ गरिएको सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषयमा त्यस कार्यलयको मिति २०७८/०५/१७ गतेको पत्र संख्या ०७८/६९ च.नं. ९० को प्राप्त पत्रानुसार पत्र लेखमा Escape र Counter berm निर्माण कार्यको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन गर्ने कार्यको बिलाम्विबामा सर्वजनिक सुनुवाइको सूचना राष्ट्रिय दैनिक पत्रिका हिमालय चर्चासम्म प्रकाशित सूचना अनुसार पुरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनले तपाईंको समुदायमा उक्त योजनाले यस क्षेत्रमा यति सूक्ते वातावरणीय प्रभावले निम्नप्रकार किपिने गरीले तपाईंले बमोजिमको जानकारी राध सुकाव सहितको सिंचाइ गरिएको उपधारा अनुरोध छ ।

सुकावहरू

- १) गाउँ बास्तीभित्रको बहुरेको बरिपादे सुरक्षाले बागि तर जाली बारको छपक्या गर्नुपर्ने अनुरोध छ ।
 - २) गाउँ बास्तीमा सिंचाइको छपक्या नभएकोले सिंचाइ सुबिधा पुग्ने उन बाखा नहरको छपक्या गर्नुपर्ने अनुरोध छ ।
 - ३) यस सामुदायिक वनको वनरोह भित्र बिडाश निर्माण वा आयोजनाप सुपाक गराउनु चर्चा सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति संग समन्वय गरेर कार्य गर्न अनुरोध छ ।
 - ४) नहरको छत्र तिरको बस्तीमा बर्षाको चाममा पानीको निष्कासको रक्षाका लागि डुबान पढे आलेको पानीको निष्कासको छपक्या गर्नुपर्ने उपधारा अनुरोध छ ।
- (नकारात्मक पत्र) १) वनरोहको धनी नोपसारी हुँदै आएको ।
२) बस्ती डुबानमा परेको ।

विधान दर्ता नं.

श्री तारादेवी मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह
महादेवपुरी, ७, ओभरी, बाँके

पत्र संख्या : ०६८१०६९
सलानी नम्बर : १०

मिति: २०६८-०६-१९

विषय :- राध युक्ताव सार्वजनिक

श्री योजना प्रमुखजी,
सिक्टा सिंचाइ आयोजना
नेपालगञ्ज, बाँके।

प्रस्तुत विषयमा तहोत कार्यालयले मिति २०६८-११-१० गते प्रकाशित सूचना अनुसार सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिम मुलतहरको अति प्रवाह निम्नत्रण गर्नकालागि Escape - Counter berm हुने ठरुई निर्माण गर्न पर्ने भएकाले यस सामुदायिक वन क्षेत्रबाट समूहमा पर्ने प्रभावका बारेमा राध युक्ताव दिन अतुरोधा गरिकाले सोही क्रमोजिम तपसिल अनुसारको राध युक्ताव दिइएको अतुरोधा छ।

तपसिल

- १- यस सामुदायिक वनको क्षेत्रफल कमरेकाले नहरको हुने ठरुई १ Km भन्दा बढी क्षेत्रमा निर्माण कार्य हुने भएकाले क्षेत्रफल बृद्धिका लागि तहोत कार्यालयबाट जेठै राष्ट्रिय निवृत्त कार्यालयतर्फै परामर्श गरनु पर्ने।
- २- उक्त क्षेत्रमा कारीगरे खड्डहरूको अनुपातमा अन्य खाली गडमा किनका रोजकालागि भलस्यठ वजेर र वनेहरानुलाई तलवको व्यवस्था गरिनु पर्ने।
- ३- यस सामुदायिक क्षेत्र भित्र रहेको कावली आध्यात्मिक विद्यालयको हाल भित्र काँचा निर्माण गरिनु पर्ने।
- ४- यस क्षेत्रका किसानहरूलाई अतुरोधा गर्ने सिंचाइको व्यवस्था यथासिद्ध गरिनु पर्ने।

हरा खड्डका
सचिव

बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज
मध्यविन्दु मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति
महादेवपुरी, कचनपुर बाँके

पत्र संख्या:- ०६८/०६९

स्था:- २०६९

चलानी नम्बर:- २८

मिति २०६९/०९/१५

श्री सिक्टा सिंचाइ आयोजना
नेपालगञ्ज बाँके,

विषय : राय सुभाब पठाएको वरि,

उपरोक्त सम्बन्धमा त्यस कार्यालयले राय सुभाब पठाईदिन अनुरोध गरी पठाएको हुँदा त्यस सम्बन्धमा यस मध्यविन्दु मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति अन्तर्गत पर्ने मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु र त्यस समूहमा आवद्ध भएका उपभोक्ताहरुको हितलाई मध्यनजर गरी तपसिलको राय सुभाब हरु पेस गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ,

तपसिल

१) सिक्टा सिंचाइ नहर जनशक्ती म.सा.व.उ.स.देखी इकेरी सम्मको भाग माटो पटान गरी नहर निर्माण भएको हुँदा उक्त क्षेत्रको नहर कमजोर भएको हुँदा उक्त नहरले कुनै पनि बेला फुट्न गई जनघनको क्षेती हुने हुँदा उक्त नहरको भित्री भाग लाई मजबुत बनाउने कार्यलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने छ।

२) परुवा खोलामा मूल नहरको ओभर फुल पानी मठाउने निकास राखिएको हुँदा त्यस पानिको चाबले खोलाको दुवै तिरको किनार कटाव गरी गाँउ बस्ती जोखिममा पर्ने भएको हुँदा दुवै डिलमा परुवा पुल सम्म ग्याभिङ्ग जालि अनिवार्य लगाउनुपर्ने छ।

३) जनशक्ती म.सा.व.उ.स को र तारादेवी म.सा.व.उ.स.को सिमाना जोड्ने ठाँउमा जंगलको पानी लाई गाँउ बस्तीमा जाने कल्भट राखिएको हुँदा उक्त कल्भटलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्ने।

४) ब्रालापुर गाँउ बस्तीलाई डुवान बाट बचाउन कल्भटको उचित व्यवस्था गर्नुपर्ने।

५) यस क्षेत्रका किसानहरुलाई पानि सिंचाइको अनिवार्य व्यवस्था गर्नुपर्ने।

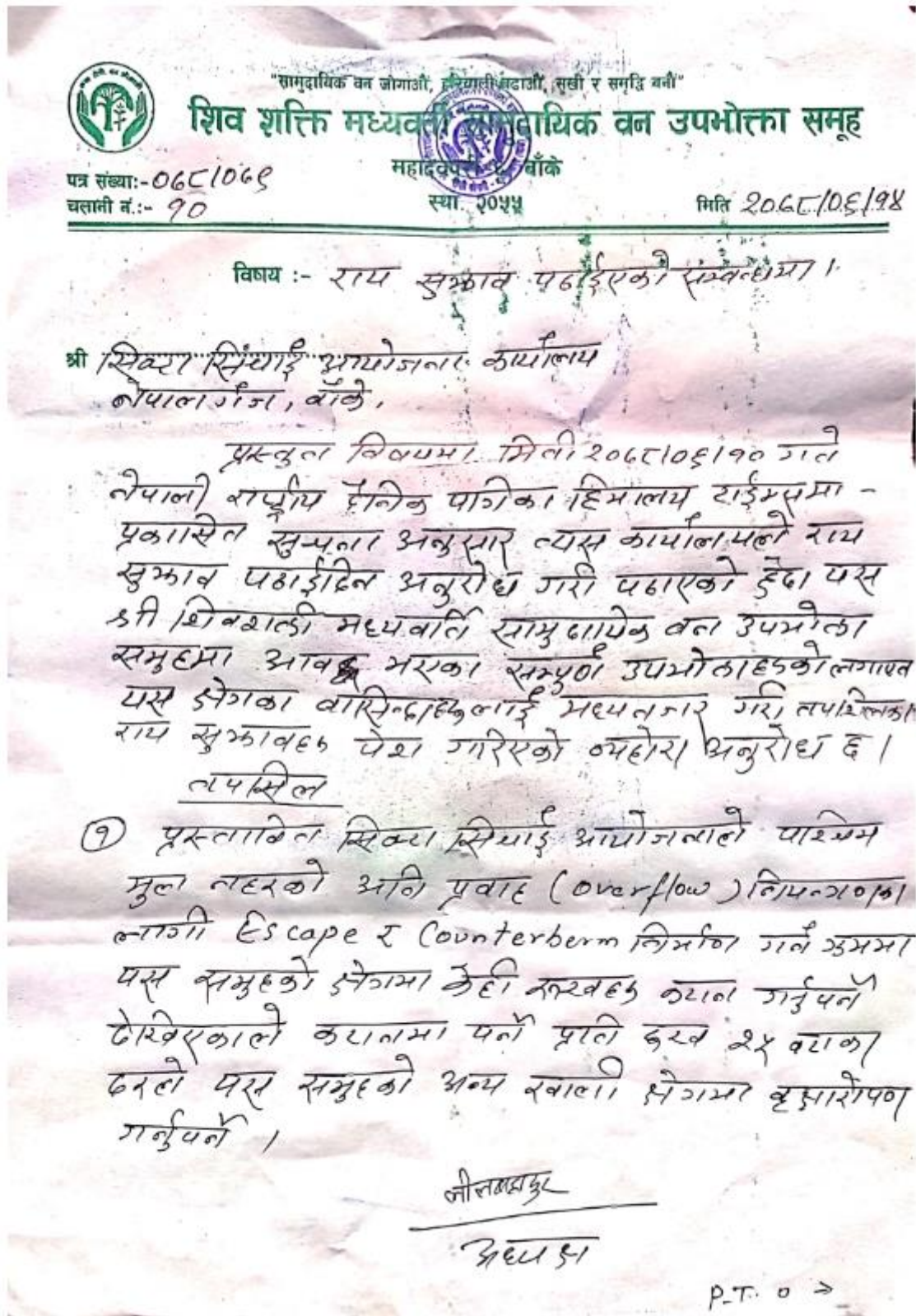
६) परुवा खोलाको ओभरफुलवर भएको ठाँउमा अनिवार्य कङ्क्रीट सहितको एउटा मचान निर्माण गर्नुपर्ने।

७) त्यस मचान बाट नहरको पानिको बाहव पहिचान गर्न सकिने र साथै पर्यापर्यटकको गतीविधी बढाउनमा मद्दत गर्ने।

८) यस क्षेत्रमा रहेका सामुदायिक वनहरुमा वन हेरालुको रुपमा काम गर्ने कामदार हरुलाई पारिश्रमिकको व्यवस्था गर्नुपर्ने।

०६८/०६९/१५
हर्क बहादुर बिष्ट

अध्यक्ष
मध्यविन्दु म.क्षे.उ. समिति

पत्र संख्या:-
चलानी नं.:-

सामुदायिक वन जोनाउँ, हरिवासी बढाउँ, सुखी र समृद्धि बनीं
शिव शक्ति मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह

महाकाली नदी बाँके
स्था. २०१५

मिति २०६८/१०/१४

विषय :-

श्री

- ② वृक्षारोपण गरिएका बिरुवा झुकाउनुका लाग्गी -
सुरक्षण गर्नका लाग्गी यसै समुहका वन सँरभको
रूपमा काम गर्ने कामदारलाई पारिकामीको अवस्था
गर्नुपर्ने ।
- ③ पक्का खोलाका मुल नहरको (overflow)
भएको पानीको निकास बारीको हुँदा त्यस -
नहरको (overflow) वढी भएको पानी र पक्का
खोलाको पानी मिसिदा पानीको बहाव बढन गई
यसै समुहको बरुवा नं. १ को क्षेत्र कटान भईजाने
र पूर्वतर्फ ओभरी गाँउ बहेको हुँदा गाँउतर्फ बाढीको
सोचिबममा पर्ने हुँदा मुल नहरको उत्तर र दक्षिण
महेन्द्र राजमार्ग सम्मको पक्का खोलाका ज्याबिडु
भाली अनिवार्य लगाउनुपर्ने ।
- ④ बालापुर गाँउको दक्षिणी छिनारु बगर राष्ट्रिय
गाँउको सियाई आयोजना भईरहेका यस गाँउका
सियाईको अभाव रहेकोले अनिवार्य सियाईको
अवस्था गर्नुपर्ने ।

लीलबहादुर

अध्यक्ष

P.T-0 →

Scanned with CamScanner

पत्र संख्या:-
चलानी नं.:-

"सामुदायिक वन जोमाजी, हरिवाली बडाजी, सुधी र समृद्धि बनी"
शिव शक्ति मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह

महादेवपुरी, बाँके
सं. १०५५

मिति २०८८/०६/१४

विषय :-

- श्री
- २) यस समूहको पूर्व पक्वा खोला देखी पश्चिम अंगारु नाला सम्म सिक्टा सिंचाइको नहरले - रोकिएको पानीले गाँउ वस्ती नै डुवातमा पर्ने जोखिम रहेको हुँदा उक्त रोकिएको पानीको उचित निकासको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
 - ३) त्यस सिंचाइ नहरको पक्वा खोलामा (overflow) निकास बाखिरको गाँउमा अवस्थित रूपमा मर्यातको व्यवस्था गरी पर्याप्तपरेनलाई हेवा पुर्‍याउने बालको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
 - ४) अन्तमा त्यस सिक्टा सिंचाइ नहरको पूर्व ओसले आनी बारेक देखी दक्षिण टकेले सम्मको क्षेत्रमा पानीको प्रवाह परिक्षणकालमा नै परल परल नहर फुट्न गएको हुँदा उक्त नहरको - भित्री संरचना देखी नै मजबुत बनाउने व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

धन्यवाद,

जी लक्ष्मण

लिल बहादुर खत्री
अध्यक्ष

Scanned with CamScanner

जि.स.का.बाँके द.नं. ७९

जनशक्ति मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह

राप्तीसोनारी गा.पा.-५, राप्ती बाँके

स्थापित-२०१९

पत्र संख्या:- ०६६/०६८

चलानी नम्बर:- १९

मिति

श्री सिक्टा सिंचाई आयोजना
नेपालगञ्ज बाँके

विषय : राय सुभाब पठाएको बरि ,

उपरोक्त सम्बन्धमा त्यस कार्यालयले राय सुभाब पठाईदिन अनुरोध गरी पठाएको हुँदा त्यस सम्बन्धमा
जनशक्ति मध्यवर्ती सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहमा आवद्ध भएका उपभोक्ताहरूको हितलाई
मध्यनजर गरी तपसिलको राय सुभाबहरू पेश गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ ,
तपसिल

१।सिक्टा सिंचाई नहर जनशक्ति म.सा.व.उ.स.देखी डकैरी सम्मको भाग माटो पटान गरी नहर निर्माण
मएको हुँदा उक्त क्षेत्रको नहर कम्जोर भएको हुँदा उक्त नहरले कुनै पनी बेला फुट्न गई जनधनको क्षेती
हुने हुँदा उक्त नहरको भित्री भाग लाई मजबुत बनाउने कार्यलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने छ ।

२।परुवा खोलामा मूल नहरको ओभर फुल पानी पठाउने निकास राखिएको हुँदा त्यस पानिको चावले
खोलाको दुवै तिरको कितार कटान गरी गाँउ बस्ती जोखिममा पर्ने भएको हुँदा दुवै डिलमा परुवा पुल
सम्म ग्याभिन्न जालि अनिबायै लगाउनुपर्ने छ ।

३।जनशक्ति म.सा.व.उ.स को र तारादेवी म.सा.व.उ.स.को सिमाना जोड्ने ठाँउमा जंगलको पानी लाई
गाँउ बस्तीमा जाने कल्भट राखिएको हुँदा उक्त कल्भटलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्ने ।

४।सिक्टा नहर देखी १८,७५० मिटर देखी लगभग २०० मि. माथिको ९०-९० का दुई वटा कल्भट सिक्टा
सिंचाइले अन्डर ग्राउण्ड गरी हाक्निएको र पश्चिम तिर उचाई ठाँउ भएकोले सो बंगलको सम्पूर्ण पानि
सोहि कल्भटबाट गाँउ लाई क्षेती पुगिएको हुँदा सो ठाँउमा आवश्यकता अनुसार पानि घटाउने वा बढाउने
सक्ने व्यवस्थापन गर्नुपर्ने ।

५।यस क्षेत्रका किसानहरूलाई पानि सिंचाईको अनिबायै व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

६।परुवा खोलाको ओभरफुलवर भएको ठाँउमा अनिबायै कङ्क्रीट सहितको एउटा मचान निर्माण गर्नुपर्ने ।

७।त्यस मचान बाट नहरको पानिको बाहव पहिचान गर्ने सकिने र साथै पर्यापर्यटकको गतीविधी
बढाउनमा मद्दत गर्ने ।

८।यस क्षेत्रमा रहेका सामुदायिक वनहरूमा वन हेगलको रुपमा काम गर्ने कामदार हरूलाई पारिश्रमिकको
व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

९।सिक्टा सिंचाई आयोजनाले नहरमा काम गर्दा विद्युतिय तार लिई १९ के.मि. मा अफिस बनाई काम
गरेको र हाल विद्युतिय पोल डली जिर्ण अवस्थामा रहेकोले सोको मर्मत गर्ने ।

१०।सिक्टा सिंचाई आयोजनाको १९ के.मि.देखी पूर्व ३०० मि. देखी माटो पटान छुटेकोले त्यसको पानि
व्यवस्थापन गर्नुपर्ने ।

राम बहादुर वली
अध्यक्ष

राम बहादुर वली

१३

अनुसूची ७: भौतिक वातावरणका लागि प्रयोग गरिएको चेकलिष्टको ढाँचा

१. भू-उपयोग

भू-उपयोगको किसिम	ओगटेको क्षेत्र	ओगटेको क्षेत्र प्रतिशतमा

२. भू-गर्भ

भू-गर्भ	विद्यमान भौगर्भिक जोखिम	कैफियत
चट्टान र माटोको किसिम		
भू-गर्भीय बनोट/संरचना		
पहिरो, भू-क्षय		
भुकम्पीय जोखिम		

३. जल तथा मौसम

विवरण	परिमाण र एकाइ	कैफियत
औसत वायु तापक्रम		
वार्षिक औसत अधिकतम तापक्रम		
वार्षिक औसत न्यूनतम तापक्रम		
औसत वर्षा		
आयोजना क्षेत्रको हावापानी		

४. वायु, जल तथा ध्वनिको गुण

विवरण	सूचक	आधारभूत मान	
वायुको अवस्था	पि एम १०		
	पि एम २.५		
	कार्बन मोनोअक्साइड		
	TSP		
पानीको अवस्था	टि एस एस		
	घुलित अक्सिजन		
	कन्डक्टिभिटी		
	कूल नाइट्रेट		
ध्वनिको अवस्था	Equivalent Noise Level	दिउँसो (Leq)	राती (Leq)

सहायक सुविधाहरूका लागि प्रयोग गरिने चेकलिष्ट

१. आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्रीहरूको विवरण

क्र.सं.	निर्माण सामग्रीको विवरण	मात्रा	निर्देशांक		श्रोत	कैफियत
			अक्षांश	देशान्तर		

२. कामदार शिविरको विवरण

क्र.सं.	शिविर रहने सम्भावित स्थानहरू				जग्गाको किसिम	कैफियत
	चेनेज	निर्देशांक		स्थिति		
		अक्षांश	देशान्तर			

३. क्रसर संचालन क्षेत्रको विवरण

क्र.सं.	क्रसर संचालन क्षेत्र/हरू				जग्गाको किसिम	कैफियत
	चेनेज	निर्देशांक		स्थिति		
		अक्षांश	देशान्तर			

४. निर्माण सामग्री भण्डारण विवरण

क्र.सं.	निर्माण सामग्री भण्डारण गरिने सम्भावित स्थानहरू				जग्गाको किसिम	कैफियत
	चेनेज	निर्देशांक		स्थिति		
		अक्षांश	देशान्तर			

५. खानी उत्खनन स्थलको विवरण

क्र.सं.	खानी उत्खनन हुने स्थानहरू			नदी/खोला/डाँडाको नाम	निर्माण सामग्रीको किसिम	सामग्रीको उपलब्ध मात्रा (घ.मि.)	उत्खनन विधि	कैफियत
	चेनेज	निर्देशांक						
		अक्षांश	देशान्तर					

६. बिग्रन व्यवस्थापन क्षेत्रको विवरण

क्र.सं.	बिग्रन व्यवस्थापन क्षेत्रहरू				जग्गाको किसिम	कैफियत
	चेनेज	निर्देशांक		स्थिति		
		अक्षांश	देशान्तर			

७. आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने जग्गाको विस्तृत विवरण

क्र.सं.	चेनेज	निर्देशांक		जमिनको प्रकार	कैफियत
		अक्षांश	देशान्तर		

अनुसूची ८: जैविक वातावरणका लागि प्रयोग गरिएको चेकलिष्टको ढाँचा

वनस्पति

१. जङ्गलको किसिम

जलवायु तथा वनस्पतिको आधारमा

जङ्गलको प्रकार	जलवायुको आधारमा	वनस्पतिको आधारमा	आयोजना क्षेत्रबाट दूरी

२. संरक्षणको अवस्था

वन व्यवस्थापनको अवस्था के कस्तो छ?

३. वनस्पतिका प्रमुख प्रजाति

स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार

४. प्रमुख गैह्र काष्ठ वनस्पति

स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार

५. Ethno botany का दृष्टिले महत्वपूर्ण प्रजाति

स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार

६. प्राणी (जनावर)

६.१ स्तनधारी

स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार

६.२ चरा

स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार

६.३ सरीसृप

स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार

६.४ जलचर

स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार

२.२ जलचरको विचरण तथा बासस्थानको अवस्था

२.३ वन्यजन्तुको बासस्थानको अवस्था

३. वनस्पति र प्राणीको प्रजातिको अवस्था

अनुसूची ९: सामाजिक-आर्थिक वातावरणका लागि प्रयोग गरिएको प्रभावको ढाँचा

१. जनसाङ्ख्यिक विवरण

सर्वेक्षण गरिएको गाउँपालिकाको नाम:वडा न:

गाउँ/टोल

१.१ परिवारमा बस्ने सदस्यको संख्या: अ) महिला: आ) पुरुष:..... इ) अन्य.....
परिवारमा बस्ने सदस्यहरूको विवरण

क्र.सं.	नाम	लिङ्ग	उमेर	जात	धर्म
१.					
२.					
३.					
४.					
५.					

२. शिक्षा

२.१ शैक्षिक संस्थाको सङ्ख्या र किसिम

शैक्षिक संस्था	सङ्ख्या
आधारभूत	
माध्यमिक	
उच्च माध्यमिक	
कलेज तथा विश्वविद्यालय	

२.२ साक्षरता दर शैक्षिक स्तर (५ वर्ष र माथि)

शिक्षा स्तर	पुरुष	महिला	साक्षरता दर
निरक्षर			
साक्षर			
एस.ई. ई . वा सो सरह			
दशजोड दुई वा सो सरह			
स्नातक स्तर पास			
स्नातकोत्तर स्तर पास			

३. स्वास्थ्य र सरसफाई

३.१ स्वास्थ्य स्थिति/प्राय देखापर्ने रोगहरुको प्रकार र स्वास्थ्य संस्थाको अवस्था?

देखापर्ने रोगहरुको प्रकार	स्वास्थ्य संस्थाको प्रकार	स्वास्थ्य संस्थाको अवस्था

३.२ खानेपानीको अवस्था

खानेपानीको लागि कस्तो सुविधा छ?

पानीको स्रोतहरु	उद्देश्य (पिउने, पकाउने, आदि)	टिप्पणीहरु
धारा/पाइप गरिएको		
टाउको पानी		
ट्यूबवेल		
हाते पम्प		
कुवा (छोपिएको/ नछोपिएको)		
नदी/सानो खोला		
अन्य		

३.३ शौचालयको अवस्था

घरमा शौचालयको व्यवस्था छ/छैन? (भएमा शौचालयको प्रकार खुलाउने)

३.४ फोहरमैला व्यवस्थापनको अवस्था

फोहरमैला व्यवस्थापन कसरी गर्नु हुन्छ?

४. भौतिक/सामुदायिक पूर्वाधार

४.१ यातायात पूर्वाधारको अवस्था र किसिम, दूरी तथा ठाउँ।

४.२ ऊर्जा आपूर्ति

खाना पकाउनका लागि प्रयोग गर्ने ऊर्जाको स्रोत के हो?

ऊर्जाको प्रकार	खाना पकाउन	इकाई	खपत परिमाण (मासिक)

बत्ती बालनका लागि प्रयोग गर्ने ऊर्जाको स्रोत के हो?

ऊर्जाको प्रकार	इकाई	खपत परिमाण (मासिक)

४.३ सञ्चार (टेलिफोन, हुलाक, टेलिभिजन, इन्टरनेट सेवा) के कस्तो सुविधा छ?

४.४ तपाईंको घरबाट बजार कति दूरीमा पर्छ?

यदि छ भने कति संख्यामा छ र पुग्न कति समय लाग्छ ?

४.५ सिंचाइ प्रणाली र अवस्था?

४.६ तपाईंको घरबाट उद्योग/कलकारखाना कति दूरीमा पर्छ?

यदि छ भने कति संख्या छ र पुग्न कति समय लाग्छ ?

५. आर्थिक

५.१ परिवारका सदस्यहरूको पेशा

क्रम संख्या	पेशा
१	कृषि
२	पशुपालन
३	सेवाहरू (सरकारी, अन्य)
४	पर्यटन
५	व्यापार/वाणिज्य
६	उद्योगहरू
७	श्रम
८	भरिया
९	वैदेशिक रोजगार (देश)
१०	गैरसरकारी संस्था
११	बेरोजगार
१२	अन्य (निर्दिष्ट गर्नुहोस)

५.२ जग्गाको स्वामित्व र प्रकार सम्बन्धी विवरण

परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा सम्बन्धि विवरण

जग्गाको प्रकार	रोपनी, आना, पैसा, दाम	सिँचाई सुविधा भएको	सिँचाई सुविधा नभएको	आफ्नै जग्गा	अरुको जग्गा भाडामा लिएको	अरुलाई कमाउन दिएको	सरकारी/ऐलानी
खेत							
बारी							
पाखो							
अन्य							

५.३ कृषि उत्पादन सम्बन्धी विवरण

गत १ वर्षको बाली लगाएको क्षेत्रफल, उत्पादन, विक्री र उपभोगको बारेमा जानकारी

बाली	क्षेत्रफल रोपनी, आना, पैसा, दाम	कूल उत्पादन (के.जी.)	सरदर मूल्य (रु के.जी.)	गत वर्षको विक्री		उपभोग (के.जी.)
				परिमाण (के.जी.)	आम्दानी	
धान						
गहुँ						
मकै						
कोदो						
फापर						
जौ						
आलु						
दलहन						
तेलहन						
तरकारी						
फलफूल						
अन्य						

के तपाईंले गरेको उत्पादनले तपाईंको परिवारलाई वर्ष भरी खान पुग्छ? यदि पुग्छ भने कति महिना खान पुग्छ?

३ महिना.....

३ देखि ६ महिना

३ देखि ९ महिना.....

९ देखि १२ महिना.....

बचत हुने.....

यदि पर्याप्त छैन भने, खाद्य अभावको सामना गर्ने तरिका

फलफूल खेती

फलफूलको नाम	बोटको संख्या	वार्षिक उत्पादन परिणाम	घरमा खपत	विक्रि गर्ने परिणाम	कैफियत

५.४ पशुपालन सम्बन्धी विवरण

परिवारको स्वामित्वमा रहेको पशुपालन सम्बन्धि विवरण

विवरण	संख्या	जात (स्थानीय/उन्नत)	कैफियत
गाई/गोरु/ बाछ्या-बाछी			
भैसी/राँगा/पाडा			
बाख्रा/खसी/बोका/भेडा			
हाँस/कुखुरा			
सुंगुर/ बंगुर			
अन्य			

५.५ आय-आर्जन र खर्च सम्बन्धी विवरण

घरधुरीको आय-आर्जन र खर्चको विवरण

क्रम संख्या	पेशा	वार्षिक कूल आन्दानी	वार्षिक कूल खर्च
१	कृषि		
२	पशुपालन		
३	सेवाहरू (सरकारी, अन्य)		
४	पर्यटन		
५	व्यापार/वाणिज्य		
६	उद्योगहरू		
७	श्रम		
८	भरिया		
९	वैदेशिक रोजगार (देश)		

१०	गैरसरकारी संस्था		
११	बेरोजगार		

६. जल उपयोग

६.१ कृषि प्रयोजनको लागि जल उपयोगको अवस्था कस्तो छ?

७. संस्कृति

७.१ ऐतिहासिक र साँस्कृतिक धरोहर छ/छैन? छ भने कति दूरीमा र कुन ठाउँमा छ?

७.२ साँस्कृतिक महत्वका खुलास्थल छ/छैन? छ भने कति दूरीमा र कुन ठाउँमा छ?

७.३ धार्मिक स्थल छ/छैन? छ भने कति दूरीमा र कुन ठाउँमा छ?

७.४ साँस्कृतिक मान्यता, चालचलन र परम्पराको बारेमा विवरण।

८. भाषा सम्बन्धी विवरण

परिवारको सदस्यले कुन भाषा प्रयोग गर्छन्? स्थानीय भाषा कि मातृ भाषा ?

९. चाडवाड र अन्य प्रथा

९.१ प्रमुख चाडवाड र समारोह सम्बन्धी विवरण

९.२ अन्तिम संस्कार गर्ने स्थल र प्रचलन सम्बन्धी विवरण

१०. परियोजनाले कुनै समुदायको घर/जग्गा/संरचना अधिग्रहण गरेको छ ? यदी छ भने

क) विस्थापित परिवार संख्या

ख) जग्गा

अनुसूची १०: स्थलगत सर्भेक्षणको क्रममा लिइएको आयोजना सम्बन्धित तस्विरहरू

फोटो नं. १ : Escape निर्माणको लागि प्रस्ताव गरिएको स्थल (चिनेज १०+३५६)

फोटो नं. २: Counter berm निर्माणको लागि प्रस्ताव गरिएको स्थलमा पर्ने रुखको नाप लिदै वनका कर्मचारी

फोटो नं. ३: Counter berm निर्माणको लागि प्रस्ताव गरिएको स्थलमा रहेको घुलनशील माटो

फोटो नं. ४: Counter berm निर्माणको लागि प्रस्ताव गरिएको स्थलमा अवस्थित जङ्गल

फोटो नं. ५ र ६: बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मिटिङ्ग हल, ओभरिमा आयोजित सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम

अनुसूची ११: आयोजनाका लागि कटान गर्नुपर्ने रुखको विस्तृत विवरण

आयोजनाको लागि कटान गर्नु पर्ने रुखको विवरण

अवस्थिती		नाम	वैज्ञानिक नाम	व्यास	उचाइ	आयतन	जम्मा सङ्ख्या	सामुदायिक वनको नाम
उत्तर	पूर्व			(से.मी.)	(मि.)	(घन.मि.)		
२८.१३१६७५	८१.८११६९८	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६७	२६	४.५८	६०	जनशक्ति मध्यवर्ती सामुदायिक वन
२८.१३१६२७	८१.८११८१५	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	५६	१६	१.९७		
२८.१३१५९१	८१.८११८०२	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	४३	२४	१.७४		
२८.१३१६२८	८१.८११८६६	साल	<i>Sorea robusta</i>	३७	१८	०.९७		
२८.१३१५९६	८१.८११९३८	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	४३	८	०.५८		
२८.१३१५९६	८१.८११९३८	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	५२	१३	१.३८		
२८.१३१४७८	८१.८१२००६	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	४७	१५	१.३०		
२८.१३१७३३	८१.८११५३१	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	४६	१५	१.२५		
२८.१३१७५२	८१.८११५०४	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	४२	१५	१.०४		
२८.१३१७६४	८१.८११५२५	साल	<i>Sorea robusta</i>	५५	२०	२.३७		
२८.१३१७१८	८१.८११५५८	साल	<i>Sorea robusta</i>	६९	१८	३.३६		
२८.१३१७१५	८१.८११४९१	साल	<i>Sorea robusta</i>	६३	१६	२.४९		
२८.१३१७११	८१.८११३८२	साल	<i>Sorea robusta</i>	७४	१७	३.६५		
२८.१३१७५८	८१.८११३२७	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	५०	१३	१.२८		
२८.१३१७८५	८१.८११३	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	५७	१७	२.१७		
२८.१३१९१९	८१.८११०६४	साल	<i>Sorea robusta</i>	६१	१०	१.४६		
२८.१३१८९१	८१.८१०९४३	साल	<i>Sorea robusta</i>	६७	१५	२.६४		
२८.१३२२७२	८१.८१०११७	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	४४	९	०.६८		
२८.१३२२७२	८१.८१०११७	साल	<i>Sorea robusta</i>	४८	११	०.९९		

अवस्थिती		नाम	वैज्ञानिक नाम	व्यास (से.मी.)	उचाइ (मि.)	आयतन (घन.मि.)	जम्मा सङ्ख्या	सामुदायिक वनको नाम
उत्तर	पूर्व							
२८.१३२२७२	८१.८१०११७	कुसुम	<i>Schleichera oleosa</i>	५०	१०	०.९८		
२८.१३२५४४	८१.८०९३९४	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	४१	११	०.७३		
२८.१३२५९	८१.८०९३३	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	४७	१०	०.८७		
२८.१३२५९	८१.८०९३३	बोटधाइरो	<i>Lagerstroemia parviflora</i>	३०	५	०.१८		
२८.१३२७८५	८१.८०८८७६	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	४१	१५	०.९९		
२८.१३२७८५	८१.८०८८७६	जामुन	<i>Syzygium cumini</i>	४१	१२	०.७९		
२८.१३२७८५	८१.८०८८७६	जामुन	<i>Syzygium cumini</i>	४६	८	०.६६		
२८.१३३०२९	८१.८०८०९३	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	५८	१७	२.२४		
२८.१३३३०१	८१.८०७५२	साल	<i>Sorea robusta</i>	९१	१६	५.२०		
२८.१३३३२७	८१.८०७४०७	साल	<i>Sorea robusta</i>	६८	१४	२.५४		
२८.१३३५१	८१.८०६९३८	बोटधाइरो	<i>Lagerstroemia parviflora</i>	३५	७	०.३४		
२८.१३३७७६	८१.८०६६४४	जामुन	<i>Syzygium cumini</i>	५२	१०	१.०६		
२८.१३३७७६	८१.८०६६४४	जामुन	<i>Syzygium cumini</i>	८९	१३	४.०४		
२८.१३३७७६	८१.८०६६४४	जामुन	<i>Syzygium cumini</i>	३४	५	०.२३		
२८.१३३७७६	८१.८०६६४४	जामुन	<i>Syzygium cumini</i>	४५	८	०.६४		
२८.१३३७७६	८१.८०६६४४	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	४१	६	०.४०		
२८.१३४५२७	८१.८०६३४१	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	४१	१०	०.६६		
२८.१३४५२७	८१.८०६३४१	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	५०	१०	०.९८		
२८.१३४४७८	८१.८०६५१५	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	५५	१८	२.१४		
२८.१३४४३९	८१.८०६५३३	जामुन	<i>Syzygium cumini</i>	५१	७	०.७१		

अवस्थिति		नाम	वैज्ञानिक नाम	व्यास (से.मी.)	उचाइ (मि.)	आयतन (घन.मि.)	जम्मा सङ्ख्या	सामुदायिक वनको नाम
उत्तर	पूर्व							
२८.१३४४३	८१.८०६५२६	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	३७	८	०.४३		
२८.१३४५२७	८१.८०६३४१	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	३०	८	०.२८		
२८.१३४४७८	८१.८०६५१५	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	३०	५	०.१८		
२८.१३४४३९	८१.८०६५३३	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	४३	७	०.५१		
२८.१३४४३	८१.८०६५२६	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	३६	८	०.४१		
२८.१३४३५	८१.८०६६६४	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	५६	१२	१.४८		
२८.१३४३५	८१.८०६६६४	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	५०	१३	१.२८		
२८.१३४०२२	८१.८०७४६७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	७४	१७	३.६५		
२८.१३३८३६	८१.८०७८६८	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	४०	११	०.६९		
२८.१३३८७९	८१.८०७९६५	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	५१	१३	१.३३		
२८.१३३७७१	८१.८०८०९३	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	३३	१२	०.५१		
२८.१३३७८१	८१.८०८१४५	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	४२	१०	०.६९		
२८.१३३६९७	८१.८०८३६	साल	<i>Sorea robusta</i>	४६	१०	०.८३		
२८.१३३६५	८१.८०८४९	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	४३	११	०.८०		
२८.१३३६२९	८१.८०८४४८	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	७३	२५	५.२३		
२८.१३३५८२	८१.८०८६१७	ठटेरी	-	३८	६	०.३४		
२८.१३३२०३	८१.८०९४४	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	३८	७	०.४०		
२८.१३३१८१	८१.८०९५८२	साल	<i>Sorea robusta</i>	६६	१५	२.५६		
२८.१३२४०६	८१.८११४६४	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६८	१५	२.७२		
२८.१३२४०६	८१.८११४६४	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	५३	१२	१.३२		

अवस्थिति		नाम	वैज्ञानिक नाम	व्यास (से.मी.)	उचाइ (मि.)	आयतन (घन.मि.)	जम्मा सङ्ख्या	सामुदायिक वनको नाम
उत्तर	पूर्व							
२८.१३२१२७	८१.८१२२१४	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	५५	१०	१.१९		
२८.१३५६३१	८१.८०१९०४	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	८१	१५	३.८६	२५	शिव शक्ति मध्यवर्ती सामुदायिक वन
२८.१३५६२८	८१.८०१०६३	धैटी	-	६५	१३	२.१६		
२८.१३५६२	८१.८००९३२	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	५९	२५	३.४२		
२८.१३५६४६	८१.८०१२६९	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	४६	२०	१.६६		
२८.१३५५३३	८१.८०१६५८	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	७२	१७	३.४६		
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६०	१८	२.५४		
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	८७	२०	५.९४		
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	४५	१५	१.१९		
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	५२	१५	१.५९		
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	३४	१०	०.४५		
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	९७	२०	७.३९		
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	८८	२०	६.०८		
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६०	२५	३.५३		
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६३	२५	३.८९		
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	३४	१४	०.६४		
२८.१३४६१४	८१.८०४४०९	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	८९	२०	६.२२		
२८.१३४५७८	८१.८०४५२६	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	९२	२०	६.६४		
२८.१३४५२८	८१.८०४६६३	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	६१	१५	२.१९		
२८.१३५१७	८१.८०४७५	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	७२	२०	४.०७		

अवस्थिती		नाम	वैज्ञानिक नाम	व्यास (से.मी.)	उचाइ (मि.)	आयतन (घन.मि.)	जम्मा सङ्ख्या	सामुदायिक वनको नाम
उत्तर	पूर्व							
२८.१३५५०९	८१.८०३८७९	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	८६	२०	५.८१		
२८.१३५६७४	८१.८०३५४३	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	९७	१८	६.६५		
२८.१३५८४१	८१.८०३१८५	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	५८	२०	२.६४		
२८.१३६०९५	८१.८०२६८६	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	५०	१८	१.७७		
२८.१३६१३९	८१.८०२७०७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	७०	२०	३.८५		
२८.१३६३४६	८१.८०२२३७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	३६	१२	०.६१		
२८.१३६४४३	८१.८०१८९३	दवदवे	<i>Garuga pinnata</i>	३६	१३	०.६६	७४	श्री पुष्पाञ्जली मध्यवर्ती सामुदायिक वन
२८.१३६६९	८१.८०१४८१	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	१०७	२५	११.२३		
२८.१३६७६२	८१.८०१३६	बरो	<i>Terminalia belurica</i>	८१	२३	५.९२		
२८.१३६८४१	८१.८०१२१	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	११२	२५	१२.३१		
२८.१३६९०९	८१.८००९२१	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	१००	२०	७.८५		
२८.१३७३९७	८१.८००२४६	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	६८	२०	३.६३		
२८.१३७३९७	८१.८००१९८	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	५४	१२	१.३७		
२८.१३७४३३	८१.८०००९१	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	३६	१०	०.५१		
२८.१३७७२४	८१.७९९७९२	दवदवे	<i>Garuga pinnata</i>	५१	१२	१.२३		
२८.१३७७३८	८१.७९९८१३	साल	<i>Sorea robusta</i>	७६	१६	३.६३		
२८.१३७९२२	८१.७९९५३	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	७८	२०	४.७८		
२८.१३८१९३	८१.७९९०६३	साल	<i>Sorea robusta</i>	७७	१६	३.७२		
२८.१३८३८७	८१.७९८७८८	साल	<i>Sorea robusta</i>	८६	१५	४.३५		
२८.१३८४३२	८१.७९८७०१	साल	<i>Sorea robusta</i>	६६	१४	२.३९		

अवस्थिति		नाम	वैज्ञानिक नाम	व्यास (से.मी.)	उचाइ (मि.)	आयतन (घन.मि.)	जम्मा सङ्ख्या	सामुदायिक वनको नाम
उत्तर	पूर्व							
२८.१३८४०५	८१.७९८५९१	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	६८	१२	२.१८		
२८.१३८८६	८१.७९७४९	धैटी	-	५५	१४	१.६६		
२८.१३९०३२	८१.७९७१७९	धैटी	-	६०	१०	१.४१		
२८.१३९०६३	८१.७९७०९८	खयर	<i>Acacia catechu</i>	३४	८	०.३६		
२८.१३९१४८	८१.७९७०२१	खयर	<i>Acacia catechu</i>	३४	८	०.३६		
२८.१३८४९	८१.७९७०१४	धैटी	-	८३	१५	४.०६		
२८.१३८५२८	८१.७९६८८१	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	४८	८	०.७२		
२८.१३७६३९	८१.७९८४६४	साल	<i>Sorea robusta</i>	५८	२०	२.६४		
२८.१३७५७२	८१.७९८४८६	साल	<i>Sorea robusta</i>	५६	१६	१.९७		
२८.१३७५३	८१.७९८५४२	साल	<i>Sorea robusta</i>	३५	७	०.३४		
२८.१३६७५९	८१.७९९९३२	साल	<i>Sorea robusta</i>	९४	१५	५.२०		
२८.१३६४८८	८१.८००४८८	धैटी	-	५२	१५	१.५९		
२८.१३६३९१	८१.८००५९२	धैटी	-	३६	१२	०.६१		
२८.१३६४९३	८१.८००५८२	बोटधार्इरो	<i>Lagerstroemia parviflora</i>	३४	५	०.२३		
२८.१३६०८२	८१.८०१३२३	धैटी	-	५७	१०	१.२८		
२८.१३५९७६	८१.८०१५०८	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	८४	१८	४.९९		
२८.१४३८२९	८१.७८७३८५	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	७०	१६	३.०८		
२८.१४४४५८	८१.७८६५४५	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	१३६	१८	१३.०७		
२८.१४४४५७	८१.७८६२९३	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६७	२०	३.५२		
२८.१४५००५	८१.७८५३६१	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६७	२०	३.५२		

अवस्थिती		नाम	वैज्ञानिक नाम	व्यास (से.मी.)	उचाइ (मि.)	आयतन (घन.मि.)	जम्मा सङ्ख्या	सामुदायिक वनको नाम
उत्तर	पूर्व							
२८.१४५०३५	८१.७८५२७३	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६८	२५	४.५४		
२८.१४५१४	८१.७८५०९७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६८	२०	३.६३		
२८.१४५१७७	८१.७८५०३४	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	४८	१२	१.०९		
२८.१४५२८६	८१.७८४९४	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६५	१६	२.६५		
२८.१४५८३२	८१.७८३९८१	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	९०	१०	३.१८		
२८.१४६०१८	८१.७८३८२६	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	८६	१०	२.९०		
२८.१४६०६२	८१.७८३७१	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	९२	२०	६.६४		
२८.१४६१६८	८१.७८३५६८	भिल्लोर	<i>Trewia nudiflora</i>	४२	७	०.४८		
२८.१४६२१३	८१.७८३४९४	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	३६	८	०.४१		
२८.१४६२१३	८१.७८३४९४	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	६१	८	१.१७		
२८.१४६३५२	८१.७८३३२३	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	८९	२०	६.२२		
२८.१४६५१९	८१.७८३१५६	भिल्लोर	<i>Trewia nudiflora</i>	३८	१०	०.५७		
२८.१४६४९७	८१.७८३१०१	भिल्लोर	<i>Trewia nudiflora</i>	३९	१०	०.६०		
२८.१४६५५५	८१.७८३०५९	भिल्लोर	<i>Trewia nudiflora</i>	४७	८	०.६९		
२८.१४६६०८	८१.७८३०४५	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६६	१८	३.०८		
२८.१४६६०८	८१.७८३०४५	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	७०	१८	३.४६		
२८.१४७११५	८१.७८३६३५	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	७०	१८	३.४६		
२८.१४७०३६	८१.७८३६०८	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	५५	१८	२.१४		
२८.१४७०६६	८१.७८३६५	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	५४	८	०.९२		
२८.१४६९४	८१.७८३६४	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	४८	२०	१.८१		

अवस्थिति		नाम	वैज्ञानिक नाम	व्यास (से.मी.)	उचाइ (मि.)	आयतन (घन.मि.)	जम्मा सङ्ख्या	सामुदायिक वनको नाम
उत्तर	पूर्व							
२८.१४६८९३	८१.७८३७०९	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	४०	१२	०.७५		
२८.१४६८५७	८१.७८३८४२	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	३९	८	०.४८		
२८.१४६७९२	८१.७८३८८६	ठटेरी	-	५३	७	०.७७		
२८.१४६६७४	८१.७८४१२४	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	४८	१६	१.४५		
२८.१४६६४२	८१.७८४२०५	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	३७	१७	०.९१		
२८.१४६६४२	८१.७८४२०५	ठटेरी	-	६०	५	०.७१		
२८.१४६५५५	८१.७८४३२७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	४७	१०	०.८७		
२८.१४६४३२	८१.७८४५९६	साल	<i>Sorea robusta</i>	३३	१०	०.४३		
२८.१४६३४	८१.७८४७४९	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	७२	२०	४.०७		
२८.१४५८८२	८१.७८५६३९	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६३	१४	२.१८		
२८.१४५८५३	८१.७८५६५६	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	४५	१०	०.७९		
२८.१४५७०९	८१.७८५७७१	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	५३	२०	२.२१		
२८.१४५७४९	८१.७८५९१४	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	९०	२१	६.६८		
२८.१४५६७२	८१.७८५९८१	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	४३	१०	०.७३		
२८.१४५५०९	८१.७८६१२२	खयर	<i>Acacia catechu</i>	३८	७	०.४०		
२८.१४५३९	८१.७८६३०२	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६२	१०	१.५१		
२८.१४४३५	८१.७८८०४२	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	३१	७	०.२६		
२८.१४४३७७	८१.७८७८७८	टिडु	-	३७	६	०.३२		
२८.१४४३७७	८१.७८७८७८	तिते	-	३८	७	०.४०		
२८.१४४२०६	८१.७८८२७	खयर	<i>Acacia catechu</i>	३५	६	०.२९		

अवस्थिती		नाम	वैज्ञानिक नाम	व्यास (से.मी.)	उचाइ (मि.)	आयतन (घन.मि.)	जम्मा सङ्ख्या	सामुदायिक वनको नाम
उत्तर	पूर्व							
२८.१५३०६३	८१.७७३७२५	सिसौ	<i>Dalbergia sissoo</i>	३५	५	०.२४	५१	रिम्ना मध्यवर्ती सामुदायिक वन
२८.१४९४५	८१.७७८९३२	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	७२	२०	४.०७		
२८.१४९२२१	८१.७७९२७३	राजवृक्ष	<i>Cassia fistula</i>	३२	७	०.२८		
२८.१४९१८४	८१.७७९२८४	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	८८	२०	६.०८		
२८.१४८९८२	८१.७७९५७९	दबदबे	<i>Garuga pinnata</i>	३९	८	०.४८		
२८.१४९	८१.७७९५७६	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	८६	१८	५.२३		
२८.१४८७९३	८१.७७९६९१	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६९	१५	२.८०		
२८.१४८८८३	८१.७७९६६४	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	७७	५	१.१६		
२८.१४८७२२	८१.७७९८९	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६७	१८	३.१७		
२८.१४८६९२	८१.७७९८३८	साल	<i>Sorea robusta</i>	६१	२०	२.९२		
२८.१४८६५	८१.७७९९१८	साल	<i>Sorea robusta</i>	१०८	१७	७.७८		
२८.१४८५४२	८१.७८०१९	कुम्भी	-	५४	१०	१.१४		
२८.१४८५३३	८१.७८००४३	दबदबे	<i>Garuga pinnata</i>	३८	१२	०.६८		
२८.१४८३५९	८१.७८०२७२	दबदबे	<i>Garuga pinnata</i>	५५	१२	१.४२		
२८.१४८३३९	८१.७८०५८४	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६५	१४	२.३२		
२८.१४८२१९	८१.७८०६१७	कुसुम	<i>Schleichera oleosa</i>	४९	१०	०.९४		
२८.१४८१७२	८१.७८०७६४	दबदबे	<i>Garuga pinnata</i>	३३	६	०.२६		
२८.१४७९८२	८१.७८१०५४	दबदबे	<i>Garuga pinnata</i>	५१	१२	१.२३		
२८.१४७९८२	८१.७८१०६९	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	३३	८	०.३४		
२८.१४७९६३	८१.७८१०२२	दबदबे	<i>Garuga pinnata</i>	४६	१२	१.००		

अवस्थिती		नाम	वैज्ञानिक नाम	व्यास (से.मी.)	उचाइ (मि.)	आयतन (घन.मि.)	जम्मा सङ्ख्या	सामुदायिक वनको नाम
उत्तर	पूर्व							
२८.१४७९८२	८१.७८११५४	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	३३	५	०.२१		
२८.१४७८८१	८१.७८१२०९	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	६५	१२	१.९९		
२८.१४७७८९	८१.७८१३२१	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	४०	१३	०.८२		
२८.१४७७६१	८१.७८१२७९	दवदवे	<i>Garuga pinnata</i>	६५	१६	२.६५		
२८.१४७४८६	८१.७८१६४५	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	४०	१२	०.७५		
२८.१४७३९६	८१.७८१७९७	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	४६	१०	०.८३		
२८.१४७३७४	८१.७८१८३३	भिल्लोर	<i>Trewia nudiflora</i>	४९	१०	०.९४		
२८.१४७३९७	८१.७८१९८४	कुसुम	<i>Schleichera oleosa</i>	३२	८	०.३२		
२८.१४७२९८	८१.७८२०१६	बोटघाइरो	<i>Lagerstroemia parviflora</i>	३७	८	०.४३		
२८.१४७३१४	८१.७८१९९६	दवदवे	<i>Garuga pinnata</i>	३८	८	०.४५		
२८.१४७०५२	८१.७८२२७	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	५२	१२	१.२७		
२८.१४७५२८	८१.७८२९८८	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	३२	६	०.२४		
२८.१४७५९३	८१.७८२८७६	साल	<i>Sorea robusta</i>	५०	७	०.६९		
२८.१४७७२४	८१.७८२६९१	ठटेरी	-	३६	८	०.४१		
२८.१४७९९६	८१.७८२३३८	साल	<i>Sorea robusta</i>	४६	१०	०.८३		
२८.१४८०३	८१.७८२३१२	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	५४	१२	१.३७		
२८.१४८१६३	८१.७८२०८६	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	५९	१२	१.६४		
२८.१४८३९३	८१.७८१६४६	कुसुम	<i>Schleichera oleosa</i>	३१	७	०.२६		
२८.१४८५६४	८१.७८१६१८	साल	<i>Sorea robusta</i>	४६	१२	१.००		
२८.१४८७९३	८१.७८११७	साल	<i>Sorea robusta</i>	५३	१०	१.१०		

अवस्थिती		नाम	वैज्ञानिक नाम	व्यास (से.मी.)	उचाइ (मि.)	आयतन (घन.मि.)	जम्मा सङ्ख्या	सामुदायिक वनको नाम
उत्तर	पूर्व							
२८.१४८८५१	८१.७८११२२	खयर	<i>Acacia catechu</i>	३०	७	०.२५		
२८.१४८८७१	८१.७८०९५६	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	३०	८	०.२८		
२८.१४८७९२	८१.७८१०७१	Unknown	-	४२	११	०.७६		
२८.१४८८८३	८१.७८०९८४	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	३४	७	०.३२		
२८.१४८९६६	८१.७८०८४९	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	३७	१०	०.५४		
२८.१४९	८१.७८०९१३	झिगाईनो	-	३८	१६	०.९१		
२८.१४९१३३	८१.७८०६६५	साल	<i>Sorea robusta</i>	३९	८	०.४८		
२८.१४९१६४	८१.७८०६०३	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	४४	५	०.३८		
२८.१४९२३३	८१.७८०७४	साल	<i>Sorea robusta</i>	३५	१०	०.४८		
२८.१४९४०५	८१.७८०३४९	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६५	२५	४.१५		
२८.१४९४२९	८१.७८०२५३	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	६७	२०	३.५२		
२८.१६१९९	८१.७५८६१२	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	६४	१४	२.२५	२१	श्री झिझरी मध्यवर्ती सामुदायिक वन
२८.१६१९२१	८१.७५८५९४	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	७१	१६	३.१७		
२८.१६१९२१	८१.७५८५९४	बोटधाइरो	<i>Lagerstroemia parviflora</i>	४५	१०	०.७९		
२८.१६१८४३	८१.७५७६८	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	६२	१०	१.५१		
२८.१६१७९८	८१.७५७७१४	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	३४	५	०.२३		
२८.१६१७५३	८१.७५७३५८	कुसुम	<i>Schleichera oleosa</i>	३५	७	०.३४		
२८.१६१०१३	८१.७५६१४३	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	११०	२२	१०.४५		
२८.१६०९७६	८१.७५५३६१	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	८६	१८	५.२३		
२८.१६०९४९	८१.७५५१९२	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	१०२	२०	८.१७		

अवस्थिती		नाम	वैज्ञानिक नाम	व्यास (से.मी.)	उचाइ (मि.)	आयतन (घन.मि.)	जम्मा सङ्ख्या	सामुदायिक वनको नाम
उत्तर	पूर्व							
२८.१६०८	८१.७५४९२४	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	११८	२५	१३.६६		
२८.१६०९६७	८१.७५४८	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	९५	१६	५.६७		
२८.१६११९६	८१.७५४७७३	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	१२०	२५	१४.१३		
२८.१६१६३३	८१.७५४८४५	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	९०	१४	४.४५		
२८.१६२०१९	८१.७५६२८	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	९४	१२	४.१६		
२८.१६२०२३	८१.७५६६७८	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	५०	१०	०.९८		
२८.१६२००२	८१.७५६९४२	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	१०८	२५	११.४५		
२८.१६२३४३	८१.७५६२६	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	५७	७	०.८९		
२८.१६२०७६	८१.७५७२४१	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	८९	१८	५.६०		
२८.१६२३२	८१.७५६८	साज	<i>Sorea robusta</i>	१०२	२५	१०.२१		
२८.१६२४८२	८१.७५७३८८	पिपल	<i>Ficus religiosa</i>	१३२	१२	८.२१		
२८.१६२४७५	८१.७५८४४९	साज	<i>Terminalia elliptica</i>	८७	१८	५.३५		
२८.०७३६०८२७	८१.८६५९८७८४	साल	<i>Sorea robusta</i>	२६९.२४	१८.३	५२.०३		
२८.०७४३६१७२	८१.८६६७४६९८	धैटी	-	१६५.१	१३.७	१४.६७		
२८.०७४३४४०५	८१.८६६६८५७८	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	२००.६६	१९.८	३१.३१		
२८.०७४३९८४६	८१.८६६६४५५१	असना	<i>Terminalia elliptica</i>	१५२.४	१६.८	१५.२८		
२८.०७४७८६३९	८१.८६६६७९१५	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	२२६.०६	९.१	१८.३४		
२८.०७५०५६८६	८१.८६६७३२२१	जामुन	<i>Syzigium cumini</i>	२०३.२	१३.७	२२.२३		
२८.०७५०५६८६	८१.८६६७३२२१	साल	<i>Sorea robusta</i>	१६०.०२	१५.२	१५.३२		
२८.०७५१६६३३	८१.८६६५४९९	साल	<i>Sorea robusta</i>	२३८.७६	२१.३	४७.७४		

अवस्थिति		नाम	वैज्ञानिक नाम	व्यास (से.मी.)	उचाइ (मि.)	आयतन (घन.मि.)	जम्मा सङ्ख्या	सामुदायिक वनको नाम
उत्तर	पूर्व							
२८.०७५२३७९	८१.८६६६५२२४	असना	<i>Terminalia elliptica</i>	२२३.५२	२१.३	४१.८४		
२८.०७५५०७३३	८१.८६६८६८१२	दबदवे	<i>Garuga pinnata</i>	२२३.५२	१६.८	३२.८७		
२८.०७५७०५०१	८१.८६७०१२१९	बोटधाइरो	<i>Lagerstroemia parviflora</i>	१२१.९२	१०.७	६.२२		
२८.०७५८५८०७	८१.८६७०७४४८	असना	<i>Terminalia elliptica</i>	२५९.०८	२१.३	५६.२१		
२८.०७५७१२६८	८१.८६७२२५९७	जामुन	<i>Syzygium cumini</i>	१८०.३४	९.१	११.६७		
२८.०७५५५९६९	८१.८६७१५३५	धैटी	-	१७२.७२	१३.७	१६.०६		
२८.०७५६२२४२	८१.८६७२२५२५	साल	<i>Sorea robusta</i>	२०८.२८	१९.८	३३.७३		
२८.०७७१४७१३	८१.८६७३४९४४	बरो	<i>Terminalia belurica</i>	१४४.७८	१२.२	१०.०३		
२८.०७७१२८४४	८१.८६७४५१०६	प्यारी	-	१४४.७८	१०.७	८.७८		
२८.०७७१२८४४	८१.८६७४५१०६	धैटी	-	१४२.२४	१४.३	११.३८		
२८.०७७२१८४४	८१.८६७४९२५	धैटी	-	१५७.४८	१५.२	१४.८३		
२८.०७७२९०८५	८१.८६७४६२५५	बोटधाइरो	<i>Lagerstroemia parviflora</i>	१०९.२२	७.६	३.५७		
२८.०७७३५३१९	८१.८६७५९५३५	तेन्दु	-	१०१.६	६.१	२.४७		
२८.०७७४२३९९	८१.८६७८१९८२	धैटी	-	१७५.२६	१८.३	२२.०५		
२८.०७७५५८१६	८१.८६८०१४२७	धैटी	-	१४२.२४	१५.२	१२.१०		
२८.०७७५५८१६	८१.८६८०१४२७	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	२०५.७४	१३.७	२२.७९		
						१,०८३.७८	२५५	

आयोजनाको लागि कटान गर्नु पर्ने रूखहरुबाट प्राप्त हुने काठ तथा दाउराको विवरण

अवस्थिती		नाम	व्यास (से.मी.)	उचाइ (मि.)	दर्जा			आयतन (घन.मि.)	रूखबाट प्राप्त हुने काठ			रूखबाट प्राप्त हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व				I	II	III		पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
		साज	६७	२६	१			४.५८	३.०७	०.००	०	१.५१	०.००	०.००
		कर्मा	५६	१६		१		१.९७	०.००	०.९८	०	०.००	०.९८	०.००
		साज	४३	२४	१			१.७४	१.१७	०.००	०	०.५७	०.००	०.००
		साल	३७	१८	१			०.९७	०.६५	०.००	०	०.३२	०.००	०.००
		दबदबे	४३	८		१		०.५८	०.००	०.२९	०	०.००	०.२९	०.००
		दबदबे	५२	१३		१		१.३८	०.००	०.६९	०	०.००	०.६९	०.००
		कर्मा	४७	१५		१		१.३०	०.००	०.६५	०	०.००	०.६५	०.००
		कर्मा	४६	१५		१		१.२५	०.००	०.६२	०	०.००	०.६२	०.००
		दबदबे	४२	१५		१		१.०४	०.००	०.५२	०	०.००	०.५२	०.००
		साल	५५	२०	१			२.३७	१.५९	०.००	०	०.७८	०.००	०.००
		साल	६९	१८	१			३.३६	२.२५	०.००	०	१.११	०.००	०.००
		साल	६३	१६	१			२.४९	१.६७	०.००	०	०.८२	०.००	०.००
		साल	७४	१७	१			३.६५	२.४५	०.००	०	१.२१	०.००	०.००
		कर्मा	५०	१३			१	१.२८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१.२८
		साज	५७	१७		१		२.१७	०.००	१.०८	०	०.००	१.०८	०.००
		साल	६१	१०		१		१.४६	०.००	०.७३	०	०.००	०.७३	०.००
		साल	६७	१५	१			२.६४	१.७७	०.००	०	०.८७	०.००	०.००
		दबदबे	४४	९		१		०.६८	०.००	०.३४	०	०.००	०.३४	०.००

अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.१३२२७२	८१.८१०११७	साल	४८	११		१	०.९९	०.००	०.५०	०	०.००	०.५०	०.००	
२८.१३२२७२	८१.८१०११७	कुसुम	५०	१०		१	०.९८	०.००	०.४९	०	०.००	०.४९	०.००	
२८.१३२५४४	८१.८०९३९४	दबदबे	४१	११		१	०.७३	०.००	०.३६	०	०.००	०.३६	०.००	
२८.१३२५९	८१.८०९३३	दबदबे	४७	१०		१	०.८७	०.००	०.४३	०	०.००	०.४३	०.००	
२८.१३२५९	८१.८०९३३	बोटघाइरो	३०	५		१	०.१८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.१८	
२८.१३२७८५	८१.८०८८७६	दबदबे	४१	१५		१	०.९९	०.००	०.४९	०	०.००	०.४९	०.००	
२८.१३२७८५	८१.८०८८७६	जामुन	४१	१२		१	०.७९	०.००	०.४०	०	०.००	०.४०	०.००	
२८.१३२७८५	८१.८०८८७६	जामुन	४६	८		१	०.६६	०.००	०.३३	०	०.००	०.३३	०.००	
२८.१३३०२९	८१.८०८०९३	साज	५८	१७	१		२.२४	१.५०	०.००	०	०.७४	०.००	०.००	
२८.१३३३०१	८१.८०७५२	साल	९१	१६		१	५.२०	०.००	२.६०	०	०.००	२.६०	०.००	
२८.१३३३२७	८१.८०७४०७	साल	६८	१४		१	२.५४	०.००	१.२७	०	०.००	१.२७	०.००	
२८.१३३५१	८१.८०६९३८	बोटघाइरो	३५	७		१	०.३४	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.३४	
२८.१३३७७६	८१.८०६६४४	जामुन	५२	१०		१	१.०६	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१.०६	
२८.१३३७७६	८१.८०६६४४	जामुन	८९	१३		१	४.०४	०.००	२.०२	०	०.००	२.०२	०.००	
२८.१३३७७६	८१.८०६६४४	जामुन	३४	५		१	०.२३	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.२३	
२८.१३३७७६	८१.८०६६४४	जामुन	४५	८		१	०.६४	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.६४	
२८.१३३७७६	८१.८०६६४४	साज	४१	६		१	०.४०	०.००	०.२०	०	०.००	०.२०	०.००	
२८.१३४५२७	८१.८०६३४१	दबदबे	४१	१०		१	०.६६	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.६६	
२८.१३४५२७	८१.८०६३४१	दबदबे	५०	१०		१	०.९८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.९८	

अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.१३४४७८	८१.८०६५१५	साज	५५	१८		१		२.१४	०.००	१.०७	०	०.००	१.०७	०.००
२८.१३४४३९	८१.८०६५३३	जामुन	५१	७			१	०.७१	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.७१
२८.१३४४३	८१.८०६५२६	जामुन	३७	८			१	०.४३	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.४३
२८.१३४५२७	८१.८०६३४१	जामुन	३०	८			१	०.२८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.२८
२८.१३४४७८	८१.८०६५१५	जामुन	३०	५			१	०.१८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.१८
२८.१३४४३९	८१.८०६५३३	जामुन	४३	७			१	०.५१	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.५१
२८.१३४४३	८१.८०६५२६	जामुन	३६	८			१	०.४१	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.४१
२८.१३४३५	८१.८०६६६४	साज	५६	१२		१		१.४८	०.००	०.७४	०	०.००	०.७४	०.००
२८.१३४३५	८१.८०६६६४	साज	५०	१३		१		१.२८	०.००	०.६४	०	०.००	०.६४	०.००
२८.१३४०२२	८१.८०७४६७	साज	७४	१७		१		३.६५	०.००	१.८३	०	०.००	१.८३	०.००
२८.१३३८३६	८१.८०७८६८	साज	४०	११		१		०.६९	०.००	०.३५	०	०.००	०.३५	०.००
२८.१३३८७९	८१.८०७९६५	दबदबे	५१	१३		१		१.३३	०.००	०.६६	०	०.००	०.६६	०.००
२८.१३३७७१	८१.८०८०९३	दबदबे	३३	१२			१	०.५१	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.५१
२८.१३३७८१	८१.८०८१४५	दबदबे	४२	१०		१		०.६९	०.००	०.३५	०	०.००	०.३५	०.००
२८.१३३६९७	८१.८०८३६	साल	४६	१०		१		०.८३	०.००	०.४२	०	०.००	०.४२	०.००
२८.१३३६५	८१.८०८४९	दबदबे	४३	११		१		०.८०	०.००	०.४०	०	०.००	०.४०	०.००
२८.१३३६२९	८१.८०८४४८	साज	७३	२५	१			५.२३	३.५०	०.००	०	१.७३	०.००	०.००
२८.१३३५८२	८१.८०८६१७	ठटेरी	३८	६			१	०.३४	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.३४
२८.१३३२०३	८१.८०९४४	जामुन	३८	७			१	०.४०	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.४०

अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.१३३१८१	८१.८०९५८२	साल	६६	१५		१		२.५६	०.००	१.२८	०	०.००	१.२८	०.००
२८.१३२४०६	८१.८११४६४	साज	६८	१५			१	२.७२	०.००	०.००	०	०.००	०.००	२.७२
२८.१३२४०६	८१.८११४६४	कर्मा	५३	१२		१		१.३२	०.००	०.६६	०	०.००	०.६६	०.००
२८.१३२१२७	८१.८१२२१४	कर्मा	५५	१०			१	१.१९	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१.१९
२८.१३५६३१	८१.८०१९०४	जामुन	८१	१५		१		३.८६	०.००	१.९३	०	०.००	१.९३	०.००
२८.१३५६२८	८१.८०१०६३	धैटी	६५	१३	१			२.१६	१.४४	०.००	०	०.७१	०.००	०.००
२८.१३५६२	८१.८००९३२	साज	५९	२५	१			३.४२	२.२९	०.००	०	१.१३	०.००	०.००
२८.१३५६४६	८१.८०१२६९	साज	४६	२०	१			१.६६	१.११	०.००	०	०.५५	०.००	०.००
२८.१३५५३३	८१.८०१६५८	साज	७२	१७	१			३.४६	२.३२	०.००	०	१.१४	०.००	०.००
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	६०	१८		१		२.५४	०.००	१.२७	०	०.००	१.२७	०.००
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	८७	२०		१		५.९४	०.००	२.९७	०	०.००	२.९७	०.००
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	४५	१५		१		१.१९	०.००	०.६०	०	०.००	०.६०	०.००
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	५२	१५		१		१.५९	०.००	०.८०	०	०.००	०.८०	०.००
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	जामुन	३४	१०			१	०.४५	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.४५
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	९७	२०	१			७.३९	४.९५	०.००	०	२.४४	०.००	०.००
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	८८	२०		१		६.०८	०.००	३.०४	०	०.००	३.०४	०.००
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	६०	२५	१			३.५३	२.३७	०.००	०	१.१७	०.००	०.००
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	साज	६३	२५	१			३.८९	२.६१	०.००	०	१.२९	०.००	०.००
२८.१३५५०२	८१.८०१९३७	दबदबे	३४	१४			१	०.६४	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.६४

अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.१३४६१४	८१.८०४४०९	साज	८९	२०		१		६.२२	०.००	३.११	०	०.००	३.११	०.००
२८.१३४५७८	८१.८०४५२६	कर्मा	९२	२०		१		६.६४	०.००	३.३२	०	०.००	३.३२	०.००
२८.१३४५२८	८१.८०४६६३	कर्मा	६१	१५		१		२.१९	०.००	१.१०	०	०.००	१.१०	०.००
२८.१३५१७	८१.८०४७५	साज	७२	२०		१		४.०७	०.००	२.०३	०	०.००	२.०३	०.००
२८.१३५५०९	८१.८०३८७९	साज	८६	२०	१			५.८१	३.८९	०.००	०	१.९२	०.००	०.००
२८.१३५६७४	८१.८०३५४३	साज	९७	१८	१			६.६५	४.४५	०.००	०	२.१९	०.००	०.००
२८.१३५८४१	८१.८०३१८५	साज	५८	२०	१			२.६४	१.७७	०.००	०	०.८७	०.००	०.००
२८.१३६०९५	८१.८०२६८६	साज	५०	१८		१		१.७७	०.००	०.८८	०	०.००	०.८८	०.००
२८.१३६१३९	८१.८०२७०७	साज	७०	२०	१			३.८५	२.५८	०.००	०	१.२७	०.००	०.००
२८.१३६३४६	८१.८०२२३७	साज	३६	१२		१		०.६१	०.००	०.३१	०	०.००	०.३१	०.००
२८.१३६४४३	८१.८०१८९३	दबदबे	३६	१३			१	०.६६	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.६६
२८.१३६६९	८१.८०१४८१	साज	१०७	२५	१			११.२३	७.५३	०.००	०	३.७१	०.००	०.००
२८.१३६७६२	८१.८०१३६	बरो	८१	२३	१			५.९२	३.९७	०.००	०	१.९५	०.००	०.००
२८.१३६८४१	८१.८०१२१	साज	११२	२५	१			१२.३१	८.२५	०.००	०	४.०६	०.००	०.००
२८.१३६९०९	८१.८००९२१	साज	१००	२०	१			७.८५	५.२६	०.००	०	२.५९	०.००	०.००
२८.१३७३९७	८१.८००२४६	कर्मा	६८	२०		१		३.६३	०.००	१.८१	०	०.००	१.८१	०.००
२८.१३७३९७	८१.८००१९८	साज	५४	१२		१		१.३७	०.००	०.६९	०	०.००	०.६९	०.००
२८.१३७४३३	८१.८०००९१	साज	३६	१०			१	०.५१	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.५१
२८.१३७७२४	८१.७९९७९२	दबदबे	५१	१२		१		१.२३	०.००	०.६१	०	०.००	०.६१	०.००

अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.१३७७३८	८१.७९९८१३	साल	७६	१६	१		३.६३	२.४३	०.००	०	१.२०	०.००	०.००	
२८.१३७९२२	८१.७९९५३	साज	७८	२०	१		४.७८	३.२०	०.००	०	१.५८	०.००	०.००	
२८.१३८१९३	८१.७९९०६३	साल	७७	१६		१	३.७२	०.००	१.८६	०	०.००	१.८६	०.००	
२८.१३८३८७	८१.७९८७८८	साल	८६	१५	१		४.३५	२.९२	०.००	०	१.४४	०.००	०.००	
२८.१३८४३२	८१.७९८७०१	साल	६६	१४		१	२.३९	०.००	१.२०	०	०.००	१.२०	०.००	
२८.१३८४०५	८१.७९८५९१	कर्मा	६८	१२	१		२.१८	१.४६	०.००	०	०.७२	०.००	०.००	
२८.१३८८६	८१.७९७४९	धैटी	५५	१४		१	१.६६	०.००	०.८३	०	०.००	०.८३	०.००	
२८.१३९०३२	८१.७९७१७९	धैटी	६०	१०		१	१.४१	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१.४१	
२८.१३९०६३	८१.७९७०९८	खयर	३४	८	१		०.३६	०.२४	०.००	०	०.१२	०.००	०.००	
२८.१३९१४८	८१.७९७०२१	खयर	३४	८	१		०.३६	०.२४	०.००	०	०.१२	०.००	०.००	
२८.१३८४९	८१.७९७०१४	धैटी	८३	१५		१	४.०६	०.००	२.०३	०	०.००	२.०३	०.००	
२८.१३८५२८	८१.७९६८८१	जामुन	४८	८		१	०.७२	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.७२	
२८.१३७६३९	८१.७९८४६४	साल	५८	२०	१		२.६४	०.००	१.३२	०	०.००	१.३२	०.००	
२८.१३७५७२	८१.७९८४८६	साल	५६	१६	१		१.९७	०.००	०.९८	०	०.००	०.९८	०.००	
२८.१३७५३	८१.७९८५४२	साल	३५	७		१	०.३४	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.३४	
२८.१३६७५९	८१.७९९९३२	साल	९४	१५	१		५.२०	०.००	२.६०	०	०.००	२.६०	०.००	
२८.१३६४८८	८१.८००४८८	धैटी	५२	१५		१	१.५९	०.००	०.८०	०	०.००	०.८०	०.००	
२८.१३६३९१	८१.८००५९२	धैटी	३६	१२	१		०.६१	०.००	०.३१	०	०.००	०.३१	०.००	
२८.१३६४१३	८१.८००५८२	बोटघाइरो	३४	५		१	०.२३	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.२३	

अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.१३६०८२	८१.८०१३२३	धैटी	५७	१०			१	१.२८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१.२८
२८.१३५९७६	८१.८०१५०८	साज	८४	१८	१			४.९९	३.३४	०.००	०	१.६५	०.००	०.००
२८.१४३८२९	८१.७८७३८५	साज	७०	१६	१			३.०८	२.०६	०.००	०	१.०२	०.००	०.००
२८.१४४४५८	८१.७८६५४५	साज	१३६	१८	१			१३.०७	८.७६	०.००	०	४.३१	०.००	०.००
२८.१४४४५७	८१.७८६२९३	साज	६७	२०	१			३.५२	२.३६	०.००	०	१.१६	०.००	०.००
२८.१४५००५	८१.७८५३६१	साज	६७	२०	१			३.५२	२.३६	०.००	०	१.१६	०.००	०.००
२८.१४५०३५	८१.७८५२७३	साज	६८	२५	१			४.५४	३.०४	०.००	०	१.५०	०.००	०.००
२८.१४५११४	८१.७८५०९७	साज	६८	२०	१			३.६३	२.४३	०.००	०	१.२०	०.००	०.००
२८.१४५१७७	८१.७८५०३४	साज	४८	१२		१		१.०९	०.००	०.५४	०	०.००	०.५४	०.००
२८.१४५२८६	८१.७८४९४	साज	६५	१६	१			२.६५	१.७८	०.००	०	०.८८	०.००	०.००
२८.१४५८३२	८१.७८३९८१	साज	९०	१०		१		३.१८	०.००	१.५९	०	०.००	१.५९	०.००
२८.१४६०१८	८१.७८३८२६	साज	८६	१०		१		२.९०	०.००	१.४५	०	०.००	१.४५	०.००
२८.१४६०६२	८१.७८३७१	साज	९२	२०	१			६.६४	४.४५	०.००	०	२.१९	०.००	०.००
२८.१४६१६८	८१.७८३५६८	भिल्लोर	४२	७			१	०.४८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.४८
२८.१४६२१३	८१.७८३४९४	जामुन	३६	८			१	०.४१	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.४१
२८.१४६२१३	८१.७८३४९४	जामुन	६१	८			१	१.१७	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१.१७
२८.१४६३५२	८१.७८३३२३	साज	८९	२०	१			६.२२	४.१७	०.००	०	२.०५	०.००	०.००
२८.१४६५१९	८१.७८३१५६	भिल्लोर	३८	१०			१	०.५७	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.५७
२८.१४६४९७	८१.७८३१०१	भिल्लोर	३९	१०			१	०.६०	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.६०

अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.१४६५५५	८१.७८३०५९	भिल्लोर	४७	८			१	०.६९	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.६९
२८.१४६६०८	८१.७८३०४५	साज	६६	१८			१	३.०८	०.००	१.५४	०	०.००	१.५४	०.००
२८.१४६६०८	८१.७८३०४५	साज	७०	१८			१	३.४६	०.००	१.७३	०	०.००	१.७३	०.००
२८.१४७११५	८१.७८३६३५	साज	७०	१८	१			३.४६	२.३२	०.००	०	१.१४	०.००	०.००
२८.१४७०३६	८१.७८३६०८	साज	५५	१८	१			२.१४	१.४३	०.००	०	०.७१	०.००	०.००
२८.१४७०६६	८१.७८३६५	दबदबे	५४	८			१	०.९२	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.९२
२८.१४६९४	८१.७८३६४	साज	४८	२०	१			१.८१	१.२१	०.००	०	०.६०	०.००	०.००
२८.१४६८९३	८१.७८३७०९	कर्मा	४०	१२			१	०.७५	०.००	०.३८	०	०.००	०.३८	०.००
२८.१४६८५७	८१.७८३८४२	दबदबे	३९	८			१	०.४८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.४८
२८.१४६७९२	८१.७८३८८६	ठटेरी	५३	७			१	०.७७	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.७७
२८.१४६६७४	८१.७८४१२४	साज	४८	१६			१	१.४५	०.००	०.७२	०	०.००	०.७२	०.००
२८.१४६६४२	८१.७८४२०५	साज	३७	१७	१			०.९१	०.६१	०.००	०	०.३०	०.००	०.००
२८.१४६६४२	८१.७८४२०५	ठटेरी	६०	५			१	०.७१	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.७१
२८.१४६५५५	८१.७८४३२७	साज	४७	१०			१	०.८७	०.००	०.४३	०	०.००	०.४३	०.००
२८.१४६४३२	८१.७८४५९६	साल	३३	१०			१	०.४३	०.००	०.२१	०	०.००	०.२१	०.००
२८.१४६३४	८१.७८४७४९	साज	७२	२०	१			४.०७	२.७३	०.००	०	१.३४	०.००	०.००
२८.१४५८८२	८१.७८५६३९	साज	६३	१४			१	२.१८	०.००	१.०९	०	०.००	१.०९	०.००
२८.१४५८५३	८१.७८५६५६	साज	४५	१०			१	०.७९	०.००	०.४०	०	०.००	०.४०	०.००
२८.१४५७०९	८१.७८५७७१	साज	५३	२०	१			२.२१	१.४८	०.००	०	०.७३	०.००	०.००

अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.१४५७४९	८१.७८५९१४	साज	९०	२१	१		६.६८	४.४७	०.००	०	२.२०	०.००	०.००	
२८.१४५६७२	८१.७८५९८१	साज	४३	१०		१	०.७३	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.७३	
२८.१४५५०९	८१.७८६१२२	खयर	३८	७		१	०.४०	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.४०	
२८.१४५३९	८१.७८६३०२	साज	६२	१०		१	१.५१	०.००	०.७५	०	०.००	०.७५	०.००	
२८.१४४३५	८१.७८८०४२	दबदबे	३१	७		१	०.२६	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.२६	
२८.१४४३७७	८१.७८७८७८	टिड्डु	३७	६		१	०.३२	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.३२	
२८.१४४३७७	८१.७८७८७८	तिते	३८	७		१	०.४०	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.४०	
२८.१४४२०६	८१.७८८२७	खयर	३५	६		१	०.२९	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.२९	
२८.१५३०६३	८१.७७३७२५	सिसौ	३५	५		१	०.२४	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.२४	
२८.१४९४५	८१.७७८९३२	साज	७२	२०	१		४.०७	२.७३	०.००	०	१.३४	०.००	०.००	
२८.१४९२२१	८१.७७९२७३	राजवृक्ष	३२	७		१	०.२८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.२८	
२८.१४९१८४	८१.७७९२८४	साज	८८	२०	१		६.०८	४.०७	०.००	०	२.०१	०.००	०.००	
२८.१४८९८२	८१.७७९५७९	दबदबे	३९	८		१	०.४८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.४८	
२८.१४९	८१.७७९५७६	साज	८६	१८	१		५.२३	३.५०	०.००	०	१.७२	०.००	०.००	
२८.१४८७९३	८१.७७९६९१	साज	६९	१५	१		२.८०	१.८८	०.००	०	०.९३	०.००	०.००	
२८.१४८८८३	८१.७७९६६४	साज	७७	५		१	१.१६	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१.१६	
२८.१४८७२२	८१.७७९८९	साज	६७	१८	१		३.१७	२.१२	०.००	०	१.०५	०.००	०.००	
२८.१४८६९२	८१.७७९८३८	साल	६१	२०	१		२.९२	१.९६	०.००	०	०.९६	०.००	०.००	
२८.१४८६५	८१.७७९९१८	साल	१०८	१७	१		७.७८	५.२१	०.००	०	२.५७	०.००	०.००	

अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.१४८५४२	८१.७८०१९	कुम्भी	५४	१०			१	१.१४	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१.१४
२८.१४८५३३	८१.७८००४३	दबदबे	३८	१२		१		०.६८	०.००	०.३४	०	०.००	०.३४	०.००
२८.१४८३५९	८१.७८०२७२	दबदबे	५५	१२		१		१.४२	०.००	०.७१	०	०.००	०.७१	०.००
२८.१४८३३९	८१.७८०५८४	साज	६५	१४		१		२.३२	०.००	१.१६	०	०.००	१.१६	०.००
२८.१४८२१९	८१.७८०६१७	कुसुम	४९	१०		१		०.९४	०.००	०.४७	०	०.००	०.४७	०.००
२८.१४८१७२	८१.७८०७६४	दबदबे	३३	६			१	०.२६	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.२६
२८.१४७९८२	८१.७८१०५४	दबदबे	५१	१२			१	१.२३	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१.२३
२८.१४७९८२	८१.७८१०६९	जामुन	३३	८			१	०.३४	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.३४
२८.१४७९६३	८१.७८१०२२	दबदबे	४६	१२		१		१.००	०.००	०.५०	०	०.००	०.५०	०.००
२८.१४७९८२	८१.७८११५४	जामुन	३३	५			१	०.२१	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.२१
२८.१४७८८१	८१.७८१२०९	जामुन	६५	१२			१	१.९९	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१.९९
२८.१४७७८९	८१.७८१३२१	कर्मा	४०	१३		१		०.८२	०.००	०.४१	०	०.००	०.४१	०.००
२८.१४७७६१	८१.७८१२७९	दबदबे	६५	१६		१		२.६५	०.००	१.३३	०	०.००	१.३३	०.००
२८.१४७४८६	८१.७८१६४५	जामुन	४०	१२		१		०.७५	०.००	०.३८	०	०.००	०.३८	०.००
२८.१४७३९६	८१.७८१७९७	जामुन	४६	१०			१	०.८३	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.८३
२८.१४७३७४	८१.७८१८३३	भिल्लोर	४९	१०			१	०.९४	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.९४
२८.१४७३९७	८१.७८१९८४	कुसुम	३२	८			१	०.३२	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.३२
२८.१४७२९८	८१.७८२०१६	बोटघाइरो	३७	८			१	०.४३	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.४३
२८.१४७३१४	८१.७८१९९६	दबदबे	३८	८			१	०.४५	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.४५

अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.१४७०५२	८१.७८२२७	साज	५२	१२		१		१.२७	०.००	०.६४	०	०.००	०.६४	०.००
२८.१४७५२८	८१.७८२९८८	जामुन	३२	६			१	०.२४	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.२४
२८.१४७५९३	८१.७८२८७६	साल	५०	७		१		०.६९	०.००	०.३४	०	०.००	०.३४	०.००
२८.१४७७२४	८१.७८२६९१	ठटेरी	३६	८			१	०.४१	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.४१
२८.१४७९९६	८१.७८२३३८	साल	४६	१०		१		०.८३	०.००	०.४२	०	०.००	०.४२	०.००
२८.१४८०३	८१.७८२३१२	जामुन	५४	१२		१		१.३७	०.००	०.६९	०	०.००	०.६९	०.००
२८.१४८१६३	८१.७८२०८६	जामुन	५९	१२			१	१.६४	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१.६४
२८.१४८३९३	८१.७८१६४६	कुसुम	३१	७			१	०.२६	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.२६
२८.१४८५६४	८१.७८१६१८	साल	४६	१२		१		१.००	०.००	०.५०	०	०.००	०.५०	०.००
२८.१४८७९३	८१.७८११७	साल	५३	१०		१		१.१०	०.००	०.५५	०	०.००	०.५५	०.००
२८.१४८८५१	८१.७८११२२	खयर	३०	७	१			०.२५	०.१७	०.००	०	०.०८	०.००	०.००
२८.१४८८७१	८१.७८०९५६	दबदबे	३०	८			१	०.२८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.२८
२८.१४८७९२	८१.७८१०७१	Unknow n	४२	११			१	०.७६	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.७६
२८.१४८८८३	८१.७८०९८४	दबदबे	३४	७			१	०.३२	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.३२
२८.१४८९६६	८१.७८०८४९	दबदबे	३७	१०		१		०.५४	०.००	०.२७	०	०.००	०.२७	०.००
२८.१४९	८१.७८०९१३	झिगाईनो	३८	१६		१		०.९१	०.००	०.४५	०	०.००	०.४५	०.००
२८.१४९१३३	८१.७८०६६५	साल	३९	८		१		०.४८	०.००	०.२४	०	०.००	०.२४	०.००
२८.१४९१६४	८१.७८०६०३	दबदबे	४४	५			१	०.३८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.३८
२८.१४९२३३	८१.७८०७४	साल	३५	१०		१		०.४८	०.००	०.२४	०	०.००	०.२४	०.००

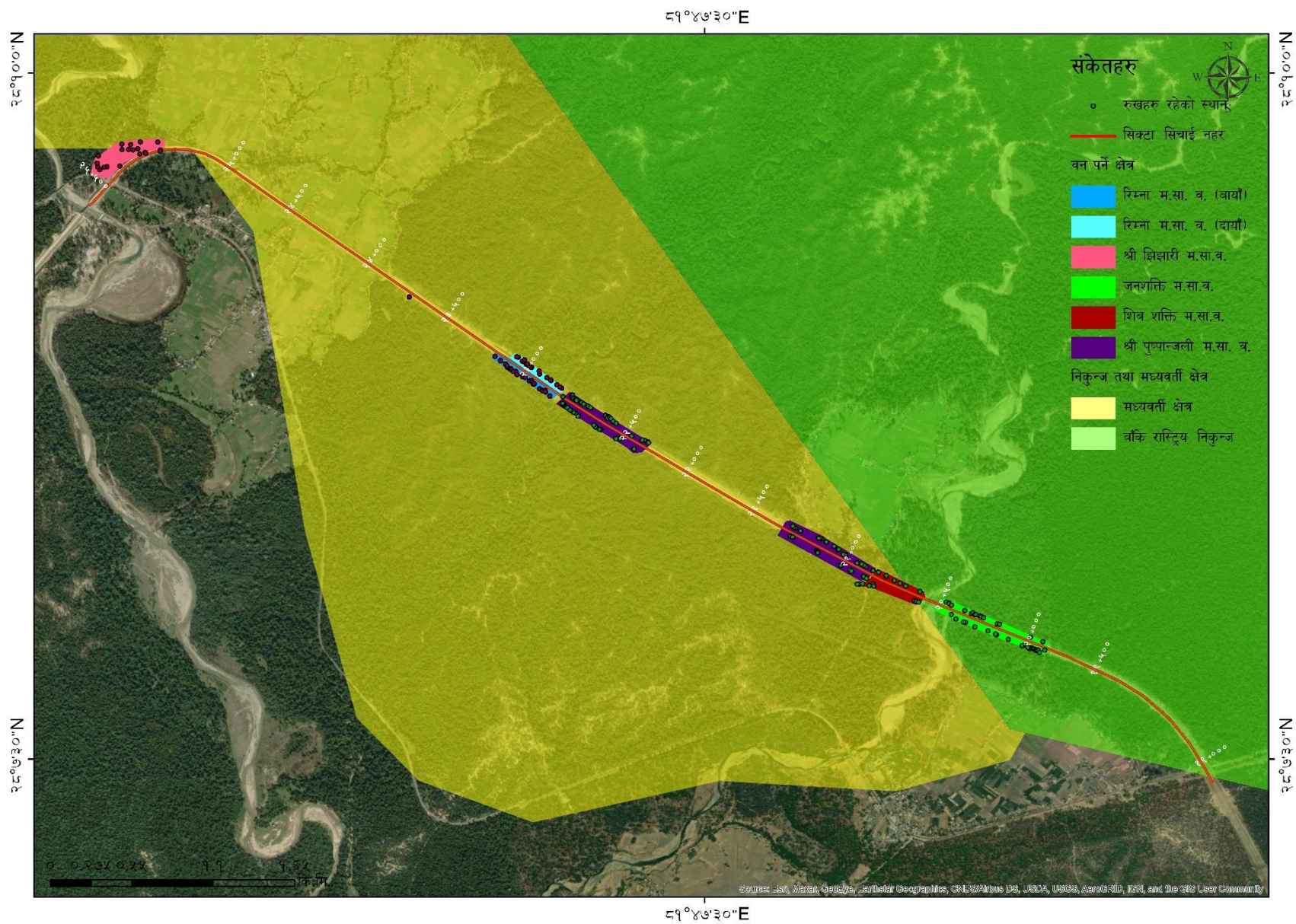
अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.१४९४०५	८१.७८०३४९	साज	६५	२५	१			४.१५	२.७८	०.००	०	१.३७	०.००	०.००
२८.१४९४२९	८१.७८०२५३	साज	६७	२०	१			३.५२	२.३६	०.००	०	१.१६	०.००	०.००
२८.१६१९९	८१.७५८६१२	दबदबे	६४	१४		१		२.२५	०.००	१.१३	०	०.००	१.१३	०.००
२८.१६१९२१	८१.७५८५९४	दबदबे	७१	१६		१		३.१७	०.००	१.५८	०	०.००	१.५८	०.००
२८.१६१९२१	८१.७५८५९४	बोटघाइरो	४५	१०			१	०.७९	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.७९
२८.१६१८४३	८१.७५७६८	जामुन	६२	१०			१	१.५१	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१.५१
२८.१६१७९८	८१.७५७७१४	जामुन	३४	५			१	०.२३	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.२३
२८.१६१७५३	८१.७५७३५८	कुसुम	३५	७			१	०.३४	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.३४
२८.१६१०१३	८१.७५६१४३	साज	११०	२२	१			१०.४५	७.००	०.००	०	३.४५	०.००	०.००
२८.१६०९७६	८१.७५५३६१	साज	८६	१८	१			५.२३	३.५०	०.००	०	१.७२	०.००	०.००
२८.१६०९४९	८१.७५५१९२	साज	१०२	२०	१			८.१७	५.४७	०.००	०	२.७०	०.००	०.००
२८.१६०८	८१.७५४९२४	साज	११८	२५	१			१३.६६	९.१५	०.००	०	४.५१	०.००	०.००
२८.१६०९६७	८१.७५४८	साज	९५	१६		१		५.६७	०.००	२.८३	०	०.००	२.८३	०.००
२८.१६११९६	८१.७५४७७३	साज	१२०	२५	१			१४.१३	९.४७	०.००	०	४.६६	०.००	०.००
२८.१६१६३३	८१.७५४८४५	जामुन	९०	१४		१		४.४५	०.००	२.२३	०	०.००	२.२३	०.००
२८.१६२०१९	८१.७५६२८	जामुन	९४	१२			१	४.१६	०.००	०.००	०	०.००	०.००	४.१६
२८.१६२०२३	८१.७५६६७८	जामुन	५०	१०			१	०.९८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.९८
२८.१६२००२	८१.७५६९४२	साज	१०८	२५	१			११.४५	७.६७	०.००	०	३.७८	०.००	०.००
२८.१६२३४३	८१.७५६२६	जामुन	५७	७			१	०.८९	०.००	०.००	०	०.००	०.००	०.८९

अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.१६२०७६	८१.७५७२४१	साज	८९	१८	१			५.६०	३.७५	०.००	०	१.८५	०.००	०.००
२८.१६२३२	८१.७५६८	साज	१०२	२५	१			१०.२१	६.८४	०.००	०	३.३७	०.००	०.००
२८.१६२४८२	८१.७५७३८८	पिपल	१३२	१२			१	८.२१	०.००	०.००	०	०.००	०.००	८.२१
२८.१६२४७५	८१.७५८४४९	साज	८७	१८	१			५.३५	३.५८	०.००	०	१.७६	०.००	०.००
२८.०७३६०८३	८१.८६५९८७८४	साल	२६९.२	१८.३	१			५२.०३	३४.८६	०.००	०	१७.१७	०.००	०.००
२८.०७४३६१७	८१.८६६७४६९८	धैटी	१६५.१	१३.७			१	१४.६७	०.००	७.३४	०	०.००	७.३४	०.००
२८.०७४३४४१	८१.८६६६८५७८	जामुन	२००.७	१९.८			१	३१.३१	०.००	१५.६५	०	०.००	१५.६५	०.००
२८.०७४३९८५	८१.८६६६४५५१	असना	१५२.४	१६.८			१	१५.२८	०.००	७.६४	०	०.००	७.६४	०.००
२८.०७४७८६४	८१.८६६६७९१५	जामुन	२२६.१	९.१			१	१८.३४	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१८.३४
२८.०७५०५६९	८१.८६६७३२२१	जामुन	२०३.२	१३.७			१	२२.२३	०.००	०.००	०	०.००	०.००	२२.२३
२८.०७५०५६९	८१.८६६७३२२१	साल	१६०	१५.२			१	१५.३२	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१५.३२

अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.०७५१६६		साल	२३८.८	२१.३	१			४७.७४	३१.९८	०.००	०	१५.७५	०.००	०.००
२८.०७५२३७	८१.८६६५४९९	असना	२२३.५	२१.३	१			४१.८४	२८.०३	०.००	०	१३.८१	०.००	०.००
२८.०७५५०७	८१.८६६८६८१	दबदबे	२२३.५	१६.८		१		३२.८७	०.००	१६.४४	०	०.००	१६.४४	०.००
२८.०७५७०५	८१.८६७०१२१	बोटधाइरो	१२१.९	१०.७			१	६.२२	०.००	०.००	०	०.००	०.००	६.२२
२८.०७५८५८	८१.८६७०७४४	असना	२५९.१	२१.३	१			५६.२१	३७.६६	०.००	०	१८.५५	०.००	०.००
२८.०७५७१२	८१.८६७२२५९	जामुन	१८०.३	९.१			१	११.६७	०.००	०.००	०	०.००	०.००	११.६७
२८.०७५५५९	८१.८६७१५३५	धैटी	१७२.७	१३.७		१		१६.०६	०.००	८.०३	०	०.००	८.०३	०.००
२८.०७५६२२	८१.८६७२२५२	साल	२०८.३	१९.८	१			३३.७३	२२.६०	०.००	०	११.१३	०.००	०.००
२८.०७७१४७	८१.८६७३४९४	बरो	१४४.८	१२.२		१		१०.०३	०.००	५.०२	०	०.००	५.०२	०.००
२८.०७७१२८	८१.८६७४५१०	प्यारी	१४४.८	१०.७			१	८.७८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	८.७८

अवस्थिती		नाम	व्यास	उचाइ	दर्जा			आयतन	रुखबाट प्रस हुने काठ			रुखबाट प्रस हुने दाउरा		
उत्तर	पूर्व		(से.मी.)	(मि.)	I	II	I	(घन.मि.)	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
२८.०७७१२८	८१.८६७४५१०	धैटी	१४२.२	१४.३			१	११.३८	०.००	०.००	०	०.००	०.००	११.३८
२८.०७७२१८	८१.८६७४९२५	धैटी	१५७.५	१५.२			१	१४.८३	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१४.८३
२८.०७७२९०	८१.८६७४६२५	बोटधाइरो	१०९.२	७.६			१	३.५७	०.००	०.००	०	०.००	०.००	३.५७
२८.०७७३५३	८१.८६७५९५३	तेन्दु	१०९.६	६.९			१	२.४७	०.००	०.००	०	०.००	०.००	२.४७
२८.०७७४२४	८१.८६७८९९८	धैटी	१७५.३	१८.३		१		२२.०५	०.००	११.०२	०	०.००	११.०२	०.००
२८.०७७५५८	८१.८६८०९४२	धैटी	१४२.२	१५.२			१	१२.९०	०.००	०.००	०	०.००	०.००	१२.९०
२८.०७७५५८	८१.८६८०९४२	कर्मा	२०५.७	१३.७		१		२२.७९	०.००	११.३९	०	०.००	११.३९	०.००
								१,०८३.७८	३७२.२५	१७०.५६	०	१८३.३५	१७०.५६	१८७.०७

अनुसूची १२: प्रस्तावित आयोजनाका अन्तर्गत पर्ने विभिन्न सामुदायिक वनहरुको नक्सा

अनुसूची १३: स्वघोषणा पत्र/व्यक्तिगत विवरण

नेपाल सरकार ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय, सिक्टा सिंचाइ आयोजना, नेपालगञ्ज, बाँके प्रस्तावक रहेको सिक्टा सिंचाइ आयोजनाको पश्चिम मूल नहरको पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको सम्पूर्ण चरणमा हामी निम्न बमोजिमका अध्ययन टोलीका सदस्यहरु संलग्न रही यो प्रतिवेदन तयार गरिएको साँचो हो। अध्ययनका क्रममा हामीहरुले सङ्कलन गरेका प्राथमिक सूचना र तथ्याङ्कहरु वास्तविक हुन र सङ्कलन गरिएका माध्यमिक सूचना र तथ्याङ्कहरुका लागि सर्जकप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछौं। यस प्रतिवेदनको कुनै कुरा झुठा ठहरिए अथवा अन्य कुनै प्रतिवेदनको पूरै साभार गरिएको पाइए कानून बमोजिम सजाय भोग्न तयार रहेको स्व-घोषणा गर्दछौं।

विशेषज्ञता	विशेषज्ञहरुको	योग्यता	दस्तखत
टोली प्रमुख/वातावरण विज्ञ	निशा बाल्मिकी	स्नातकोत्तर, वातावरण विज्ञान	
जि.आई.एस. विज्ञ	दिपक राज बस्नेत	स्नातकोत्तर, वातावरण विज्ञान	
जलस्रोत विज्ञ	बिभूति ओझा	स्नातकोत्तर, जलस्रोत	
वन विज्ञ	जय राज मिश्र	स्नातकोत्तर, वन विज्ञान	
सामाजशास्त्री	युगेश अधिकारी	स्नातकोत्तर, सामाजशास्त्र	

इन्भारोमेन्टल वर्क्स एण्ड सर्भिसेज नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं फोन: ०१-४१०४४७९/८० ईमेल: ews.ktm@gmail.com	छाप र दस्तखत
--	--------------

CURRICULUM VITAE

POSITION: ENVIRONMENTAL EXPERT/TEAM LEADER

PERSONAL DETAILS		
1	Name	Nisha Balmiki
2	Date of Birth	2039-05-20
3	Communication Address	Tyanglaphant, Kritipur-10
4	Mobile Number	9849605195
5	Email id	nishabalmiki5@gmail.com
EDUCATIONAL DETAILS		
1	Masters	Masters in Environmental Science
PROFESSIONAL DETAILS		
	EIA/IEE/BES study Details(Recent Ten studies)	
1	Environmental Expert/Team Leader for IEE of Thyaure Khola Phyaure Irrigation Project, Ilam (13.50 km: 2018).	
2	Environmental Expert/Team Leader for IEE of Hilltake Health and Homes Pvt.Ltd (2018).	
3	Environmental Expert/Team Leader for IEE of Sustainable Collection and Excavation of Sand, Gravel and Boulder from Flood Plain of Jhijharai, Paruwa and Khairi Rivers of Rapti Sonari Rural Municipality, Banke (2018).	
4	Environmental Expert/Team Leader for EIA of Rupa Tal Conservation Integrated Development Project, Pokhara (2019).	
5	Environmental Expert/Team Leader for EIA of Lalbakaiya Irrigation Project, Rautahat (2020).	
6	Environmental Expert/Team Leader for EIA of Tribeni Irrigation Project, Kachankawal, Jhapa 2021	
7	Environmental Expert/Team Leader for IEE study of Biring ,Mechi,Kamal and Kankai River, river training works, Jhapa	
8	Environmental Expert/Team Leader for IEE study of Transmission line and Hydro power, kailali	

Certification:

I, the undersigned, certify to the best of my knowledge and belief that

(i) This CV correctly describes my qualifications and experience

(ii) I am not a current employee of the GoN

(iii) I certify that I have been informed by the firm that it is including my CV in the Report for the {SEIA study western main canal of Sikta Irrigation Project}. I confirm that I will be available to carry out the assignment for which my CV has been submitted in accordance with the implementation arrangements and schedule set out in the Proposal.

I understand that any willful misstatement described herein may lead to my disqualification or dismissal, if engaged.

Nisha

Date: 2078/05/18

Day/Month/Year

Date: 2078/05/18

[Signature of authorized representative of the firm] Day/Month/Year

Issue number 53436629 B078245

Tribhuvan University

Office of the Controller of Examinations
Kathmandu, Nepal

Academic Transcript

Student's Name : NISHA BAJRAI		Regd. # : 1-2-212-2-2005	
Campus : University Campus, Kirtipur		Institute/Faculty : Science and Technology	
Examination : Master's Degree in Environmental Science		Course Duration : 2 Academic Years	

Subjects appeared in the First Year Examination	Full Marks	Pass Marks	Marks Obtained	Remarks	Subjects appeared in the Second Year Examination	Full Marks	Pass Marks	Marks Obtained	Remarks
ENW511:Ecology	100	40	74		ENW621:Environmental Mgmt. & Conservation	100	40	70	
ENW512:Environmental Earth Science	100	40	78		ENW622:Env. Impact & Mitigation Techniques	100	40	81	
ENW513:Env. Pollution & Monitoring	100	40	89		ENW625:Wild Life Management	100	40	63	
ENW514:Environment & Energy	100	40	82		ENW626:Practical Paper	75	30	56	
ENW515:Ecology, Env. Biology, Meteorology, Hydrology, Env. Chem. & Microbiology Pr	50	20	45		ENW627:Field Work	25	10	20	
ENW516:Env. pollution, Energy, Ecotoxicology Natural Hazards & Solid Waste Mgmt. Pr	50	20	45		ENW630:Dissertation Work	100	40	84	
					(S.D.10-08-2013) (F.B.12-09-2015)				
Total	500	200	418		Total	500	200	374	
GRAND TOTAL					Programme starting year : 2008		Ending year : 2010		

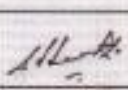
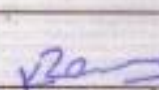
First Year		Second Year	
Year	Roll Number	Year	Roll Number
2009	4329	2010	4411

Percentage : **78.20**

Passed Division: **Distinction**

Passed Year : **2013**

Date of Issue **28/09/2013**

Prepared by Checked by Chief of Records Div. Controller of Examinations

NOTE : * means the student has passed in the second attempt. ** means the student has passed in more than two attempts.

CURRICULUM VITAE

POSITION: Hydrologist

PERSONAL DETAILS

1	Name	Bibhuti Ojha
2	Date of Birth	July 28, 1983
3	Communication Address	House no 473/58, Milan Chowk, Baneshwor, Kathmandu
4	Mobile Number	9860013751
5	Email id	Bibhutio523@gmail.com

EDUCATIONAL DETAILS

1	Ph.D	(Subject/Year)
2	Masters	Water Engineering Management /2013
3	Bachelors	Bachelor in Civil Engineering /2007

PROFESSIONAL DETAILS

	EIA/IEE/BES study Details(Recent three studies)	
1	IEE of Tinau River Bridge (ongoing)	
2	IEE of Chadaha River Bridge (ongoing)	
3	IEE of Dudhkoshi River Bridge (ongoing)	
4	IEE of Tamakoshi River Bridge (ongoing)	
5	Feasibility study for proposed waste water treatment plant Sabaila Municipality (Economical, environmental and social aspect)	
6	IEE preparation of Sanga-Ashapuri, Pati Bhanjyang-Pramhansa Ashram" Road Section Bhaktapur (5.442 km: 2017).	
7	IEE study of Pasaha Khola Bridge, DTO, Bara (2017/2018)	

Certification:

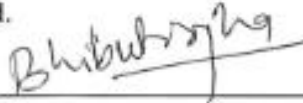
I, the undersigned, certify to the best of my knowledge and belief that

(i) This CV correctly describes my qualifications and experience.

(ii) I am not a current employee of the GoN.

(iii) I certify that I have been informed by the firm that it is including my CV in the Report for the (SEIA study of Sikta Irrigation Project). I confirm that I will be available to carry out the assignment for which my CV has been submitted in accordance with the implementation arrangements and schedule set out in the Proposal.

I understand that any willful misstatement described herein may lead to my disqualification or dismissal, if engaged.

[Signature of expert] Date: 2078/05/18
Day/Month/Year

[Signature of authorized representative of the firm] Date: 2078/05/18
Day/Month/Year

ASIAN INSTITUTE OF TECHNOLOGY DEGREE OF MASTER							Issue Date: 20 May 2013	
Name Mrs. Ojha Bibhul			Previous Degree(s)/Institution B.Sc.C.E		Year Awarded 2007			
Date of Birth 28 July 1983		Country Nepal		Pokhara University, Nepal				
Registration No. 112997		Date Admitted to AIT 10 August 2011		Option Thesis		Credits/Institution Transferred		
School School of Engineering and Technology				Degree Awarded Master of Engineering				
Field of Study Water Engineering and Management				Date of Graduation / Completion 23 May 2013				
Notes								
Course No.	Descriptive Course Title	Total Hours		Credits	Grade	GPA	Cumulative GPA	
		Lab.	Lec.					
August Semester 2011								
CE74.11	Watershed Hydrology	0	45	3.0	A			
CE74.12	Hydrodynamics	0	45	3.0	B+			
CE74.13	Water Resources Systems	0	45	3.0	B+			
CE74.14	Concepts in Water Modeling	0	15	1.0	A			
CE74.41	Water Supply and Sanitation	0	45	3.0	B+			
				13		3.65	3.65	
January Semester 2012								
CE74.53	Land and Water Conservation and Management	22.5	37.5	3.0	A			
CE74.54	Integrated Water Resources Management	45	30	3.0	B+			
CE74.55	Modeling of Water Resources Systems	90	15	3.0	B+			
CE74.71	EIA and GIS Applications in Water Resources	45	30	3.0	B+			
CE74.9001	Selected Topic: Research Design and Experimental Methods	45	15	2.0	B			
				14		3.54	3.59	
Coursework Credits Gained:				27.0			3.59	
Thesis Credits Gained:				22.0				
Total Number of Credits Gained:				49.0				
Thesis Examination:					Passed			
Title of Thesis: Hydro-economical Modeling of Water Flow Allocation in West Rapti Basin, Nepal						Grade: Very Good		
Program Committee: 1. Dr. Sylvain Roger Fomet (Chairperson) 2. Prof. Mukand B. Sabel (Co-chairperson) 3. Dr. Damien Jourdan (Member)				Official transcript not valid without signature and seal of the Institute				
				 Registry Coordinator				

CURRICULUM VITAE

POSITION: FORESTER

PERSONAL DETAILS		
1	Name	Jay Raj Mishra
2	Date of Birth	1985-02-02, A.D.
3	Communication Address	Bhimdatta-16, Kanchanpur
4	Mobile Number	9841966335
5	email id	Aecar2016@gmail.com
EDUCATIONAL DETAILS		
1	Masters	M.Sc in Forestry, 2007
PROFESSIONAL DETAILS		
	EIA/IEE/BES study Details(Recent three studies)	
1	EIA study of Naw Gad Hydropower Project, Drchula ,	
2	EIA study of Lower APsuwa Hydropower Project (45MW)	
3	EIA study of Tila Hydropower Project ,(440 MW), Kalikot	

Certification:

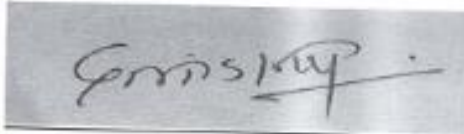
I, the undersigned, certify to the best of my knowledge and belief that

(i) This CV correctly describes my qualifications and experience

(ii) I am not a current employee of the GoN

(iii) I certify that I have been informed by the firm that it is including my CV in the Report for the { SEIA study western main canal of Sikta Irrigation Project }. I confirm that I will be available to carry out the assignment for which my CV has been submitted in accordance with the implementation arrangements and schedule set out in the Proposal.

I understand that any willful misstatement described herein may lead to my disqualification or dismissal, if engaged.

Date: 2078/03/02

Day/Month/Year

Date: 2078/03/02

[Signature of authorized representative of the firm] Day/Month/Year

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौं,
नेपाल ।
Reg. No./पत्र संख्या: 4686

शिक्षाध्यक्षको कार्यालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
OFFICE OF THE RECTOR
CURRICULUM DEVELOPMENT CENTRE

Tribhuvan University
Kirtipur, Kathmandu
Nepal
Tel No.: 4330856
4334041

Date/ मिति: २०७३-०९-२०

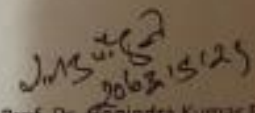
Jay Raj Mishra
Kanchanpur,
Mahakali, Nepal.

Subject: Equivalence

According to the decision of 2062 Asar 01 B.S. degree
of Master of Science (Forestry) of
Hemusati Nandan Bahuguna Garhwal
University, Garhwal, India. -

is Equivalent to the degree of Master's Degree in Relevant
Subject. - of

Tribhuvan University is decided and this Equivalence Certificate has been issued as per the decision of
Equivalence Determination Committee of Tribhuvan University.

Prof. Dr. Bipindra Kumar Paudel
Executive Director

Note:
1. The authenticity of the Mark sheets and Certificate of the respective student can be obtained from the respective Board.
The academic equivalence is given only to the above mentioned institution.
2. Relevant Subject refers to the subject mentioned on the degree certificate. Except Institute of Science & Technology and
Institute of Engineering's Degree.

CURRICULUM VITAE

POSITION: SOCIOLOGIST

PERSONAL DETAILS

1	Name	Yugesh Adhikaree
2	Date of Birth	2040-09-18
3	Communication Address	Kausaltar, Bhaktapur
4	Mobile Number	9849131592
5	Email id	adikyug@gmail.com
6	Position	Sociologist

EDUCATIONAL DETAILS

2	Masters	Masters in Sociology (T.U.)/2012-14
3	Bachelors	Bachelor of Engineering in Electronics & Communication (T.U.) /2003-07

PROFESSIONAL DETAILS

1	IEE of River Training work of Bake river (ongoing)
2	IEE of River Training work of Biring river
3	IEE of River Training work of Jhim river (ongoing)
4	IEE of River Training work of Kamal river
5	IEE of River Training work of Kankai river
6	IEE of River Training work of Lakhandehi river (ongoing)
7	IEE of River Training work of Mechi river

Certification:

I, the undersigned, certify to the best of my knowledge and belief that

(i) This CV correctly describes my qualifications and experience.

(ii) I am not a current employee of the GoN.

(iii) I certify that I have been informed by the firm that it is including my CV in the Report for the {SEIA study of Sikta Irrigation Project, Banke}. I confirm that I will be available to carry out the assignment for which my CV has been submitted in accordance with the implementation arrangements and schedule set out in the Proposal.

I understand that any willful misstatement described herein may lead to my disqualification or dismissal, if engaged.

Date: 18/05/2078
Day/Month/Year

Date: 18/05/2078
Day/Month/Year

[Signature of authorized representative of the firm]

Issue number 64029462 B 0334573

Tribhuvan University

Office of the Controller of Examinations
Kathmandu, Nepal

Academic Transcript

Student's Name : **VANESH ADHIKARI** Regd. # : 3-2-368-143-2003

Campus : **Patan Multiple Campus, Patan Dhoka** Institute/Faculty : **HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES**

Examination : **Master's Degree in Sociology** **Course Duration : 2 Academic Years**

Subjects appeared in the First Year Examination					Subjects appeared in the Second Year Examination				
Full Marks	Pass Marks	Marks Received	Remarks	Full Marks	Pass Marks	Marks Received	Remarks		
100	40	60	**	100	40	59	*		
100	40	42		100	40	59			
100	40	54	**	100	40	56	*		
100	40	48		100	40	41			
100	40	43	**	100	40	87			
Total				Total					
		500	200	251			500	200	301
GRAND TOTAL									
		1000	400	552	Programme starting year : 2012 Ending year : 2014				

First Year		Second Year	
Year	Roll Number	Year	Roll Number
2013	221564	2014	220689
2017	220917	2015	220790

Percentage : **55.20**

Passed Division : **Second**

Passed Year : **2019**

Date of Issue: 26/07/2019

[Signature]
Prepared by

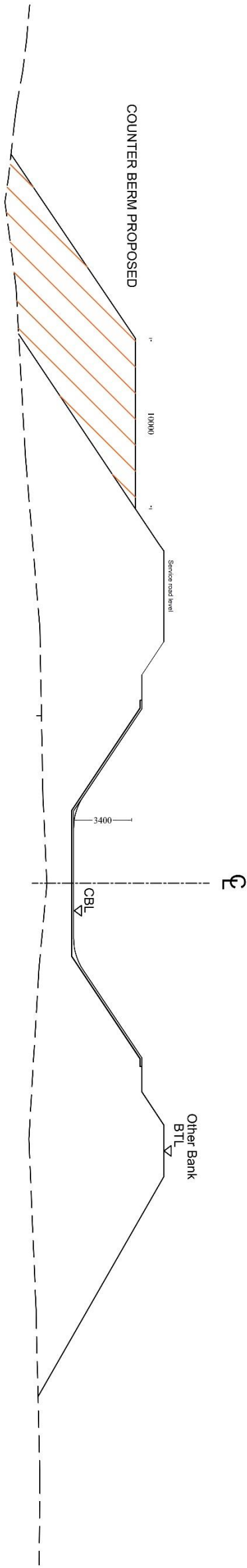
[Signature]
Checked by

[Signature]
Chief of Records Div.

[Signature]
Controller of Examinations

NOTE: * means the student has passed in the second attempt. ** means the student has passed in more than two attempts.

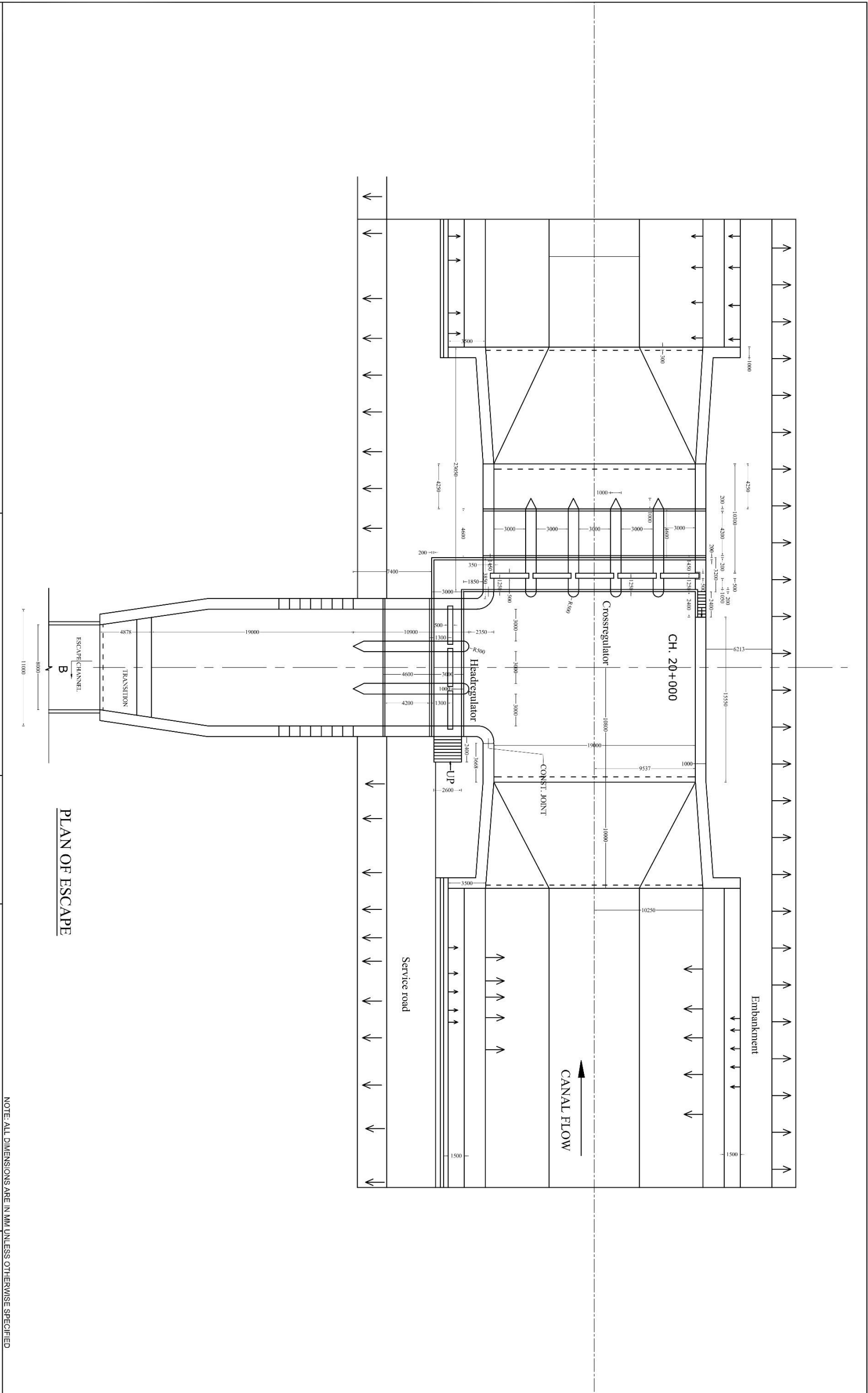
अनुसूची १४: संरचनाको डिजाइन

SECTION AT COUNTER BERM

NOTE: ALL DIMENSIONS ARE IN MM UNLESS OTHERWISE SPECIFIED

GOVERNMENT OF NEPAL MINISTRY OF ENERGY WATER RESOURCES AND IRRIGATION DEPARTMENT OF WATER RESOURCES AND IRRIGATION SIKTA IRRIGATION PROJECT		TYPICAL DRAWING OF COUNTER BERM DRAWING NO.: COUNTER BERM		Prepared By : Checked By :	Checked By : SIKTA IRRIGATION PROJECT Approved By : SIKTA IRRIGATION PROJECT	DATE: SHEET NO. PAGE NO:
---	--	---	--	-------------------------------	---	--------------------------------

NOTE: ALL DIMENSIONS ARE IN MM UNLESS OTHERWISE SPECIFIED

GOVERNMENT OF NEPAL MINISTRY OF ENERGY WATER RESOURCES AND IRRIGATION DEPARTMENT OF WATER RESOURCES AND IRRIGATION SIKTA IRRIGATION PROJECT		TYPICAL DRAWING OF ESCAPE DRAWING NO. ESCAPE		Prepared By : Checked By :	Checked By : SIKTA IRRIGATION PROJECT Approved By : SIKTA IRRIGATION PROJECT	DATE: SHEET NO. PAGE NO.
---	--	--	--	-------------------------------	---	--------------------------------